

R Ī G A S
CENTRĀLĀS
BIBLIOTĒKAS

GADAGRĀMATA
2018

02(05)

Ri 484

**RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS UN SPORTA DEPARTAMENTS**

Redkolēģija

Dzidra Šmita (RCB direktore)

Doloresa Veilande (RCB direktora vietniece)

Andra Vīta (RCB direktora vietniece)

Gida Zepkāne (RCB Bibliotēku dienesta vadītāja)

Inta Sallinene (RCB Bibliotēku dienesta galvenā eksperte bibliotēku jomā)

Sastādītāja Inta Sallinene

Redaktore Agra Turlaja

Korektore Zinta Geršmane

Māksliniece Daiga Brinkmane

Vāka noformējumam izmantotas Dainas Ģeibakas fotogrāfijas

Iespiests tipogrāfijā SIA "Veiters korporācija"

ISBN 978-9934-8714-4-3

ISSN 1691-1377

© Rīgas Centrālā bibliotēka

SATURA RĀDĪTĀJS

• Dzidra Šmita. Ievadvārdi	4
• Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku adreses	6
• Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku izmantojuma rādītāji 2018. gadā	10
• VIEDOKĻOS IEKLAUSOTIES	
Andris Vilks. Erudīcija, precizitāte, komunikācijas prasmes. Intervē Dzidra Šmita	14
Armands Magone. Kultūras informācijas sistēmu centrs: sarežģīti risinājumi – ērta lietojamība. Intervē Dzidra Šmita	18
Jelena Šapkova. Ir jānācās kļūt redzamiem! Intervē Inta Sallinene	24
Dzidra Šmita. Saskarsmes vieta visdažādākajos līmeņos. Intervē Arno Jundze	29
• PASAULES APRITĒ	
Dzidra Šmita. Oda priekam somu stilā	36
• PAŠU MĀJĀS	
Aiga Balode. Rīgas Centrālās bibliotēkas profesionālais centrs: Bibliotēku dienesta Metodiskā nodaļa “jaunākajos laikos”	40
Anna Dunajevska. Diena bibliotēkā. Liriska atkāpe	54
Vineta Baško. RCB darbs ar skolu bibliotēkām. Otrais gads – inventarizāciju procesā	56
Zinta Geršmane. Rīgas Centrālās bibliotēkas uzziņu un informācijas darbs	61
Natālija Hološa. Poētiskās tikšanās Rīgas Centrālajā bibliotēkā	66
Santa Mūrniece. Starptautiska bērnu zīmējumu izstāde “Es mīlu savu valsti/I Love My Contry”	70
Gunta Ozola. Īpašā gadā īpašas izstādes	73
Evita Hofmane. Ceļojošā izstāde “Simts grāmatas bērniem”	77
Lauma Balode. Zentas Mauriņas dokumentālie sapņi Rīgas Centrālajā bibliotēkā	81
Kanisterapijas projekts “Es lasu!”	83
Sanita Goldšmite. Kanisterapijas pirmie soļi Rīgas Centrālajā bibliotēkā	83
Agita Gauruča. Kanisterapijas projekts RCB Daugavas filiālbibliotēkā	86
• BIBLIOTĒKU PĀRVĒRTĪBAS	
Laima Brauna-Gelbe. RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas atjaunošanas projekta rezultāts	90
Zane Ramiņa. Pārmaiņas Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālbibliotēkā “Pūce”.	94
• BIBLIOTĒKU VĒSTURE	
Jana Dreimane. Jūlijs Teodors Krūmiņš latviešu rakstniecībā, publicistikā un bibliotēku nozarē	98
• SARUNAS GADA GARUMĀ	
Intas Sallinenes intervijas	
Bibliotekāre otrajā paaudzē. Saruna ar Anitu Dvarišķi	110
Darbs 76. kilometrā. Saruna ar Sabīni Drevinsku	117
Bibliotēka pilī. Saruna ar Kristīni Bondari	121
Labā bibliotekārīte. Saruna ar Velgu Liepiņu	126
Bibliotēka vecāka par valsti. Saruna ar Elitu Voicehoviču	131
• DOMĀDAMS NEIZDOMĀSI	
Lasītāji jautā, bibliotekāri raksta	138
• SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA UN PUBLIKĀCIJAS PAR	
• RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU	
Svarīgāko notikumu hronika. Sastādījusi Aiga Balode	142
Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku. Sastādījusi Zinta Geršmane	148
• SUMMARY Tulkojusi Valerija Zirdziņa	151

DZIDRA ŠMITA
*Rīgas Centrālās bibliotēkas
direktore*

Foto: Jānis Deinats

IEVADVĀRDI

2018. gada “Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata” atspoguļo bibliotēku dzīvi Latvijas simtgades gadā, bet pašam izdevumam šogad svinama 16. dzimšanas diena.

Atskatoties uz aizvadīto gadu, redzam, ka kultūras nozarei tas ir bijis ļoti intensīvs un notikumiem bagāts. Tāpēc arī gadagrāmata ir papildināta ar jaunām sadaļām, autoru pulkam piepulcējušies jauni rakstītāji. Tā gadagrāmatā izveidota sadaļa “Viedokļos ieklausoties”, kurā publicētas intervijas ar Latvijas kultūras nozares vadošajiem speciālistiem: Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktoru Andri Vilku, Kultūras informāciju sistēmu centra direktoru Armandu Magoni, Latgales Centrālās bibliotēkas vadītāju Jeļenu Šapkovu un Rīgas Centrālās bibliotēkas direktori, Latvijas Bibliotēku padomes priekšsēdētāju Dzidru Šmitu. Gadagrāmatas veidotāji ir ieklausījušies Latvijas sabiedrībā pazīstamu un cienītu nozares speciālistu viedokļos, lai caur šo personību skatījumu labāk izprastu bibliotēku vietu un lomu šodienas sabiedrībā un attīstības perspektīvas, lai apzinātu problēmas un to risinājumus.

Sešpadsmito gadu tiek turpināta gadagrāmatu tradicionālā sadaļa “Sarunas un stāsti gada garumā”, kurā publicētas intervijas ar RCB darbiniekiem. Šogad vārds dots kolēģēm ar ļoti atšķirīgu dzīves un darba pieredzi – gan bibliotekārēm, kas profesijā nostrādājušas vairākus gadu desmitus, gan kolēģei, kurai aiz muguras pirmais darba gads RCB.

Latvijas simtgades gads RCB un tās filiālbibliotēkām bijis novitātēm, pasākumiem un starptautiskiem projektiem bagāts, tāpēc šogad īpaši kupla ir gadagrāmatas sadaļa “Pašu mājās”. Divas mūsu filiālbibliotēkas – “Pūce” un Ķengaraga filiālbibliotēka – ir piedzīvojušas pozitīvas vizuālās pārvērtības un papildinājušas mūsu skaistāko un modernāko bibliotēku pulciņu. Arī par to stāsta gadagrāmata. Jau otro gadu RCB sekmīgi veic vispārīzglītojošo skolu bibliotēku metodisko pārraudzību. Priecē šinī laikā izveidojusies ciešā sadarbība un pozitīvās pārmaiņas Rīgas skolu bibliotēku darbā.

Īpašais gads ir lutinājis ar īpašām izstādēm, ar veiksmīgi realizēto kanisterapijas projektu “Es lasu!”, poētiskām tikšanās reizēm, izrādēm, jaunumiem uzziņu un informācijas darbā. Mūsu bibliotēku vēstures lappuses ir papildinājusi LNB vadošā pētniece Jana Dreimane ar izsmelšu pētījumu par literātu, publicistu un bibliotekāru Jūliju Teodoru Krūmiņu.

Mazliet jautrības nopietnajā ikdienā ienesīs gadagrāmatas sadaļa “Domādams neizdomāsi”.

Izdevumu tradicionāli noslēdz svarīgāko notikumu hronika un bibliogrāfiskais saraksts – publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku.

Patikamu un noderīgu tikšanos ar RCB 16. gadagrāmatu!

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

Brīvības iela 49/53, LV-1010

Tālr.: 67037121, fakss: 67037131,

rcb@rcb.lv, www.rcb.lv

Nosaukums	Adrese	Tālrunis, e-pasts	Vadītājs
Direktore	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037121 Dzidra.Smita@riga.lv	Dzidra Šmita
Direktora vietniece	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037123 Doloresa.Veilande@riga.lv	Doloresa Veilande
Direktora vietniece	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037129 Andra.Vita@riga.lv	Andra Vīta
Direktora vietniece	Graudu iela 59A LV-1058 Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037059 67026677 Linda.Stamere@riga.lv	Linda Štamere
Personāla nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037127 rcb.personals@riga.lv	Sanita Lapiņa
Sekretariāta vadītāja	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037121 Sigita.Sile@riga.lv	Sigita Sīle
Informācijas sistēmu administrēšanas nodaļa	Graudu iela 59A LV-1058	67181980 rcb.it@riga.lv	Gatis Šantars
Projektu un sabiedrisko attiecību nodaļa	Graudu iela 59A LV-1058	67037479 rcb.sabiedriskasattiecibas@riga.lv rcb.projekti@riga.lv	Santa Rukmane
Bibliotēku dienests	Graudu iela 59A LV-1058	67623759 67848088 - vadītāja rcb.bibliotekudienests@riga.lv	Gida Zepkāne
Komplektēšanas un apstrādes nodaļa	Graudu iela 59A LV-1058	67848090 – Komplektēšanas sektors 67848091 – Klasificēšanas sektors 67848092 – Elektroniskā kataloga sektors 67848089 – vadītāja rcb.kan@riga.lv	Ineta Kaļķe
Repozitārijs	Graudu iela 59A LV-1058	67848093 – Apmaiņas fonds 67848094 – Aktīvais un pasīvais fonds rcb.repozitarijs@riga.lv	Māra Grigorevskā
Saimniecības nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037119 Bella.Gavare@riga.lv	Bella Gavare

Nosaukums	Adrese	Tālrunis, e-pasts	Vadītājs
Pieaugušo literatūras nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67181020 – lasītāju reģistrācija 67037124 – uzziņas, informācija 67037126 – nozaru literatūra 67105470 – daiļliteratūras abonements 67181017 – mākslas un mūzikas krājums rcb.pln@riga.lv	Gunta Ozola
Bērnu literatūras nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037130 rcb.blm@riga.lv	Natālija Hološa
Filiālbibliotēka “Avots”	Stabu iela 64 k-3 LV-1009	67848060 67848059 – Bērnu literatūras nodaļa 67848058 – vadītāja rcb.avots@riga.lv	Inese Vanaga
Biķernieku filiālbibliotēka	Burtņieku iela 37 LV-1084	67037101 rcb.bikernieki@riga.lv	Inese Vanaga
Bišumuižas filiālbibliotēka	Bauskas iela 88 LV-1004	67037608 rcb.bisumuiza@riga.lv	Anna Dunajevska
Bolderājas filiālbibliotēka	Gaigalas iela 3 LV-1016	67043601 67043602 – Bērnu literatūras nodaļa 67043600 – vadītāja rcb.bolderaja@riga.lv	Zinta Haļzova
Čiekurkalna filiālbibliotēka	Čiekurkalna 1. līnija 64 LV-1026	67043605 67043603 - Bērnu literatūras nodaļa rcb.ciekurkalns@riga.lv	Aija Namavīra
Daugavas filiālbibliotēka	Vizlas iela 1 LV-1057	67848995 67848994 – Bērnu literatūras nodaļa 67848992 – vadītāja rcb.daugava@riga.lv	Anna Dunajevska
Grīziņkalna filiālbibliotēka	Alauksta iela 10 LV-1009	67037606 rcb.grizinkalns@riga.lv	Līga Bergmane
Iļģuciema filiālbibliotēka	Lidoņu iela 27 k-2 LV-1055	67043607 67043606 – vadītāja rcb.ilguciems@riga.lv	Tatjana Medne
Imantas filiālbibliotēka	Slokas iela 161 k-1 LV-1067	67181982 – lasītāju apkalpošana 67181984 – uzziņas 67181983 – Bērnu literatūras nodaļa 67181981 – vadītāja rcb.imanta@riga.lv	Tamāra Minajeva

Nosaukums	Adrese	Tālrunis, e-pasts	Vadītājs
Jaunciema filiālbibliotēka	Gaileņu iela 5 LV-1023	67037095 rcb.jaunciems@riga.lv	Aija Namavīra
Juglas filiālbibliotēka	Brīvības gatve 430A LV-1024	67026281 67026605 - vadītāja rcb.jugla@riga.lv	Sandra Kokina
Filiālbibliotēka "Kurzeme"	Jūrmalas gatve 78D LV-1029	67419629 rcb.kurzeme@riga.lv	Tamāra Minajeva
Ķengaraga filiālbibliotēka	Maskavas iela 271A LV-1063	67105992 67105991 – Bērnu literatūras nodaļa 67105990 - vadītāja rcb.kengarags@riga.lv	Inta Mežecka
Mežciema filiālbibliotēka	Hipokrāta iela 31 LV-1079	67043609 rcb.mezciems@riga.lv	Sandra Kokina
Filiālbibliotēka „Pārdaugava”	Dzirciema iela 26 LV - 1007	67037423 – informācija 67037412 – abonements 67037424 – Bērnu literatūras nodaļa 67037444 – vadītāja rcb.pardaugava@riga.lv	Inta Eglīte
Pļavnieku filiālbibliotēka	Salnas iela 8 LV-1021	67037339 67037343 – Bērnu literatūras nodaļa 67037334 - vadītāja rcb.plavnieki@riga.lv	Līga Bergmane
Filiālbibliotēka "Pūce"	Saharova iela 35 LV-1082	67043612 67043610 – vadītāja rcb.puce@riga.lv	Daina Veide
Filiālbibliotēka "Rēzna"	Lomonosova iela 14 LV-1019	67105943 67026301 - vadītāja rcb.rezna@riga.lv	Natālija Petrāne
Sarkandaugavas filiālbibliotēka	Aptiekas iela 14A LV-1005	67026109 67026346 - Bērnu literatūras nodaļa 67026633 - vadītāja rcb.sarkandaugava@riga.lv	Baiba Andrejeva
Filiālbibliotēka "Strazds"	Kvēles iela 15 LV-1024	67043616 67043614 – bērnu lit. nodaļa, lasītava 67043613 – vadītāja rcb.strazds@riga.lv	Jeļena Kuzņecova
Šampētera filiālbibliotēka	Lielirbes iela 6 LV-1046	67012297 67012298 – Bērnu literatūras nodaļa 67012299 – vadītāja rcb.sampeteris@riga.lv	Regīna Vēberste

Nosaukums	Adrese	Tālrunis, e-pasts	Vadītājs
Tornakalna filiālbibliotēka	Uz laiku slēgta		Sanita Goldšmite
Filiālbibliotēka "Vidzeme"	Brīvības gatve 206 LV-1039	67181217 – uzziņas 67181216 – daiļliteratūras abonements 67181214 – Bērnu literatūras nodaļa 67181215 – vadītāja rcb.vidzeme@riga.lv	Antra Spura
Filiālbibliotēka "Zemgale"	Graudu iela 59A LV-1058	67848096 67848095 – vadītāja rcb.zemgale@riga.lv	Sanita Goldšmite
Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka	Ziemeļblāzmas iela 36 LV-1015	67848852 67848854 – vadītāja rcb.ziemeļblazma@riga.lv	Elita Voicehoviča
Vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku metodiskā lasītava	Kaņiera iela 15 LV 1063	67026803 rcb.metodiskalasitava@riga.lv	Ludmila Saulīte

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS UN FILIĀLBIBLIOTĒKU IZMANTOJUMA RĀDĪTĀJI 2018. GADĀ

Struktūrvienība	Lietotāju skaits	T. sk. bērni un jaunieši līdz 18 gadiem	Apmeklējumu skaits	T. sk. bērnu un jauniešu līdz 18 gadiem apmeklējums	T. sk. pasākumu apmeklējums	Izsniegums	T. sk. izsniegums bērniem un jauniešiem līdz 18 gadiem	Datorpakalpojumu izmantojums
CB	13 791	2143	158131	18278	7698	267654	32383	18982
Filiālbibliotēka "Avots"	1784	322	16818	2854	222	25946	4358	699
Biķernieku filiālbibliotēka	2138	591	22111	5348	457	37414	7754	3168
Bišumuižas filiālbibliotēka	1114	225	16843	3119	959	35262	7326	3567
Bolderājas filiālbibliotēka	1944	618	23406	6020	730	36825	6967	2565
Čiekurkalna filiālbibliotēka	1531	454	15473	4554	1269	32997	6506	1615
Daugavas filiālbibliotēka	3012	1069	39083	11332	1973	63705	14637	3876
Grīziņkalna filiālbibliotēka	1911	336	20167	3391	674	31509	5735	3268
Iļģuciema filiālbibliotēka	2608	652	27628	7197	2374	39204	6885	6267
Imantas filiālbibliotēka	4183	1332	50562	14412	2657	75441	17164	6895
Jaunciema filiālbibliotēka	502	173	6617	2714	553	8722	2227	407
Juglas filiālbibliotēka	2809	549	32430	5707	1129	46689	5573	3594
Filiālbibliotēka "Kurzeme"	1939	504	18406	3943	92	34779	6001	1631
Ķengaraga filiālbibliotēka	1390	489	7171	2138	425	11700	2940	790

Mežciema filiālbibliotēka	1260	584	14604	7011	751	23035	5708	1765
Filiālbibliotēka "Pārdaugava"	4253	933	58941	12062	1378	90986	17561	8330
Pļavnieku filiālbibliotēka	2632	977	28403	8002	378	49128	11063	1984
Filiālbibliotēka "Pūce"	1731	587	18149	6389	460	27395	7259	2215
Filiālbibliotēka "Rēzna"	2300	448	25429	3652	589	48514	4733	4884
Sarkan- daugavas filiālbibliotēka	1899	682	22228	7238	1854	39972	9305	4476
Filiālbibliotēka "Strazds"	2023	583	25670	7085	1270	26310	6078	4440
Šampētera filiālbibliotēka	1791	483	20591	5283	801	36437	5348	2747
Filiālbibliotēka "Vidzeme"	5498	1490	52383	14176	2828	96063	24692	7366
Filiālbibliotēka "Zemgale"	2191	660	26080	7204	1121	51747	10485	1635
Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka	1980	579	25157	5856	435	46341	5533	715
Filiālbibliotēka "Zvirbulis"	1434	459	13606	4930	334	17968	3083	1874
Ārējais apkal- pošanas punkts Dienas centrā	283	0	8997	0	266	10600	0	3253
"Saulaino dienu bibliotēka"	1173	727	19954	9104	2856	14395	7466	1727
Vispārējās iz- glītības iestāžu bibliotēku me- todiskā lasītava	210	11	1283	31	0	2771	59	0
Kopā:	71 314	18 660	816 321	189 030	36 533	1 329 509	244 829	104 735

RCB vienotajā datubāzē reģistrēti **55 208** lietotāji,
no tiem bērni un jaunieši līdz 18 gadiem – **15 699**

Foto: Daina Ģeibaka

VIDOKĻOS IEKLAUSOTIES

- **ANDRIS VILKS**

Erudīcija, precizitāte,
komunikācijas prasmes.
Intervē Dzidra Šmita

- **ARMANDS MAGONE**

Kultūras informācijas sistēmu centrs: sarežģīti risinājumi –
ērta lietojamība.
Intervē Dzidra Šmita

- **JELENA ŠAPKOVA**

Ir jānācās kļūt redzamiem!
Intervē Inta Sallinene

- **DZIDRA ŠMITA**

Saskarsmes vieta visdažādākajos līmeņos.

ERUDĪCIJA, PRECIZITĀTE, KOMUNIKĀCIJAS PRASMES

Saruna ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktoru ANDRI VILKU

3td pasākums Dzelzceļa stacijā. Dzidra Šmita un Andris Vilks

Foto: Daina Ģeibaka

Triju Zvaigžņu ordenis, Atzinības krusts, Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Nīderlandes, Itālijas un Zviedrijas valsts apbalvojumi, Latvijas Republikas Ministru kabineta balva, Latvijas Zinātņu akadēmijas Goda loceklis, Imanta Ziedoņa fonda “Viegli” balva, Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas balva par mūža ieguldījumu grāmatniecībā... Tu esi saņēmis ļoti daudz dažādu apbalvojumu un goda nosaukumu. Lūdzu pastāsti, kuri no tiem tev ir īpaši nozīmīgi?

Es nosaukšu vēl vienu – Kultūras akadēmijas Goda profesors. Varbūt tas uzrāda manu sāpi par to, ka līdz šim tā arī nav izdevies novest promocijas darbu līdz pilnvērtīgam akadēmiskam grādam.

Kāpēc izvēlējies kļūt par bibliotekāru un kāds bija ceļš uz profesijas apguvi?

Uz šo jautājumu jau esmu atbildējis vairākkārt. Līdz 11. klasei sapņoju par ģeogrāfu, tomēr vidusskolas klasēs intereses ļoti dažādojās – virkne kultūrvēsturisko disciplīnu, vēsture, tautsaimniecība, pat starptautiskās attiecības. Nespēdams tikt galā ar matemātiku, pievērsos draudzenes, tagadējās dzīvesbiedres Airas, plānam kļūt par bibliotekāru. Manu izvēli jau pirmajā semestrī nostiprināja pasniedzējs Aleksejs Apinis, kurš 1978. gadā kļuva arī par manu vadītāju toreizējās V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēkas Reto grāmatu un rokrakstu nodaļā. Starp citu, gan studējot, gan strādājot esmu gandarīts par savām daudzajām interesēm, kuras lolēju.

Tu esi arī Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes pasniedzējs. Kā tu vērtē mūsdienu studentus? Ja salīdzina šodienas

studentus ar taviem kursa biedriem, – kas ir kopīgs, kas atšķirīgs?

Šodienas viņi (galvenokārt viņas) labi prot izmantot informācijas un komunikāciju tehnoloģijas. Kopš nozares izglītība ir pārcelta no Filoloģijas (tagad Humanitāro zinātņu) fakultātes uz Sociālo zinātņu fakultāti, ir maz jūtams filologu konteksts. Mūsdienās dominē lielāks pragmatisms – tiek nošķirts tas, kas ir jāzina “obligāti”. Diemžēl ir jūtams, ka vispārējās zināšanas humanitārajās un sociālajās jomās ir seklākas, bet to jau ietekmē arī fakts, ka “tad, kad mēs augām”, plaši tika mācītas saskares disciplīnas – vēsture, literatūra, mākslas vēsture, kā arī dabas zinātņu (ķīmija, matemātika, bioloģija) un tautsaimniecības pamati. Bibliotēkās taču ir atrodamā informācija un publikācijas par jebkuru tēmu. Domāju, ka pašlaik mēdz būt lielāka polaritāte. Agrāk visu zināšanas bija līdzīgākas. Tomēr toreiz pietrūka pašapziņas un drosmes teikt, ko domā.

Kā vērtē LNB jauno ēku – kādi plusi vai mīnusi ir atklājušies, ekspluatējot ēku?

Plusi ir iespēja ietaupīt energoresursus, fleksibla vide konferencēm, izrādēm u. c. pasākumiem. Mīnusi ir kondicionētais gaiss un nepabeigtie būvprojekta komponenti – papīra saglabāšanas centrs, pazemes autostāvvietas.

Cik liela ir LNB uzkrāšanas rezerve? Vai krātuvēs pietiks vietas izdevumiem arī pēc 25, 100 gadiem? Vai nebūs jāceļ jauna bibliotēka?

Projektēšanas gaitā tika ieplānota rezerve 25 gadiem. Dažādu iemeslu dēļ (lieli dāvinājumi, plauktu izvietojums nesakrīta ar faktisko realitāti) rezerve ir nedaudz mazāka. Mēs jau tagad plānojam optimālāku izvietojumu, kas vairs nebūs simetrisks ar lasītavām. Ja būs jābūvē, tad drīzāk papildu apjoms repositārijam Silakrogā. Arhitekts Gunārs Birkerts ir paredzējis hipotētisku paplašinājumu jaunajai ēkai – vienas ass platumā visai dienviņu fasādei. Ir jāatceras, ka mēs vienmēr glabāsim nacionālo krājumu, ieskaitot Letoniku. Tas nekad nebūs grandiozs apjoms. No tādiem

lielajiem masīviem kā grāmatas un ārvalstu periodika LNB ēkā atradīsies aktuālās publikācijas. Aktualitāti zaudējušais tiks novirzīts uz Silakrogu, bet analogo materiālu vietā būs stabili pieejamas digitālās kopijas.

Vai nebaida tas, ka šodien daudz kas tiek veidots tikai digitālajās formās, piemēram, nacionālā bibliogrāfija? Vai papīra variants nebūtu kā “drošības spilvens”? Kas ir drošāks un uzticamāks informācijas glabātājs – pergaments vai serveris?

Es piekrītu, ka šis ir svarīgs jautājums. Pastāv pieejas, kurās digitāli radītā informācija tiek kopēta uz papīra vai pat mikrofilmēta. Kolēģi no Bibliogrāfijas institūta vēlas palauzties uz kopijām citos serveros, t. sk. ārvalstīs.

LNB vienmēr ir bijusi Latvijas publisko bibliotēku konsultatīvais centrs. Kāda palīdzība šobrīd tiek gaidīta Latvijas publikajās bibliotēkās un sniegta tām? Kādu tu redzi šī darba nākotni?

Man rodas sajūta, ka šajā jomā mums pastāv zināmas atšķirības priekšstatos. Dažkārt liekas, ka mēs nevaram piedāvāt tieši to, ko no mums sagaida. Brīžam pat šķiet, ka laužamies atvērtās durvīs. Taču sniegtie pakalpojumi neliek domāt, ka mēs nerisinātu kaut kādas svarīgas problēmas. Tas vairāk attiecas uz publisko bibliotēku segmentu. Skolu bibliotēku lietas ietekmēt ir pavisam grūti. Savukārt es ilgstoši cenšos pagriezt stūri vairāk akadēmisko bibliotēku virzienā. Publikajām bibliotēkām ir Kultūras ministrija, Kultūras informācijas sistēmu centrs, rosīga Latvijas Bibliotekāru biedrība, savukārt, akadēmiskās bibliotēkas saņem atbalstu tikai no savu augstskolu vadības un daļēji no Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācijas. Mēs lēnām mainām personāla profilu tā, lai pastiprinātu sadarbību tieši akadēmisko bibliotēku jomā.

Kādas funkcijas, tavuprāt, šobrīd ir pašas svarīgākās Rīgas Centrālajai bibliotēkai?

Man ļoti nepatīk norādīt kolēģiem, kas un kā viņiem ir jādara. Pilnīgi noteikti varu apgalvot, ka šos 30 gadus jūs esat ļoti sekmīgi

gājuši cauri daudziem pietiekami svarīgiem procesiem. Tā ir konsekventa infrastruktūras sakārtošana, radikāla krājumu attīstības politikas maiņa, personāla reorganizācija, stereotipu izskaušana un atbalsts individuālajam, sevišķi lokālajam. Tāpat pastāv saprātīgs līdzsvars starp analoģo un digitālo. RCB pamatoti ir ieņēmusi savu nišu.

Kas tev ir sniedzis vislielāko gandarījumu, 30 gadus strādājot LNB direktora amatā?

Tas, ka es strādāju kopā ar cilvēkiem, kas orientēti uz kompetenci un motivāciju. Es varu uz viņiem paļauties. Mums ir izdevies soli pa solim neatlaidīgi virzīties uz tiem mērķiem, kuri likušies svarīgi. Neesam ļāvušies dažādām “labas pārvaldības modēm”.

Kādam ir jābūt mūsdienu bibliotēkaram?

Domāju, ka daudzās jomās nekas būtiski

nav mainījies – aizvien ir svarīga erudīcija, precizitāte, komunikācijas prasmes utt. Varbūt svarīgāka nekā agrāk ir prasme sadarboties “pa horizontu” – ar citu bibliotēku un organizāciju darbiniekiem. Vajadzētu labāku izpratni par sava darba jēgu, pievienoto vērtību. Skanēs triviāli, bet – jāprot tikt galā ar tehnoloģijām.

Ja šodien vēlreiz būtu jāizvēlas profesija – kāda tā būtu?

Objektīvi man nav iemesla šādām pārdomām. Var jau pasapņot par to, ka man tīri labi padotos diplomātiskais darbs. Neesmu gan drošs, vai es gribētu nemitīgi rotēt no vienas vietas uz citu, iet uz visām pieņemšanām un vienmēr domāt par to, ko runāju.

Pēc kādiem principiem tu veido savu mājas bibliotēku?

To dara mana dzīvesbiedre. Mani saista tās kultūrvēsturiskās publikācijas, kas atbilst

Dzidra Šmita un Andris Vilks IFLA konferencē Glāzgovā 2002. gadā

Foto: Daina Ģeibaka

manām interesēm. Ar LNB nesacenšos, kaut arī man ir mīlas no vecvecākiem nākušās grāmatas.

Kā tu izskaidro, ka mūsdienās daudzi cilvēki vairs neveido mājas bibliotēkas?

Man liekas, ka viens no iemesliem ir tas, ka cilvēkiem nepatīk dzīvot ģimenēs. Jaunā paaudze labprāt bieži maina dzīves vietas, arī valstis. Viņi nav piesieti pie "pieraksta", līdz ar to tā sauktā nelasīšana nav vienīgais iemesls bibliotēku neveidošanai. Ja būs miers un pārticība, vienīgā cerība ir uz privātmāju modeli, jo tad atjaunosies mantošanas tradīcijas.

Kādā intervijā tu teici, ka grāmatniecības vēsture tev ir "mīlestība uz mūžu". Vai tagad iznāk laiks pastrādāt arī šinī jomā?

Jā, es laiku pa laikam sagatavoju kādu uzstāšanos vai publikāciju. Cenšos piedalīties arī pētniecības darba veicināšanā, neesmu formāls LNB Zinātnisko rakstu vai līdzīgu publikāciju galvenais redaktors. Ceru, ka šo to varu pievienot.

Pastāsti lūdzu kā radās ideja un noritēja darbs pie projekta "Terra Mariana"?

Tas ir garš stāsts. Ideja nāca no Daugavpils Universitātes un Latgales intelektuālās sabiedrības. Kad toreizējā kultūras ministre

Helēna Demakova izšķīrās par valsts atbalstu šim izdevumam, viņa lūdza LNB uzņemties šī projekta vadību. Sākotnēji mēs, nejaucoties saturā, vienkārši nodrošinājām izdevēja funkcijas. Pamazām nonācām pie tā, ka ļoti taktiski varējām atbalstīt pētniecību, bija jāatrod citi autori, bija jāuzņemas literārā redakcija, jāatrod mākslinieks, maketa veidotājs. Sadarbojāmies ar Vatikāna Apustulisko bibliotēku un tās vadību. Strādājām arī ar Modenas apgādu "Panini", jo bija svarīgi izstrādāt abu faksimilu versiju veidolu. Protams, svarīgi bija nodrošināt izdevuma finansēšanu. Kad iestājās ekonomiskā krīze, bija jāpiesaista privāts sponsors. Tas bija Valērijs Belokoņs. Bez viņa komentāru sējums nebūtu iespiests. Pateicība pienākas arī Romas Katoļu Baznīcas Rīgas arhibīskapam metropolītam Zbignevam Stankevičam.

Tu esi UNESCO programmas "Pasaulles atmiņa" Latvijas Nacionālās komitejas padomes priekšsēdētājs. Kādas vēl Latvijas vērtības būtu jāieraksta šinī reģistrā?

Pašlaik notiek šīs programmas pārvērtēšana. Mēs uzturam spēkā Baltijas valstu kopīgo nomināciju par Sibīrijas vēstulēm uz bērza tāsīm. Šī nominācija ir viena no tām, kuras dēļ sākas lielas debātes par programmu.

Pierakstījusi DZIDRA ŠMITA

KULTŪRAS INFORMĀCIJAS SISTĒMU CENTRS: SAREŽĢĪTI RISINĀJUMI – ĒRTA LIETOJAMĪBA

Saruna ar Kultūras informācijas sistēmu centra direktoru ARMANDU MAGONI

Atskatoties uz aizvadīto gadu, redzam, ka tas kultūras nozarei ir bijis ļoti intensīvs, jo atzīmējam mūsu valsts simto gadadienu, kurai par godu tika rīkoti dažādi gan lielāka, gan mazāka mēroga pasākumi. Kā Kultūras informācijas sistēmu centrs (KISC) iekļāvies šajās valstiski nozīmīgajās svēinībās un kā piedalījies Latvijas apaļās jubilejas godināšanā?

Uzskatu, ka esam godam, ar aktīvu un sekmiņu darbu iekļāvušies valsts simtgadē, esam nopietni strādājuši pie dažādiem projektiem gan neatlaidīgā un regulārā ikdienas darbā, gan īstenojot dažādus jaunus projektus. Protams, jubileja ir svētki, un ir svarīgi šos svētkus atzīmēt ar krāšņiem pasākumiem, lai cilvēki izjustu piederību savai valstij.

Lielie Dziesmu un deju svētki sniedz nenovērtējamu ieguldījumu tautas kopības izjūtas veidošanā un uzturēšanā. Taču, lai iedzīvotāji varētu justies priecīgi un baudīt svētkus bez vilšanās, ļoti būtiski ir regulāri veicamie uzdevumi gan darba, gan arī svētku dienās. Mēs esam vairāku lielu valsts nozīmes sistēmu tehniskie uzturētāji, tai skaitā integrētajai bibliotēku sistēmai ALEPH, ar kuru strādā Latvijas Nacionālā bibliotēka un lielās augstskolu zinātniskās bibliotēkas. Šīs bibliotēkas ir atvērtas arī brīvdienās, turklāt ALEPH sistēmā izveidotajam bibliotēku kopkatalogam ik dienas var piekļūt attālināti – no mājām. Tas nozīmē, ka arī šīm sistēmām ir jādarbības brīvdienās un mums savs darbs jāveic maksimāli kvalitatīvi, lai viss turpinātu strādāt arī tad, kad neesam uz vietas birojā, un bibliotēkas lietotājam nebūtu sabojāts garastāvoklis tādēļ, ka viņš, piemēram, nevar piekļūt katalogam un pasūtīt sev vēlamo grāmatu.

Vēl ir ļoti zināmais un populārais portāls filmas.lv. Par saturu šajā portālā rūpējas Nacionālais Kino centrs, savukārt tehniskie

Rīgas Centrālajā bibliotēkā

Foto no personīgā arhīva

uzturētāji esam mēs. Portālā šobrīd tiek piedāvātas gandrīz 250 filmas, kas ir skatāmas pašvaldību publiskajās bibliotēkās. Kino centrs ļoti aktīvi strādā pie autortiesību risinājumiem, tādēļ aizvien vairāk šo filmu – nu jau kādas divas trešdaļas no kopskaita – ir pieejamas ne tikai bibliotēkās, bet arī no mājām un citviet. Nereti Kino centrs vienu vai vairākas populāras filmas tieši uz svētkiem izliek brīvpieejā, un, protams, tieši tad, šajās svētku dienās, arī ir vislielākā portāla noslodze. Piemēram, 2018. gada Jāņos filmas.lv piedzīvoja rekordlielu interesi. Lai būtu uzskatāmāk, nosaukšu dažus skaitļus: no 20. jūnija līdz 25. jūnija rītam portālā reģistrēti 10 423 apmeklējumi un 33 481 lapas apskate, kopējais laiks, ko apmeklētāji pavadījuši portālā, skatoties filmas, ir 1375 stundas jeb 57 diennaktis. Skatīšanās maksimums tika sasniegts svētdienā, 24. jūnijā, laikā no pulksten četriem pēcpusdienā līdz astoņiem vakarā. Tas nozīmē, ka tobrīd šis “virtuālais

kinoteātris” bija stāvgrūdām pilns. Ko tas nozīmē mums? Ļoti nopietnu un aktīvu darbu, lai sistēma varētu tehniski izturēt skatītāju interesi, lai nebūtu tā, ka uz svētkiem tiek izziņota iespēja skatīties filmas, bet brīdī, kad cilvēks ir noskaņojies uz skatīšanos, dators paziņo, ka portāls ir “uzkāries”, jo ir arī citi gribētāji. Mums šādi sastrēgumi ir jāparedz un tamlīdzīgām situācijām jāgatavojas. Patiesībā tas mūs iepriecina, jo apliecina, ka mūsu piedāvātie risinājumi un produkti cilvēkiem ir vajadzīgi.

Tāpat KISC tehniski uztur arī Vienoto valsts arhīvu informācijas sistēmu un Nacionālo muzeju krājumu kopkatalogu. Tās visas ir sarežģītas sistēmas, kurās cilvēki gan strādā, gan izmanto tās mācībām, hobijiem un tamlīdzīgi.

Tas nozīmē, ka, pateicoties KISC nepārtrauktajam un tādām kā neredzamajam darbam, liela sabiedrības daļa var gan strādāt, gan svinēt svētkus?

Atkal raksturošu ar skaitļiem. Kultūras informācijas sistēmu centrs ikdienā nodrošina darbu vairāk nekā tūkstošiem Latvijas valsts un pašvaldību institūciju. Tiek uzturētas vairāk nekā desmit informācijas sistēmas, nodrošināti vairāk nekā 30 e-pakalpojumi, un tas viss atrodas uz vairāk nekā 100 virtuālajiem serveriem, par kuru nepārtrauktu uzturēšanu ir jārūpējas.

Jā, šie patiešām ir iespaidīgi skaitļi. Taču jūsu darbs ir redzams un novērtējams arī uz āru. Bibliotekārājā vidē KISC ir labi pazīstams un ilggadīgā kopīgā darbā novērtēts sadarbības partneris. Centrs jau divdesmit gadu īsteno projektu “Elektroniskās publikācijas Latvijas bibliotēkām”, kas Latvijas pašvaldību publiskajām, tāpat arī zinātniskajām un speciālajām bibliotēkām, nodrošina plašu piekļuvi drošicamiem elektroniskajiem resursiem – laikrakstiem, žurnāliem, e-grāmatām dažādās valodās. Vēl KISC sadarbībā ar Latvijas pašvaldību publiskajām bibliotēkām īstenoja vērienīgo “Trešā tēva dēla” projektu, ko atbalstīja Bīla un Melindas Geitsu fonds. Taču KISC

sadarbojas ne tikai ar bibliotēkām. Attiecībā uz informācijas tehnoloģijām un mantojuma digitalizāciju centrs ir nozīmīgs spēlētājs kultūras nozarē vispār. Pastāstiet, lūdzu, arī par citiem projektiem, ko īstenojat!

Kā lasāms mūsu mājaslapā, KISC misija ir, izmantojot jaunākos informācijas tehnoloģiju risinājumus, palīdzēt atmiņas institūcijām – arhīviem, bibliotēkām un muzejiem – saglabāt un padarīt pieejamu kultūras mantojumu nākamajām paaudzēm, kā arī gādāt par to, lai informācija un zināšanas būtu pieejamas pēc iespējas plašākai sabiedrības daļai.

Šobrīd esam iesaistījušies vērienīgā valsts mēroga projektā “Kultūras mantojuma satura digitalizācija”, kas tiek īstenots ar Eiropas Savienības atbalstu un kurā apvienojušies vairāki partneri: Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Nacionālais arhīvs, Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde un mēs – Kultūras informācijas sistēmu centrs. Projekta galvenais uzdevums ir dažādu kultūras mantojuma elementu digitalizēšana. Tas paredz muzeju priekšmetu fotografēšanu, arhīvu dokumentu un grāmatu skenēšanu un filmu pārkopēšanu digitālajos nesējos, lai pēc tam šo labā kvalitātē digitalizēto saturu padarītu plaši pieejamu sabiedrībai. Lai zinātnieki, kultūras darbinieki un citi interesenti varētu to izmantot praktiskajā darbā un pētniecībā vai gluži vienkārši vairāk uzzināt par faktiem, notikumiem un lietām, par kurām informācija līdz šim bija tehniski ierobežota – vajadzēja rakstīt iesniegumu, strādāt uz vietas kultūras institūcijas lasītavā u. tml. Pēdējos gados aktualizējies arī atkalizmantošanas aspekts – digitalizētais kultūras mantojums brīvpieejā sniedz visai plašas iespējas izmantot to kaut vai šobrīd tik populārajos radošās industrijas projektos.

Kādi ir tieši KISC uzdevumi šajā digitalizācijas projektā?

Mūsu uzdevumi ir vairāki. Kā jau minēju, KISC pārziņā ir internetā pieejamais Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogs, kurā Latvijas akreditētie muzeji ievieto sava krājuma priekšmetu fotoattēlus. Nereti muzejiem

trūkst kapacitātes, lai šo priekšmetu digitalizāciju veiktu perfektā kvalitātē, tādēļ attēli ir neliela izmēra, neskaidri vai pat – nesakārtotu autortiesību dēļ – to nav vispār. Piemēram, kopkatalogā var izlasīt muzeja priekšmeta aprakstu, bet attēla vietā ir tukšs laukums.

Kultūras informācijas sistēmu centrs atbilstoši digitalizācijas projektam ir uzņēmies šo problēmu atrisināt. Divu gadu laikā veiksim 68 000 muzeju priekšmetu, kā arī 2 000 Latvijas Nacionālajā arhīvā glabātu pergamentu digitalizāciju. Mēs aptversim visus Latvijas akreditētos muzejus – kultūras darbinieku memoriālās mājas, novadpētniecības un privātos muzejus, arī tos, kuru glabātā krājuma vērtība ir krietni iespaidīga, teiksim, Rundāles pili vai Rīgas vēstures un kuģniecības muzeju. Uz muzejiem dosies īpaša fotogrāfu komanda, kura šo digitalizācijas darbu veiks vienotā sistēmā – materiālus fotografēs, atlasīs un apstrādās, lai pēc tam lietotājam piedāvātu labas kvalitātes un augstas izšķirtspējas attēlus. Viss šis sagatavotais materiāls tiks ievietots Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā un būs brīvi pieejams kopkataloga publiskajā vietnē www.nmkk.lv.

Vēl viens interesants digitalizācijas projekta uzdevums, ko esam jau īstenojuši, ir reģionu kultūras centru apgāde ar mūsdienu prasībām atbilstošu augstas kvalitātes filmu demonstrēšanas aparāturu. Tas ir labs piemērs digitalizētā mantojuma atkalizmantošanai, jo līdz ar šādu tehnoloģisko aprīkojumu mēs dodam cilvēkiem iespēju noskatīties kultūrvēsturiskas nozīmes videomateriālus, piemēram, agrāko gadu latviešu filmas, kas šobrīd ir atjaunotas un digitalizētas. Diez vai mūsdienu paaudzēm citur ir iespēja uz lielā ekrāna noskatīties tautā iemīļoto “Limuzīnu Jāņu nakts krāsā”. Tas ir tikai viens piemērs, kā kultūras centri reģionos varētu uz svētkiem bagātināt vietējo kultūras programmu.

Kopskaitā aprīkoti 29 kultūras centri visā Latvijā. Tas nozīmē, ka cilvēkiem gan Vidzemē, gan Latgalē, gan Zemgalē un Kurzemē ir pieejamas jaunākās tehnoloģijas, lai iepazītu digitalizēto kultūras mantojumu. Un runa jau nav tikai par mantojumu. Šajā teh-

noloģiju aprīkojumā ir iekļauts straumēšanas dators, kas dod iespēju kultūras centros skatīties arī tiešraides. Tās varētu būt dažādu koncertu, teātra uzvedumu tiešraides. Mums ir vienošanās ar Latvijas Nacionālo operu un baletu, lai iedzīvotājiem reģionos varētu piedāvāt izrāžu tiešās translācijas uz šiem kultūras centriem. Tā ir unikāla iespēja – pat ne katrs rīdzinieks var atļauties nopirkt biļeti uz operas vai baleta pirmizrādi, taču šādā veidā tieši attālāko reģionu iedzīvotāji varēs baudīt jauniestudējuma klātbūtnes sajūtas.

Tā ir tiešām vienreizēja iespēja, ko piedāvā modernās tehnoloģijas. Šajā ziņā tiek daudz runāts par vēl kādu KISC īstenotu projektu augsto tehnoloģiju jomā, proti, par mašintulku Hugo.lv...

Jā, Hugo.lv vairs pat nav vienkārši mašintulks, bet, kā mēs to tagad saucam, valsts pārvaldes valodas tehnoloģiju platforma, kas lietotājam līdzās tulkošanai piedāvā arī citus augstas pievienotās vērtības pakalpojumus.

Sākotnēji tā tiešām bija tikai mašintulkošanas sistēma, kuras ideja – paplašināt digitālajā vidē latviešu valodas lomu – radās pirms astoņiem gadiem. Lai ideju īstenotu līdz tādām līmenim, kādu šīs tehnoloģijas piedāvā šodien, ir bijis jāiegulda patiešām milzu darbs, apkopojot miljoniem teikumu latviešu valodā, kā arī tajās valodās, kurās tiek veikts tulkojums, respektīvi, angļu un krievu valodā. Tā kā vēlējāmies mašintulku radīt galvenokārt kā palīgu valsts pārvaldē, atbilstošie teikumi un frāzes tika atlasītas no dažādiem iestāžu dokumentiem, veidojot nopietnu pamatu automatiskajai tulkošanas sistēmai, kura oficiāli tika izmantota arī 2015. gadā Latvijas prezidentūrā Eiropas Padomē. Toreiz sistēma Hugo.lv tika piedāvāta ārzemju delegātiem un žurnālistiem, lai viņi varētu ātri iepazīties ar dažādu valsts iestāžu mājaslapām, dokumentiem, preses publikācijām. Atslēgas vārds šajā gadījumā ir – ātri. Jāsaprot, ka mašintulks nav dzejnieks un iztulkotie teksti nebūs daļlitteratūras līmenī, taču šāda tipa tulkošana ļoti palīdz, ja ir ātri jāaptver teksta būtība un jāsaprot, par ko vispār ir runa.

Bibliotēku ideju tirgū, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Foto no personīgā arhīva

Jo vairāk mašīntulka, ja tā var teikt, virtuālās smadzenes tiks papildinātas ar jauniem teikumiem un tulkojumiem, jo labāk tās spēs uztvert kontekstu un izvēlēties atbilstošāko vārdu konkrētajā tekstā. Piemēram, angļu vārdam “band” ir vairākas nozīmes – josla, lente, arī mūzikas grupa. Ja mašīntulkošanas sistēma būs papildināta ar lielāka apjoma tekstu par mūziku, tad, attiecīgi tulkojot rakstu šajā jomā, mašīntulks atpazīs arī citus vārdus, kas saistīti ar mūziku, un “saprātīs”, ka šis “band” būtu tulkojams mūzikas izpratnē.

Kas papildina mašīntulka leksiku? Vai savus tulkojumus var iesniegt arī Hugo.lv lietotāji?

Jā, mēs pieņemam tulkojumus gan no juridiskām, gan privātpersonām. Kā jau minēju, noteiktas jomas teksti ar tulkojumiem palīdz uzlabot attiecīgās jomas tulkojuma kvalitāti. Īpaši tas attiecas uz iestādēm un organizācijām, no kurām mēs labprāt saņemtu atbilstošus tekstus. Bet, ja lielāka apjoma tulkoti teksti ir privātpersonām, arī tos var iesniegt mums apstrādāšanai.

Šobrīd Hugo.lv platformā ir apkopoti 400 miljoni teikumu latviešu valodā, un bez lietišānās varam teikt, ka digitālajā vidē tas ir lielākais latviešu valodas korpuss. Hugo.lv nodrošina arī labāku tulkošanas kvalitāti nekā tādi lielie, starptautiski pazīstamie automātiskie tulkotāji kā “Google translator”, kas, bez šaubām, orientējas uz lielajām valodām, kamēr mūsu uzmanības centrā ir latviešu valoda. To, ka Hugo.lv tulko patiešām labā kvalitātē, apliecina arī fakts, ka mūsu tulkotāju izmanto Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas uzturētais portāls Latvija.lv, kā arī Valsts ieņēmumu dienests savā mājaslapā.

Jūs minējāt, ka Hugo.lv platforma vairs nav tikai vienkārši mašīntulks, jo piedāvā arī citus pakalpojumus. Kādus?

Piemēram, Hugo.lv joprojām piedāvā ziņas tautā iemīļotās diktores Sandras Glāzupas balsī. Tas, protams, ir joks, bet ar savu patiesības graudu. Šie pakalpojumi ir runas atpazīšana un runas sintēze. Tas nozīmē, ka varam datorā vai mobilajā telefonā ierakstīt runu, pēc tam šo runas failu augšuplādēt Hugo.lv platformā un pēc neilga laika saņemt

Atklājot konferenci “Radošums. Radošs bibliotekārs radošā bibliotēkā” Erasmus+ projekta “Izglītētāji un inovatori bibliotēkās” ietvaros, LU Microsoft Inovāciju centrā.

Foto no personīgā arhīva

Publisko bibliotēku attīstības projekta "Trešais tēva dēls" 10 gadu jubilejas pasākumā, Raiņa un Aspazijas vasarnīcā kopā ar KISC direktora vietnieci Sandru Ozoliņu

Foto no personīgā arhīva

A. Magone un magones RCB filiālbibliotēkā

Foto: Daina Ģeibaka

to kā rakstītu tekstu. Šādu iespēju var izmantot sapulču protokolēšanā, tāpat žurnālisti ar šī rīka palīdzību var atšifrēt ierakstītas intervijas. Cik zinu, Latvijas Radio Hugo.lv jau tiek izmantots tekstu atpazīšana.

Otra iespēja – runas sintēze – ir pretējs process: platformā tiek augšuplādēts vai ierakstīts teksts, kuru Hugo.lv izrunā. Lietotājs var izvēlēties, kādā ātrumā un tonī teksts tiek runāts, kā arī "sievietes", "vīrieša" vai "jaunieša" balss tembru. Sievietes balsi ir ierunājusi Sandra Glāzupa, un, ja mēs augšuplādējam ziņu failu izrunāšanai un izvēlamies sievietes balsi, tad varam klausīties un iedomāties, ka ziņas lasa pazīstamā diktore. Bet, ja nopietni, šo pakalpojumu var izmantot, piemēram, cilvēki ar disleksiju, kā arī tie, kuriem vieglāk uztvert runātu, nevis rakstītu tekstu.

Pastāstiet, lūdzu, arī par KISC nākotnes plāniem!

Viens ļoti interesants projekts, ko "laidīsim gaisā" jau pašā 2019. gada sākumā, ir turpinājums tām aktivitātēm, kas tika aizsāktas "Trešā tēva dēla" projektā. Projektu īstenošim ciešā sadarbībā ar pašvaldību publiskajām bibliotēkām, un tā nosaukums būs "3td e-GRĀMATU bibliotēka". Lasītājiem šī bibliotēka būs pieejama vietnē www.3td.lv. Sākotnēji tur būs lasāmas apgāda "Zvaigzne ABC" e-grāmatas, jo "Zvaigznei" ir visplašākās iestrādes šajā jomā, taču mēs ceram arī uz citu izdevniecību ieinteresētību.

Kāda būs publisko bibliotēku iesaiste šajā projektā?

3td bibliotēkas e-grāmatas varēs lasīt tikai pašvaldību publisko bibliotēku reģistrēti

lietotāji. Šāds nosacījums ir tādēļ, ka “3td e-GRĀMATU bibliotēka” ir sociāls projekts, proti, e-grāmatas lasīšanai tiks piedāvātas pēc tāda paša principa, kā bibliotēkās tiek izsniegtas papīra grāmatas – bez maksas uz divām nedēļām. Šis process ir jāreģistrē, lai varētu nodrošināt autoram atlīdzību par to, ka viņa grāmata tiek lasīta arī šādā veidā. E-grāmatu licences apmaksās KISC, savukārt 3td bibliotēkas tehniskais izstrādātājs un uzturētājs ir IT uzņēmums “Tieto Latvia”, kas nodrošina arī bibliotēku informācijas sistēmas ALISE darbību.

Bibliotēkā būs daudz latviešu literatūras, jo gribam atbalstīt mūsu autorus. Bet piedāvāsim arī populāras un pieprasītas tulkotās grāmatas. Tematika būs daudzveidīga, ikviens lasītājs varēs atrast kaut ko savai gaumei.

Vai saistībā ar publiskajām bibliotēkām ir gaidāmi vēl kādi jaunumi?

Saistībā ar viedajām tehnoloģijām, par kurām jau stāstīju, mums ir plāni paplašināt Hugo.lv darbību arī bibliotēku sfērā. Uz iegūto valodas korpusu bāzes veidosim virtuālos asistentus jeb “čatbotus” dažādām iestādēm – tā šobrīd pasaulē ir ļoti aktuāla un pieprasīta tendence. Mūsu partneris Hugo.lv projektā, IT uzņēmums “Tilde”, šādu botu – virtuālo asistentu “Una” – jau ir izstrādājis Uzņēmumu reģistram. Tā ir maza ikona, kas, atverot iestādes mājaslapu, parādās ekrāna labajā apakšējā stūrī un piedāvā atbildes uz standarta jautājumiem, kādi parasti mēdz būt iestādes apmeklētājiem.

Mūsu nākotnes plānos ir šādus virtuālos asistentus sākotnēji izvietot tieši publisko bibliotēku mājaslapās, kur tie lietotājiem varētu palīdzēt veikt meklēšanu katalogā, rezervēt grāmatas, arī atgādināt par to atdošanas termiņiem.

Izklausās ļoti interesanti, gandrīz kā zinātniskā fantastika par robotu iesaistīšanos cilvēku dzīvē. Vai nav tā, ka šādi jauninājumi var lietotāju izbiedēt, likties kaut kas svešs un līdz ar to arī pārāk sarežģīts?

Protams, mākslīgā intelekta risinājumi ir ļoti sarežģīti, un to izstrāde prasa ieguldīt lie-

lu darbu un zināšanas, bet mūsu uzstādījums ir tāds, ka pats radišanas process ir sarežģīts, savukārt rezultātam, kas nonāk pie lietotāja, ir jābūt vienkāršam un ērti izmantojamam. Tas, kas ir līdz šim nebijis, jauns un svešs, vienmēr mazliet izbiedē – gan jau esam arī pie sevis pamanījuši, ka sākumā mēdzam būt neapmierināti par dažādu interneta programmu un sistēmu jaunajām versijām, kamēr saprotam, ka tās tomēr ir ērtākas par vecajām.

Ierādīt lietotājam, kā izmantot jaunumus, var dažādi – bibliotekāru radošā izdoma šajā ziņā ir nepārspējama. Bibliotēkas piedāvā gan individuālas konsultācijas, gan kursus un seminārus, gan daudzas citas aktivitātes. Ļoti veiksmīgi šajos procesos tiek izmantoti spēles elementi, kad cilvēki apgūst jaunās iespējas un pakalpojumus caur atraktīvu darbošanos. Arī mēs paši regulāri organizējam erudīcijas spēles un konkursus, lai palīdzētu bibliotekāriem šajā darbā ar lietotājiem.

Jau tradicionāli pavasaros sadarbībā ar Latvijas Banku un latvisko zinību resursu letonika.lv rīkojam bibliotēkās izglītojošu spēli “Izzini Latvijas monētās iekaltās kultūrziņas!”. Tās dalībniekiem informācija jāmeklē interneta enciklopēdijā letonika.lv, kuras brīvpieeju visās Latvijas pašvaldību publiskajās bibliotēkās nodrošina KISC. Spēle norisinās Latvijas Bankas rīkotās aptaujas “Gada monēta” ietvaros, un aktīvākie bibliotekāri balvā saņem bankas sarūpētās sudraba kolekcijas monētas. Šogad rudenī rīkojām konkursu “Literatūras garša”, kas piesaistīja daudzus bibliotekāru interesi. Aicinājām dalībniekus izmantot tehnoloģijas – filmēt, fotografēt pašu pagatavotus latviešu literatūrā minētus ēdienus un pēc tam ar šo digitālo materiālu dalīties sociālajos tīklos.

Novembrī vārda dienu svin Hugo. Gribam atzīmēt šo dienu par godu mūsu Hugo.lv – varbūt sarīkojot kādu konkursu. Protams, šajos procesos vienmēr būtiska ir mūsu sadarbības partneru un bibliotekāru atsaucība un atbalsts. Darbosimies kopā!

Pierakstījusi DZIDRA ŠMITA

IR JĀMĀCĀS KĻŪT REDZAMIEM!

Saruna ar Latgales Centrālās bibliotēkas vadītāju JEĻENU ŠAPKOVU

Viena no Latvijas lielākajām, skaistākajām, tradīcijām un inovācijām bagātākajām bibliotēkām ir Latgales Centrālā bibliotēka (LCB). Rīgas Centrālās bibliotēkas darbinieki ne vienreiz vien ir mērojuši ceļu uz Daugavpili, lai iegūtu jaunu pieredzi, smeltos oriģinālas idejas, priecātos par pārvērtībām, kuras Daugavpils kolēģi nebaidās īstenot pirmie.

Pēdējos divdesmit gadus šo bibliotēku vada Jeļena Šapkova. Lūdzu Jeļenu atbildēt uz dažiem jautājumiem.

Pagājušā gadsimta 80. gados, pirmo reizi apmeklējot toreiz Daugavpils pilsētas Centrālo bibliotēku, iepazinos ar tās direktori – ļoti šarmantu un laipnu kundzi Eleonoru Kleščinsku. Nodomāju – ja tādas ir bibliotekāres, varu lepoties, ka izvēlējos šo profesiju. Tagad zinu, ka viņa ir viena no jūsu dzimtas bibliotekārēm, kuras iedvesmota izvēlēties bibliotekāra profesiju.

Mana tante Eleonora Kleščinska vadīja Daugavpils pilsētas Centralizēto bibliotēku sistēmu no 1980. līdz 1994. gadam. Eleonora ir ļoti inteliģents un izglītots cilvēks, īsta profesionāle. Viņas vadībā bibliotēkā tika atklāta slavenā Mākslas zāle, kas kļuva par pilsētnieku iecienītu atpūtas vietu, tika organizēti jauno bibliotekāru konkursi, vadīti vairāki republikas mēroga semināri un sanāksmes. Pēc 14 gadu ilga darba bibliotēkā Eleonora gandrīz visu laiku ir strādājusi Daugavpils pilsētas pašvaldībā: bija pilsētas domes deputāte, 2003.–2009. gadā domes priekšsēdētāja pirmā vietniece, bet kopš 2010. gada viņa ir Daugavpils Kultūras pārvaldes vadītāja un liela bibliotēkas atbalstītāja.

Ar jūsu māsu Annu kādu brīdi bijām kolēģes, jo viņa strādāja RCB Šampētera filiālbibliotēkā. Kā viņai klājas šobrīd?

Izstādes “Latvijas mazās gaismas pils” atklāšanas pasākumā

Foto no personīgā arhīva

Jā, māsa vairākus gadus ir strādājusi par bibliotekāri gan Daugavpilī, gan Rīgā, bet pašlaik viņa kopā ar vīru un bērniem dzīvo Vācijā, Berlīnē.

Kas bija noteicošais, izvēloties studijas bibliotēku zinātnē Ļeņingradas Valsts Kultūras institūtā, nevis Latvijas Universitātē?

Noteicošais bija manas tantes Eleonoras vārds. Viņa pati ir šī institūta Bibliotēku fakultātes absolvente, joprojām iemīlējusies šajā pilsētā un, zinot manas “īpašās attiecības” ar tehniskajām zinātnēm, diskusijās īpaši neiesaistījās, bet nopirka biļetes uz vilcienu “Viļņa–Ļeņingrada” un aizbrauca kopā ar mani iesniegt dokumentus. Konkurss bija ļoti liels, bet man paveicās un es tiku uzņemta. Fakultāte bija milzīga – vienā kursā vairākās specialitātēs mācījās 240 cilvēku. Es

izvēlējos bērnu literatūru un bibliogrāfiju. Mana diplomdarba tēma bija “Bibliogrāfiskā orientēšana bērnu bibliotēkā”.

Kādi spilgtākie studentu gadu iespaidi un pasniedzēji palikuši atmiņā?

Par studentu gadiem varu grāmatu uzrakstīt. Iespējas, ko deva Sanktpēterburga bija tik plašas... Es biju jauna, un ar to viss pateikts. Pasniedzēji bija spilgtas personības ar milzīgu autoritāti savā nozarē. Kad sāku strādāt bibliotēkā, biju pārsteigta, cik daudz krājumā ir grāmatu, kuru autori ir mani pasniedzēji. Studentu vidū tās bija ļoti pieprasītas. Izsniedzot šīs grāmatas, biju lepna, jo izjutu nosacītu piederību šiem cilvēkiem.

1990. gadā uzsākt darbu Latgales Centrālajā bibliotēkā – bibliogrāfe, galvenā bibliotekāre, nodaļas vadītāja, direktore. Vai atceraties pirmo darba dienu?

Tieši pirmo dienu nē, bet pirmo mēnesi gan atceros. Bija augusts, ārā spīdēja saule, bija karsti, bet man jāapraksta laikraksti. Bija ļoti garlaicīgi... un esmu pateicīga kolēģēm,

Man ir 6 gadi

Foto no personīgā arhīva

Kopā ar tanti Eleonoru, 1975. gads

Foto no personīgā arhīva

kuras pēc dažām nedēļām mani pārvilināja strādāt uz Vispārējo lasītavu. Tajā laikā lasītava vienmēr bija pilna, cilvēki pat gaidīja rindā, sēžot uz kāpnēm. Nebija laika kārtīgi pusdienas paēst, kur nu vēl garlaikoties. Nostrādāju lasītavā deviņus ārkārtīgi interesantus un nozīmīgus gadus.

Šogad aprit tieši 20 gadu, kopš esat Latgales Centrālās bibliotēkas direktore. Kādā intervijā teicāt: “Bibliotēka ir dzīvs organisms, kas mainās līdzī laikam.” Kādas būtiskākās pārmaiņas, jūsuprāt, ir notikušas bibliotēkā?

Jā, šogad aprit 20 gadu, kopš strādāju par vadītāju un visus šos gadus kopā ar kolēģiem esmu centusies attīstīt bibliotēku kā klientorientētu augsti profesionālu un mūsdienīgu iestādi. Tieši pirms 20 gadiem – 1999. gadā – bibliotēkā parādījās pirmais dators un elektroniskajā katalogā tika ievadīta pirmā grāmata. Tā bija Bībele. Pagājušas divas desmitgades, un, lūk, bibliotēkā ir atklāts Digitālo aktivitāšu centrs, kas aprīkots ar jaunajām tehnoloģijām un risinājumiem – robotiem, 3D aprīkojumu, virtuālo realitāti u. c. Tas, manuprāt, ir diezgan spilgts pārmaiņu piemērs, bet patiesībā Daugavpils bibliotēkas nav izņēmums, jo būtiskas pārmaiņas notiek vairākās Latvijas bibliotēkās, tikai katrai no tām ir savs veiksmes stāsts.

Kādus projektus jūs uzskatāt par nozīmīgākajiem?

Par ko esmu gandarīta? Par Daugavpils publisko bibliotēku infrastruktūras sakārtošanas programmu, ko ar pašvaldības finansiālo atbalstu mērķtiecīgi realizējam. Arī šogad pēc renovācijas durvis vērā viena no lielākajām LCB filiālēm – Jaunbūves bibliotēka. Pašlaik telpu renovāciju ļoti gaida bibliotēka “Zilīte”.

2008. gadā jums tika pasniegta Kultūras ministrijas balva par sasniegumiem bibliotēku nozarē, par lielu ieguldījumu Latgales Centrālās bibliotēkas rekonstrukcijas projektu īstenošanā un bibliotēkas pakalpojumu attīstīšanā. Kā jutāties, saņemot šo balvu?

Jutu, ka beidzot Daugavpils pilsētā un bibliotēkā ir realizēts nozīmīgs projekts un tas ir novērtēts. Šī balva bija svarīga visam kolektīvam. Man vispār patīk, ka tiek novērtēts kolektīva darbs vai kādi sasniegumi. Manuprāt, tas ir pareizi, jo pārsvarā tas, ko darām, ir komandas darbs.

Vai bibliotekāru darbs sabiedrībā tiek novērtēts?

Viss ir relatīvs un atkarīgs no vairākiem faktoriem, arī no pašiem bibliotekāriem. Bibliotekāru saime ir izglītota, stipra un izaicinājumiem gatava, tātad tikai jāprot par sevi stāstīt un vajadzības gadījumā sevi aizstāvēt. Ir jāmacās kļūt redzamiem.

2005. gadā Daugavpils Centrālajā bibliotēkā uzsāka darbu Latvijā pirmais ASV Informācijas centrs. Kā šodien vērtējat šī centra nozīmi?

Nākamgad centram svinēsim 15 gadu jubileju, un es ļoti ceru, ka līdz tam laikam kopā ar ASV vēstniecību Rīgā paspēsīm īstenot projektu, kurš paredz centru pārcelt uz daudz plašākām, atbilstoši aprīkotām un noformētām telpām bibliotēkas otrajā stāvā. Gadu gaitā ASV Informācijas centrs ir kļuvis par neatņemamu bibliotēkas daļu, tas veicina bibliotēkas atpazīstamību, un mēs ļoti augstu vērtējam bibliotēkas sadarbību ar ASV vēstniecību vairāku projektu un aktivitāšu

Kopā ar kolēģiem Bibliotēku nedēļas laikā

Foto no personīgā arhīva

īstenošanā. Iedzīvotāju vidū ļoti populāras ir centra bezmaksas angļu valodas apguves programmas, bieži vien pieprasījums pārsniedz centra kapacitāti.

Kā radās ideja sniegt bibliotēkāros pakalpojumus uz mūžu notiesātajiem Daugavgrīvas cietumā? Kā tā tiek realizēta?

Pirmo sadarbības līgumu ar Daugavgrīvas cietumu parakstījām 2011. gadā, un kopš tā laika bibliotēka piegādā grāmatas un citus izdevumus uz mūžu notiesātajām personām. Bibliotekāri paši piedāvā grāmatas, kā arī cenšas izpildīt šo cilvēku pieprasījumus. Tie ir ļoti dažādi, sākot ar detektīviem un beidzot ar nopietnu nozares literatūru, normatīvajiem dokumentiem, mācību grāmatām. Pieprasījums pēc šī pakalpojuma ir stabils, līdz ar to sadarbība ar cietumu notiek turpināsies.

Jūs darbojaties Latvijas Bibliotēku padomē, esat eksperte Bibliotēkāju akreditācijas komisijā. Kādi iesaisti ir radušies, akreditējot Latvijas bibliotēkas, Rīgas Centrālo bibliotēku?

Jā, vairākus gadus esmu eksperte Bibliotēkāju akreditācijas komisijā, bet tagad man ir arī gods pārstāvēt Latgali Latvijas Bibliotēku padomē un sniegt Latgales novada reģionu bibliotēkām informāciju par padomē pieņemtajiem lēmumiem. Esmu ļoti atbildīga padomes locekle, vienmēr piedalos padomes sēdēs un tad rakstu kolēģiem nelielu pārskatu.

Kā eksperte esmu apbraukusi visu Latviju, apmeklējusi gan lielas, gan mazas publiskās bibliotēkas, un jāsaka, ka gadu gaitā pārmaiņas ir ļoti redzamas. Akreditācijas komisijā strādā bibliotekāri praktiķi, un mūsu mērķis ir palīdzēt bibliotēkām paskatīties uz savu darbu ar citu acīm, atrast labākos ceļus problēmu risināšanai, uzturēt profesionālu dialogu ar pašvaldību. Domāju, ka mani kolēģi eksperti piekritīs – akreditācijas laikā mēs paši ļoti bieži mācāmies un pārņemam labāko pieredzi, ko turpmāk varam pielietot savā darbā. Piemēram, tieši pēc Rīgas Centrālās

bibliotēkas akreditācijas LCB izstrādāja un ieviesa darbā komplektēšanas datubāzi, bet, renovējot un noformējot filiāļu telpas, liela uzmanība tiek pievērsta korporatīvā stila ievērošanai.

Maniem komandējumiem uz Daugavpili vienmēr ir bijusi arī “pievienotā vērtība” – sirsnīga attieksme, patīkama un radoša atmosfēra bibliotēkā. Arī mani kolēģi ir novērtējuši Latgales viesmīlību.

Savā ziņā Latgale ir atslēga uz cilvēku sirdi... Manuprāt, latgaliešiem viesmīlība un sirds siltums ir asinīs. Nesen lasīju kāda Ziemeļvalstu tūrista blogu, kurā aprakstīts ceļojums pa Latgali. Kā galvenās Latgales vērtības blogeris min viesmīlību, sirsnību un uzticību tradīcijām. Viņš atzīmē, ka Latgalē ir ļoti skaista daba un cilvēki dzīvo ciešā saistībā ar to. Es tam pilnīgi piekritu un vienmēr to izjūtu, braucot akreditēt Latgales novada bibliotēkas.

Lūdzu, iepazīstiniet ar savu ģimeni.

Mani vecāki diemžēl aizgāja mūžībā ļoti agri, un es joprojām nevaru ar to samierināties. Sirds sāp par mammu, mēs bijām ļoti tuvas. Ģimene man pavisam neliela – vīrs, meita un es. Meitai Alīnai ir 14 gadu, dulls vecums, kas vienkārši jāpārdzīvo ar vecāku mīlestību un pacietību. Vīrs strādā Zviedrijā un brauc uz mājām ne tik bieži kā gribētos. Meitai tad ir svētki, jo paps lutina un visu atļauj...

Dzīves skaistākie brīži?

Tie, protams, ir saistīti ar Alīnas un māsasmeitu piedzimšanu, kristībām, pirmo komūniju.

Kā pavadāt brīvo laiku? Kādi ir jūsu hobiji?

Brīva laika nav sevišķi daudz. Katru gadu ar nepacietību gaidu pavasari, jo tad lielāko daļu brīvā laika pavadu vasarnīcā. Tā ir Maļinovas pagastā, Zaļumos. Vēl pirms dažiem gadiem nevarēju pat iedomāties, ka ar aizrautību stādīšu tomātus, gurķus, kabačus. Bet īpašu prieku man sagādā rozes, nevaru noturēties un katru gadu pārku arvien jaunus rožu stādus.

Viens no laimīgākajiem dzīves mirkļiem. Meitas piedzimšana

Foto no personīgā arhīva

Vai atliek laiks lasīšanai? Vai ir mainījušies jūsu lasīšanas ieradumi?

Dažus gadus pēc institūta gandrīz neņēmu grāmatas rokās, jo bija izveidojusies iekšēja pretestība. Studiju laikā bija izlasīts, pārlasīts un vietām iemācīts tik daudz, ka likās – vairs nekad nelasīšu. Bet pagāja laiks, un sāku lasīt arvien vairāk un vairāk. Esmu stāstu cienītāja. Man patīk īsā proza, kur domas un jūtas ir koncentrētas, dažreiz pat provokatīvas. No jaunākajiem šī žanra darbiem, manuprāt, ļoti spēcīgi ir Janas Egles stāstu krājumi. Pavisam nesen izlasīju Nila Saksa grāmatu “Nopietnie nolūki”, tagad ir ko pārdomāt.

Vietas, kas jums Daugavpilī ir īpaši mīlas?

Daugavpils ir mana dzimtā pilsēta, tik tuva un pazīstama. Nevaru izcelt kādu īpašu vietu, bet visvairāk laika pavadu pilsētas centrā, kur strādāju, un tā saucamajā Jaunbūvē, kur dzīvoju kopš piedzimšanas. Interesanti, bet pašlaik dzīvoju tieši tajā vietā, kur pirms 40 gadiem atradās manu vecvecāku un viņu vecāku privātmāja. Sakritība? Nezinu.

Kas jūs uztrauc mūsdienā Latvijā, Daugavpilī?

Nopietni uztrauc tas, ka Latgalē un Daugavpilī paliek arvien mazāk un mazāk iedzīvotāju. Sāp sirds par to, ka tiek slēgtas skolas un pusaudži savu nākotni pārsvarā negrib saistīt ne tikai ar Latgali, bet bieži vien – arī ar Latviju. Pēc dažiem gadiem arī manā ģimenē šis jautājums kļūs aktuāls. Mēs varam aizgūtnēm runāt par globalizāciju un vienotu Eiropas darba tirgu, bet Latgale, Daugavpils ir mana un manu senču mazā dzimtene, un es no visas sirds pārdzīvoju par tās nākotni.

Dzīves moto?

Esmu ļoti emocionāla un impulsīva, tāpēc Skārletas O’Haras vārdi “Par to es domāšu rīt” bieži glābj situāciju. Bet ja nopietni, viedu vārdu ir daudz, jāprot tikai tos atcerēties īstajā laikā un vietā.

*Pierakstījusi INTA SALLINENE
2019. gada 9. aprīlī*

SASKARSMES VIETA VISDAŽĀDĀKAJOS LĪMEŅOS¹

Saruna ar RCB direktori DZIDRU ŠMITU

Bibliotēku padomes priekšsēdētāja, Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore Dzidra Šmita ir viena no pazīstamākajām bibliotēku speciālistēm Latvijā. Grāmatniecības vidē viņu respektē par atklāto valodu un profesionālo viedokli. Tieši Dzidra bija tā, kura pavasarī, sākoties publiskajām debatēm par Limbažu puses bibliotēku likteni, Latvijas Radio tiešraidē diezgan skarbi pateica, ka lauku bibliotēkai, kura atvērta tikai darba dienās no pulksten 10.00 līdz 17.00, nav ne mazāko cerību izdzīvot, jo tā strādā laikā, kad tās potenciālie apmeklētāji atrodas darbā vai skolā.

Kāds rezultāts ir pagājušā pavasara lauku bibliotēku kaislībām, kas uzvirvoja pat Saeimas līmenī?

Gan pašvaldības, gan bibliotēkas šo jautājumu ir pārdomājušas. Bibliotēkas – kā darīt savu tēlu draudzīgāku un pieejamāku lasītājiem. Lai darba laiks būtu tāds, ka arī tie daudzie cilvēki, kuri strādā ārpus savas tiešās dzīves vietas, varētu izmantot tās pakalpojumus. Lai sestdienās bibliotēka būtu atvērta. Lai būtu pasākumi, kas tiek veidoti ģimenēm ar bērniem. Mēs zinām, ka ļoti daudzās pagastos bibliotēka ir palikusi vienīgā kultūras iestāde. Nav vairs ne kultūras namu, ne kino teātru, ne grāmatveikalu. Bibliotēka ir vienīgā vieta, uz kurieni cilvēks var aiziet, neņemot rokā naudas maku. Ja konkrētā bibliotēka sestdienās ir slēgta vai darbojas lasītājam neizdevīgā laikā, tad apmeklētājs būs spiests izvēlēties nevis savai dzīves vietai tuvāko bibliotēku, bet to, kas ir atvērta. Vai arī neies uz bibliotēku vispār.

Pašvaldības savukārt ir sapratušas, ka bibliotēkas tiešām sniedz ļoti plašu pakalpojumu spektru un tur strādā cilvēki, kuri spējīgi ne tikai izsniegt vai saņemt grāmatas.

Pasaule mainās. Kurš gan pirms vairākiem gadiem varēja iedomāties, ka mēs tagad paši kārtosim savus maksājumus internetbankā? Kurš varēja iedomāties, ka lielveikalā pie pašapkalpošanās kasēm kļūsim par pārdevējiem un iekasēsīm no sevis naudu par savu pirkumu? Arī bibliotēkās – kurš tad varēja iedomāties, piemēram, pašapkalpošanās grāmatu saņemšanas un atdošanas automātus?

Ja bibliotekārs tiešām nedara neko citu kā tikai saņemt un izsniedz grāmatas, tad mūsdienās viņš kļūst viegli aizstājams. Bibliotekāram jābūt ar daudz plašākām zināšanām gan grāmatu, gan tehnoloģiju jomā. Ja cilvēks ikdienā datoru nelieto nemaz vai lieto nedaudz, bibliotēka ir vienīgā vieta, kur šo IT pakalpojumu var saņemt. Pašvaldības, valsts iestādes un komercstruktūras savu darbu optimizē, e-vidē attīstās. Bibliotekārs kļūst par konsultantu šajās un citās jomās.

Daudzi cilvēki varbūt vēl atceras bibliotēku katalogu skapīšus un kartotēkas. Vai mēs šodien varam iedomāties kādu tā laika bibliotekāru, kurš neprastu tās lietot un atrast pēc kartītes vajadzīgo informāciju un izdevumu? Mūsdienās to aizstājis elektroniskais katalogs un dažādas speciālās datubāzes. Agrāk bibliotekārs bija daudz privilēģētāks par lasītāju, jo orientējās skapīšos un kartotēkās, taču šodien viņam ir daudz labāk par lasītāju jāorientējas interneta informācijas plūsmā. Ja bibliotekārs meklēs grāmatu tāpat, kā to dara lasītājs, tad mēs labi zinām, ar kādām sekmēm var kaut ko atrast “Google” meklētājā.

Vai nav tā, ka mūsu humanitārās izglītības sistēma joprojām gatavo biklus, no tehnoloģijām atsvešinātus speciālistus?

Es nenodalītu tik strikti humanitāro un eksakto jomu. Domāju, tas ir vispārējais izglītības līmenis, jo redzu, kādi cilvēki nāk

¹ Materiāls pārpublicēts no laikraksta “Konteksts”, Nr. 10, 2018, okt., 1., 3. lpp.

stāties darbā pie mums bibliotēkā. Svarīgi ir arī tas, cik cilvēks ir gatavs piepūlēties. Esmu novērojusi situācijas saistībā ar dažādiem projektiem, kad, piemēram, jautāju autoram, vai viņš par piedalīšanos mūsu projektā jau ir saņēmis atlīdzību. Man atbild: “Es nezinu!” Vai arī: “Kaut kas man ienāca, bet nezinu, vai tas bija no jums.” Grūti saprast, par ko tas liecina. Reizēm šķiet – kāpēc tik daudz tiek runāts par trūcīgajiem autoriem, ja reiz dzirdu šādas atbildes.

Otra lieta – mums daudz runā, ka maz tiek mācīta matemātika, bet ko darīt, ja atnāk jauns cilvēks ar humanitāro izglītību, kuram ir diezgan lielas problēmas ar latviešu valodas lietojumu un pareizrakstību? Bibliotēku darbā ļoti svarīga ir avotu uzticamības pārbaude. Ja atgriežamies pie jau pieminētā “Google” meklētāja, kas ir dārglietu krātuve un atkritumu izgāztuve vienviet, – ko tur var atrast cilvēks, kam nepiemīt kritiskā domāšana? Te arī ir bibliotekāra loma. Ja cilvēks atnāk un par kaut ko interesējas, tad, protams, arī mūsdienu informācijas gūzmā ir lietas, ko jāprot pateikt uzreiz. Tomēr tas, ko bibliotekāriem māca, – jāpārbauda, jāpārbauda, jāpārbauda. Ir tāds bibliotekāru joks, ka lasītājs atnāk un pēc atmiņas prasa mazu zilu grāmatiņu, kas beigās izrādās liela un sarkana grāmata. Bibliotekāra zināšanas, prasme orientēties un spēja norādīt uzticamus informācijas avotus šodien ir ļoti būtiska. Ja atgriežamies pie pirmā jautājuma, tad Limbažu gadījums parādīja tieši to, ka bibliotēku darbība ir ļoti svarīga.

Loģiski izriet arī telpu jautājums.

Pašvaldības daudzviet saprot, ka ļoti nozīmīga ir bibliotēku infrastruktūra. Tā ir pasaules tendence – no visiem bibliotēkas apmeklētājiem tikai 30% aiziet no tās ar grāmatu. Bet tas nenozīmē, ka bibliotēka neko nav devusi pārējiem. Apmēram 70% no tiem, kas nāk uz bibliotēku, nāk pēc kaut kā cita – IT pakalpojuma, izstādes apmeklējuma, tikšanās ar autoriem, novadpētniecības materiāliem, kā arī gūt sabiedrisku saskarsmi. Ļoti būtiski ir tas, kādā bibliotēkas vidē cil-

vēks ienāk. Pašvaldības Rīgā un daudzviet Latvijā ar katru gadu aizvien vairāk rūpējas par savām bibliotēkām. Tas ir arī pašvaldību prestiža jautājums. Lielas vai mazas – bibliotēkām jābūt vienlīdz sakārtotām, mūsdienīgām, aicinošām. Tā ir vieta, kur cilvēki nāk, lai satiktos: ar autoriem, ar citiem cilvēkiem. Tā ir vieta, kur ir siltums un gaismas. Konkrēts piemērs. Ļoti auksta ziemas diena, viena no mūsu bibliotēkām ir pilna. Kāda kundze saka: “Man mājās nav tik silts, es labāk atnāku uz bibliotēku un palasu žurnālus te.” Un arī elektrība mājās nav jātērē. Bibliotēka ir sabiedriskās saskarsmes vieta visdažādākajos līmeņos.

Nupat biju Omuļos. Ir tāda vieta Igau-nijas pierobežā. Skola slēgta, dažus bēr-nus, kas palikuši, ved uz Ērgemes skolu. Tomēr arī tur cilvēki dzīvo. Varam, pro-tams, teikt – šādām vietām bibliotēku va-jag, bet pašvaldības taču arī rēķina, ko var atļauties.

Cilvēkiem ir tiesības uz šo pakalpojumu! Te ir jāskatās pēc citu valstu pieredzes. Piemēram, Ziemeļvalstīs. Arī tur ir ļoti mazapdzīvotas vietas. Viņi šo problēmu risina ar mobilajām bibliotēkām. Ir gan bibliokuģi, gan biblionartas. Tas ir viens veids. Pie mums Ogrē ir bibliobuss, bet ir lietas, kurām mums nav tradīciju, tāpēc tās īsti neattīstās – kaut vai klausāmgrāmatas vai lieldrukas izdevumi. Bibliobusi ir viens veids, kā pievest cilvēkiem pakalpojumu. Otrs veids – tomēr uzturēt arī pavisam mazas bibliotēkas. Bibliobuss var atbraukt reizi nedēļā, atvest grāmatas, tur būs dators un printeris. Tomēr bibliobuss nevar izpildīt tikšanās vietas, saietu nama funkciju, ko veic bibliotēkas ēka.

Pirms vairākiem gadiem pie mums tika runāts par to, vai vajag apvienot skolu un publiskās bibliotēkas. Es uzskatīju, ka nevajag, jo tām ir pilnīgi atšķirīgas funkcijas. Tagad, ņemot vērā mūsu demogrāfisko situāciju, par to tomēr varam domāt. Tikai ir jāsaprot, ka skola pēc būtības ir slēgta iestāde. Publiskā bibliotēkā nevar nolikt priekšā apsargu vai pateikt – jūs man tāds aizdomīgs

izskatāties, iekšā nelaidīšu. Bibliotēkai būtu jānodrošina atsevišķa ieeja. Ir jāveido tādas kultūras saliņas, kas maziem pagastiem būtu ekonomiskākas un vieglāk uzturamas. Atteikties no bibliotēkas funkcijas nekādā ziņā nevajadzētu, jo tās ir arī informācijas centri. Es sliektos uz to, ka mazajās vietās ir nepieciešami multifunkcionāli centri, kur zem viena jumta ir pašvaldība, bibliotēka un citas sabiedriskās funkcijas veicošas institūcijas.

Liela loma ir arī bibliotekāru profesionālītei. Reizēm saka – mums visi aizbraukuši, nomiruši, nekas nenotiek, neviens neko nēlāsa. Nomainās bibliotekārs, un pēkšņi atklājas – nebūt nav tā, ka visi apmiruši: nāk, lasa un interesējas.

Tātad jābūt visu ieinteresēto pušu sadarbībai?

Esmu pieredzējusi Rīgā pilnu politiku spektru. No manas puses būtu vistīrākā nēlētība teikt, ka politiķi ir pret bibliotēkām vai ka būtu politisks uzstādījums krājuma komplektēšanai.

Kā ir ar rindām pēc grāmatām?

Tā ir pasaules tendence – bibliotēkās visi grib lasīt vienas un tās pašas grāmatas. Ja es nevaru dabūt, piemēram, konkrēti “Sarkano dzīvsudrabu”, tad man nevajag vispār neko citu. Te paveras plašs darbalauks bibliotekāram. Ir jāsaprot – pat ja mēs te RCB tagad nopirktu simt nosacītos “dzīvsudrabus”, vienalga to nepietiktu un vienalga būtu rindas. Šogad metropoļu bibliotēku konferencē Belgradā viens gados jauns amerikāņu profesors Endrjū Smits (*Andrew Smith, Emporia State University*) teica: “Bibliotēka nav veikals. Ja gribi tūlīt un tagad, ej un nopērc. Ja vēlies par nodokļu maksātāju naudu – tad nedaudz jāpagaida.”

Protams, ir traģiski noskatīties, ka rindā uz grāmatu gaida četrdesmit viens cilvēks. Vai es gribu būt tā četrdesmit otrā? Nē! Ja redzam, ka ir ārkārtīgi liels pieprasījums, bet grāmata vērtīga un to lasīs arī pēc pieciem gadiem, tad arī iepērkam to vairāk. Bet kam šodien vairs vajag Dena Brauna romānu “Da

Vinči kods”? Negribu nevienu aizvainot, bet šī grāmata savu lasītāju ir paņēmusi, visi, kas gribējuši, to izlasījuši.

Tas, ko rakstniekiem vajadzētu darīt vēl un vēl un kas nekad nebūs par daudz darīts – sadarboties ar bibliotēkām un popularizēt savu daiļradi. Mēs bibliotēkās labi redzam, kā tas rada interesi par konkrētām grāmatām. Kādreiz pēc autora viesošanās rinda uz viņa grāmatām izveidojas dažu minūšu laikā. Gribu uzteikt arī laikraksta “KonTEKSTS” grāmatu apskatu. Profesionāls skatījums uz jaunāko literatūru ir ļoti, ļoti nepieciešams.

Pēdējos gados apstājusies liela daļa iesākto kopotu rakstu izdošana. Izdevēji, ar kuriem runāju, māj bibliotēku virzienā – tās negribot ņemt.

Atbildēšu gan kā lasītāja, gan bibliotēku pārstāve. Agrāk kopoti raksti bija prestiža lieta mājas bibliotēkā. Raksti, protams, ir labi. Tie apkopo rakstnieka daiļradi. Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā kopoti raksti iznāca astoņdesmit latviešu un ārvalstu rakstniekiem. Tā ir mūsu grāmatniecības tradīcija. Tomēr lasītājus vairāk piesaista individuāli izdevumi ar oriģinālu māksliniecisku noformējumu. Tas ir bibliotēkās apstiprināts fakts.

Arguments pret to – visa daiļrade vieniet, zinātniski strukturēta.

Tas ir spēcīgs arguments. Bet ir arī citi argumenti. Pagājušā gadsimta 80. gadu beigās iznāca Mičelas romāna “Vējiem līdzi” izdevums. Bija milzu ažiotaža, uz vāka Maijas Tabakas gleznas reprodukcija. Pēc kāda laika tika nodrukāts jauns romāna izdevums. Kurš bibliotēkā grib lasīt veco? Neviens! Visi prasa jauno. Kopoti raksti ir vajadzīgi, nevis lai vakarā palasītu, bet kā kultūrvēsturisks un pētniecisks objekts. Domāju, ka to izdošanai būtu vajadzīgs valsts atbalsts, īpaša programma un profesionāls nolēmums – šim autoram rakstus vajag.

Bet vai nevajadzētu skatīties plašāk? Šobrīd, labu gribot, lēmumu par rakstu sāksanu var pieņemt viens vai divi pētnie-

ki. Tā ir privāta iniciatīva, kuras pabeigšanai nereti pietrūkst naudas un arī veiksmes. Atrodam finansējumu, izveidojam komisiju, kur ir literatūrzinātnieki, rakstnieku pārstāvji, bibliotekāri, skolotāji.

Pilnībā piekrītu. Protams, ja tam ir līdzekļi. Bet kas ar šiem kopotiem rakstiem notiks, kad tos izdos? Šobrīd mēs saprotam, ka nebūs daudz lasītāju. Kas tos pirs? Naudas maz, plauktā nav vietas, daudzi tagad bieži maina dzīves vietas. Ņemot to vērā, reģionu galvenajās bibliotēkās kopotiem rakstiem būtu jābūt.

Tie ir kādi trīsdesmit – piecdesmit eksemplāri. Par maz! Ņemot vērā publikas pirktspēju, simt eksemplāros rakstus drukāt neatmaksājas. Kāda ir izeja?

Elektroniskās grāmatas. Visiem pieejamas. Šodien teorētiski, protams, var nodrukāt grāmatu vienā eksemplārā.

Teorētiski jā, bet rakstu gadījumā pašizmaksa būtu kā jaunam limuzīnam. Arī

vide ir pārāk konservatīva, lai tam piekristu. Kāpēc nevar iepirkt katra bibliotēka? Izdevēji priecātos.

Es šaubos, ka rakstu veidošanā vislielākie izdevumi ir saistīti ar tipogrāfiju. Drukāšanas izmaksas ir daudz zemākas par honorāriem un pārējo. Publiskai bibliotēkai nav mūžīgās glabāšanas funkcija. Ja raksti nelasīti stāvēs plauktā desmit gadus, tie aizies makulatūrā. Publiskā bibliotēka neturēs grāmatas, ko neviens nelasa divdesmit gadu. Tām vienkārši nav vietas, jo visu laiku nāk klāt aizvien jauni izdevumi. Ja būtu mana teikšana, tad kopoti raksti būtu pieejami elektroniskajā versijā, bet drukas formātā būtu ekskluzīvs piedāvājums. Vide ir konservatīva, bet tik traki jau nav. Protams, ļoti svarīgs ir kvalitātes jautājums. Ja elektronisko versiju uztaisa tādu, ka tur var kaklu nolauzt, tad neviens to nelietos. Ja mēs gribam, lai arī jaunieši lasa, nekā labāka par elektroniskajiem kopotiem rakstiem nebūs. Ar meklētāju, ar attēliem, ar ilustrēto mūziku un video, un citiem digitalizētiem materiāliem.

Pierakstījis Arno JUNDZE

Foto: Daina Ģeibaka

PASAULES APRITĒ

• **DZIDRA ŠMITA**

Oda priekam somu stilā

ODA PRIEKAM SOMU STILĀ

Helsinku Centrālā bibliotēka “Oda” (*Oodi*) ir dzīvīga saskarsmes vieta Kansalaistori jeb Pilsoņu laukumā – pašā Helsinku sirdī. “Oda” ir viena no 37 Helsinku bibliotēku tīkla bibliotēkām. Tā ir Somijas valdības dāvana iedzīvotājiem valsts 101. gadadienā, kas tika pasniegta 2018. gada 5. decembrī. “Bibliotēka kā dāvana Somijas neatkarības pasludināšanas dienas priekšvakarā simbolizē somu ideālus un atspoguļo mūsu mīlestību pret lasīšanu,” atzīst Somijas kultūras ministrs Sampo Terho.

Neatkarību Somija pasludināja 1917. gada 6. decembrī, kad, kā grāmatā “Kluso slēpotāju zeme Somija” raksta Juka Rislaki, “Pēc Oktobra revolūcijas novembrī (..) izbeidzās Somijas un Krievijas vairāk nekā simt gadus ilgusi valstiskā saistība. Haosu Krievijā somi izmantoja savā labā. (..) Somija sāka pieprasīt rietumvalstīm atzīšanu, bet tās ieteica vispirms griezties pie Krievijas. Somijas jaunā vara uz atzīšanas raksta ieguva Ļeņina, Trocka un Staļina vārdus. Tas notika 1917. gada pēdējā dienā.”¹ Tāpat kā Latvija, arī Somija savas valsts simtgadi svin vairākus gadus.

Bibliotēka ietilpst kultūras un mediju centrā, kuru veido Helsinku Mūzikas centrs, koncertzāle “Finlandia”, mediju nams “Sanoma” un laikmetīgās mākslas muzejs “Kiasma”. “Oda” atrodas tieši iepretim Somijas parlamenta ēkai un plānota kā nekomerciāla un sabiedriska visiem atvērta telpa. Tās nosaukums izvēlēts atklātā konkursā, kurā tika iesniegti 2600 priekšlikumi. Žūrija izvēli pamatoja ar to, ka tas ir īss, viegli izrunājams un iegaumējams vārds, kas saprotams daudzās valodās un ir saistīts ar literatūru. Lai vislabāk atbilstu bibliotēkas lietotāju vēlmēm un vajadzībām, “Oda” tika plānota kopā ar pilsētas iedzīvotājiem. Tika rīkoti daudzi pasākumi un domu apmaiņas, iedzīvotāju idejas tika vāktas arī sociālajos tīklos un dažādās kampaņās.

Bibliotēkas projekta autors ir Somijas pieprasītākais arhitektu uzņēmums “ALA Architects”, kas uzvarēja starptautiskā konkursā 2013. gadā. Uzņēmums radījis tādas ēkas kā Somijas vēstniecība Indijā, Helsinku lidostas piebūve, divas metro stacijas un Helsinku Universitātes galvenā ēka. Projekta kopējās izmaksas bija 98 miljoni eiro. “Odas” kopējā platība ir 17 250 kvadrātmetru. Arhitektoniskajā risinājumā tērauda un stikla konstrukcijas saplūst ar koka fasādi, vizuāli un funkcionāli apvienojot tradicionālo un moderno. Energoefektīvā bibliotēka ir viena no somu celtniecības vizītkartēm. “Lieliski, ka “Oda” tika piedāvāta apskatei Venēcijas arhitektūras biennāles apmeklētājiem, tādējādi jaunajai bibliotēkai un visai somu bibliotēku sistēmai tika pievērsta starptautiska līmeņa ekspertu uzmanība,” saka bibliotēkas direktore Anna Marija Soininvāra (*Anna-Maria Soininvaara*).

Interese par jauno bibliotēku ir ļoti liela. Ik dienas to apmeklē vidēji 9000 cilvēku. Bibliotēkas atvēršanas dienās 2018. gada 5. un 6. decembrī to apciemoja 55 000 cilvēku. Jāatzīmē, ka “Oda” nav Helsinku bibliotēku tīkla administratīvais centrs – pilsētas centrālās bibliotēkas funkcijas joprojām turpina veikt Pasilas bibliotēka.

Atbilstoši lasītājiem piedāvātajām iespējām katram “Odas” stāvam ir savs raksturs un atmosfēra. Pirmais stāvs paredzēts dažādiem notikumiem un pasākumiem, tā ir cilvēku tikšanās vieta. Šeit apmeklētāji var noskatīties filmu kinoteātrī “Kino Regina”, iestiprināties restorānā “Oodi”, šeit ir arī bijušajai bibliotēkas direktorei Maijai Berntsonei (*Maija Berndtson*) veltīta zāle “Maijansali”, Eiropas informācijas punkts, kā arī islaicīgas lietošanas datori. Otrajā stāvā ir ierīkotas darbnīcas un birojnīcas, tas paredzēts darbam, apmācībām, interaktivitātei, kopābūšanai, studijām, spēlēm un grupu darbam. Stāvā ir arī relaksācijas telpas, foto un video studijas, telpas

¹ Rislaki, Juka. *Kluso slēpotāju zeme Somija*. Rīga: Valters un Rapa, 2003, 57.-58. lpp.

Foto: Dzidra Šmita

Foto: Dzidra Šmita

mūzikas instrumentu spēlēšanai, mediju telpa, virtuve, 3D skeneri, lāzergriezēji, overloki, šujmašīnas un izšujamās mašīnas, kā arī kopējamās iekārtas un citas lietas. Trešajā stāvā ir grāmatas! Šis stāvs visvairāk asociējas ar tradicionālo bibliotēku. Te ir miers un klusums, kurā, baudot kafiju un skaisto skatu no balkona, rast patvērumu no dienas steigas. Trešajā stāvā ir bērnu nodaļa, kafejnīca, balkons un septiņas lasīšanas oāzes. Krājumā ir ap 100 000 grāmatu.

Galvenā ieeja ir skaidri saskatāma un izgaismota. Virs ieejas ir nojume. Netālu no ieejas ir telpa, piemēram, ratiņu novietošanai. Durvis atveras automātiski ar kustību sensoru. Arī pie galvenās ieejas notiek grāmatu izsniegšana un saņemšana. Bibliotēka strādā

septiņas dienas nedēļā, darbdienās no plkst. 8.00 līdz 22.00, bet brīvdienās no plkst. 10.00 līdz 20.00. Vienīgais izņēmums ir vasaras saulgrieži, kad bibliotēka ir slēgta no 21. līdz 23. jūnijam.

Plašās telpas, protams, rada daudzveidīgas iespējas. Mūsu bibliotēkas nav tik lielas, taču alternatīva plašām telpām ir daudz iestāžu sadarbība. Tās var būt gan citas bibliotēkas, gan kultūras centri, mākslas un mūzikas skolas, muzeji, jauno tehniku stacijas, dažādas studijas u. c., kas atrodas zem viena jumta. Publiskā bibliotēka var dalīt telpas ar dažādām nevalstiskām organizācijām, un šo iestāžu kopdarbība arī veido to radišanas, pārveidošanas un līdzveidošanas gaisotni, kas ir kopīga telpa oday, telpa priekam.

Foto: Daina Ģeibaka

PAŠU MĀJĀS

- **AIGA BALODE**

Rīgas Centrālās bibliotēkas
profesionālais centrs: Bibliotēku
dienesta Metodiskā nodaļa
“jaunākajos laikos”

- **ANNA DUNAJEVSKA**

Diena bibliotēkā: liriska atkāpe

- **VINETA BAŠKO**

RCB darbs ar skolu bibliotēkām.
Otrais gads – inventarizāciju
procesā

- **ZINTA GERŠMANE**

Rīgas Centrālās bibliotēkas uzziņu
un informācijas darbs

- **NATĀLIJA HOLOŠA**

Poētiskās tikšanās
Rīgas Centrālajā bibliotēkā

- **SANTA MŪRNIECE**

Starptautiska bērnu zīmējumu
izstāde “Es mīlu savu valsti/I Love
My Contry”

- **GUNTA OZOLA**

Īpašā gadā īpašas izstādes

- **EVITA HOFMANE**

Ceļojošā izstāde “Simts grāmatas
bērniem”

- **LAUMA BALODE**

Zentas Mauriņas dokumentālie
sapņi Rīgas Centrālajā bibliotēkā
Kanisterapijas projekts “Es lasu!”

- **SANITA GOLDŠMITE**

Kanisterapijas pirmie soļi Rīgas
Centrālajā bibliotēkā

- **AGITA GAURUČA**

Kanisterapijas projekts
RCB Daugavas filiālbibliotēkā

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS PROFESIONĀLAIS CENTRS: BIBLIOTĒKU DIENESTA METODISKĀ NODAĻA “JAUNĀKAJOS LAIKOS”

RCB Bibliotēku dienests un tā struktūrā ietilpstošā Metodiskā nodaļa ir viena no tām bibliotēkas struktūrvienībām, kuras uzdevums ir bibliotēkas lietotājiem piedāvāto pakalpojumu nepārtraukta attīstīšana un kvalitātes uzlabošana, bet par kuras paveikto ir informēti tikai RCB darbinieki, ne apmeklētāji. Šī nodaļa sadarbībā ar citām iekšējām struktūrvienībām “ieliek pamatus”, lai apmeklētājs no ikvienas RCB nodaļas vai filiālbibliotēkas izietu, saņemmis to pakalpojumu, informāciju vai atbildi, ko bija meklējis.

RCB Bibliotēku dienesta darbību nosaka 2010. gadā apstiprinātais nolikums, kurā teikts: “Dienesta pamatdarbības mērķis ir RCB un filiālbibliotēku bibliotēkārā darba koordinēšana, metodiskā un kvalitātes vadība un kontrole, tālākizglītības organizēšana, darba pieredzes apkopošana, analīze un popularizēšana, RCB komplektēšanas koncepcijai, standartiem u. c. vadošiem dokumentiem atbilstoša RCB krājuma komplektēšana, Starpbibliotēku abonementa (turpmāk tekstā – SBA), kā arī iekšējā SBA pakalpojumu nodrošināšana RCB un tās filiālbibliotēkām.” Šis Bibliotēku dienesta darbības pamatmērķis ir bijis nemainīgs no dienesta izveidošanas 1993.–1994. gadā līdz pat šim laikam, taču atbilstoši situācijai un apstākļiem mainās aktuālie profesionālā darba jautājumi, izvirzītās prioritātes, nodaļas darbinieku sastāvs un pienākumi.

Būtisku atbalstu RCB profesionālajai izugsmei ir sniegusi ciešā un abpusēji ieinteresētā sadarbība ar kolēģiem Ziemeļvalstīs, Nīderlandē, Vācijā un Beļģijā. Bez tās būtu grūti samērā īsā laikā no padomju masu bib-

liotēkām pārtapt par mūsdienās tik nozīmīgajām publiskajām bibliotēkām – informācijas, kultūras, izglītības un sabiedriskās sa-skarsmes centriem.

NEDAUDZ VĒSTURES

Kas attiecas uz bibliotēku darba metodisko vadību Rīgā, tad jau 1941. gadā padomju okupācijas laikā tika nodibināta Bibliotēku centrāle, kurā izveidoja arī Masu darba metodisko kabinetu, taču vācu okupācijas laikā padomi likvidēja.¹

1963. gada arhīva materiālos var atrast ziņas, ka Centrālās bibliotēkas metodiķu pārziņā bija 37 pilsētas masu bibliotēkas un bibliotēkai kā metodiskajam centram bija pienākums sniegt palīdzību arī citu resoru un iestāžu bibliotēkām. 1965. gadā izveidotā Centrālā bērnu bibliotēka ļāva pastiprināt bērnu bibliotēku metodisko vadību, pieņemot darbā vēl vienu metodiķi, bibliogrāfu un izveidojot metodisko padomi. RCB Zinātniskās metodikas nodaļas vārds izskanēja, kad tās vadībā Rīgas pilsētas Oktobra rajonā 1968. gadā tika uzsākts bibliotēku centralizācijas eksperiments. 70. gados nodaļas vadībā notika visu Rīgas pilsētas bibliotēku centralizācija, kas noslēdzās ar RCB sistēmas izveidi 1979. gadā.

80. gados RCB sistēmā bija liela darbinieku mainība (ik gadu 35 līdz 40% no kopējā darbinieku skaita). Lai ievadītu nespeciālistus bibliotēkārājā darbā, šajā laikā metodiķiem nācās organizēt dažādus profesionālās

¹ Svarīgāko notikumu hronika. Sast. Inta Sallinene. No: *Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata*. Rīga : RCB, 2006, 105. lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

*Nodarbību telpā
Graudu ielā 59 RCB
darbiniekus uzrunā
metodiķe Inta
Virbule (1997)*

Foto no Bibliotēku dienesta
fotoarhīva

*Bibliotēku dienests 2013. gada
maijā. 1. rindā no kreisās:
metodiķe Inta Sallinene,
Repozitārija darbiniece
Ludmila Vorotņikova,
metodiķe Aiga Balode,
2. rindā no kreisās metodiķes
Ausma Vītola un Gaļina Bocika,
Bibliotēku dienesta vadītāja
Ausma Zoldnere,
metodiķe Zinta Geršmane,
Repozitārija darbiniece
Māra Grigorevska*

Foto no Bibliotēku dienesta fotoarhīva

pilnveides vai, kā tolaik teica, kvalifikācijas celšanas pasākumus: seminārus, pirmrindas pieredzes skolas, praktikumus, lietišķās spēles u. c. No 1984. līdz 1989. gadam darbojās kopā ar Latvijas Valsts universitāti izveidotā Jauno bibliotekāru universitāte.¹ Kopumā dažādu kvalifikācijas celšanas pasākumu rīkošanā (ne tikai jaunajiem darbiniekiem) tika ieguldīts liels darbs. Tie tika plānoti dažādām bibliotekāru grupām: bibliogrāfiem, abonementu darbiniekiem, vadītājiem un viņu “rezervei”, bērnu bibliotēku darbiniekiem. Pasākumi notika katru nedēļu. 80. gadu otrajā pusē bija populāras dažādas sacensības,

piemēram viktorīna “Kas? Kur? Kad?” Jauno bibliotekāru universitātes dalībniekiem (1987), skate konkurss par labāko Oktobra sociālistiskās revolūcijas 70. gadadienai veltīto pasākumu (1987), konkurss par labāko jauno bibliotekāru ar stāžu 1–3 gadi (1988, 1989), par labāko abonementa darbinieku un labāko “apskatnieku” (1990), kā arī literatūras izstāžu konkurss (1989), konkurss lasītavu darbiniekiem “Kompass periodikas pasaulē” (1989), konkurss par labāko bibliotēkas noformējumu (1990) u. c.

DIENESTA IZVEIDE

Taču šī raksta mērķis nav metodiskā darba un RCB sistēmas Metodiskās nodaļas vēstures izpēte, tāpēc atgriezīsimies pie

¹ Dreimane, Jana. Rīgas pilsētas masu bibliotēkas, 1944–1980. No: *Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata*. Rīga: RCB, 2006, 20.–36. lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

*Novadpētniecības konkursa dalībnieki
Cēsīs (1997). Pirmajā rindā no kreisās:
Bibliotēku dienesta vadītāja Ilizana Rudene
un metodiķe Doloresa Veilande*

Foto no Bibliotēku dienesta fotoarhīva

“jaunākajiem laikiem” – RCB Bibliotēku dienesta izveides un metodiskā darba jaunajā struktūrā. 90. gados, kad atvērās robežas, dažkārt radās kļūdains viedoklis, ka citviet pasaulē bibliotēkurus neviens profesionāli nepārrauga, nekonsultē un tas, ko padomju laikā sauca par kvalifikācijas celšanu, tur nemaz neeksistē. Taču, iepazīstoties ar ārvalstu pieredzi tuvāk, nācās konstatēt, ka arī tur ir plaša konsultācija, pārraudzības un tālākizglītības sistēma, tikai katrā valstī atšķirīga. Ne vienmēr tā darbojas nacionālo vai reģionālo bibliotēku struktūrā, dažkārt, tās ir pat privātas institūcijas. Tā nu laikā, kad citur Latvijas bibliotēkās metodiķu štata vietas tika likvidētas, RCB šī darba virziens pilnveidojās un attīstījās. Šāda pieeja atmaksājās vēlākajos gados, kad aizsākās bibliotēku akreditācijas process un stājās spēkā prasības pēc atbilstošas bibliotēku darbinieku izglītības.

1993. gadā tika denacionalizētas ēkas Brīvības ielā 91 un Viestura prospektā 26, bet RCB ieguva telpas Graudu ielā 59. Tajās pēc ārvalstu un Latvijas Nacionālās bibliotēkas pieredzes izveidoja RCB Bibliotēku dienestu, kurā tika apvienotas visas RCB nodaļas, kas sniedz pakalpojumus Rīgas tautas bibliotēkām (tā tolaik dēvēja publiskās bibliotēkas): Komplektēšanas un apstrādes noda-

ļa (KAN), Organizatoriski metodiskā darba nodaļa un bibliogrāfi, mākslinieki, Apmaiņas un grāmatu glabātuves fonda nodaļa, Fonda izmantošanas un organizācijas nodaļa un jaunizveidotais Depozitārijs. Tika ierīkota arī telpa bibliotēku darbinieku mācībām.¹

Metodiskās nodaļas darbinieku oficiālie amata nosaukumi gadu gaitā ir bijuši dažādi. Organizatoriski metodiskā darba nodaļas štātā bija gan galvenie, gan vecākie bibliotekāri, gan metodiķis. RCB Bibliotēku dienesta sarakstos bija galvenie bibliotekāri un galvenais bibliogrāfs, vēlāk visi Metodiskās nodaļas darbinieki tika dēvēti par galvenajiem speciālistiem, pēc tam ieņemamais amats atkal bija galvenais bibliotekārs, bet pašreizējais nosaukums ir – galvenais eksperts bibliotēku jomā. Kā redzams, amata vienība “metodiķis” nepastāv, taču pēc veicamajiem uzdevumiem un pienākumiem nodaļas speciālisti pilda metodiķu funkcijas.

Protams, Bibliotēku dienesta un tajā iekļautās Metodiskās nodaļas darbs nav iespējams bez vadītāja. Vairāk nekā 25 gadu pastāvēšanas laikā Bibliotēku dienestam bijušas četras vadītājas. Vadītāja galvenie pienākumi ir plānot, vadīt un organizēt Bibliotēku dienesta darbu, bet viņa tiešā pakļautībā strādā Metodiskās nodaļas un Repozitārija darbinieki. Vadītājs koordinē RCB administrācijas doto uzdevumu izpildi, deleģējot to atbildīgajam metodiķim. Bieži vien Bibliotēku dienesta vadītājs ir starpposms informācijas aprītē administrācija – Bibliotēku dienests – filiālbibliotēkas/nodaļas, jo administrācijas pausto vai uzdoto ir nepieciešams papildināt ar profesionāliem ieteikumiem no Metodiskās nodaļas darbiniekiem.

KRĀJUMA ATTĪRĪŠANA UN KOMPLEKTĒŠANA

Publiskās bibliotēkas krājumam jābūt aktuālam un lietotāju pieprasītam, taču 90. gadu

¹ Rudene, Ilizana. Rīgas Centrālā bibliotēka laikmeta griežos. No: *Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata*. Rīga : RCB, 2006, 44.-60. lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

sākumā bibliotēku krājumi tādi nebūt nebija – tie bija pārblīvoti ar padomju gados iepirktajiem “obligātajiem” izdevumiem daudzos eksemplāros, kas nekustināti gulēja bibliotēku plauktos. Tāpēc tūlīt pēc Latvijas valsts atjaunošanas tika aizsākta krājumu attīrīšana no fiziski un saturiski novecojušiem iespaiddarbiem un to norakstīšana. Šis process prasīja daudzus gadus un bija patiešām grūts ne tikai veicamā darba apjoma dēļ, bet arī tādēļ, ka daudziem bibliotēku darbiniekiem šāda grāmatu izmešana likās nepieņemama. Nebija viegli pārliecināt bibliotekārus par to, ka, ja lasītājs saņem novecojušu informāciju, viņi ir līdzvainīgi sabiedrības dezinformēšanā. No 1990. līdz 2000. gadam no RCB sistēmas bibliotēku krājumiem tika izslēgti vairāk nekā 3 500 000 eksemplāru.¹ Tāpēc šajos gados īpaša loma bija metodiskim darbam ar krājumu, kurš skaidroja krājuma norakstīšanas instrukcijas, vadīja nodarbības, apmeklēja bibliotēkas un palīdzēja praktiski, kā arī stāstīja bibliotēku darbiniekiem, kādam jābūt mūsdienīgam publiskās bibliotēkas krājumam. Reizēm ar sarunām un pārliecināšanu vien nepietika un bija jāķeras pie administratīvām metodēm – tika izdoti rīkojumi, kuros prasīta bibliotēkas krājuma attīrīšana un izdevumu norakstīšana noteiktos termiņos. Turpmākajos gados svarīga bija RCB vienotā krājuma komplektēšana atbilstoši krājuma attīstības koncepcijai. Bibliotēku darbiniekos bija jāveido izpratne par to, ka nav iespējams visām filiālbibliotēkām komplektēt visu un lasītāju pieprasījumu izpildīšanai jāizmanto RCB kā sistēmas vienotā krājuma sniegtās iespējas, ko nodrošina visu filiālbibliotēku krājumi un RCB Repozitārijs – Aktīvais, Pasīvais un Apmaiņas krājums. Te joprojām ir darbs šīs jomas metodiskim.

Līdz pat 2017. gadam par bibliotēku krājuma jautājumiem atbildīgais metodiskis veica arī centralizētu periodisko izdevumu abonēšanu visām RCB struktūrvienībām. Tagad šis

darbs nodots KAN. Publiskās bibliotēkas uzdevumiem un lasītāju pieprasījumam atbilstošs krājums ir un paliek bibliotēkas sniegto pakalpojumu pamats. Mainās piekļuves veidi, krājums vairs nav tikai fiziskas vienības, bet arī elektroniskajā vidē pieejamā informācija, tāpēc metodiskis krājuma jautājumos ir Metodiskās nodaļas darbinieku sarakstā arī 2018. gadā. Viņa atbildības jomas ir arī regulāras RCB nodaļu un filiālbibliotēku krājuma inventarizācijas, kā arī SBA pakalpojumi.

KRĀJUMA PĀRKLASIFICĒŠANA UN SISTEMĀTISKĀ KATALOGA KĀRTOŠANA

90. gadu otrajā pusē RCB tika veikts vēl viens darbietilpīgs process – krājumu pārklasificēšana. Bibliotēku krājumi iepriekš tika klasificēti atbilstoši BBK – padomju bibliotekārajai un bibliogrāfiskai klasifikācijai, kas gan pilnībā Rīgas bibliotēkās netika ieviesta. Pirmās apmācības RCB darbiniekiem notika jau 1995. gadā, bet 1996. gadā aizsākās krājumu pārklasificēšana pēc “Klasifikācijas tabulām publiskajām bibliotēkām”, kas balstītas uz UDK – universālo decimālo klasifikāciju. Tabulas nebija perfekti izstrādātas, tāpēc sākuma posmā pārklasificēšana sanāca sasteigta un vēlāk prasīja daudz precizējumu un labojumu. 1999. gadā iznāca “Klasifikācijas tabulas bērnu un skolu bibliotēkām”, kas tika piemērotas bērnu bibliotēku un nodaļu krājumu pārklasificēšanai.

Tikpat nozīmīga kā krājumu pārklasificēšana bija jaunās sistēmas atspoguļošana bibliotēkas sistemātiskajā katalogā, kas tolaik bija vienīgais rīks krājuma tematiskai atspoguļošanai. Šo jomu pārraudzība kā darba prioritāte tika uzticēta Metodiskās nodaļas darbiniekam. Viņa pārziņā bija bibliotekāru apmācības, bibliotēku apmeklējumi un praktiska palīdzība, pieredzes apmaiņas pasākumi bibliotēkās, klasifikācijas tabulās veicamo precizējumu un labojumu apkopošana un to izziņošana bibliotēku darbiniekiem. Iespēju robežās klasifikāciju mēģināja vienādot visās filiālbibliotēkās, taču lielā bibliotēku skaita un krājuma apjoma dēļ tas bija sarežģīti,

¹ Rudene, Ilizana. Rīgas Centrālā bibliotēka laikmeta griežos. No: *Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata*. Rīga : RCB, 2006, 44.-60. lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

tāpēc pēdējo pārklasificēšanas posmu veica, par pamatu ņemot Centrālās bibliotēkas krājumu, pārējo filiālbibliotēku krājumi pēc tam tika salīdzināti ar šo klasifikāciju.¹

No 1995. līdz 2002. gadam atbildīgais metodiskis vadīja 36 teorētiskas un praktiskas nodarbības par krājuma klasifikācijas un sistematiskā kataloga kārtošanas jautājumiem. 2002. gadā RCB krājuma pārklasificēšana bija pabeigta, visus jaunieguvumus pirms nogādāšanas bibliotēkās klasificēja KAN speciālisti, sistematisko katalogu aizstāja elektroniskais katalogs, tāpēc 2003. gadā Metodiskajā nodaļā tika izvirzītas citas profesionālā darba prioritātes un darbu uzsāka citu jomu speciālisti.

BIBLIOGRĀFI

Tikpat svarīga kā laikmetam atbilstošas informācijas pieejamība bibliotēkas krājumā ir arī informācijas atspoguļošana tā dēvētajā bibliotēkas uzziņu aparātā – alfabētiskajā katalogā, sistematiskajā katalogā, sistematiskajā rakstu kartotēkā, novadpētniecības un citās tematiskajās kartotēkās, bibliogrāfiskajos rādītājos. Šis darba jomas ir Metodiskās nodaļas bibliogrāfu pārraudzībā. Viņi pārziņā arī jaunākos bibliogrāfiskā apraksta starptautiskos standartus un māca tos bibliotēku darbiniekiem, kā arī orientējas jaunāko bibliogrāfisko un metodisko materiālu izdošanā Latvijā un komplektē tos RCB filiālbibliotēkām. Bibliogrāfi koordinē novadpētniecības darbu un ir atbildīgi arī par to.

Tradicionālās uzziņu aparāta formas ar laiku aizstāja elektroniski veidotās datubāzes, tāpēc šī darba joma Metodiskajā nodaļā kļuva par vēsturi. Taču savu aktualitāti uzziņu un informācijas darbs nav zaudējis – pieaugot digitālās un interneta vidē pieejamās informācijas apjomam, tā loma ir tikai pieaugusi un šīs jomas metodiskim ir darba pilnas rokas. Tiek sniegtas konsultācijas RCB novadpētniecības datubāzes veidošanā,

¹ Andrejeva, Gaļina. Savus gadus nejutu : saruna ar RCB filiālbibliotēkas "Strazds" vadītāju Gaļinu Andrejevu. Pierakst. Inta Sallinene. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2004, 2005, 202. -206. lpp.* ISBN 9984-9504-2-5.

analītiskā bibliogrāfiskā apraksta jautājumos, RCB apmeklētājiem pieejamo autorizēto tiešsaistes datubāzu, kā arī LNB veidoto valsts nozīmes datubāzu izmantošanā.

Lai aktualizētu jautājumu par RCB darbinieku prasmēm informācijas meklēšanā dažādās datubāzēs, 2007. gadā notika prasmju pārbaude – konkurss², bet 2018. gadā vadītas 13 praktiskas nodarbības "Darbs ar datubāzēm RCB", ko apmeklēja 118 RCB darbinieki. Notiek novadpētniecības datubāzes ierakstu rediģēšana, kā arī RCB gadagrāmatā publicēto rakstu ievadišana novadpētniecības datubāzē. Katru gadu publicēšanai kārtējā RCB gadagrāmatā tiek sastādīts bibliogrāfiskais saraksts, kas atspoguļo publikācijas par RCB, tiek veidots arī šo publikāciju arhīvs. Ar tiešu metodiķa bibliogrāfa līdzdalību sastādīti un izdoti RCB šādi bibliogrāfiskie rādītāji: "Tavos pulksteņos zvanu, tavos akmeņos skanu 2"³, "Helmars Rudzītis un izdevniecības "Grāmatu Draugs" darbība trimdā"⁴, "VEF Kultūras pils"⁵, "Romānu sērija "Mēs. Latvija, XX gadsimts"⁶.

AUTOMATIZĀCIJAS JAUTĀJUMI

1996. gadā tapa pirmais RCB automatizācijas projekts. 1997. gadā KAN sākās RCB jaunieguvumu apstrāde IS ALISE. 1999. gadā pirmie datori ienāca arī filiālbibliotēkās, vēlāk to skaits pieauga. Notika darba procesu automatizācija, kuras attīstībā liela nozīme

² Geršmane, Zinta. Prasmju pārbaudes konkurss informācijas meklēšanā : [par konkursu elektronisko datubāzu izmantošanā "Gaismas tīklā iekļaujoties"]. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2007, 2008, 47.-48. lpp.* ISBN 978-9984-9504-7-1.

³ *Tavos pulksteņos zvanu, tavos akmeņos skanu* : Rīga latviešu daiļliteratūrā : bibliogr. rād. Sast.: Rasma Bāliņa, Sandra Kokina, Tatjana Korobicina u. c. ; papild. sagat.: Velga Bāliņa, Ivita Duļbinska, Zinta Geršmane u. c. 2., papild. izd. Rīga : RCB, 2007. 439 lpp. ISBN 978-9984-9504-5-7.

⁴ *Helmars Rudzītis un izdevniecības "Grāmatu Draugs" darbība trimdā* : bibliogr. rād. Sast. Zinta Geršmane. Rīga : RCB, 2014. 62 lpp. ISBN 978-9934-8218-6-8.

⁵ *VEF Kultūras pils* : bibliogr. rād. Sast. Zinta Geršmane. Rīga : RCB, 2017. 167 lpp. ISBN 978-9934-8714-0-5.

⁶ *Romānu sērija "Mēs. Latvija, XX gadsimts"* : bibliogr. rād. Sast. Zinta Geršmane; Gundegas Repšes iev. Rīga : RCB, 2019. 86 lpp. ISBN 978-9934-8714-3-6.

*Bibliotēku dienesta kolektīvs
2011. gadā. 1. rindā no kreisās:
metodiķes Gida Zepkāne, Inta
Sallinene, 2. rindā no kreisās
Publicitātes nodaļas vadītāja
Daina Ģeibaka, metodiķe Ingūna
Stranga, Repozitārija darbiniece
Māra Grigorevska, Bibliotēku
dienesta vadītāja Daiga Bērziņa,
metodiķes Solvita Švarca,
Zinta Geršmane, 3. rindā no
kreisās metodiķe Aiga Balode,
Repozitārija darbinieces Iveta
Vaišļa, Edīte Vilšķērsta*

Foto: Anita Pitrāne

bija darbinieku datorprasmēm. Daudziem datoru ienākšana bibliotēkas darbā bija pirmā saskarsme ar jaunajām informācijas tehnoloģijām un datorprasmes vajadzēja apgūt no nulles. Lai veicinātu darbinieku datorprasmju apguvi un izstrādātu bibliotēku darbiniekiem nepieciešamo datorprasmju katalogu un tam atbilstošu apmācību programmu, 2002. gadā Metodiskajā nodaļā tika pieņemts darbā šīs jomas speciālists.

2001. gadā Bibliotēku dienesta telpās tika iekārtota datorklase ar deviņām darba vietām, kur no 2002. gada reizi nedēļā minētās jomas metodiķis vadīja datorkursus iesācējiem. Vēlāk, kad notika krājuma rekatoloģizācija, ko veica darbinieki katrā filiālbibliotēkā, šī metodiķa pienākumos ietilpa konsultācijas un praktisku nodarbību vadīšana kataloģizācijā un informācijas meklēšanā elektroniskajā katalogā, bet, uzsākot lietotāju un informācijas resursu izsnieguma reģistrēšanu IS ALISE, – arī konsultācijas šajos jautājumos. 2008. gadā Latvijas valsts un Bila un Melindas Geitsu fonda līdzfinansētajā projektā “Trešais tēva dēls” notika datorapmācības, kas visiem RCB darbiniekiem nodrošināja datorprasmju un informācijas meklēšanas apguvi.

RCB Automatizācijas nodaļa tika paplašināta ar jaunām personāla vietām, notika izmaiņas arī KAN personālā, līdz ar to automatizācijas darba metodiķa pienākumi tika

sadalīti starp šīm nodaļām un Metodiskajā nodaļā šādi pienākumi vairs nav aktuāli.

DARBS AR BĒRNIEM UN JAUNIEŠIEM. ĀRĒJĀS APKALPOŠANAS PUNKTI

Izvērtējot Metodiskās nodaļas sastādītos profesionālās pilnveides pasākumu plānus jau no Bibliotēku dienesta izveidošanas, redzams, ka nozīmīga vieta tajos atvēlēta dažādiem ar lasītāju apkalpošanu saistītiem jautājumiem, taču atbildīgie par nodarbību norisi un pieredzes apmaiņas pasākumiem bibliotēkās bijuši dažādi Metodiskās nodaļas darbinieki. Mainoties darbiniekiem, metodiķa atbildības joma tika paplašināta un aptver visu lietotāju apkalpošanas darbu un darbu ar lietotāju grupām, starp kurām nozīmīgākā ir bērni un jaunieši. Kopš 2004. gadā nodaļā darbu uzsāka metodiķis darbā ar bērniem un jauniešiem, RCB aktīvāk iesaistījās dažādās lasīšanas veicināšanas akcijās – LNB pārraudzītajā “Bērnu žūrijā”, Ziemeļvalstu Ministru padomes biroja rīkotajā “Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļā”, stāstnieku konkursā.¹ Bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanai RCB filiālbibliotēkas iesaistās ne tikai valsts līmeņa pasākumos, bet tiek rīkotas arī “vietējās” akcijas, kuru iniciators un koordi-

¹ Uz otrās simtgades sliekšņa. Sagat. Daiga Bērziņa. No: *Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata*. Rīga: RCB, 2006, 97. lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

nators ir atbildīgais metodiķis: “Rīga lasa”, “Mana Latvija”, “Vasaras lasīšanas veicināšanas akcija” (2008), “Uzmanību! Džeki lasa!” (2010), “Ideju fabrika grāmatā” (2011) u. c. Pēc šīs jomas metodiķa iniciatīvas ir izveidota atsevišķa RCB tīmekļa vietne bērniem (<http://bibliotekabarniem.rcb.lv/>), kas kopš izveidošanas brīža piedzīvojusi jau trīs aktualizētas un uzlabotas versijas.

Aktualizējot sabiedrības integrācijas jaunājumus un domājot par pakalpojumu pieejamību dažādām sociālajām grupām, RCB ir atvērusi ārējos apkalpošanas punktus Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, Dienas aprūpes centrā bezpajumtniekiem un maznodrošinātajiem un Ieslodzījumu vietu pārvaldes Brasas cietumā. Metodiskā nodaļa aktīvi iesaistās tur sniegto pakalpojumu plānošanā.

PUBLICITĀTE, DARBA UZSKAITE UN STATISTISKĀ DOKUMENTĀCIJA

Viena Metodiskās nodaļas darbinieka galvenā atbildības joma ir bibliotekārā darba uzskaitē, statistiskā dokumentācija un publicitātes darbs. Pirmie ar RCB publicitāti saistītie nozīmīgie projekti bija izdevuma “Rīgas tautas bibliotēkas”¹ izdošana un pirmās RCB tīmekļa vietnes izveide 2001. gadā, gatavojoties bibliotēkas dalībai Latvijas grāmatu izstādē Ķīpsalas hallē. Metodiskās nodaļas darbinieks bija atbildīgs par vietnes saturu, bet informācijas ievietošanu tehniski ilgus gadus nodrošināja Automatizācijas nodaļas darbinieki. Šāda darba organizācija bija smagnēja, kavējās informācijas publicēšana, tā nebija pietiekami aktuāla. Situācija mainījās līdz ar tehnoloģiju attīstību, kas ļāva metodiķim pašam ievietot informāciju. Kopā ar RCB sabiedrisko attiecību vadītāju interneta vidē (ne tikai tīmekļa vietnē, bet arī sociālajos tīklos) gadā tiek ievietoti vairāk nekā 200 informatīvu rakstu un vairāk nekā 100 fotogaleriju. No 2001. gada novembra līdz 2015. gadam tika sagatavoti 133 RCB infor-

matīvā biļetena “Jaunās Vēstis” numuri. Ņemot vērā operatīvās informācijas apmaiņas iespējas un informācijas ievietošanu dažādos RCB interneta resursos, tika pieņemts lēmums biļetena izdošanu neturpināt.

Atbildīgais metodiķis katru mēnesi apkopo RCB nodaļu un filiālbibliotēku iesūtītos pasākumu plānus, veidojot pasākumu kalendāru RCB tīmekļa vietnē, savāc un analizē RCB un tās filiālbibliotēku ceturkšņu un gada skaitliskos rādītājus, sagatavo kalendārā gada statistikas salīdzinošo pārskatu. Ir ieguldīts darbs, lai panāktu starptautiskajiem standartiem atbilstošu un Latvijā pieņemtu bibliotēkas izmantojuma rādītāju uzskaiti pēc vienādiem principiem visās RCB struktūrvienībās, lai dati tiešām būtu salīdzināmi. Ir izstrādātas veidlapas dienas un mēneša rādītāju uzskaitē, kas nodrošina automātisku datu apkopojumu par gadu, turklāt lielākā daļa nepieciešamo datu ir izgūstama no BIS ALISE.

Metodiskā nodaļa ir atbildīga par to, lai katra kalendārā gada bibliotēku skaitliskie rādītāji tiktu iesniegti valsts statistikas apkopšanai. Gadu gaitā mainījusies kārtība, kādā filiālbibliotēkas iesniedz statistikas veidlapas. Pagājušā gadsimta 90. gados un 2000. gadu sākumā filiālbibliotēku vadītāji pēc sastādīta grafika ieradās Metodiskajā nodaļā iesniegt statistikas veidlapu. Kopā ar atbildīgo metodiķi klātienē tika pārbaudīti un precizēti skaitliskie rādītāji un veikti nepieciešamie labojumi. Vēlākajos gados, kad RCB struktūrvienībās ienāca datori un tika izveidoti bibliotēku e-pasti, veidlapu iesniegšana datu pārbaudei notika elektroniskā formā. Metodiķis pārbaudīja iesniegtos datus un norādīja uz nepilnībām un nepieciešamajiem labojumiem, bibliotēka laboto veidlapu izdrukāja, parakstīja un iesniedza Metodiskajā nodaļā turpmākajam darbam. “Papīru būšana” palikusi pagātnē no 2008. gada, kad statistikas dati tiek ievadīti Latvijas Digitālās kultūras kartes informācijas sistēmā, ko veic katra filiālbibliotēka. Metodiķa pienākumi pārbaudīt iesniegto datu precizitāti gan paliek nemainīgi, tikai tagad tas notiek interneta vidē.

¹ *Rīgas tautas bibliotēkas* : īsas uzzīņas. Sast. Aiga Cakule; Aivara Beikas iev. Rīga : RCB, 2001. 121 lpp. ISBN 9984-9504-0-9.

*Metodiskās nodaļas
“izbraukuma” darba
grupa (2013). No kreisās:
metodiķe Ingūna Stranga,
noformēšanas māksliniece
Anita Pitrāne, vadītāja
Daiga Bērziņa, metodiķes
Gida Zepkāne, Aiga
Balode, Zinta Geršmane,
biroja administratore
Vineta Giņko, metodiķe
Inta Sallinene*

Foto: Daina Ģeibaka

NOVADPĒTNIECĪBA

RCB nolikums nosaka bibliotēkas pienākumu veikt novadpētniecības darbu, tāpēc tas ir nozīmīgs darba virziens katrā filiālbibliotēkā. Ir būtiski koordinēt un pārraudzīt šo darbu. Novadpētniecība ir Metodiskās nodaļas darbinieku pārziņā jau kopš 90. gadiem, bet 2003. gadā darbu nodaļā uzsāka metodiķis, kura pienākumos ir novadpētniecības jautājumi (arī bibliotēku vēsture kā nozīmīga novadpētniecības sastāvdaļa) un RCB gadagrāmatas¹ sagatavošana. Tas ir izdevums, kura mērķis ir atspoguļot RCB un filiālbibliotēku dzīves svarīgākos notikumus gada garumā, lai tie nepaģaistu neskaidrās atmiņās, bet ieņemtu savu, konkrētu un paliekošu vietu bibliotēku vēsturē gan šodien, gan pēc daudziem gadiem. Iesākta 2003. gadā, gadagrāmata turpinās – “Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2018” ir jau sešpadsmitais izdevums.

Līdz ar novadpētniecības atbildīgā speciālista ienākšanu Metodiskajā nodaļā regulāri tiek intervēti RCB darbinieki un citi nozares speciālisti Latvijā. Sākumā sarunas tika publicētas “Jaunajās Vēstīs” un pēc tam gadagrāmātā, bet pēdējo gadu intervijas lasāmas RCB tīmekļa vietnē izvēlnē “Bibliotekāriem. Sarunas un stāsti”. Par bibliotēku vēsturi atbildīgā speciālista vadībā jau 2003.–

2004. gadā notika bibliotēku vēstures izpētes konkurss RCB nodaļām un filiālbibliotēkām, bet RCB jubileja 2006. gadā tika sagaidīta ar “Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmatu”². Dažādi bibliotēku vēstures pētījumi regulāri tiek publicēti RCB gadagrāmātā.

BIBLIOTĒKU TELPAS UN NOFORMĒJUMS

No 2003. gada Metodiskajā nodaļā strādā metodiķis bibliotēku telpu iekārtojuma jautājumos. Tā kā RCB nodaļas un lielākā daļa filiālbibliotēku ir izvietotas bibliotēku vajadzībām pielāgotās, nevis īpaši projektētās telpās, ir īpaši svarīgi, ka ar telpu iekārtošanas jautājumiem strādā profesionālis. Sadarbībā ar citiem dienesta speciālistiem un filiālbibliotēku vadītājiem metodiķis izstrādā filiālbibliotēku iekārtojuma programmas, projektē filiālbibliotēku funkcionālos plānus, sagatavo bibliotēkas funkcijai atbilstošu mēbeļu rasējumus, kā arī bibliotēku mēbeļu un aprīkojuma iepirkumu tehniskos aprakstus un specifikācijas. Atbilstoši plānotajam filiālbibliotēku funkcionālajam plānojumam metodiķis sagatavo priekšlikumus un darba uzdevumus inženier tehnisko iekārtu un instalāciju, piemēram, spēka rozešu, datortīkla rozešu un gaismas ķermeņu izvietojumam, kā arī konsultē citu

¹ Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2003–2017. Sast. Inta Sallinene. Rīga : RCB, 2004–2018. ISSN 1691-1377.

² Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata. Redkol.: Inta Sallinene, Dzidra Šmita, Doloresa Veilande. Rīga : RCB, 2006. 134, [1] lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

Rīgas pašvaldības institūciju pārstāvjus gan filiālbibliotēku remontu un pārbūvju darbu plānošanā, gan būvdarbu laikā.

Metodiķis bibliotēku telpu iekārtojuma jautājumos izstrādā bibliotēkas informatīvo paziņojumu, plakātu un shēmu vizuālo noformējumu, sagatavo filiālbibliotēku norāžu un evakuācijas plānu grafisko noformējumu un veic citus ar bibliotēku telpu iekārtojumu, aprīkojumu un apdares materiālu izvēli saistītus uzdevumus.

Katrs bibliotēkas remonts ir svarīgs, taču kā nozīmīgākos projektus var nosaukt RCB mākslas un mūzikas krājuma iekārtošanu telpās Brīvības ielā 49/53 (2012), filiālbibliotēku “Vidzeme” (2008), “Avots” (2013) un Imantas filiālbibliotēkas (2011) renovāciju, Daugavas filiālbibliotēkas pārcelšanu uz telpām bijušā skolas ēkā (2014), Ķengaraga filiālbibliotēkas ilgi gaidīto pārplānošanu (2018). Dizaina speciālists ir atbildīgs par bibliotēku izkārtņu projektu sagatavošanu, telpu evakuācijas plānu izstrādi. Līdz ar noformēšanas mākslinieka štata vietas likvidēšanu no 2018. gada viņa pienākumos ietilpst arī dažādi noformēšanas darbi. RCB cenšas ievērot vienādu noformējuma stilu visās filiālbibliotēkās, lai apmeklētājam, ienākot bibliotēkā, tās vide būtu atpazīstama kā konkrētai iestādei piederīga.

RĪGAS VISPĀRĒJĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU BIBLIOTĒKU METODISKĀ PĀRRAUDZĪBA

Jaunākā profesionālās darbības joma, kas no 2017. gada uzticēta Metodiskās nodaļas speciālistam, ir Rīgas vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku metodiskā pārraudzība. Rīgas dome ir veikusi izmaiņas RCB nolikumā, un tas papildināts ar 10.4¹ apakšpunktu: “Veikt vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku metodisko pārraudzību un to darbības kvalitātes kontroli”.¹ Lai uzsāktu darbību šajā jomā, skolu bibliotēkas tika gan anketētas, gan apmeklētas. Tas ļāva izprast,

kā rit darbs, kādas ir lielākās problēmas un izaicinājumi, ar kuriem sastopas kolēģi skolās. Secinājums – lielākā uzmanība jāpievērš darbam ar bibliotēkas krājumu, jāsakārto tā uzskaitē.

Lai atrisinātu šajā jomā novērotās problēmas, Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments (RD IKSD) sadarbībā ar RCB izdeva rīkojumu 21.12.2017. Nr.1568-rs “Par kārtējo informācijas resursu krājuma inventarizāciju Rīgas vispārējās izglītības iestāžu bibliotēkās”. Rīkojums paredz, ka visām skolu bibliotēkām jāveic krājuma inventarizācija līdz 2019. gada 1. oktobrim. Lai iepazīstinātu skolu bibliotekārus ar rīkojuma mērķi, skaidrotu krājuma uzskaites sakārtošanas nozīmi un inventarizācijas procesa norisi, 2018. gada janvārī un februārī notika deviņi semināri skolu bibliotēku darbiniekiem. Tos apmeklēja 158 bibliotekāri no 114 skolām. Skolu kolēģiem ir daudz neskaidrību un jautājumu, tāpēc 2018. gadā metodiķis regulāri apmeklēja skolas, kurās notiek inventarizācija, sniedza konsultācijas un praktisku palīdzību. Arī 2019. gads skolu bibliotēkās paies krājuma inventarizācijas zīmē.²

BIBLIOTĒKU DIENESTA NOLIKUMĀ NOTEIKTOS UZDEVUMUS PILDOT

Strādājot savās atbildības jomās, Metodiskās nodaļas speciālisti pilda virkni uzdevumu, kas noteikti Bibliotēku dienesta nolikumā:

- piedalās RCB stratēģisko dokumentu izstrādē: no šādiem aktuāliem dokumentiem nozīmīgākie ir “RCB stratēģiskais plāns 2016.–2020. gadam”, “RCB krājuma attīstības un komplektēšanas koncepcija 2014.–2018.”;
- analizē un akceptē RCB un filiālbibliotēku bibliotekārā darba plānus un pārskatus: šobrīd RCB pieņemtās prasības nosaka, ka katra RCB struktūrvienība sagatavo Metodiskās nodaļas izstrādātajai struktūrai atbilstošu gada darba plānu un pārskatu. Plānu un

¹ Rīgas Centrālās bibliotēkas nolikums : apstipr. Rīgas domē 26.07.2011., lēmums Nr.141 [tiešsaiste]. Rīga : RCB [skatīts 2019. g. 27. aug.]. Pieejams: https://www.rcb.lv/pub/?page_id=32.

² Baško, Vineta. RCB darbs ar Rīgas vispārīgizglītojošo skolu bibliotēkām. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2017, 2018*, 82.-87. lpp. ISBN 978-9934-8714-2-9.

pārskatu analīze ir svarīga ne tikai, lai sagatavotu vienoto RCB gada plānu un pārskatu, bet arī lai apzinātu un apkopotu profesionālā darba problēmjautājumus un pilnveidotu tehnoloģiskos procesus;

- sagatavo RCB teksta pārskatu, ziņojumus, skaitliskos pārskatus: RCB plāns tiek sastādīts iesniegšanai RD IKSD, gada pārskati tiek iesniegti gan RD IKSD, gan citām Rīgas domes atbildīgajām struktūrām un amatpersonām, LNB Bibliotēku attīstības centram ieviešanai Latvijas publisko bibliotēku pārskatu kolekcijā, kā arī publicēšanai RCB tīmekļa vietnē;

- pārbauda, analizē un kontrolē RCB un filiālbibliotēku bibliotekāro darbu, tā savlaicīgu un kvalitatīvu izpildi, gatavo un iesniedz ziņojumus RCB administrācijai par profesionālā darba stāvokli, noskaidro un popularizē labāko RCB pieredzi;

- veic uzziņu darbu, konsultē individuāli un kolektīvi, kā arī praktiski palīdz RCB un filiālbibliotēkām bibliotekārā darba un tehnoloģiskā procesa organizēšanā un veikšanā, bibliotēku telpu un interjera iekārtošanā, telpu noformēšanā: šos var uzskatīt par nozīmīgākajiem Metodiskās nodaļas darba uzdevumiem, kas paredz bibliotēku apmeklējumu, situācijas iepazīšanu klātienē, sarunas ar kolēģiem, viedokļu apmaiņu, ideju un ierosinājumu fiksēšanu turpmākai profesionālā darba pilnveidei;

- sastāda metodiskus un instruktīvus materiālus bibliotekārā darba veikšanai RCB, pārbauda to ievērošanu: ir materiāli, kuri izdoti ar rīkojumu, tāpēc to piemērošana darba procesos ir obligāta, piemēram, "Par apkalpošanu RCB pludmales lasītavā Lucavsalā", "BIS ALISE izmantošanas iespējas darbā ar kavētājiem", "Par izmaiņām datubāzes Letonika.lv pieejamībā", "Novadpētniecības materiālu aprakstu ievadīšana", "Par krājuma inventarizācijas veikšanu IS ALISE", "Par RCB vienoto lasītāja karti" u. c., bet daļa materiālu ir skaidrojoši, piemēram, "Norādījumi pasākumu plāna sagatavošanai un aktivitāšu dienasgrāmatas aizpildīšanai", "Bibliotēkas skaitlisko rādītāju iegūšana un apkopošana" u. c. vai ar ieteico-

šu raksturu, piemēram, "Ieteikumi darbam ar bērniem vasaras brīvlaikā", "60+. Bibliotekārie pakalpojumi vecākiem cilvēkiem", "Mana tauta, mana zeme, mana valsts – Latvija: ieteikumi bibliotēkas pasākumu rīkošanai bērniem". Atsevišķi materiāli ir publicēti RCB gadagrāmatā, piemēram, "Ieteikumi izstāžu organizēšanai publiskās bibliotēkās" (2008), "Bibliotekārās stundas" (2011), "Krājuma bērniem kārtojuma principi RCB un filiālbibliotēkās" (2014), "Citāda saskarsme. Ieteikumi bibliotekārās apkalpošanas darbam ar invalīdiem un personām ar funkcionāliem traucējumiem" (2014), "Bibliotēku vēstures arhīvu dokumentu izpētes pieredze" (2016), "Literārās pastaiņas" (2017).

- pārbauda filiālbibliotēku gatavību akreditācijai, konsultē akreditācijai nepieciešamo ziņu un citu dokumentu sagatavošanā, rediģē sagatavotās ziņas pirms iesniegšanas akreditācijas komisijai, sagatavo ziņas par bibliotēku un citus nepieciešamos dokumentus RCB kā reģiona galvenās bibliotēkas akreditācijai. Kvalitatīvu un precīzu ziņu iesniegšana akreditācijas komisijai ir būtiska, īpaši jaunajā formātā – no 2017. gada filiālbibliotēkas vairs netiek apmeklētas klātienē, bet akreditācijas komisija iepazīstas ar iesniegtajām ziņām par bibliotēku un citiem pievienotajiem dokumentiem, kam seko filiālbibliotēku vadītāju saruna ar komisiju. Metodiskās nodaļas ieguldītais darbs ir vērā ņemams – 2018. gadā akreditētas 13 filiālbibliotēkas, 2017. gadā – 6 filiālbibliotēkas, 2015. gadā – Centrālā bibliotēka;

- organizē un koordinē lasīšanas veicināšanas pasākumus RCB, kā arī nacionālo un starptautisko lasīšanas veicināšanas programmu īstenošanu RCB;

- sekmē RCB un filiālbibliotēku darbinieku tālāko profesionālo izaugsmi, plānojot un organizējot profesionālās pilnveides pasākumus; lasa lekcijas, piedalās konferencē, semināru un sanāksmju tematikas un darba kārtības izstrādē un šo pasākumu organizēšanā; sadarbībā ar citu sistēmu bibliotēkām un radniecīgām iestādēm organizē pieredzes braucienus RCB darbiniekiem. Profesionālās

pilnveides pasākumu plānošana un vadīšana tradicionāli ir būtisks Metodiskās nodaļas darba virziens, par ko varētu veikt atsevišķu pētījumu – par apmācību tēmām, piesaistītajiem lektoriem, stundu skaitu utt. Mācību klasē Graudu ielā 59 no 1993. gada notiek apmācības RCB darbiniekiem. Nodarbību temati tiek izraudzīti gan par aktuāliem bibliotēkārā darba jautājumiem, gan par vispārizglītojošām tēmām: literatūru, mākslu, psiholoģiju, arhitektūru u. c. Profesionālos jautājumus pārsvarā sagatavo metodiķi vai citi RCB vadošie darbinieki, pārējo tematu izklāstam tiek pieaicināti vieslektori. Attīstoties RCB starptautiskajai sadarbībai, lekcijas lasa arī ārvalstu kolēģi no Zviedrijas, Somijas, Nīderlandes, Beļģijas, Lietuvas, arī Šveices, Vācijas u. c. Nodarbības plāno mācību gadam – laikam no septembra līdz maijam, katru ceturtdienu. To skaits “sezonā” sasniedz 30–32 nodarbības. No 1999. līdz 2011. gadam reizi nedēļā notika arī angļu valodas nodarbības darbiniekiem, ko vadīja Metodiskās nodaļas darbinieks – angļu valodas speciālists. 2002.– 2008. gadā uz liguma pamata tika organizētas arī vācu valodas apmācības.

Tā kā 2005. gadā stājās spēkā prasības, ka bibliotēku darbiniekiem jābūt ar profesionālo izglītību vai ar sertifikātiem (apliecībām) par apgūtu noteiktu stundu skaitu, viena no profesionālās izaugsmes mērķgrupām bija RCB darbinieki, kuriem ir augstākā izglītība citā jomā un darba stāžs ne mazāks kā 10 gadi. Astoņu nodarbību laikā šie darbinieki apguva bibliotēkārā darba pamatjautājumus (krājuma komplektēšana, kārtošana, norakstīšana, dokumentu pilnais bibliogrāfiskais apraksts, alfabētiskā kataloga organizācija u. tml.). Nodarbības šai mērķgrupai notika 2002., 2003. un 2004. gadā, un saņemtie sertifikāti par dalību mācībās deva darbiniekiem tiesības turpināt darba attiecības ar RCB.¹

No 2003. gada reizi gadā notiek nodarbī-

bu cikls jaunajiem darbiniekiem, kuru stāžs RCB ir mazāks par vienu gadu (pirmajos gados – līdz diviem gadiem). Nodarbību galvenais uzdevums ir iepazīstināt ar RCB sistēmu, struktūru, darba procesu organizāciju. To mērķis – veidot jauno kolēģu piederības izjūtu RCB. Nodarbības vada RCB Bibliotēku dienesta un Automatizācijas nodaļas speciālisti. Lūk, svarīgākie temati: RCB struktūra, finansēšana, bibliotēkārā dokumentācija; bibliotēku krājuma komplektēšana un organizēšana RCB, SBA, Repozitārija un vienotā krājuma izmantošana; novadpētniecības darbs RCB; uzziņu informatīvais darbs tradicionālajā un elektroniskajā vidē, RCB datubāzes; BIS ALISE cirkulācijas moduļa izmantošana lasītāju apkalpošanā; prasības RCB personālam, izmantojot datortehniku.

Pēdējos gados RCB profesionālās pilnveides pasākumu plāns vairs nav tik apjomīgs. Nodarbības nenotiek katru ceturtdienu, bet pēc nepieciešamības – par aktuālām tēmām vai darba procesā konstatētām problēmsitūcijām. Laiks, kad katra jauninājuma, katru izmaiņu vai konstatēto nepilnību skaidrošanai kolēģus vajadzēja pulcēt klātienē, ir pagātne. Tagad ir iespējama operatīva informācijas apmaiņa, izmantojot e-pastu, elektroniski izstrādātus norādījumus, metodiskos materiālus u. c. Iecienīti RCB darbinieku vidū ir Metodiskās nodaļas rīkotie pieredzes apmaiņas pasākumi, starp kuriem ir gan dažādu Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasītavu iepazīšana, gan viesošanās Latvijas Universitātes renovētajā bibliotēkas galvenajā ēkā, gan Latvijas Nacionālā arhīva bibliotēkas apmeklējums, kā arī pieredzes braucieni pie kolēģiem Saldū, Kursiņos, Līvānos, Salaspilī, Saulkalnē, Kuldīgā, Pelčos, Cēsīs, Limbažos u. c.

Sadarbība ar Rīgas skolām profesionālās pilnveides pasākumu rīkošanā nav pēdējo gadu jaunums – dažādas apmācības skolu bibliotekāriem notika jau 90. gadu beigās un 2000. gadu sākumā². Taču, tā kā RCB tika no-

¹ Rudene, Ilizana. Rīgas Centrālā bibliotēka laikmeta griežos. No: *Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata*. Rīga : RCB, 2006, 44.-60. lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

² Rudene, Ilizana. Rīgas Centrālā bibliotēka laikmeta griežos. No: *Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata*. Rīga : RCB, 2006, 44.-60. lpp. ISBN 9984-9504-3-3.

Metodiskās nodaļas darbinieki viesos Cēsu pilsētas bibliotēkā (2015). No kreisās: Zinta Geršmane, vadītāja Daiga Bērziņa, Gida Zepkāne, Inta Sallinene, Aiga Balode, Zane Ramiņa, Ingūna Stranga, biroja administratore Solvita Bītiņa

Foto: Daina Ģeibaka

teikta par atbildīgo vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku metodiskajā pārraudzībā un to darbības kvalitātes kontrolē, 2017. gadā skolu kolēģi tika aicināti apmeklēt RCB darbiniekiem rīkotos seminārus. 2018. gadā notika arī tieši viņiem rīkotas nodarbības. RCB metodiķi tiek aicināti kā vieslektori piedalīties citu Latvijas publisko bibliotēku rīkotajos semināros. Metodiskās nodaļas darbinieki ir lektori LNB Kompetenču attīstības centrā, izglītības un attīstības centrā "EGO", viņi ir mācījuši arī jaunos speciālistus tagadējā Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras koledžā.

- organizē profesionālā darba konkursus RCB darbiniekiem: konkursu organizēšana ietver nolikuma izstrādi, darbinieku informēšanu un vērtēšanas kritēriju izskaidrošanu, konsultēšanu vai atsevišķos gadījumos papildu apmācības par konkursa jautājumiem, kā arī darbu izvērtēšanu vai rezultātu apkopšanu un uzvarētāju noteikšanu. Pēc Bibliotēku dienesta izveidošanas 1997. gadā notika konkurss "Par labāko novadpētniecības darbu Rīgas tautas bibliotēku apvienībā".¹ 1999. gadā konkursā "Literatūras izstāde bibliotēkā" piedalījās 43 bibliotēkas.² 2000.–2001. gadā tika rīkots konkurss "Alfabētiskais katalogs Rīgas tautas bibliotēku apvienībā", kurā atbilstoši no-

likumam piedalījās visas 48 filiālbibliotēkas. 2007. gadā notika prasmju pārbaude – konkurss "Gaismas tīklā iekļaujoties" par multplikatoru darba efektivitāti elektronisko datubāzu izmantošanā. Šajā konkursā tika vērtētas 165 darbinieku prasmes informācijas meklēšanā.³ Gatavojoties Latvijas deviņdesmitgadei, tika izsludināts bibliogrāfisko līdzekļu konkurss "Latvijai – 90", kurā piedalījās 26 filiālbibliotēkas.⁴ 2017. gada septembrī atbilstoši Latvijas simtgades projektam tika izsludināts konkurss "Literārās pastaigas", kurā filiālbibliotēku darbinieki izstrādāja astoņu literāro pastaigu maršrutus.⁵

- piedalās RCB gadagrāmatas, kā arī citu RCB izdevumu sagatavošanā. Bez jau minētajiem izdevumiem Metodiskā nodaļa strādājuši arī pie fotoalbuma "Viena diena bibliotēkas dzīvē"⁶ un izstādes kataloga "100 grāmatas bērniem"⁷;

³ Geršmane, Zinta. Prasmju pārbaudes konkurss informācijas meklēšanā : [par konkursu elektronisko datubāzu izmantošanā "Gaismas tīklā iekļaujoties"]. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2007*, 47.-48. lpp. ISBN 978-9984-9504-7-1.

⁴ Geršmane, Zinta. Konkurss – tā ir labvēlīga sacensība : [par bibliogr. līdz. konkursu "Latvijai – 90" RCB]. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2007*, 46.-48.lpp. ISBN 978-9984-9504-8-8.

⁵ Sallinene, Inta. Aicinājums uz pastaigu : [par RCB konkursam "Literārā pastaiga" iesniegtajiem pastaigu maršrutiem]. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2017, 2018*, 55.-61. lpp. ISBN 978-9934-8714-2-9.

⁶ *Viena diena bibliotēkas dzīvē* : fotoalbums. Fotogr. aut. un māksl. Valters Poļakovs ; teksta aut. Signe Poļakova. [Rīga] : RCB, [2011]. 48 lpp. ISBN 978-9934-8218-1-3.

⁷ *100 grāmatas bērniem* : izstādes katal. Rīga : RCB, 2018. 113 lpp. ISBN 978-9934-8714-1-2.

¹ Veilande, Doloresa. Konkurss "Par labāko novadpētniecības darbu Rīgas tautas bibliotēku apvienībā". *Es daru tā*, Nr.11, 1999, 22.-25. lpp.

² Rudene, Ilizana. Rīgas tautas bibliotēku konkurss "Literatūras izstāde bibliotēkā". *Bibliotēkas Pasaule*, Nr.14, 2000, 45.-47. lpp.

• savas kompetences robežās piedalās RCB publicitātes darbā un veic citus uzdevumus.

PROJEKTI

Lai gan Bibliotēku dienesta nolikumā nav konkrēti definēts uzdevums iesaistīties visu RCB projektu realizācijā, tomēr Metodiskā nodaļa lielākā vai mazākā mērā to dara, gan radot idejas projektu publicitātes materiāliem, gan praktiski īstenojot projektā paredzēto. Pirms Projektu vadības nodaļas izveides 2002. gadā Metodiskā nodaļa gan izstrādāja projektu pieteikumus, gan realizēja atbalstītos projektus. Parasti šie projekti bija saistīti ar papildu finansējuma piesaisti krājuma komplektēšanai un profesionālās pilnveides pasākumiem.

Ir neiespējami nosaukt visus īstenotos projektus, bet, lūk, daži pēdējos gados nozīmīgākie vai interesantākie: “Es lasu!” – kanisterapijas nodarbības bērniem ar runas, lasītprasmes problēmām (2018), “Radošās darbnīcas bērniem” – pasākumi jaunākā skolas vecuma bērniem vasaras brīvlaikā (2018), “Literārās pastaigas” – izstrādāts konkursa nolikums un pastaigu metodika, izvērtēti konkursam iesniegtie pastaigu maršruti, sagatavota informācija pastaigu maršrutu atspoguļošanai mājaslapā¹ (2017–2018), “100 grāmatas bērniem” (2017–2018), sabiedrības integrācijas projekts “Jaunajām māmiņām” (2017), brīvprātīgo darba projekts “Mans stāsts par Rīgu” (2017)², “RCB 110 gadu un RCB filiālbibliotēkas “Vidzeme” 90 gadu jubilejas pasākumi” (2016; gatavojot filiālbibliotēkas “Vidzeme” jubilejas izstādi un meklējot materiālus par padomju laiku, Metodiskās nodaļas speciālistes veica materiālu meklēšanu un atlasī arhīvos), brīvprātīgo darba projekts “Sarunas un grāmatas – līdzņemšanai” – priekšā lasīšana piecās Rīgas ilgstošās sociālās aprūpes iestā-

dēs (2016), sabiedrības integrācijas projekts “Dialogs. Bilingvāls” – latviešu valodas nodarbības bērniem (2015), “Augstvērtīga tulkotā un oriģinālliteratūra bibliotēkās” (2015; projekta ietvaros saņemto izdevumu ceļojošās izstādes noformēšana, citātu, anotāciju, papildinformācijas atlase), “Bibliotēka – integrācijas veicinātāja Rīgā” – filmiņas “Ielūgums uz bibliotēku” scenārija un teksta sagatavošana (2013) u. c.

SADARBĪBA UN KOMANDAS DARBS

2018. gadā RCB Bibliotēku dienesta Metodiskajā nodaļā strādāja seši galvenie eksperti bibliotēku jomā, kuru darbu vadīja Bibliotēku dienesta vadītāja, bet darba procesu koordinēšanā palīdzēja biroja administratore. Ja bibliotēku darbiniekiem ir jautājums “Kas tad ir metodīķis, konsultants?”, speciālistiem ir atbilde – “Vidutājs starp teoriju un praksi. Bet ar bibliotēku teorijas un pētniecības jautājumiem ne vienmēr viss ir kārtībā, dažreiz teorija ir tik tālu no prakses, ka pat aiz matiem nepievilksi. Lai nekļūtu smieklīgs praktiķu acīs, gribi vai negribi, pirms ko saki, pašam vien jautājums jāizpēta gan no teorētika, gan praktiķa viedokļa.”³

Veiksmīga konsultatīvā darba un metodiskās pārraudzības atslēgvārdi ir “sadarbība” un “komandas darbs”. Pirmkārt, runa, protams, ir par Metodisko nodaļu kā profesionālu komandu. Bet nepārvērtējama nozīme ir sadarbībai un savstarpējai sapratnei ar ikvienu RCB struktūrvienību un speciālistiem, jo atbildes uz RCB kā sistēmai svarīgiem jautājumiem tiek atrastas kopā ar bibliotēku vadītājiem un darbiniekiem, administrāciju, Informācijas sistēmu administrēšanas nodaļu, sabiedrisko attiecību un projektu vadītāju, Personāla nodaļu, KAN, Saimniecības nodaļu, ekonomisti, sekretariāta vadītāju, juristi. Tikai kopīgā darbā ar vienotu uzdevumu un mērķu izpratni ir iespējams sasniegt svarīgāko RCB virsuz-

¹ *Literārās pastaigas* : RCB projekta ietvaros iesniegto literāro pastaigu maršruti un to apraksti [tiešsaiste]. Rīga : RCB, 2018 [skatīts 2019. g. 27. aug.]. Pieejams: https://www.rcb.lv/pub/?page_id=12076

² *Mans stāsts par Rīgu* : projekta ietvaros apkopoto stāstu audioieraksti [tiešsaiste]. Rīga : RCB, 2017 [skatīts 2019. g. 27. aug.]. Pieejams: https://www.rcb.lv/pub/?page_id=6644

³ Sallinene, Inta. Cilvēks kā cilvēks – roze degungalā nezied! : RCB direktores Dzidras Šmitas saruna ar Bibliotēku dienesta galveno bibliotekāri Intu Sallineni. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2005, 2006.*, 161. lpp. ISBN 9984-9504-4-1.

devumu – vienādi kvalitatīvus pakalpojumus ikvienam bibliotēkas apmeklētājam.

Izmantotie informācijas avoti

Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2003–2017 / Rīgas Centrālā bibliotēka ; sast. Inta Sallinene ; red. Agra Turlaja ; redkol.: Dzidra Šmita, Dolora Veilande, Daiga Bērziņa, Andra Vīta... [u. c.]. – Rīga : RCB, 2004–2018. – ISSN 1691-1377.

Rīgas Centrālās bibliotēkas simtgades grāmata / Rīgas Centrālā bibliotēka ; [red. Agra Turlaja ; māksl. Aldis Aleks ; redkol.: I. Sallinene, Dz. Šmita, D. Veilande ; rec. B. Sporāne]. – Rīga : RCB, 2006). – 134, [1] lpp. : fotogr. – Bibliogr. rād.: 111.–[131.] lpp. – Kopsav. krievu, angļu val. – ISBN 9984-9504-3-3.

[**Rīgas** Centrālās bibliotēkas] gada pārskati, 2002-2018 / Rīgas Centrālā bibliotēka // rcb.lv. – Pieejas veids: timeklis WWW.URL.: <https://www.rcb.lv/par-biblioteku/darba-parskati>. – Resurss aprakstīts 2019. g. 27. aug.

Andrejeva Gaļina. Savus gadus nejutu : saruna ar filiālbibliotēkas "Strazds" vadītāju Gaļinu Andrejevu / Gaļina Andrejeva ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2004. – 2005. – 202.-206. lpp. – ISBN 9984-9504-2-5.

Baško Vineta. Bibliotekāri ir visur : saruna ar Bibliotēku dienesta galveno ekspertu bibliotēku jomā Vinetu Baško / Vineta Baško ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2017. – [2018]. – 125.-130. lpp. – ISBN 978-9934-8714-2-9.

Cakule Aiga. Pačuksti, kur mājā zelta zivtiņa... : saruna ar Bibliotēku dienesta galveno bibliotekāri Aigu Cakuli / Aiga Cakule ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2006. – [2008]. – 164.-169. lpp. – ISBN 9984-9504-4-1.

Freija Elza. "Pagaidām" 33 gadu garumā : saruna ar bērnu filiālbibliotēkas "Vinnijs" vecāko bibliotekāri Elzu Freiju / Elza Freija ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2004. – 2005. – 218.-223. lpp. – ISBN 9984-9504-2-5.

Geršmane Zinta. Dzīves bibliografēšana : saruna ar Bibliotēku dienesta galveno bibliogrāfi Zintu Geršmani / Zinta Geršmane ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2008. – 2009. – 168.-172. lpp. – ISBN 978-9984-9504-8-8.

Kaļķe Ineta. Bibliotekārs ir ļoti sievišķīga profesija : saruna ar Bibliotēku dienesta galveno bibliotekāri Inetu Kaļķi / Ineta Kaļķe ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2006. – [2008]. – 156.-160. lpp. – ISBN 9984-9504-4-1.

Mihailova Daiga. Ne tikai atzīt, bet arī labot kļūdas : saruna ar Bibliotēku dienesta vadītāju Daigu Mihailovu / Daiga Mihailova ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2004. – 2005. – 194.-198. lpp. – ISBN 9984-9504-2-5.

Rozanova Anna. Dzīvot ir interesanti! : saruna ar Ķengaraga filiālbibliotēkas galveno bibliogrāfi Annu Rozanovu / Anna Rozanova ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2007. – 2008. – 135.-139. lpp. – ISBN 978-9984-9504-7-1.

Rudene Ilizana. Dari, cik labi vari! : stāsta Projektu vadības nodaļas vadītāja Ilizana Rudene / Ilizana Rudene ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2005. – 2006. – 123.-129. lpp. – ISBN 9984-9504-4-1.

Sallinene Inta. Cilvēks kā cilvēks – roze degungalā nezied! : RCB direktores Dzidras Šmitas saruna ar Bibliotēku dienesta galveno bibliotekāri Intu Sallinēni / Inta Sallinene ; pierakst. Dzidra Šmita // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2005]. – 2006. – 157.-166. lpp. – ISBN 9984-9504-4-1.

Stranga Ingūna. "Baltais zvirbulis" – tā ir atbildība : saruna ar Bibliotēku dienesta galveno speciālisti Ingūnu Strangu / Ingūna Stranga ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2013. – 2014. – 154.-157. lpp. – ISBN 978 9934-8218-5-1.

Šmita Zane. Bibliotēka nekad nav pabeigta : saruna ar Bibliotēku dienesta konsultanti bibliotēku telpu un interjera jautājumos Zani Šmitu / Zane Šmita ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2009. – 2010. – 171.-177. lpp. – ISBN 978-9984-9504-9-5.

Vīta Andra. Rekatalogizācija : [par rekatalogizācijas gaitu RCB] / Andra Vīta // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2003. – 2004. – 30.-31. lpp. – ISBN 9984-9504-1-7.

Vītola Ausma. Dieva pasaule, cik skaista tu esi! : saruna ar Bibliotēku dienesta galveno bibliotekāri Ausmu Vītolu / Ausma Vītola ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2007. – 2008. – 122.-127. lpp. – ISBN 978-9984-9504-7-1.

Zepkāne Gida. Atsaucoties izaicinājumiem : saruna ar Bibliotēku dienesta galveno bibliotekāri Gidu Zepkāni / Gida Zepkāne ; pierakst. Inta Sallinene // Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2008. – 2009. – 157.-162. lpp. – ISBN 978-9984-9504-8-8.

Raksta sagatavošanā izmantoti arī RCB Bibliotēku dienesta lietvedībā pieejamie dokumenti.

ANNA DUNAJEVSKA

RCB Daugavas filiālbibliotēkas vadītāja

DIENA BIBLIOTĒKĀ

LIRISKA ATKĀPE

Visveiksmīgākā darba diena ir tad, kad bibliotēka ir pilna ar lasītājiem. Kad lasītājs aprunājas ar bibliotekāri par izlasītajām grāmatām un diskusijā iesaistās jau arī cits lasītājs. Stafeti pārņem vēl viens, un saruna aizved pa citiem ceļiem un citām tēmām. Reizēm, kad bibliotēku jau slēdz, sarunas turpinās uz kāpnēm.

Patīk, ja pie galdiņiem ir aizņemtas gandrīz visas vietas. Lasītavas sarkanajos krēslos omulīgi iekārtojušies mūsu seniori. Savā ierastajā vietā, lēnām dzerot siltu tēju, lasīšanai koncentrēties mēģina noguris bezpajumtnieks. Iepriecina jaunā paaudze, kas aizkavējas bibliotēkā ilgāku laiku, šķirstot vairāku nodaļu grāmatas. Patīk sasveicināties

Bērnu literatūras nodaļā

Foto: Anna Dunajevska

Homo novus mēģinājums

Foto: Anna Dunajevska

ar pastāvīgajiem lasītājiem, kuri te jau ir savējie un bez vārdiem saprot visu: “Dzīvi, veseli?” – “Dzīvi, veseli!” Aizkustina senioru pāriši, kas uz bibliotēku nāk kopā – vīrieši parasti kautrīgi sagaida savas sievas maliņā un smagās somas paņem tikai pie izejas.

Patīk, ja aizņemtas visas vietas pie lasītāju datoriem. Dīvaini, bet tas nomierina, – bibliotēka dzīvo savu dzīvi. Pie bērnu nodaļas

rindā bērnu ratiņi – notiek mazo rīts. Aiz plauktiem paslēpies jauns ziņkārīgais – aizmirsis par visu, turpat uz soliņa ienirsis grāmatā. Bērni piesakās uz x-box spēlēm, iezvanās telefons, ienāk jauni lasītāji... un darba ritms nenorimst.

Tāda ir veiksmīga diena. Iespējams, ka tādu dienu ir daudz, tikai steīgā tās reti novērtējam.

Diena bibliotēkā.

Foto Anna Dunajevska

RCB DARBS AR SKOLU BIBLIOTĒKĀM

OTRAIS GADS – INVENTARIZĀCIJU PROCESĀ

2017. gada sākumā Rīgas Centrālajai bibliotēkai tika uzticēta galvaspilsētas vispārīzglītojošo skolu bibliotēku metodiskā pārraudzība un kvalitātes kontrole. 2018. gadā RCB pārraudzībā bija 114 vispārīzglītojošās skolas. Katrā skolā strādā viens, divi vai trīs bibliotekāri.

2017. gads darbā ar skolu bibliotēkām sākas ar jauniem uzdevumiem, izaicinājumiem un mērķiem, kas jāsasniedz. Gads noslēdzās ar apziņu, ka esam izvirzījuši pareizos mērķus, ka kopā ar skolu bibliotekāriem un mūsu darba devējiem – Rīgas domes Izglītības kultūras un sporta departamentu (RD IKSD) – esam uzsākuši nozīmīgu un apjomīgu darbu skolu bibliotēku problēmu apzināšanā un risināšanā. 2017. gada beigās RD IKSD tika apstiprināti divi svarīgi dokumenti:

- RD IKSD iekšējie noteikumi “Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta padotībā esošo vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku krājumu uzskaites kārtība” un to pielikumi – akti, kas izmantojami skolas bibliotēkas darbā;

- Rīkojums “Par kārtējo informācijas resursu krājuma inventarizāciju Rīgas vispārējās izglītības iestāžu bibliotēkās”.

Rīkojums par skolas bibliotēkas krājuma inventarizāciju nosaka, ka skolās, kurās krājuma inventarizācija nav notikusi pēdējo astoņu gadu laikā, tā jāveic līdz 2019. gada 1. oktobrim. Šī rīkojuma izpildi savas kompetences ietvaros uzdots kontrolēt RCB direktorei Dzidrai Šmitai.

INFORMATĪVS SEMINĀRS

2018. gads tika uzsākts ar konkrētu darba uzdevumu – gatavoties skolu bibliotēku krājumu inventarizācijām, veikt tās kvalitatīvi un pēc iespējas īsākā laikā. Lai izskaidrotu

Vineta Baško

Foto : Daina Ģeibaka

jaunos iekšējos noteikumus un rīkojumu par inventarizācijām, RCB Bibliotēku dienesta darbinieki sagatavoja un vadīja informatīvu semināru visiem Rīgas vispārīzglītojošo skolu bibliotekāriem. Seminārā tika stāstīts par bibliotēkas krājuma organizēšanu, par sagatavošanos inventarizācijai un inventarizācijas procesu. Seminārs deva arī iespēju iepazīstināt mūsu skolu kolēģus ar RCB darbu un popularizēt RCB un skolu bibliotēku sadarbības iespējas. Seminārs tika organizēts astoņās grupās: katram Rīgas rajonam vai priekšpilsētai bija paredzēta viena apmeklējuma diena. Lielākie rajoni vai priekšpilsētas tika sadalīti divās daļās. Darbs nelielās grupās (līdz 22 cilvēkiem vienā) ļāva iepazīties ar skolu kolēģiem, kā arī pēc semināra atbildēt uz neskaidrajiem jautājumiem un jaunorunāt konkrētas tikšanās un konsultācijas

skolās. Kopumā semināru apmeklēja 142 bibliotekāri no 108 skolām. Sešu skolu pārstāvji seminārā nepiedalījās, šīs skolas tika apmeklētas individuāli, lai pārliecinātos par bibliotēku gatavību inventarizācijai.

Sākoties jaunajam mācību gadam, secinājām, ka vairākās skolu bibliotēkās notikusi darbinieku maiņa un arī jaunajiem kolēģiem ir daudz jautājumu par inventarizāciju norisi. Novembrī uz semināru tika aicināti tie Rīgas skolu bibliotekāri, kuri darbu skolas bibliotēkā uzsākuši 2018. gadā. Arī šajā seminārā galvenās sarunu tēmas bija pareiza krājuma uzskaitē un veiksmīga krājuma inventarizācija. Semināru apmeklēja 17 bibliotekāri no 15 skolām.

Kopā ar semināra dalībniekiem tika pārrunāti galvenie darbi, kas veicami līdz inventarizācijas uzsākšanai:

- Norakstīšana. Daudzās skolu bibliotēkās jau gadiem nav norakstītas novecojušās un neatbilstošās grāmatas. Tas noved pie nelietderīgas bibliotēkas krājuma apjoma palielināšanās.

- Dāvinājumu reģistrēšana. Vairumā skolu bibliotēku plauktos atrodas krājumā neregistrētas dāvinātas grāmatas vai citi informācijas resursi, kuru skaits svārstās no dažiem izdevumiem līdz pat vairākiem simtiem eksemplāru.

- Cenu pārreķināšana. Nav mazums tādu skolu bibliotēku, kuru krājumos atrodas grāmatas, kurām cenas nav konvertētas EUR, bet vēl joprojām norādītas gan Latvijas latos, gan PSRS rubļos.

- Krājuma uzskaites sakārtošana. Lai inventarizācija noritētu veiksmīgi, nepieciešama pareiza krājuma uzskaitē. Tradicionālajā inventarizācijā nepieciešami pareizi aizpildīti uzskaites dokumenti: summārās uzskaites grāmatas, individuālās uzskaites grāmatas, mācību grāmatu kartišu kartotēka, mācību grāmatu kartišu reģistrācijas žurnāls, lasītāju formulāri. Savukārt, veicot automatizētu inventarizāciju, jāpievērš uzmanība pareizam darbam ar bibliotēku informācijas sistēmu ALISE (BIS ALISE): krājuma katalogizēšanai, darbam ar cirkulācijas moduli, svītrkodu

līmēšanai. Turklāt katrai grāmatai vai citam informācijas resursam bibliotēkā jābūt identificējamam: tajā vai uz tā jābūt skolas bibliotēkas zīmogam, inventāra numuram, cenai, bet automatizētajā inventarizācijā – sistēmas piešķirtajam svītrkodam.

- Izsniegumu reģistrācijas sakārtošana. Šis ir viens no svarīgākajiem darbiem, kas veicams pirms inventarizācijas, lai izslēgtu iespēju, ka lasītājam izsniegta grāmata tiek norakstīta kā trūkstoša.

Ja kāds no minētajiem darbiem nav veikts vai ir veikts nepilnīgi, bibliotēkas inventarizācijas process var tikt kavēts un inventarizāciju neizdodas veikt paredzētajā laikā. Turklāt iespējamās grūtības inventarizācijas rezultātu apkopošanā un inventarizācijas rezultāti var būt neprecīzi.

Seminārā tika stāstīts par inventarizāciju veidiem. Ja bibliotēkā informācijas resursi tiek reģistrēti tradicionālā veidā (inventāra grāmatās), tad arī inventarizācija tiek veikta tradicionālā veidā – salīdzinot bibliotēkā esošos informācijas resursus ar uzskaites dokumentiem. Inventarizācijas rezultātus apkopo bibliotekārs. Ja informācijas resursi tiek reģistrēti BIS ALISE, tad tiek veikta automatizēta inventarizācija, skenējot katra informācijas resursa svītrkodu, un inventarizācijas rezultātus apkopo sistēma. Seminārā bibliotekāriem tika skaidrots arī, kā darbā izmantot jaunus RD IKSD iekšējos noteikumus un to pielikumus (dažādas aktu formas), kā arī kādus dokumentus sagatavot, uzsākot un noslēdzot inventarizāciju.

Kā jau varēja sagaidīt, daļa skolu bibliotekāru jutās apmulsuši un nedroši, daži bija noskaņoti kareivīgi, vēl citi – neizpratnes pilni. Iemesls šīm emocijām bija viens – pavisam neliels ir to skolu skaits, kurās kaut reizi ir veikta bibliotēkas krājuma inventarizācija, un bibliotekāriem šie darba procesi ir sveši. Turklāt lielais sagatavošanās darbs veicams līdztekus ikdienas darbiem bibliotēkā, tāpēc nav viegli saprast, kā to visu apvienot un paveikt laikā. Ir nepieciešama ļoti liela skolas vadības iesaistīšanās, lai palīdzētu bibliotekāriem sagatavoties inventarizācijām un

veikt tās. Bieži vien ne skolas vadība, ne pats bibliotekārs īsti nesaprot, cik ilgu laiku aizņems krājuma sagatavošana inventarizācijai un pati inventarizācija, tādēļ ļoti nozīmīga ir RCB metodiskā palīdzība: konsultācijas, ieteikumi un pat praktiska iesaistīšanās, lai skolas bibliotekāram būtu saprotami visi ar inventarizāciju saistītie darba procesi.

INVENTARIZĀCIJAS UN SKOLU APMEKLĒJUMI

2018. gada pirmajā pusē vairākās skolu bibliotēkās tika veiktas inventarizācijas gan automatizētā, gan tradicionālā veidā, un līdz gada beigām jau 19 Rīgas skolu bibliotēku bija inventarizētas. Tomēr lielākais darbs skolu bibliotekāriem un iesaistītajiem RCB darbiniekiem vēl tikai priekšā. Lielākajā daļā skolu bibliotēku sācies nopietns darbs ar krājumu: sastādot dāvinājumu aktus, krājuma uzņemti neregistrētie dāvinājumi, aktīvi norakstītas saturiski un fiziski nolietotās grāmatas, kā arī pārceņotas tās grāmatas, kurām cenas norādītas rubļos un latos. Pārskatīti bibliotēku krājumu uzskaites un lasītāju reģistrācijas dokumenti. Dažās bibliotēkās krājuma uzskaiti nācās veidot pilnīgi no jau-

na, jo līdzšinējā uzskaitē bijusi nepilnīga un neprecīza. Bibliotēkas, kas gatavojas automatizētām inventarizācijām, sadarbībā ar BIS ALISE sistēmas administratori kārto elektronisko katalogu: pārbauda ievadīto datu pareizību un svītrkodu esamību uz grāmatām vai cita veida informācijas resursiem.

RCB Bibliotēku dienesta un Automatizācijas nodaļas darbinieki apmeklēja skolu bibliotēkas, lai kopā ar bibliotekāriem un skolas vadību pārrunātu dažādus ar inventarizācijām saistītus jautājumus – galvenokārt par krājuma uzskaiti, pareizu dāvinājumu reģistrēšanu, inventarizācijas procesa organizēšanu un rezultātu apkopošanu. Skolu bibliotēku apmeklējumi sniedz labāku priekšstatu par katrā konkrētajā bibliotēkā darāmo darbu apjomu, kā arī gatavību inventarizācijai. Gandrīz katrā skolā nepieciešams ieguldīt milzīgu darbu, lai sagatavotos bibliotēkas inventarizācijai un to paveiktu. Gadās, ka bibliotēkas darbinieka un RCB speciālista viedoklis par bibliotēkas gatavību inventarizācijai atšķiras – skolas bibliotekārs uzskata, ka inventarizāciju var uzsākt, taču apmeklējuma laikā noskaidrojas, ka vēl daudz darāms, lai sagatavotu

Skolu bibliotekārus uzrunā Dace Vlasova

Fot : Daina Ģeibaka

bibliotēku inventarizācijai. Diemžēl šajos gadījumos bibliotēkas inventarizāciju nākas pārcelt, lai dotu laiku novērst konstatētos trūkumus, kas parasti saistīti ar krājuma uzskaiti.

2018. gada septembrī RCB Bibliotēku dienests veica aptauju skolu bibliotēkās, lai noskaidrotu svarīgākos jautājumus, kas saistīti ar gaidāmajām inventarizācijām:

- kad un cik ilgā laikā katra konkrētā bibliotēka plāno veikt inventarizāciju;
- kāda veida inventarizācija tiek plānota (tradicionāla vai automatizēta).

Apkopojot iesūtītās atbildes, izveidots kopējs Rīgas skolu inventarizāciju grafiks, kurā preti katras skolas nosaukumam redzams plānotās vai jau notikušās inventarizācijas laiks, kā arī inventarizācijas veids. Inventarizāciju grafiks ļauj pievērst pastiprinātu uzmanību un veltīt vairāk laika tām bibliotēkām, kas uzsāk inventarizāciju. Tā kā automatizētās inventarizācijas tiek veiktas ciešā sadarbībā ar sistēmas administratori, šo inventarizāciju termiņu saskaņošana ar RCB notiek īpaši rūpīgi. Inventarizācijas grafikā redzams, ka lielākajā daļā skolu bibliotēku inventarizācijas ieplānotas 2019. gadā. Dažās

skolās inventarizācijas tomēr netiks veiktas līdz 2019. gada 1. oktobrim. Tam ir vairāki iemesli:

- kopš iepriekšējās krājuma inventarizācijas vēl nav pagājuši astoņi gadi;
- skolā plānota iekštelpu renovācija un bibliotēkas krājuma fiziska pārvietošana;
- skolas bibliotēkā nav darbinieka.

Inventarizāciju grafiks atklāj arī zināmas problēmas skolu bibliotēkās. Lai arī 2018. gadā, laikā, kad tika apkopotas iesūtītās atbildes, BIS ALISE tika izmantota vairāk nekā 60 skolās, tikai puse no šīm skolām bija gatavas veikt automatizētu inventarizāciju. Iemesli bija dažādi: nav veikts regulārs darbs ar elektronisko katalogu; nav ievadīti precīzi dati; nav katalogizēts viss bibliotēkas krājums; informācijas resursi norakstīti, neveicot norakstīšanu sistēmā. Visbiežāk sastopamā problēma – uz informācijas resursiem nav uzlīmēti svītrkodi, kas ir obligāti automatizētas inventarizācijas veikšanai. Tomēr sadarbībā ar sistēmas administratori tiek veikta nopietna krājumu un elektronisko katalogu sakārtošana, kuras rezultātā vairākas no šīm skolām tiek sagatavotas automatizētām inventarizācijām.

Skolu bibliotekāri RCB Vispārējās izglītības iestāžu metodiskajā lasītavā

Foto: Daina Ģeibaka

SADARBĪBA AR RĪGAS DOMI

Noteikti jāatzīmē RCB veiksmīgā sadarbība ar Rīgas pašvaldību – ar IKSD un Finanšu departamentu. Bez šīs sadarbības un atbalsta darbs ar skolu bibliotēkām būtu daudz sarežģītāks. Regulāri tiekamies ar RD IKSD direktoru, Izglītības pārvaldes un Finanšu departamenta vadītājiem un informējam par situāciju skolu bibliotēkās. Pārrunājam paveikto, meklējam problēmu risinājumus. Pēdējā laikā galvenā sarunu tēma, protams, ir skolu bibliotēku inventarizācijas.

RD IKSD vadībai, Izglītības pārvaldei un Finanšu departamentam ir nosūtīts inventarizāciju grafiks. Regulāri informējam par gatavošanos inventarizācijām, par to norisi, konstatētajām problēmām un veiksmes stāstiem. Pašvaldībai radusies lielāka izpratne un interese par procesiem un problēmām, ar ko saskaras skolu bibliotekārs savā ikdienas darbā. RD IKSD vadība atzinīgi vērtē skolu bibliotekāru darbu, kā arī RCB īstenoto metodisko pārraudzību.

Liels atbalsts un sapratne panākta arī grāmatvedības jautājumos. Piemēram, zinot to, ka daļā skolu nav veikts regulārs darbs ar krājumu (īpaši – norakstīšanu), skolām pirms inventarizācijām atļauts norakstīt lielu daudzumu informācijas resursu. Savukārt pēc inventarizācijām obligāta ir bibliotēkas rezultātu salīdzināšana ar grāmatvedības uzskaiti un nepieciešamo korekciju veikšana.

PIEREDZES APMAIŅA

2018. gadā RCB darbinieki piedalījās sanāsmēs un darba grupās, kas saistītas ar darbu skolu bibliotēkās. Noderīgs bija Latvijas skolu bibliotekāru biedrības pasākums 2018. gada decembrī, kurā tikāmies ar Latvijas skolu bibliotēku darbiniekiem un stāstījām par paveikto darbā ar Rīgas skolu bibliotēkām. Interesanta bija Latvijas skolu bibliotēku metodiķu tikšanās Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Tiekoties ar vairāku Latvijas reģionu metodiķiem, uzzinājām

viņu pieredzi darbā ar skolu bibliotekāriem, galvenās problēmas un veiksmīgākos risinājumus.

2018. gada novembrī pieredzes apmaiņas braucienā pie mums viesojās Valmieras pilsētas un reģiona skolu bibliotekāri. Viesi apmeklēja RCB Vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku metodisko lasītavu, Rīgas 66. speciālās vidusskolas bibliotēku un Rīgas Kultūru vidusskolas bibliotēku. Stāstījām par RCB Bibliotēku dienesta darbu un sadarbību ar Rīgas skolu bibliotēkām, savukārt skolu kolēģi apmainījās pieredzes stāstiem un guva informāciju un ierosmi jauniem darbiem.

Lai gan RCB ir uzticēts metodiskais darbs ar Rīgas pašvaldības pārziņā esošajām skolu bibliotēkām, 2018. gadā mums zvanīja un rakstīja arī privāto un valsts pārziņā esošo skolu un tehnikumu bibliotekāri. Izrādās, arī viņiem rodas dažādi profesionāli jautājumi, uz kuriem nepieciešamas atbildes. Kaut arī uz šīm skolām nebraucam, tomēr neatsakāmies sniegt konsultāciju pa telefonu vai e-pastā.

NĀKOTNES UZDEVUMI

Pats svarīgākais uzdevums 2019. gadā gan skolām, gan RCB būs veiksmīga visu skolu bibliotēku inventarizācija. Ar to būs saistīts galvenais metodiskais darbs – galvenokārt individuālas konsultācijas un skolu apmeklējumi. Tā kā 2018. gadā inventarizācijas veikušas tikai nedaudzas bibliotēkas, 2019. gads būs spraiga darba pilns. Gada sākumā plānota RCB organizēta nodarbība skolu bibliotekāriem par dāvinājumu reģistrēšanu krājumā un inventarizāciju veikšanu. Tāpat paredzama cieša sadarbība ar RD IKSD un Finanšu departamenta darbiniekiem, dažādu ar skolu bibliotēkām saistītu jautājumu risināšanā.

2018. gadā veiktās inventarizācijas jau devušas ieskatu inventarizācijas procesos, esam guvuši zināmu pieredzi un varēsim to izmantot turpmākajā darbā, lai palīdzētu skolu bibliotekāriem veikt svarīgo un atbildīgo darbu – skolas bibliotēkas inventarizāciju.

ZINTA GERŠMANE

RCB Bibliotēku dienesta galvenā eksperte bibliotēku jomā

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS UZZIŅU UN INFORMĀCIJAS DARBS

Galvenais uzziņu un informācijas darbs ir profesionāli palīdzēt bibliotēkas lietotājiem orientēties plašajā iespēstās un elektroniskās informācijas klāstā, pilnveidot viņu informācijpratību, nodrošināt informācijas pieejamību, veidot atlasītas informācijas kopas un datubāzes. Lai gan cilvēki arvien vairāk izmanto mobilās ierīces un prot meklēt informāciju dažādos tiešsaistes resursos, bibliotēkas lietotāju vidē bibliotēkā kā informācijas speciālista loma nav mazinājusies. Notiek konsultācijas par elektroniskā kataloga izmantošanu, tiek sniegtas tematiskas uzziņas, veidotas datubāzes, bibliotēkārs māca, kā meklēt, atlasīt un apkopot kvalitatīvāko informāciju.

Iepazīties ar RCB pieejamajām datubāzēm iespējams RCB mājaslapā sadaļā E-resursi, kur ir pieeja dažādām datubāzēm, “3td e-GRĀMATU bibliotēkai”, datubāzē “Flipster” abonētajiem e-žurnāliem, kā arī tiešsaistes vietņu sarakstam par dažādiem tematiem.

RCB uzziņu darbā tiek izmantoti šādi resursi: iespēstā uzziņu literatūra un bibliogrāfiskie rādītāji, RCB speciālistu veidotās datubāzes, abonētās tiešsaistes datubāzes un citi tiešsaistes resursi, kā arī LNB Digitālā bibliotēka un citu bibliotēku resursi.

RCB VEIDOTĀS DATUBĀZES

RCB speciālisti ir izveidojuši četras datubāzes: Komplektēšanas un apstrādes nodaļā tiek veidots kopkatalogs, kurā ietverta informācija par Centrālās bibliotēkas un 24 filiālbibliotēku krājumu; bez tam pieejamas datubāzes “Rīga latviešu daiļliteratūrā”, novadpētniecības datubāze un “Periodiskie izdevumi RCB”¹.

¹ Geršmane, Z. Bibliogrāfija un datubāzes Rīgas Centrālajā bibliotēkā. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata*, 2016, 45.-49. lpp.

Datubāzē “Periodiskie izdevumi RCB” apkopota informācija par žurnāliem un laikrakstiem, kas pieejami RCB un tās filiālbibliotēkās. Meklēšana iespējama gan pēc filiālbibliotēkas, gan pēc izdevuma nosaukuma. Uzrādītas ne tikai ziņas par kārtējo gadu, bet arī informācija par RCB saglabātajiem iepriekšējo gadu periodiskajiem izdevumiem. Informācija par šo periodikas arhīvu noder uzziņu sniegšanā, žurnālu rakstu pilno tekstu ieguvei un izstāžu veidošanā. Tā kā valstī nav datubāzes ar pēdējo gadu žurnālu pilnajiem tekstiem, žurnālu arhīvs nereti ir ļoti noderīgs.

ABONĒTĀS TIEŠSAISTES DATUBĀZES

Kultūras informācijas sistēmu centra (KISC) projektā “Elektroniskās publikācijas Latvijas bibliotēkās” tiek nodrošināta bezmaksas pieeja resursiem *letonika.lv* un “Lursoft” laikrakstu bibliotēka. RCB abonē arī datubāzes “Nozare”, EBSCO un “Flipster”. Salīdzinot ar 2017. gadu, 2018. gadā visām datubāzēm palielinājušies izmantojuma rādītāji.

Jau trešo gadu RCB saviem lietotājiem piedāvā iespēju datubāzi *letonika.lv* lietot attālināti. Pēc KISC apkopotajiem datiem RCB ir bijusi viena no aktīvākajām šīs datubāzes izmantotājām gan 2017., gan 2018. gadā². Visaugstākie *letonika.lv* izmantojuma rādītāji 2018. gadā bijuši RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkai un Šampētera filiālbibliotēkai, kā arī filiālbibliotēkai “Strazds” un Centrāl-

² Sagalajeva, A. *Letonika.lv* lietotāji 2018. gadā visvairāk izmantojuši vārdnīcas un enciklopēdijas. *Kultūras informācijas sistēmu centrs* [tiešsaiste]. Pieejams <http://www.kis.gov.lv/2019/01/letonika-lv-lietotaji-2018-gada-visvairak-izmantojusi-vardnicas-un-enciklopedijas>

Rīgas domes balvas "Baltais zvirbulis" laureāte Zinta Geršmane

Foto : Daina Geibaka

jai bibliotēkai. Šī datubāze īpaši popularizēta skolēniem, vadot ekskursijas bibliotēkā, veidojot grāmatu apskatus un organizējot pasākumus, kas palīdz gatavoties literatūras eksāmenam vai rakstīt projektu darbus. Tā kā tikai 25% Rīgas skolu ir datubāzes letonika. lv abonenti, RCB filiālbibliotēkas daudziem ir vienīgā vieta, kur izmantojama bezmaksas piekļuve šai datubāzei un iespēja to lietot attālināti. 2018. gadā filiālbibliotēkās attālinātās lietošanas parole izsniegta 4286 lasītājiem. Attālināto lietotāju skaits būtu lielāks, ja autortiesības neierobežotu Letonikas lasītavas piedāvājuma lasīšanu arī mājas datoros vai mobilajās ierīcēs.

Gan lietotāju, gan bibliotekāru vidū palielinājies arī "Lursoft" bibliotēkas datubāzes izmantojums. Bibliotekāri šo datubāzi izmanto uzziņu darbā, izstāžu veidošanā, novadpētniecības materiālu atlasē. RCB lietotājiem pieejamas arī autorizētās datubāzes "Nozare" un EBSCO.

Kopš 2017. gada RCB filiālbibliotēkās tiek abonēta datubāze "Flipster". Tā ir e-žurnālu datubāze, EBSCO produkts. RCB no minētās datubāzes abonē 20 žurnālus, kas ir noderīgi radošai brīvā laika pavadīšanai, dažādām

interesēm un izglītībai. 2018. gadā populārākie žurnāli lasītāju vidū bija: "Amateur Gardening" (dārzkopība), "Bead&Button" (pērlošana), "Cloth Paper Scissors" (radoši darbi ar papīru), "Creative Knitting" (adīšana), "Crochet!" (tamborēšana), "Ladybug" (teksti pirmsskolas vecuma bērniem). Datubāzes veidotāji dod iespēju izmantot ne tikai abonēšanas gada žurnālus, bet arī žurnālu arhīvu apmēram trīs gadu apjomā, līdz ar to abonēto žurnālu skaits ir 3–4 reizes lielāks.

2017. gads bija "Flipster" iepazīšanas gads, bet 2018. gadā tās skatījumu skaits pieaudzis trīs reizes. Tas ir laba datubāzes popularizēšanas darba rezultāts – par "Flipster" tika stāstīts ne tikai bibliotēkas lietotājiem, bet arī dienas centru vadītājiem, skolotājiem un pulciņu pasniedzējiem. Piemēram, Ilģuciema filiālbibliotēka šo datubāzi popularizēja skolotājiem un krustdūriena izšuvumu kluba "Iedvesma" dalībniecēm. Visiem RCB reģistrētajiem lietotājiem iespējama ērta datubāzes izmantošana arī attālināti – mājas datorā vai mobilajā ierīcē. Šī iespēja palielina datubāzes lietotāju skaitu. Bibliotēku dienestā sagatavots neliels palīglīdzeklis datubāzes "Flipster" lietošanai. Vairākas

filiālbibliotēkas tematiskajām izstādēm mēdz pievienot norādes uz “Flipster” e-žurnālu rakstiem. Pirmsskolas izglītības iestāžu skolotāji izmanto žurnālu “Ladybug”, kas adresēts šī vecuma bērniem – priekšā lasīšanai un uzdevumu risināšanai.

Bibliotekāru darbs nav iedomājams arī bez LNB nacionālās bibliogrāfijas analītikas datubāzes un Digitālās bibliotēkas resursiem Periodika, Rainis un Aspazija (RunA), Dziesmu svētku krātuve u. c. Tā kā LNB 2018. gadā pārtraukusi sastādīt “Kalendāru bibliotēkām”, RCB Bibliotēku dienests saviem darbiniekiem izveidoja kalendāru 2019. gadam, ietverot tajā rakstnieku un ievērojamu kultūras darbinieku jubilejas, dažādu Latvijas notikumu gadadienas, kā arī ar Rīgas vēsturi saistītās jubilejas. “Kalendārs bibliotēkām” ir noderīgs, plānojot nākamā gada pasākumus un izstādes.

BIBLIOGRĀFIJA

RCB ir ilggadīga bibliogrāfisko sarakstu un rādītāju sastādīšanas pieredze. Tiek sastādīti literātiem vai novadpētniecības tematiem veltīti literatūras saraksti¹.

2018. gadā RCB Bibliotēku dienestā tika uzsākts darbs pie bibliogrāfiskā rādītāja “Romānu sērija “Mēs. Latvija, XX gadsimts””. Tā mērķis – parādīt sērijas unikalitāti un nozīmīgumu. Rādītājā sniegta informācija par rakstniekiem, kuri piedalījušies sērijas izveidē, apkopota literatūra par viņu daiļradi, kā arī publikācijas par sērijā ietvertajiem romāniem. Izdevumā publicēts rakstnieces, sērijas idejas autore Gundegas Repšes priekšvārds “Post factum. Mēs. XX gs.” Bibliogrāfiskā rādītāja struktūru veido 14 nodaļas. Pirmā nodaļa veltīta sērijai kopumā, pārējās – katram no 13 autoriem un viņu sarakstītajiem romāniem. Rādītājs adresēts plašam interesentu lokam, noderīgu informāciju tajā atradīs gan bibliotekāri, gan latviešu literatūras cienītāji, gan skolotāji un skolēni. Izdevums tika

prezentēts Centrālajā bibliotēkā 2019. gada 24. aprīlī.

2018. gadā sastādīts arī bibliogrāfiskais saraksts, kas ievietots RCB bērnu grāmatu izstādei “100 grāmatas bērniem” veidotajā katalogā. Izstāde veltīta Latvijas simtgadei, un bibliogrāfija atspoguļo vērtīgās kolekcijas saturu no 1919. līdz 2018. gadam. Grāmatu izstāde un katalogs tika augstu novērtēti, tās veidotāji saņēma Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta balvu “Baltais zvirbulis”.

Bibliotēku dienestā regulāri tiek papildināta mape “Publikācijas par RCB un filiālbibliotēkām”. Katru gadu izdevumā “Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata” tiek publicēts bibliogrāfiskais saraksts “Publikācijas par RCB ... gadā”, kurā ietverti bibliotēkas izdevumi un apkopotas nozīmīgākās publikācijas par bibliotēku gan presē, gan elektroniskajos resursos.

Bibliogrāfiskie saraksti tiek sastādīti arī atsevišķās filiālbibliotēkās. RCB filiālbibliotēka “Vidzeme” regulāri apkopo literatūru par rakstniekiem, un šie saraksti tiek piedāvāti skolām. Bibliogrāfiskie saraksti nereti papildina lielākas tematiskās izstādes. Praksē par noderīgiem atzīti arī tīmekļa vietņu saraksti, kas papildina literatūras izstādes, piemēram, saraksts “Kā interesanti pavadīt brīvo laiku ar bērnu”.

INFORMĀCIJPRATĪBA

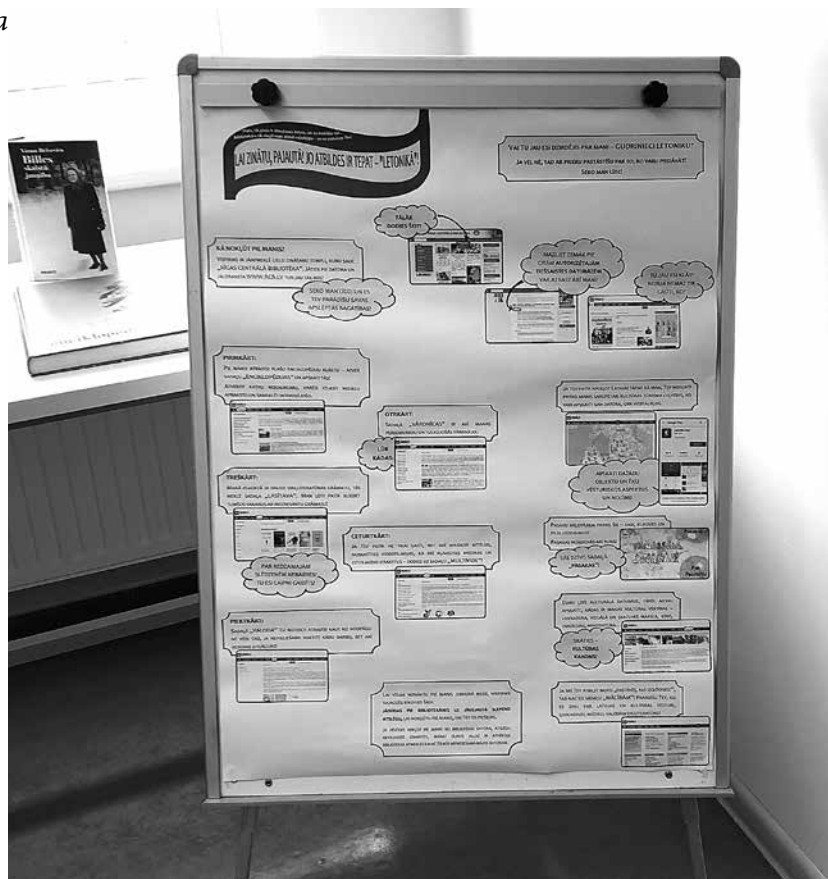
Pirmās konsultācijas par RCB elektroniskā kataloga un bibliotēkās pieejamo datubāzu lietošanu ikvienam lietotājam tiek sniegtas, jau reģistrējoties bibliotēkā. Bibliotekāri sniedz individuālas konsultācijas vai organizē datornodarbības, kurās dalībnieki apgūst datorlietošanu un informācijas meklēšanas prasmes. Datorkonsultāciju skaits katrā bibliotēkā ir atšķirīgs – no 100 līdz 1650 gadā. Šo pakalpojumu galvenokārt izmanto seniori un bezdarbnieki. Pieaudzis konsultāciju skaits senioriem planšetdatoru un viedtālrunu lietošanā.

Konsultācijas bibliotēkas lietotājiem nepieciešamas, lai izmantotu RCB katalogu un citas pieejamās datubāzes, kā arī Rīgas

¹ Geršmane, Z. Bibliogrāfija un datubāzes Rīgas Centrālajā bibliotēkā. *Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata*, 2016, 45.-49. lpp.

Datubāzu popularizēšana RCB filiālbibliotēkā "Avots"

Foto: Zinta Geršmane

domes elektroniskos pakalpojumus un portālu Latvija.lv. Palīdzība vajadzīga arī e-pasta adreses izveidē, darbā ar internetbanku un citām interneta adresēm, tāpat darbā ar "Word" dokumentiem. Apmācot lietot internetbanku, aizpildīt VID dokumentus u. tml., bibliotekāriem bieži vien jāpaskaidro, ka datorkonsultācijas neietver darbu ar konfidencialu informāciju.

2018. gadā liela uzmanība tika pievērsta arī RCB darbinieku informācijpratības uzlabošanai. Laikā no 18. aprīļa līdz 30. oktobrim Bibliotēku dienests organizēja un vadīja praktisku nodarbību "Darbs ar datubāzēm RCB". Kopumā notika 13 nodarbības, kurās piedalījās 118 darbinieku. Nodarbības laikā tika runāts par vispārīgiem uzziņu darba jautājumiem, par datubāzēm, kas pieejamas RCB, par nemainīgo informācijas speciālista lomu un nepieciešamību vairāk popularizēt datubāzu saturu. Nodarbībā tika demonstrētas RCB veidotās datubāzes, tiešsaistes abonētās datubāzes, kā arī LNB resursi, dalībnieki veica praktiskus uzdevumus un nodarbī-

bas beigās izpildīja pārbaudes testu. Rezultātā RCB darbinieki uzlaboja savas prasmes, dalījās pieredzē un ieguva idejas, kā uzlabot datubāzu popularizēšanu.

DATUBĀZU POPULARIZĒŠANA

Lai veicinātu datubāzu izmantošanu, RCB mājaslapas sadaļā E-resursi izvietota informācija par pieejamajām datubāzēm un plašs tīmekļa vietņu saraksts. Filiālbibliotēkās informācija atrodama arī uz plakātiem pie lietotāju datoriem, uz informatīvajiem stendiem un TV monitoros. Lietotāji tiek informēti gan reģistrēšanās laikā bibliotēkā, gan individuālās datorkonsultācijās un nodarbībās, gan bibliotēkārājās stundās skolēniem, kā arī E-prasmju nedēļā. Lai parādītu informācijas daudzveidību, pie izstādēm tiek pievienoti literatūras vai interneta adrešu saraksti.

Plaši lietotas tādas uzziņu darba formas kā jaunieguvumu sarakstu un grāmatu apskatu veidošana. Ar jaunieguvumu sarakstiem var iepazīties ne tikai bibliotēkā, tie

tiek nosūtīti sadarbības partneriem, interešu klubu apmeklētājiem, apkaimes pirmsskolas izglītības iestādēm, skolām, sociālajām mājām, veco ļaužu pansionātiem un dienas centriem. Lai palīdzētu orientēties plašajā informācijas klāstā, tiek veidoti gan jauniegvumu, gan tematiskie grāmatu apskati. Piemēram, Daugavas filiālbibliotēkā sagatavots grāmatu apskats par intelektuālo literatūru "Grāmata nesteidzīgam lasītājam". Grāmatu apskati tiek nolasīti ne tikai bibliotēkās, bet arī ārpus tām – senioriem dienas centros, sociālajās mājās un pansionātos.

Lai popularizētu pieejamās datubāzes, Biķernieku filiālbibliotēkā un filiālbibliotēkā "Avots" tika veidots izstāžu cikls "Iepazīsti datubāzes". Šajās izstādēs detalizēti parādītas RCB elektroniskā kataloga, datubāzu letonika.lv un "Flipster" iespējas. Daudzas bibliotēkas ir strādājušas ar vecāko klašu skolēniem. Piemēram, Daugavas filiālbibliotēka prezentējusi RCB pieejamās datubāzes, LNB digitālo bibliotēku un Latvijas kultūras kanonu. Vidzemes filiālbibliotēkā informācijpratības nodarbībās stāstīts par datubāzu saturu un drošu darbību internetā. Filiālbibliotēka "Pūce" organizējusi bibliotekāro stundu jauniešiem "RCB katalogs mobilajās ierīcēs", kuras laikā skolēni praktizējās savos viedtālrunos meklēt konkrētus izdevumus RCB kataloga mobilajā versijā. Iman-tas filiālbibliotēka izveidojusi prezentāciju "RCB pieejamās datubāzes un informācijas meklēšanas iespējas", kura katru gadu tiek

demonstrēta gan bibliotēkā skolēniem, gan skolā skolotāju auditorijai. Zemgales filiālbibliotēkā visa 2017. gada garumā notika akcija "Novērtē. Tev noderēs". Tās laikā tika organizētas gan bibliotekārās stundas par RCB katalogu un bērnu blogu Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skolas audzēkņiem, gan komandu spēle ar uzdevumiem informācijas meklēšanā datubāzēs, gan jauniešu iepazīstināšana ar LNB veidotajām datubāzēm. Juglas filiālbibliotēka organizēja datubāzu popularizēšanas nodarbības pirmsskolas izglītības iestāžu skolotājām, iepazīstinot ar datubāzi letonika.lv un LNB digitālo kolekciju "Lasāmkoks".

Datubāzu popularizēšana un informēšana par meklēšanas iespējām dažādās datubāzēs katru gadu notiek apmācību ciklā jaunajiem RCB darbiniekiem – nodarbībā par informācijas pakalpojumu. Darbinieki var pilnveidot savas zināšanas arī KISC piedāvātajos profesionālās pilnveides pasākumos "EBSCO datubāzu resursi un to izmantošana" un "Latviešu datubāzu resursi un rīki informācijas darbā". Par RCB pieejamajām datubāzēm ir informēti arī Rīgas vispārizglītojošo skolu bibliotekāri. 2018. gada aprīlī viņi tika iepazīstināti ar prezentāciju "Darbs ar datubāzēm RCB".

Pieejamās informācijas klāsts ir plašs, bet, regulāri popularizējot un atklājot datubāzu saturu, profesionāls bibliotekārs palīdz bibliotēkas apmeklētājam izmantot publiskās bibliotēkas lielās iespējas.

POĒTISKĀS TIKŠANĀS RĪGAS CENTRĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ

*“Dzeja kā mūzika,
Izlīst nektārs no dvēseles trauka.”*

Iraida Keļmelene

Latvijas Republikas simtgades svinību laikā arī Rīgas Centrālās bibliotēkas dzejas, mūzikas un mākslas klubs “Sozvezdije” (“Zvaigznājs”) aizvadīja savu 100. pasākumu. Kluba devīze ir: “No Puškina pie Raiņa, no labākajiem klasiskās literatūras pārstāvjiem līdz mūsdienai Latvijas zelta fondam”.

Bibliotēka allaž ir atsaucīga radošām un interesantām iecerēm. Kluba darbība aizsākās 2012. gadā. Pēc pasākuma, ko bibliotēka ar vecāku un vecvecāku dalību bija sarīkojusi pirmklasniekiem, kāda vecmāmiņa ierosināja tikties bibliotēkā arī pieaugušajiem, kuriem nav vienaldzīgs literārais vārds. Tagad viņa – Nataļja Lisjakova – ir kluba koordinatore. “Sozvezdije” ir sirdsvieta radošiem, aktīviem un saliedētiem cilvēkiem.

Pa šiem gadiem klubs ir attīstījies, audzis un mainījies. No gada gadā sestdienās notiek kluba dalībnieku tikšanās, ko apmeklē gan dzejnieki, gan dzejas cienītāji – seniori (70+) un ģimenes no visiem Rīgas rajoniem. Savas spējas un talantus kompetentai publikai ik pa laikam parāda jaunās paaudzes pārstāvji, aktieri un mūziķi. Mūzikas skolu audzēkņi un bibliotēkas lasītāji uzstājas ar priekšnesumiem. Reizēm pasākumā iekļautas arī izglītojošas lekcijas, atmiņā tiek atsaukti kultūrvēsturiski notikumi. Piedalās arī goda viesi. Kluba pastāvīgie apmeklētāji uz pasākumiem atved Rīgas ciemiņus.

Katrs pasākums ir ļoti pārdomāts, to sāk gatavot, tiklīdz aizvadīts iepriekšējais. Organizēt dzejas pasākumu ciklu ir laukietilpīgs darbs, kas paņem daudz enerģijas. Tikai sadarbības kontaktu vien ir vairāk nekā 300! Par

klubu kā kultūras gidu, par tā interesantajiem pasākumiem nereti stāstīts radio. Var droši teikt, ka šis ir projekts, kas izskan arī ārpus bibliotēkas telpām.

Lielākā daļa pasākumu apmeklētāju ir kļuvuši par aktīviem bibliotēkas lietotājiem un izmanto plašās iespējas, ko piedāvā RCB: iepazīstas ar mākslas un literatūras izstādēm, lasa grāmatas, pārlūko periodiku, satiekas, lai aprunātos, un piedalās pasākumos. Kluba veiksmes atslēga ir sirdīs jauni entuziasti, kuri vēlas dzīvot interesanti.

Kluba vizītkarte ir glezna “Vecrīga” – mākslinieka I. Klēvera-Baldiņa dāvinājums kluba trīs gadu jubilejā. Kluba vadītājas ir Nataļja Lisjakova un Iraida Keļmelene. Nataļja ir cilvēks, kurš dzīvo tā, ka citam, lai to visu paspētu, būtu vajadzīga vēl viena dzīve. Triju dēlu mamma, četru mazbērnu vecmāmiņa, strādājusi par sākumskolas skolotāju. Savu sirdi veltījusi bērniem, kuriem pietrūcis ģimenes siltuma un mīlestības – viņas paspārnē izauguši arī 24 audzēbērni. Iraida ir dzejniece un prozaiķe, četru grāmatu autore, Latvijas Puškina biedrības biedre, Rakstnieku un publicistu starptautiskās asociācijas biedre. Savu darba mūžu – 44 gadus – viņa atdevusi uzņēmumam “Latvijas dzelzceļš”. Kopš došanās pensijā Iraida vēl aktīvāk nododas dzejai, vada ekskursijas pa Rīgu un lasa lekcijas par rakstniekiem. Lasot vai klausoties viņas dzeju, cilvēki kļūst gaišāki un maigāki.

Pasākumu scenāriji tiek ieskicēti, izvēloties noteiktu tēmu. Pasākumus apmeklē 70–90 interesentu, un tas ir vērā ņemams skaits. Iespējams, viens no popularitātes iemesliem ir brīvais mikrofons – ikviens var izteikt vēlmi kļūt par pasākuma dalībnieku. Lūk, daži pasākumu temati: “Pavasara pieskāriens”, “Divi spārni – melodija un vārdi...”,

Klusumā sadzirdēt dzeju

Foto no kluba arhīva

Dzejnieka Leonīda Beļikova autorvakars

Foto no kluba arhīva

Valērija Žukova dzeju lasa meitenes mamma Anželika

Fotono kluba arhīva

A. Puškina dzejas vakars

Fotono kluba arhīva

“Dzeja – dvēseles spogulis”, “Sirdij mīlas dzejas rindas”, “Ziedi iedvesmai”, “Mana Rīga”, “Pīlādži purpurā kvēl”, “Rudens akvarelis”, “Ziemas raksti”, “Dzejas vārdi Latvijai” u. c. Pasākumu ciklam izveidojušās arī regulāras sadaļas: “Rīgas dzejnieks”, “Jubilārs”, “Mūza”, “Atmiņa”. Tikšanās reizēs vārds tiek dots Rīgas dzejniekiem, notiek jauno dzejas krājumu prezentācijas un autorvakari. Šie mirkļi ir svarīgi, jo ļauj priekšplānā ieraudzīt cilvēku un nedaudz sajust, kādu dzīvi viņš dzīvo.

Pārliecināties, ka talantīgi cilvēki nevar būt veci. Ir aizraujoši vērot, kā matemātikas profesors Aleksandrs Skrins, kuram ir absolūtā dzirde, uz klavierēm spēlē romances, kā koncertē angļu valodas skolotāja – bards Tatjana Vostokova, kā deviņdesmitgadīgā filoloģe Marija Bulgakova 10–15 minūtes no galvas runā dzeju. Vairāku dzejas krājumu autors Leonīds Beļikovs, kurš ir piedalījies Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanā, vienmēr apbur ar savu romantisko mīlestības dzeju. Povels Rancevs (*Povelos Rancevas*) un Lilija Dudinova iepazīnās dzejas klubā un vēlāk salaulājas baznīcā. Klubs nosvinēja šo skaisto notikumu. Dzejnieku pāris sagatavoja Rainim un Aspazijai veltīta teatralizētu programmu. Kluba biedri Povelu un Liliju bieži sauc par mūsu Aspaziju un Raini.

Vienmēr silti tiek sagaidīta kluba mūza –

Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātra leģendārā aktrise Ņina Ņeznamova. Viņa stāsta par dzīvi teātrī, par repertuāru un viesizrādēm, par to, kas priecē, arī par balvām, piemēram, par saņemto “Spēlmaņu nakts” balvu par mūža ieguldījumu teātra mākslā. Ar pasākumu apmeklētājiem ir tikušies latviešu dzejnieki Imants Lastovskis, Kaspars Dimīters, Elīna Zālīte, Māra Rubīne u. c. Notiek radoši atdzejojumi no krievu valodas latviešu valodā un otrādi. Klubā notiek arī konkursi, piemēram, “Turpini Raiņa, Aspazijas, Puškina dzejas rindas...”. Pasākumos piedalās arī meitene, kura dzimusi ar cerebrālo trieku – mūsu Valērija, kura lasa bibliotēkā no divu gadu vecuma. Tagad viņai jau 17. Valērija raksta dzeju, mēģina to sacerēt arī latviešu valodā. Lai gan meitenei veiktas daudzas operācijas, veselība diemžēl nav uzlabojusies. Milzīgs atbalsts viņai ir ģimene. Mamma, tētis, omīte un mēs visi kopā “Sozvezdije” pasākumā klausījāmies Valērijas sacerēto dzeju.

Lai arī domājam katrs citādi, mēs šajā sarežģītajā, neparastajā un tik brīnišķīgajā pasaulē esam savstarpēji vienoti. Dzejnieks vienmēr ir sākums kaut kam jaunam. Dzeja savieno pagātņi ar nākotni. Cilvēki tajā rod sev tuvo, nozīmīgo un aktuālo. Dzeja vēsta par visu cilvēcisko attiecību paleti, tā vienmēr raisa pārdomas, tās siltums aizkustina cilvēka dvēseli un neļauj tai kļūt raupjai.

STARPTAUTISKA BĒRNU ZĪMĒJUMU IZSTĀDE “ES MĪLU SAVU VALSTI/ I LOVE MY COUNTRY”

2018. gada pavasarī Rīgas Centrālajā bibliotēkā sākās rūpīga gatavošanās kāda interesanta projekta īstenošanai – bija radusies ideja veidot starptautisku ceļojošu bērnu zīmējumu izstādi, kurā būtu apskatāmi Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Somijas bērnu zīmējumi, kas tapuši kā veltījumi savas valsts simtgadei, ko 2018. gadā svinēja visas četras minētās valstis. Radošā darba procesam virzoties tālāk, projektā iesaistījās arī Ukraina.

Projekts tika izstrādāts sadarbībā ar Viļņas Centrālo bibliotēku (Lietuva), Tallinas Centrālo bibliotēku (Igaunija), Pērnavas

pilsētas bibliotēku (Igaunija), Helsinku Centrālo bibliotēku (Somija) un Kirovogradas apgabala Universālo zinātnisko bibliotēku (Ukraina). Katras bibliotēkas uzdevums bija iesniegt projekta organizatoriem – Rīgas Centrālajai bibliotēkai – 10 zīmējumus, kas piedalītos izstādē. Bibliotēkas varēja brīvi izvēlēties, vai zīmējumu autori būs bibliotēkas apmeklētāji vai vietējās mākslas skolas audzēkņi. Brīvi varēja izvēlēties arī zīmēšanas tehniku – gan zīmuļus, gan krītiņus, gan akvareļu krāsas. Vienīgais obligātais nosacījums bija vienots temats – “Es mīlu savu valsti”.

Izstāde “Es mīlu savu valsti”

Foto: Santa Mūrniece

Izstādes atklāšana Rīgas Centrālajā bibliotēkā

Foto: Daina Ģeibaka

Igaunijā – Pērnajā

Foto : Krista Visas

RCB sadarbojās ar Māras Muižnieces Rīgas Mākslas skolu. Skolas mākslas pedagogs gleznotājs Vilnis Heinrihsons izvēlējās labākos audzēkņu darbus un atlasīja arī sadarbības valstu atsūtītos zīmējumus, veidojot vienotu un estētisku izstādes kopējo vizuālo noformējumu. Zīmējumi tika sagrupēti un kārtoti uz krāsainām planšetēm, kuras var gan ērti izvietot uz molbertiem, gan arī piekārt pie sienas. Planšetes ir pietiekami vieglas un reizē arī izturīgas, tādēļ piemērotas izstādes turpmākai ceļošanai.

Kad saņēmām zīmējumus no visām sadarbības valstīm, ieraudzījām, cik atšķirīgi ir iesūtītie darbi. Lai gan tēma bija viena un zīmējumos pārsvarā redzami vieni un tie paši objekti – daba un cilvēki, dzimtās mājas un ģimene –, tomēr bērni bija izvēlējušies tādas krāsas, kādās viņi redz pasauli, un tieši šis aspekts šķita visinteresantākais. Krāsu izvēlē bija uzskatāmi redzamas katras tautas mentalitātes atšķirības. Mūsu dienvidu kaimiņi – lietuvieši un ukraiņi – daudz izmantojuši spilgtus un gaišus toņus, visvairāk dzelteni, sarkano un zaļo krāsu, kamēr ziemeļu kaimiņi – igauņi un somi – tumši zilo, balto un

pelēko. Iespējams, bērnu asociācijas bijušas saistītas ar savas valsts karoga krāsām, kurās simboliski ir ietverta valsts identitāte – izcelsme, vēsture, iekārta un valsts filozofija.

2018. gada 1. jūnijā RCB notika zīmējumu izstādes “Es mīlu savu valsti” atklāšana, kurā piedalījās arī kolēģi no Tallinas, Pērnavas, Helsinku, Viļņas un Kirovogradas bibliotēkām. Izstādes atklāšanā koncertu sniedza Rīgas Igaņu pamatskolas, Rīgas Lietuviešu vidusskolas, Rīgas Ukrainu vidusskolas, Ziemeļvalstu ģimnāzijas un Emīla Dārziņa mūzikas skolas audzēkņi. Izstāde RCB bija skatāma līdz 14. jūnijam, pēc tam tā sāka ceļot – vispirms uz Daugavas filiālbibliotēku, pēc tam, 2018. gada novembrī, uz Pērnavas Centrālo bibliotēku. Tālākie plāni ieskicē izstādes viesošanās pārējās projekta dalībvalstīs, bet pēc atgriešanās mājās to būs iespējams apskatīt arī citās RCB filiālbibliotēkās un Latvijas reģionālajās bibliotēkās.

Projektu “Starptautiskā bērnu zīmējumu izstāde “Es mīlu savu valsti/I love my country”” finansiāli atbalstīja Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments.

Lietuvā – Viļņā

Foto: Jūlija Glosaite

ĪPAŠĀ GADĀ ĪPAŠAS IZSTĀDES

2018. gadā turpinājās Rīgas Centrālās bibliotēkas sadarbība ar māksliniekiem, organizējot izstādes mūsu izstāžu zālēs. Vēlos pastāstīt par spilgtākajiem mirkļiem izstāžu organizācijā un kādu interesantu sadarbību, kuras rezultātā bibliotēkas apmeklētājiem un viesiem tika radītas pozitīvas emocijas un īpaša svētku izjūta Latvijai īpašajā – valsts simtgades – gadā. No plašā izstāžu klāsta izvēlējos divu ļoti atšķirīgu mākslinieku izstādes, kuras 2018. gadā raisīja plašu interesi un tika kupli apmeklētas.

Pirmā bija jurista, mākslinieka un kolekcionāra Normunda Beržinska latviešu rotu kolekcija “Latvijas dārgumi”. Sadarbība ar N. Beržinski RCB aizsākās 2015. gadā, kad mākslinieks iepazīstināja ar savu grafikas darbu izstādi. Toreiz uzmanību piesaistīja arī pieci atsevišķi izstādīti stendi, kuros mirdzēja latviešu rotas. Tām bija pievienots apraksts par rotu izcelsmes vietu un valkāšanas tradīcijām. Nolēmām painteresēties, vai māksliniekam ir arī lielāka rotu kolekcija, kas būtu parādāma plašākai publikai. Izrādījās, ka N. Beržinskim patiešām ir diezgan liela latviešu rotu kolekcija. Ierosinājums sarīkot iespaidīgu izstādi motivēja viņu sākt gatavot rotas eksponēšanai. Bija nepieciešams sagatavot kolekciju, ierāmēt materiālus, sastādīt rotu aprakstus, izveidot katalogu utt. Tas viss prasīja daudz darba un lielas finansiālās izmaksas. Mākslinieks nolēma izstādīt kopskaitā 50 stendu. Izstāde, kas tika kā dāvana veltīta Latvijas simtgadei, bija aplūkojama 2018. gada novembrī un decembrī.

2013. gada nogalē pieņemtā likuma “Par kultūras pieminekļu aizsardzību” 7. pantā noteikts, ka visas senlietas, kas tapušas līdz 17. gs. (ieskaitot), pieder valstij un tās glabā

publiskie muzeji, izņemot Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijā reģistrētos artefaktus (izstādē bija izstādīti arī šādi eksponāti). Pārsvarā izstādē bija skatāmas saktas, kas darinātas Latvijā pēc 17. gs. – līdz pat 21. gs. sākumam.

Lūk, autora teiktais par izstādi: *“Es, šīs kolekcijas savācējs, noformētājs un sakārtotājs, pēc savas sapratnes vēlējos celt godā mūsu senatnes liecības un caur šīm latvju tautas skaistajām rotām – saktām – radīt tautiešiem varenu un mūžam jaunu iedvesmas avotu. Cienīt, krāt un rūpēties par mūsu senču radītajām kultūras vērtībām, lolot tās un lepoties. Tautas varenums nav apslēpts ne materiālā, ne ieroču varā, bet vienīgi garīgā spēkā. Tas iedvesmoja mani noformēt kolekciju ar stāstiem par vēsturi un mūsu senču radošo potenciālu, kas realizēts un izjūsts rotās. Vēlējos to parādīt mūsu zemes iedzīvotājiem, ciemiņiem, ekskursantiem un visiem interesentiem.”*

Tikšanās reizē ar izstādes apmeklētājiem N. Beržinskis sacīja: “Izrādās, šī tēma ir neapverama un saktu daudzums ir vienkārši nenosakāms. Latvijā, un ne tikai šeit, ir vairāki nopietni kolekcionāri, kam pieder pasaules rotas. Ceru ar savu piemēru iedrošināt arī viņus izstādīt savas kolekcijas publiskajā telpā, jo tās apzināt, redzēt un iepazīt ir vienreizēji un neapraķstāmi. Novēlu jums visiem novērtēt mūsu senču veikumu un lepoties ar viņu spēju realizēt savu gara lidojumu un fantāziju šajās saktās.”

Atsauksmes par izstādi bija tikai pozitīvas. Pētot stendus, apmeklētāji atcerējās, ka arī viņu personīgajos krājumos ir līdzīgas rotas, kas mantotas vai dāvinātas. Daudzi atrada kādu savu rotu, kas tiek lietota īpašās svētku reizēs. Ar izstādes katalogu rokā ikviens varēja izpētīt visus 50 stendus un izlasīt,

Tikšanās ar kolekcionāru Normundu Beržinski 2018. g. 15. novembrī

Foto: Daina Ģeibaka

Normunda Beržinska izstāde

Foto: Daina Ģeibaka

Guntas Ozolas un Dzidras Šmitas saktas

Foto: Daina Ģeibaka

kā tapušas rotas, to izcelšanās vēsturi, valkāšanas tradīcijas u. tml. RCB, kā arī daudzo apmeklētāju un viesu vārdā varam teikt lielu paldies māksliniekam un kolekcionāram N. Beržinskim par lielisko izstādi "Latvijas dārgumi". Tā tiešām bija skaista un vērtīga dāvana Latvijai simtgadē.

Georgs Viljams Hibneris ar tēvu, fotomākslinieku Aigaru Hibneri

Foto: Daina Ģeibaka

RCB sadarbojas ne tikai ar profesionāliem māksliniekiem, bet arī ar cilvēkiem, kuriem radošo panākumu ceļš vēl priekšā. Tāds ir arī ļoti talantīgais jaunais fotomākslinieks Georgs Viljams Hibneris, kura pirmā personālizstāde "Personības" mūsu izstāžu zālē tika sarīkota 2018. gada aprīlī. Georgs Vil-

jams Hibneris ir 17 gadu vecs jauniešs, kurš mācās Rīgas Mākslas un mediju tehnikuma Fotodizaina nodaļā. Interese par fotografēšanu Georgam radusies jau bērnībā, astoņu gadu vecumā. Par sevi Georgs saka, ka ir "pusprofesionālis", jo vēl daudz jāmacās.

"Tā bija tāda kā tēvu un dēlu lieta," par

Georgs Viljams Hibneris.

Foto: Daina Ģeibaka

Laimonis Stīpnieks vērtē izstādi

Foto: Daina Ģeibaka

fotografēšanu saka Georga tēvs Aigars Hibneris, profesionāls mediju fotogrāfs, kurš strādā izdevniecībā “Rīgas Viļņi”, publicē fotogrāfijas žurnālos, rīko personālizstādes un fotosesijas, rada brīnišķīgus portretus. Par pārmantotu fotomākslinieka talantu liecina fakts, ka pirmā žurnālā publicētā fotogrāfija Georgam bija desmit gadu vecumā. Viņa fotogrāfijas nereti izkonkurējušas pat tēva darbus. Pusi ļoti interesē un aizrauj fotogrāfiju apstrāde, jo tā esot interesanta lieta.

Fotografējot var arī iepazīties ar slaveņiem cilvēkiem. Georgs ļoti priecājas par iepazīšanos ar aktrisi Rēziju Kalniņu un aktieri Andri Buli. Pateicoties režisora un producenta Andreja Žagara fotosesijai žurnālam, jaunajam fotomāksliniekam radās iespēja fotografēt pasaulslaveno baletdejojātāju Mihailu Barišņikovu. Šīs fotogrāfijas ir publicētas preses izdevumos arī ārpus Latvijas. Georgs ir bijis preses fotogrāfs Dziesmu un deju svētkos, “Positivus” festivālā, fotografējis vairākus Latvijā zināmus politiķus, mūziķus un māksliniekus – grupu “Prāta vētra”, aktieri Rūdolfu Plēpi, pavāru Mārtiņu Rītiņu

u. c. Kopā ar tēvu izveidojis arī savu mājaslapu hibnerstudio.com, kurā attēli nodoti skatītāju vērtējumam.

Georga Viljama Hibnera pirmā personālizstāde raisīja plašu interesi arī no sabiedrībā pazīstamu fotomākslinieku puses. Izstādes atklāšanas dienā jaunais mākslinieks teica: “Šī izstāde ir neliels atskats uz iepriekšējo radošo periodu, kurā lielākā daļa ir pasūtījuma darbi preses izdevumiem un pasūtītājiem. Man likās, ka izstādes formātā publicētos darbus var parādīt citādāk.” Iespējams, pēc kāda laika, kad Georgs jau būs slavens fotomākslinieks un ar savu fotomākslu pārsteigs pasauli, mēs ar lepnumu varēsim teikt, ka pirmā mākslinieka personālizstāde notika RCB!

Latvija ir bagāta ar māksliniekiem, kuri caur savu individuālo uztveres, pieredzes un uzskatu prizmu rada brīnišķīgus mākslas darbus. RCB var lepoties ar interesantu sadarbību ar māksliniekiem, kuru darbi ir uzrunājuši bibliotēkas apmeklētājus, ikvienam sniedzot patīkamus tikšanās mirkļus un interesantus mākslas atklājumus.

EVITA HOFMANE

RCB Bērnu literatūras nodaļas galvenā bibliotekāre

CEĻOJOŠĀ IZSTĀDE “100 GRĀMATAS BĒRNIEM”

“100 grāmatas bērniem” ir Latvijas valsts simtgadei veltīta ceļojoša latviešu autoru bērnu grāmatu izstāde. Projektu finansēja Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta (IKSD) Kultūras pārvalde. Tas realizēts atbilstoši Latvijas valsts simtgades Rīgas pilsētas pasākumu un projektu apakšprogrammai 2017.–2021. gadam. 2018. gada nogalē un 2019. gadā ceļojošā grāmatu ekspozīcija bija apskatāma Rīgas Centrālajā bibliotēkā un filiālēs.

Izstādes idejas autore ir RCB direktore Dzidra Šmita. Izstādē eksponētas no 1919. līdz 2018. gadam Latvijā izdotās grāmatas bērniem – katrā gadā izvēlēta viena grāmata. Kolekcijā iekļauti izdevumi no RCB un filiālbibliotēku krājuma, dāvinājumi, antikvariātos un no privātpersonām iegādātas grāmatas.

2019. gadā izstādes veidotāju radošās grupas darbu atzinīgi novērtēja Rīgas domes IKSD, piešķirot gada balvu kultūrā “Baltais zvirbulis”. Nominācijā “Rīgas pilsētas pašvaldības bibliotēkas darbinieks” balvu saņēma Dzidra Šmita, Ingūna Stranga, Evita Hofmane, Zinta Geršmane, Renāte Šidlovskā, Agra Turlaja un Laima Brauna-Gelbe.

Izstādes aplūkošana ir emocionāls ceļojums vēsturē un bērnu grāmatniecībā. Grāmatas sniedz iespēju atkal satikt bērnību, pārstaigāt atmiņu takas, iepazīstināt ar senajām dienām tuviniekus. Varam atsaukt atmiņā iemīļotos literāros varoņus un paraudzīties uz pagājušo laiku šīs dienas acīm. Izstādes apmeklējums kopā ar ģimenes locekļiem sekmē paaudžu dialogu.

Latvijas valsts mūžs bijis pilns pārbauzījumu. Sarežģītus laikus piedzīvojuši arī rakstnieki un grāmatu izdevēji. “100 grāmatas bērniem” ir kā gadsimta spogulis. Mūsu

Izstāde “100 grāmatas bērniem” Rīgas Centrālajā bibliotēkā

Foto: Daina Ģeibaka

*LNB direktors
Andris Vilks izstādes
atklāšanā*

Foto: Daina Ģeibaka

valsts dzimšanas gadā, īsajā laika sprīdī no 18. novembra līdz gada beigām, bērnu literatūra latviešu valodā netika izdota, tāpēc 1918. gada ilustrācijai izvēlēta 2016. gadā iznākusi Ineses Bergas grāmata “Kā radās Latvija”. Neviena bērnu grāmata Latvijā nav izdota arī 1945. gadā, tādēļ izstādē šo gadu pārstāv latviešu literatūras klasiķes Aspazijas sarakstītā luga skolu jaunatnei “Zaudētās tiesības”. Izstāde apliecina – lai kāda vara, politiskā un ekonomiskā situācija būtu valdījusi Latvijā, grāmatas bērniem ir izdotas un lasītas visos laikos.

Ekspozīcija atspoguļo dažādu laikposmu grāmatu izdošanas īpatnības: skaisti noformētos un ilustrētos pagājušā gadsimta 20.–30. gadu iespieddarbus, kara un pēckara tipogrāfiskā izpildījuma ziņā askētiskos, taču mākslinieciski augstvērtīgos izdevumus, bērnu literatūras uzplaukumu aizvadītā gadsimta 70. un 80. gados un mūsdienu grāmatu mākslas paraugus. Nozīmīga loma bērnu literatūrā allaž bijusi māksliniekiem un ilustratoriem, kuri vizuāli interpretējuši daiļdarbus. Virkne kolekcijā esošo grāmatu saņēmušas dažādas literārās balvas, piemēram, Pastariņa prēmiju, Latvijas Literatūras gada balvu u. c.

Izstādē eksponētas gan literatūras klasiķu Raiņa, Aspazijas, Kārļa Skalbes u. c. grāmatas, gan padomju laika autoru Annas Sakses, Zentas Ērgles, Žaņa Grīvas u. c. sacerējumi, gan mūsdienu rakstnieku Ineses Zanderes,

Valda Rūmnieka, Jura Zvirgzdiņa, Māras Cielēnas u. c. darbi. Daiļdarbi ir žanriski dažādi: stāsti, pasakas, dzeja, lugas un izzinošas grāmatas.

Izstādi papildina katalogs. Tajā var smelties īsas ziņas par autoriem un viņu daiļradi, aplūkot fotomateriālus. Katalogam pievienoti uzdevumi ar vieglākiem un sarežģītākiem galvlaužiem, kas mudina pētīt grāmatu klāstu, meklēt rakstos un bibliotēkas resursos.

Izstādi “100 grāmatas bērniem” RCB aplūkoja gan individuālie apmeklētāji, gan organizētas skolēnu grupas un kolēģi no Rīgas un citām Latvijas vietām. Aplūkojot ekspozīciju, raisījās sarunas par bērnu literatūru, tās nozīmību, par personisko grāmatu plauktiņu vai mājas bibliotēku. Veidojās diskusijas un atmiņu stāsti par senākajiem un iemīļotākajiem ģimenes daiļdarbiem, par to, cik nozīmīgas ir ilustrācijas, kas citkārt paliek prātā spilgtāk nekā teksts. Kopīgi ar bērniem iepazīnām izstādes grāmatas, veicām dažādus radošus uzdevumus, sacerējām un rakstījām pašas grāmatas stāstu – kā tā varētu būt tapusi un ko pieredzējusi savā mūžā. Kādas skolas 6. klases skolēni, lasot pa rindkopai, pirmo reizi satikās ar Latvijas kultūras kanonā iekļauto pasaku meistara Kārļa Skalbes darbu “Kaķīša dzirnavas”.

Mudinājām viesus apmeklēt literātu muzejus un piemiņas istabas. Bibliotekāru rosināti, ciemiņi no dažādām Latvijas malām veidoja iedvesmojošus ceļvežus, pastāstot

par vietām un lietām, ko būtu vērts apmeklēt viņu pilsētā vai apkaimē. Piemēram, Krimuldas skolēni aicināja doties uz Kubeseles dabas taku, apskatīt Krimuldas baznīcu, kas ir vecākā Latvijas lauku baznīca, apmeklēt Anšlava Eglīša muzeju Inciemā, Turaidas pili un muzeju, Lēdurgas dendroloģisko parku u. c. Viesi no Aknīstes rosināja apmeklēt baznīcas, Sēļu parku, Senlietu muzeju, Gārsenes pili un parku, Triju vēju kalniņu, svētavotu un citas interesantas vietas. Ceļa pieturzīmes tika nodotas nākamajai izstādes apmeklētāju grupai.

Izstādes eksponēšanas laikā RCB notika tikšanās ar rakstnieci, ilustratoru un tulkotāju Liliju Berzinsku, kuras 2014. gadā iznākusi grāmata "Pļavas pasakas" apskatāma izstādē. Saruna vijās par literatūru, tās tapšanu un nozīmību, arī par bērībā iemīļotajām grāmatām. "Es ilustrēju gan savas, gan arī citu autoru grāmatas," stāstīja rakstniece, "domāju, ka bērnu grāmatām bez ilustrācijām kaut kā pietrūkst. Tāpat bija bērībā. Mani ne pārāk uzrunāja grāmatas, kas bija lieli "ķieģeļi" bez ilustrācijām. Bilde palīdzēja tekstu labāk sa-

prast, iejusties notiekošajā, tāpēc tās ir svarīgas. Bērībā man patika grāmatas, kuras lasot varēju pārcelties citā pasaulē. No ārzemju autoriem tas bija Vilhelms Haufs, Kenets Greiems ar viņa grāmatu "Vējš vītolos", brāļu Grimmu pasakas. No mūsmāju autoriem ļoti patika Annas Brigaderes "Anneles stāsti", kurus lasīju ne kā obligāto literatūru, bet ar lielu prieku un sajūsmu. Mīļākie un manā dzīvē nozīmīgākie bērnu grāmatu ilustratori ir Voldemārs Valdmanis, kurš ilustrējis gan brāļu Grimmu, gan latviešu tautas pasakas, un brīnišķīgais krievu mākslinieks Ivans Bilbins."

2019. gada sākumā izstāde uzsāka savu ceļojumu pa RCB filiālbibliotēkām. Par izstādes viesošanas Šampētera filiālbibliotēkā stāsta tās darbinieki:

"Ar grāmatas palīdzību varam ceļot laikā. Šāda iespēja radās februārī, iepazīstoties ar izstādi "100 grāmatas bērniem". Izstādi izkārtotajām divos stāvos: 1. stāvā, pieaugušo abonementā, tika izvietotas grāmatas līdz 1968. gadam, bet 2. stāvā, bērnu un pusaudžu literatūras nodaļā, izdevumi no 1969. gada.

Projekta "100 grāmatas bērniem" radošā grupa saņem Rīgas domes balvu "Baltais zvirbulis"

Foto: Daina Ģeibaka

Organizēti izstādi apmeklēja 1.–4. klašu bērni. Katrā stāvā ar grāmatām iepazīstināja cits bibliotekārs. Pirmajā stāvā izvietotās grāmatas aizveda tālajās dienās, kad bērni mācījās lasīt pēc divainām rakstu zīmēm. Pastāstījām par veco druku. Iepazīstoties ar grāmatām, bērni varēja uzzināt, kas bija kalpi, kolhozs, pionieri un partizāni. Pirmās klases meitenes bija pārliecinātas, ka kalpi ir tikai princesēm. Konstatējām, ka bērni maz zina par senākiem laikiem.

Otrajā stāvā, kur bija izvietotas no 1969. līdz 2018. gadam izdotās grāmatas, bērnus gaidīja izstādes veidotāju sagatavoti jautājumi, kas bija paslēpušies grāmatās uz krāsainām lapiņām. Meklējot atbildes uz tiem, mazie viesi pamanīja grāmatas, ko bija jau lasījuši vai redzējuši. Bērni raiti skaitīja alfabētu, dalījās ar receptēm, kuras viņi iekļautu pašu sarakstītās pavārgrāmatās, un daudzām citām interesantām lietām. Bērnu veidotajās recepšu grāmatās būtu ēdieni, kuros ietilpst zemenes, putukrējums, saldējums un šokolāde. Un ceļojumos ar laivu bez zefīra nemaz nedrīkst doties!

Izstāde rosināja dziļāk iepazīt daudzas lietas. Ļoti ceram, ka ierosme tika dota arī skolotājiem.”

Iespaidos dalās Sarkandaugavas filiālbibliotēkas kolēģi:

“Izstāde tika izvietota Pieaugušo literatūras nodaļā un izraisīja ļoti lielu interesi. Lasī-

tāji labprāt dalījās iespaidos ar bibliotekārēm, rādīja grāmatas, ar kurām paši uzauguši. Daudziem raisījās nostalgiskas bērnības atmiņas, pozitīvi emocionāli pārdzīvojumi. Apmeklētāji ar interesi meklēja savā dzimšanas gadā izdoto grāmatu.

Vairāki pasākumi tika rīkoti bērnu auditorijai. Mazie lasītāji ne tikai aplūkoja izstādi, bet arī piedalījās dažādās aktivitātēs, piemēram, skaitīja ar 1936. gadā izdotās grāmatas “Mazie rēķinātāji” palīdzību, šķirstot 2011. gadā izdoto grāmatu “Joka pēc alfabēts”, atcerējās alfabētu, meklēja izstādē visas Margaritas Stārastes ilustrētās grāmatas, minēja grāmatās atrastās mīklas un veica izdevumā “Zili brīnumi” aprakstītos eksperimentus. Interesanti bija salīdzināt kādu no izstādes grāmatām, piemēram, “Kaķīša dzirnavas” ar bibliotēkā esošajiem citiem tās pašas grāmatas izdevumiem – ar atšķirīgu noformējumu un ilustrācijām. Par vienu no mīļākajām grāmatām gan bērni, gan viņu vecāki atzina Žaņa Grīvas “Pasaku par Diegabiksi”, tāpēc kā piemiņu par pasākumu uztaisījām katrs sev jautru bruņurupcēnu.”

Īpašā sirds grāmata, kurā veldzēties un smelt atmiņu spēku, katram ir cita. Izstāde ir atskats uz latviešu bērnu literatūras attīstības tendencēm simts gadu garumā un RCB dāvana Latvijai – lielajiem un mazajiem lasītājiem valsts 100 gadu jubilejā.

RCB direktora
vietniece Dolorosa
Veilande iepazīstina
ar izstādi

Foto: Daina Ģeibaka

LAUMA BALODE

aktrise un izrādes producente

ZENTAS MAURIŅAS DOKUMENTĀLIE SAPŅI RĪGAS CENTRĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ

Es vienmēr atcerēšos to dienu, kad ienācu Rīgas Centrālās bibliotēkas otrā stāva lasītavā un sapratu, ka tieši šī ir istā vieta izrādes “Zenta Mauriņa. Dokumentālie sapņi” izrādīšanai. Šķiet, līdz pirmizrādei bija palikušas mazāk par trim nedēļām. Visas citas vietas režisore uzskatīja par nepilnīgām, vai arī attiecīgo vietu vadība izrādi pie sevis izrādīt nevēlējās. Mani kā izrādes producenti jau bija pārņēmis izmisums. Un tad, jau tuvu asarām būdama, stāvot Lāčplēša un Brīvības ielas krustojumā, es mēģināju pierunāt izrādes mākslinieci Daci Sloku tomēr vēlreiz ieiet arī Rīgas Centrālajā bibliotēkā. Joprojām atceros to magnētisko sajūtu... Atceros, kā no sāku-

ma uzbraucām līdz augšējiem bibliotēkas stāviem, tad aizvien zemāk, cerības zuda, bet sajūta palika un tad – esam 2. stāvā, un man paveras tieši tas, ko režisore ir vēlējusies: jauka bibliotēka ar grāmatu plauktiem, iespēja sasēdināt izrādes skatītājus un vēl vairāk – atsaucīgs personāls ar mirdzošām acīm. Jauki sagatavotas izstādes, kas jau pirms izrādes noskaņo skatītāju – gan mākslinieku darbi, gan ieskats Zentas Mauriņas daiļradē. Esmu bezgala pateicīga un priecīga par mūsu sadarbību un tieši šādu spēles vietu. Arī skatītāji bija patīkami pārsteigti un izbrīnīti par izrādei atbilstošu vietu. Pateicos par atbalstu un atsaucību visiem bibliotēkas darbiniekiem,

”Zenta Mauriņa” bibliotēkā

Foto: Daina Ģeibaka

bet jo īpaši Dzidrai Šmitai un Guntai Ozolai. Kad telpa bija atrasta, man beidzot bija iespējams kaut nedaudz “uzelpot” un tiešām pievērsties galvenokārt Zentas Mauriņas personībai un savai lomai. Tas bija garš, bet skaists ceļojums viņas grāmatās un domās, viņas balss skaņās. Gribēju pēc iespējas precīzāk iepazīt Mauriņas pasauli, tādēļ lasīju visu, kas bija pieejams, un klausījos visu, kas bija saklausāms. Tas bija ļoti, ļoti aizraujoši. Esmu ļoti pateicīga savai komandai, jo īpaši režisorei Kristīnei Krūzei Hermanei par ieguldīto darbu, laiku un enerģiju. Pateicos visiem saviem atbalstītājiem un sponsoriem. Es tiešām domāju, ka pati Zenta Mauriņa mūs svētīja un pavadīja šajā ceļojumā, jo pretējā gadījumā tas nebūtu iespējams. Rakstnieces ticība un nepadošanās, šķiet, bija buriski pielipusi arī šim projektam. Katru reizi, piedaloties izrādē, manī ir milzīga pietāte pret šo personību un milzīgas bailes – vai es to šoreiz varēšu, vai man izdosies pietuvoties Mauriņai un aiznest līdz skatītājiem īsto izjūtu, īsto domu, īsto vēstījumu... Un katru reizi, izrādes beigās izdzirdot rakstnieces balss ierakstu, asaras rit pār vaigiem un pārņem neizsakāma pateicība par šo iespēju, par šo lomu.

Esmu no sirds pateicīga visai savai komandai, atbalstītājiem, padomdevējiem, sargeņģeļiem, palīgiem un ikvienam bibliotēkas darbiniekam par nesavtīgo iesaistīšanos šajā projektā!

Sirsnīgs paldies!

Mirkļis pirms izrādes

Foto: Daina Ģeibaka

“ZENTA MAURIŅA. DOKUMENTĀLIE SAPŅI”

Režisore: Kristīne Krūze-Hermāne

Lugas autori: Rasa Bugavičute-Pēce,
Kristīne Krūze-Hermāne

Aktieri: Lauma Balode,
Kaspars Dumburs,
Nele Anna Āboliņa

Scenogrāfija: Dace Sloka

Kostīmi: Jana Čivžele

Mūzikas un skaņu autors: Mārtiņš Meiers

Gaismu māksliniece: Jūlija Bondarenko

Producente: Lauma Balode

Konsultē: Maija Rolava no
Zentas Mauriņas piemiņas
istabas Grobiņā.

Pirmizrāde 2018. gada 21. novembrī
plkst. 19.00 Rīgas Centrālajā bibliotēkā

KANISTERAPIJAS PROJEKTS “ES LASU!”

SANITA GOLDŠMITE

*RCB Torņakalna un Zemgales filiālbibliotēku un ārējā apkalpošanas punkta
“Saulaino dienu bibliotēka” vadītāja*

KANISTERAPIJAS PIRMIE SOĻI RĪGAS CENTRĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ

Katru gadu Rīgas Centrālā bibliotēka realizē vairākus projektus. 2018. gadā no 15. marta līdz 15. oktobrim projektu vadītājas Ilzes Apines vadībā sadarbībā ar servisa suņu biedrību “Teodors” un biedrību “HP Canis Latvia” tika īstenots projekts “Es lasu!” – kanisterapijas nodarbības bērniem ar runas un lasītprasmes problēmām. Kanisterapija (*canis* – *suns*, latīņu val.) ir dziedināšana saskarsmē ar speciāli apmācītiem suņiem un suņu asistentiem. Projekta gaitā RCB un tās 13 filiālbibliotēkās notika 30 kanisterapijas nodarbības (vienā filiālbibliotēkā 2–3 nodarbības), kuras apmeklēja 328 bērni vecumā no 2 līdz 14 gadiem, pārsvarā 6, 7 un 8 gadus veci (1. un 2. klase). Katra nodarbība bija līdz 40 minūtēm gara.

Projekta “Es lasu!” mērķi:

- aktualizēt lasītprasmes apgūšanas problēmu sabiedrībā;
- iedrošināt bērnus, kuriem ir grūtības ar lasīšanu, runas defekti, emocionāli traucējumi, kautrība, nervozitāte, bailes un ar šīm problēmām saistīts zems pašvērtējums, nākt uz bibliotēku un apgūt lasītprasmi;
- veicināt integrāciju, izskaust stereotipu par “problēmbērniem” (saistībā ar lasīšanu);
- veicināt interesi par RCB (un bibliotēku vispār) kā par iestādi, kurā visām lasītāju grupām ir nodrošinātas vienādas iespējas un kurā ir droša vide bērniem ar iespējamām problēmām, kas kavē lasītprasmes apgūšanu;
- popularizēt kanisterapiju.

Projekta nepieciešamības pamatojums: visā pasaulē, arī Latvijā, ir vērojama tendence pieaugt bērnu skaitam ar runas un valo-

das attīstības aizturi vai traucējumiem. Tas pastiprina ar lasītprasmi saistītās problēmas:

- mūsdienu bērniem trūkst motivācijas lasīt. Lasīšana ir darbs, ir jāpieliek zināmas pūles, lai to izbaudītu. 21. gadsimtā bērni informāciju uztver vairāk virtuāli, lai kaut ko uzzinātu, nav jālasa;
- bērniem arvien vairāk parādās logopēdiskas problēmas. Šodien daudzi vecāki ar savām atvasēm pārāk maz sarunājas, pārāk maz lasa paši un pārāk maz lasa bērniem priekšā;
- vāja teksta izpratne – bērni lasa, bet izlasīto nesaprot. Tas ved pie fragmentāras uztveres, kas traucē izprast izlasītā kopsakaru;
- sabiedrībai ir tendence izstumt no sava vidus ikvienu atšķirīgo, bet bērnam ārkārtīgi svarīga ir vajadzība iederēties kādā kopienā, grupā. Izolācija vājas lasītprasmes dēļ var būt par pamatu bērna (vēlāk pieaugušā) pilnīgai nespējai iederēties sabiedrībā un pilnvērtīgi dzīvot.

Suņu pozitīvo ietekmi uz bērnu lasītprasmi pirmie ievēroja amerikāņi, un 1999. gadā tika izveidota asociācija *Reading Education Assistance Dogs* (READ), kuras mērķis ir ar suņu palīdzību raisīt bērnos vēlmi lasīt. Šodien šī prakse tiek plaši izmantota bibliotēkās un izglītības iestādēs daudzviet pasaulē: Somijā, ASV, Jaunzēlandē, Krievijā un arī Latvijā. Pētījumos pierādīts, ka bērni par 30% labprātāk lasa priekšā sunim nekā vecākiem vai paši sev.

Kanisterapija ir domāta bērniem, kuriem ir grūtības ar lasīšanu. Tās var izraisīt runas defekti, emocionāli traucējumi, kautrība un citas problēmas, kas noved pie zema pašvērtējuma, kas savukārt vēl vairāk kavē un apgrūtina lasītprasmes apguvi. Galvenie

traucējumi parasti ir nespēja savienot zilbes un lasīt veseliem vārdiem, grūtības saprast izlasīto. Ir bērni, kuri zina, kā lasīt pareizi, taču dažādu iemeslu dēļ nespēj lasīt grupā vai skaļi. Viņiem nepieciešams īpašs atbalsts. Lasīt suņa priekšā ir vieglāk nekā klasē, citu bērnu priekšā, jo nav jāuztraucas, ka bērni vai skolotājs varētu bērnu kritizēt par lēnu lasīšanu un kļūdām. Svarīgi ir veicināt ne tikai tehniskas lasīšanas prasmes, bet arī jēgpilnu lasīšanu, respektējot bērna intereses un veicinot lasītprieku.

Bibliotēka bērnam ir pilnīgi droša un neitrāla vide, kurā sirsnīgā un patīkamā atmosfērā iepazīties ar jaunu draugu – suni. Ir iespējams paņemt grāmatu un sākt to lasīt, sēžot blakus sunim. Kādam mazam bērnam tas var būt pirmais solis, lai pārvarētu milzīgi lielu un nopietnu barjeru savā dzīvē.

Projektā “Es lasu!” sadarbojamies ar RCB sadarbības partneriem – skolām un pirmsskolas izglītības iestādēm, ar šo iestāžu logopēdiem un pedagogiem. Ar drukātās reklāmas un publicitātes materiālu palīdzību uzrunājam jau esošos un potenciālos lasītājus, rīdziniekus, kuru bērniem ir ar valodas traucējumiem saistītas problēmas. Īpaši akcentējam labvēlīgo un drošo bibliotēkas vidi.

Interese par kanisterapiju gan RCB darbiniekiem, gan lasītājiem bija liela.

Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas projektu konkursā projektam “Es lasu!” tika piešķirts 1500 eiro liels finansējums. Lai radītu mājīgu atmosfēru un suns būtu maksimāli tuvu bērnam, tika iegādāti sēžammaisi. Sēžot sēžammaisā, bērns var reizē ērti lasīt un sajūst suni, kas kanisterapijā ir svarīgi un ko nav iespējams panākt, sēžot uz parasta krēsla. Suņa tuvums nodrošina to, ka lasīšanas laikā četrkājainais draugs var lūkoties bērnam sejā vai grāmatā.

Projektu atzinīgi novērtēja ne tikai apmeklētāji, bet arī bibliotekāri. Tā RCB ārējā apkalpošanas punkta “Saulaino dienu bibliotēka” galvenā bibliotekāre Ilze Siliņa atzīst, ka jau sen vēlējusies iepazīt kanisterapijas nodarbības un piedāvāt tās bibliotēkas apmeklētājiem (īpaši pacientiem, kuri slimnīcā ārstējas ilgstoši). Tomēr, saskaņojot projektu ar slimnīcas administrāciju, izrādījās, ka aktuāla problēma ir pacienti ar dažādām alerģijām, bet ieeja “Saulaino dienu bibliotēkā” ir kopīga ar reģistratūras telpām, un tas varēja radīt sarežģījumus. Tika panākta vienošanās, ka projekta “Es lasu!” ietvaros “Saulaino

Intervija

Foto: Daina Ģeibaka

Uzmanīgi klausos

Foto: Daina Ģeibaka

dienu bibliotēkā” viesosies Rīgas 3. speciālās pamatskolas 1. klases skolēni. “Sagaidījām kanisterapijas suņus Beri un Džerodu, kā arī viņu saimnieces Ramonu Kārkliņu un Dagniju Neiberti,” stāsta Ilze Siliņa. “Bērni iepazīs ar suņiem un izvēlējās grāmatu lasīšanai. Katrs skolēns nāca pie sunīša un lasīja viņam priekšā grāmatas fragmentu. Kad lasījumi beidzās, bērni pateicībā par uzmanīgu klausīšanos cienāja suņus ar piknika siera desinām. Katrs skolēns dāvanā saņēma skaistu pasaku grāmatu. Nodarbībā valdīja labestīga un harmoniska noskaņa.”

Arī RCB filiālbibliotēkas “Zemgale” bibliotekāres atzinīgi novērtēja iespēju piedāvāt apmeklētājiem jaunu veidu, kā iepazīt bibliotēku un veicināt bērnu lasītprasmi. Apkaimes sadarbības partneru – skolu un pirmskolas izglītības iestāžu – telpās tika izvietoti publicitātes materiāli. Pieprasījums pārsniedza piedāvājumu, un, ja būtu iespēja, bibliotēka labprāt šādu pakalpojumu piedāvātu apmeklētājiem arī turpmāk. Filiālbibliotēkā “Zemgale” notika divas nodarbības, kurās piedalījās 16 bērnu. Bērni lasīja priekšā sunim Džerodam grāmatiņu par alfabēta burtiņiem. Pēc tam sekoja fotosesija un sunīša

barošana ar sieru. Bērni, kuri kopā ar māmiņu bija atnākuši pirmoreiz, tika iepazīstināti ar bibliotēku.

Ar prieku jāatzīst, ka katrs RCB projekts, kurā filiālbibliotēka piedalās, piesaista bibliotēkai jaunus apmeklētājus, kā arī paliek atmiņā un bibliotēkas vēstures materiālos kā skaists notikums.

RCB filiālbibliotēkā “Zemgale” notika arī projekta “Es lasu!” noslēguma pasākums, kurā viesojās abu projektā iesaistīto biedrību – “Teodors” un “HP Canis Latvia” – speciālisti ar suņiem. Tika pārrunātas terapijas iespējas bērniem, kuri slikti lasa, kuriem ir komunikācijas traucējumi, neskaidra dikcija vai kādas veselības problēmas, ko varētu atvieglot ar lasīšanas palīdzību. Speciālisti dalījās ar projekta īstenošanā iegūto pieredzi. RCB projektu vadītāja Ilze Apine sniedza interviju Latvijas Radio 1 raidījumam “Ģimenes studija”.

Paldies visiem projektā iesaistītajiem dalībniekiem par jauniem iesaistītiem un jaunu pieredzi tik daudzveidīgajā un interesantajā bibliotēkas darbā!

Personības

Foto: Anna Dunajevska

AGITA GAURUČA

RCB Daugavas filiālbibliotēkas galvenā bibliotekāre

KANISTERAPIJA DAUGAVAS FILIĀLBIBLIOTĒKĀ

2018. gada septembrī RCB Daugavas filiālbibliotēka piedalījās RCB projektā “Es lasu!”. Bērniem tā bija unikāla iespēja lasīt priekšā sunim. Interese par pasākumu bija liela. Mazo lasītāju vecāki apjautājās, vai arī viņi drīkst nākt līdzi, jo daudzi bērni ar suņiem vēl nebija tikušies. Par projektu interesējās arī skolotājas un pirmsskolas iestāžu audzinātājas.

Filiālbibliotēkā pie bērniem viesojās brīvprātīgā kanisterapijas suņa pavadone Dagnija Neiberte ar suni Beri. Pirmajā dienā suns kopā ar pavadoni nesteidzīgi ienāca bibliotēkā un, it kā saprazdams savu nozīmību un lomu, apgūlās sagatavotajā vietā. Katrs apmeklētājs vēlējās ar viņu iepazīties, jo suņu meitene mācēja sasveicināties, paceļot sveicienam ķepu vai piebīkšot ar degunu. Bērniem bija dots uzdevums sameklēt kādu sev mīļu grāmatu un mazu fragmentu no tās skaļi nolasīt, sēžot sēžammaisā blakus sunim. Bērni bija gatavi tik lasīt un lasīt. Izvēlētās grāmatas bija par dzīvniekiem, draudzību, labestību un satiecību, piemēram, “Pīfa piedzīvojumi” un Māras Jakubovskas “Rufis

Apskāviens

Foto: Daiga Kļava

Es lasu

Foto: Daiga Kļava

atrod mājas". Mazākie apmeklētāji sameklēja grāmatas ar suņu attēliem, kurus drosmīgi rādīja suņu meitenei.

Daudziem šī bija iespēja spert pirmo soli skaļajā lasīšanā, un daudziem šī bija arī pirmā sirsnīgā tikšanās ar suni. Uz pasākumu bija atnākuši gan mazi, gan lieli lasītgrībētāji. Suņa pavadone mudināja bērnus lasīt priekšā saviem kājiem vai suņiem arī mājās, jo viņi ir pacietīgi un saprotoši klausītāji. Pēc skaļās lasīšanas katrs apmeklētājs vēlējās no suņa atsveicināties un iedot tam kārumu. Kā vēlāk pastāstīja pieaugušie, prieks bērnu acīs un emocionālas atmiņas nav norimušas vairākas dienas. Vēl ilgi pēc šī pasākuma kāds mazs apmeklētājs, ienācis bibliotēkā, meklēja balto, pūkaino suni. Lielākie bērni un vecāki

izteica vēlmi vēlreiz satikties un kopā palasīt kādu grāmatu. Vecākiem un skolotājiem šī tikšanās deva iespēju aprunāties ar suņa pavadoni par bērna un suņa saskarsmi ikdienā un par suņa šķirnes izvēli. Cerams, ka pozitīvā pieredze mudinās bērnus pilnveidot savas lasīšanas iemaņas. Iespējams, arī viņu mājdzīvniekiem nāksies uzklaušīt kādu grāmatas fragmenta lasījumu.

Bibliotēkas apmeklētājiem tika piedāvāta arī iespēja aplūkot daļu no labdarības fotoizstādes "Be Trendy – kad modē personība", kurā galvenā loma atvēlēta suņiem. Izstādi veidojuši Juglas dzīvnieku patversmes "Labās mājas" pārstāvji sadarbībā ar fotogrāfi Innu Grinnu.

Foto: Daina Ģeibaka

BIBLIOTĒKU PĀRVĒRTĪBAS

- **LAIMA BRAUNA-GELBE**

RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas atjaunošanas projekta rezultāts

- **ZANE RAMIŅA**

Pārmaiņas Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālbibliotēkā “Pūce”.

RCB ĶENGARAGA FILIĀLBIBLIOTĒKAS ATJAUNOŠANAS PROJEKTA REZULTĀTS

RCB Ķengaraga filiālbibliotēka, kas pēc telpu atjaunošanas plašākam apmeklētāju lokam no jauna tika atvērta 2018. gada 1. oktobrī, ir kārtējā Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālbibliotēka, kas, pateicoties Rīgas domes atbalstam, var lepoties ar gaišām un mājīgām bibliotēkas telpām.

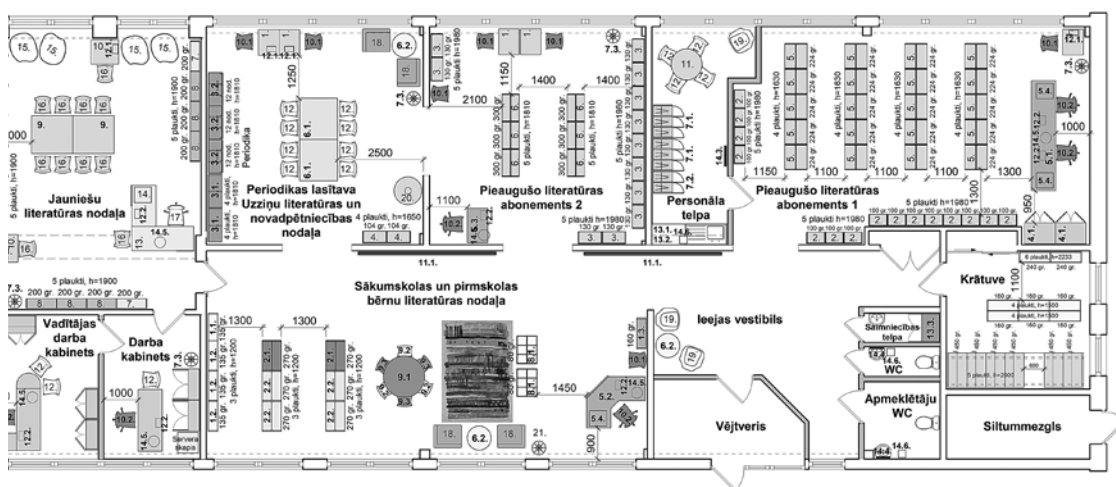
RCB Ķengaraga filiālbibliotēka tika dibināta 1994. gadā, apvienojoties trim bibliotēkām – 40. bibliotēkai, 41. bērnu bibliotēkai un Centrālajai bērnu bibliotēkai, un kopš dibināšanas mājā ēkā Maskavas ielā 271A. Bibliotēkas telpas un aprīkojums bija nokalpojusi savu laiku. Atsevišķas telpas bija neapmierinošā tehniskā stāvoklī – grīdu pamatnes bija deformējušās un ievērojami nosēdušās, telpu sienu, griestu un grīdu apdare nokalpojusi savu laiku.

Iecere par filiālbibliotēkas telpu atjaunošanu radās jau pirms vairākiem gadiem. Sākotnējais filiālbibliotēkas telpu atjaunošanas projekts bija izstrādāts jau 2009. gadā. 2017. un 2018. gadā tika izstrādāts telpu funkcionālais plānojums un aprīkojuma iepirkuma specifikācijas, balstoties uz jau izstrādāto telpu atjaunošanas projektu.

Pateicoties Rīgas domes Īpašuma departamenta veiktajam darbam, izstrādātā atjaunošanas projektā realizācija tika uzsākta 2017. gada nogalē. Tika piešķirts finansējums telpu atjaunošanai un jauna aprīkojuma iegādei. 2017. gada 13. decembrī Rīgas domes Īpašuma departamenta izsludinātajā iepirkumā "Izsoles veida renovācijas darbi Rīgas Centrālās bibliotēkas Ķengaraga filiālbibliotēkas ēkā Maskavas ielā 271A, Rīgā" tiesības slēgt būvdarbu līgumu ieguva SIA "Laguta" par līgumcenu 97 576,41 EUR (bez PVN). Būvdarbi tika pabeigti 2018. gada maijā.

Ķengaraga filiālbibliotēkas telpu atjaunošanas projekts paredzēja izveidot atvērtu telpu plānojumu, samazinot esošo telpu skaitu. Atjaunoto telpu kopējā platība ir 384 m², un tajās ir izvietots ap 19500 vienību liels krājums un 32 nosaukumu preses izdevumi. Tāpat lietotājiem paredzētas 5 datorizētas darba vietas.

Ienākot atjaunotajā bibliotēkā, apmeklētājiem paveras plašs ieejas vestibils, no kura var nokļūt pieaugušo literatūras abonementā un bērnu literatūras nodaļā. Pieaugušo

RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas funkcionālais plānojums

Foto: Laima Brauna-Gelbe

RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas lasītava

Foto: Daina Ģeibaka

literatūras abonementam ir atvēlētas divas telpas ar 3 lasītāju apkalpošanas vietām, 1 datorizētu lasītāja vietu, 2 lasītāju vietām un grāmatu brīvpieejas krājumu 9990 vienību apmērā. Kopēšanas un drukas iekārtas, kas agrāk atradās atsevišķā telpā, tagad novietotas tuvumā bibliotekāru darba vietām. No pirmās pieaugušo literatūras abonementa telpas ir ieeja personāla telpā, kas aprīkota ar garderobes skapiem darbiniekiem un biroja virtuvi.

Daudz plašāku telpu pēc bibliotēkas atjaunošanas ieguvusi pirmsskolas un sākumskolas bērnu literatūras nodaļa. Zālē ir izvietota 1 lasītāju apkalpošanas vieta, 8 lasītāju vietas, mazāko lasītāju zona ar atbilstošām mēbelēm un grāmatu brīvpieejas krājums 2320 vienību apmērā. Zālē paredzēta vieta izstāžu izvietojumam, kā arī tās plānojums ir piemērots dažādu plašāki apmeklētu bibliotēkas pasākumu organizēšanai. No bērnu literatūras nodaļas ir tieša ieeja otrajā abonementa telpā, apvienotajā periodikas lasītavā un novadpētniecības telpā, kā arī jauniešu literatūras nodaļā.

Periodikas lasītavas, uzzīņu literatūras un novadpētniecības telpā ir 10 lasītāju darba

vietas, 2 datorizētas lasītāju vietas, grāmatu brīvpieejas krājums 210 vienību apmērā, periodikas izdevumu plaukti, kā arī stends novadpētniecības mapēm.

Jauniešu literatūras telpā ir izvietota 1 lasītāju apkalpošanas vieta, 12 lasītāju vietas, 2 datorizētas lasītāju vietas un brīvpieejas krājums 2800 vienību apmērā. Šī ir vienīgā publiski pieejamā telpa bibliotēkā, kas no pārējām zālēm ir nodalīta ar durvīm, tādējādi telpa ir piemērota dažādu radošu darbnīcu un bibliotēkas pasākumu organizēšanai nelielām apmeklētāju grupām. Blakus jauniešu literatūras telpai atrodas darba kabinets ar 1 bibliotekāra darba vietu un filiālbibliotēkas vadītājas darba kabinetu.

No ieejas vestibila ir ieejas krātuves telpā, sanitārtehniskās un saimniecības telpās. Krātuves telpā tika uzstādīta mobilo plauktu sistēma un atsevišķi plaukti 4140 vienību lielam grāmatu krājumam. Apmeklētāju tualete tika pielāgota cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Atjaunošanas darbu ietvaros bez izmaiņām telpu plānojumā tika atjaunotas grīdu pamatnes, pārbūvēta apkures sistēma, uzstādīti jauni PVC konstrukcijas logi, iebūvēti piekārtie griesti un ierīkota ventilācijas

RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas Bērnu literatūras nodaļa

Foto: Daina Ģeibaka

sistēma. Sevišķa uzmanība tika pievērsta kvalitatīvu un viegli kopjamu grīdas materiālu izvēlei, lai tie būtu estētiski augstvērtīgi, kalpotu ilgi un izturētu lielo slodzi, kāda raksturīga publiskai bibliotēkai. Tāpat vēri-

ba tika pievērsta telpu apgaismojumam un ventilācijai, lai nodrošinātu komfortablus apstākļus kā bibliotēkas apmeklētājiem, tā darbiniekiem.

RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas daiļliteratūras krājums

Foto: Daina Ģeibaka

RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas atklāšana
Foto: Daina Ģeibaka

PĀRMAIŅAS RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS FILIĀLBIBLIOTĒKĀ “PŪCE”

Filiālbibliotēka “Pūce” RCB sistēmā ir viena no mazākajām. Tā atrodas mākslinieciskās jaunrades centra “Praktiskās estētikas skola” pirmajā stāvā Andreja Saharova ielā 35 un ir izvietota trīs telpās. Telpu kopējā platība ir 187 m². Filiālbibliotēka ir dibināta 1997. gadā, apvienojot Rīgas 22. bibliotēku un Rīgas 39. bērnu bibliotēku. Sākotnēji “Pūce” atradās Rīgas pilsētas Pļavnieku ģimnāzijas telpās, taču kopš 2018. gada tās mājvieta ir “Praktiskās estētikas skolā”. Mainoties ēkas lietotājiem, ir mainījušies arī filiālbibliotēkas apmeklētāji. Lai arī bibliotēkas telpu kvadrātūra nav liela, “Pūce” piedāvā plašu bibliotekāro un informatīvo pakalpojumu klāstu.

RCB filiālbibliotēkas ir pieredzējušas ēku un telpu rekonstrukcijas, būtiskas pārbūves un kosmētiskos remontus. Uzsākot katru no šiem būvniecības darbiem, ir ticis izvirzīts mērķis – padarīt bibliotēku labāku un ērtāku gan darbiniekiem, gan apmeklētājiem, veidot telpas estētiskākas un uzlabot bibliotēkas piedāvāto pakalpojumu kvalitāti. Filiālbibliotēku telpu

plānojumam, funkcionalitātei, estētikai, mēbeļu izkārtojumam, to kvalitātei un ergonomikai ir būtiska nozīme bibliotekāro pakalpojumu nodrošināšanā. Šie faktori tieši ietekmē personāla darba spējas, efektivitāti, savstarpējo sadarbību, attieksmi pret darbu kopumā un pret filiālbibliotēku apmeklētājiem. Tie ietekmē arī apmeklētāju spēju orientēties filiālbibliotēkas piedāvāto pakalpojumu klāstā.

RCB filiālbibliotēka “Pūce” 2018. gadā kļuva par piemēru, kā, veicot nelielu kosmētisko remontu, būtisku mēbeļu un aprīkojuma inventarizāciju, pilnīgu krājuma atjaunošanu un filiālbibliotēkas iekārtojuma pārplānošanu, ir iespējams panākt nozīmīgas vizuālās pārmaiņas, kas uzlabo pakalpojumu kvalitāti, bibliotekāro darba apstākļus un atsvaidzina filiālbibliotēkas koptēlu.

Divas telpas filiālbibliotēkā “Pūce” ir atvērtas apmeklētājiem, bet viena iekārtota kā darba telpa ar vienu darba vietu bibliotekārajiem darbiem, personāla atpūtas zonu un grāmatu plauktiem 2250 eksemplāru lielam retāk pie-

Periodikas lasītava

Foto: Daina Ģeibaka

Bērnu nodaļa

Foto: Daina Ģeibaka

prasīto grāmatu krājumam. Apmeklētājiem atvērtajs telpās pie filiālbibliotēkas ieejas ir viena bibliotēkara darba vieta lasītāju apkalpošanai un tālāk otra – mazāka darba vieta lasītāju konsultēšanai. Filiālbibliotēkā izvietotais pieaugušo grāmatu krājums sasniedz 14 000, bet pirmsskolas vecuma bērnu literatūras nodaļā ir 1000 grāmatu liels krājums.

Pārplānojot filiālbibliotēku, liela uzmanība tika pievērsta nepieciešamībai nelielajās telpās izvietot vairāk lasītāju vietu, kā arī zonas,

kur cilvēki varētu pulcēties kopīgam darbam, satikties un lasīt periodiku. Šobrīd filiālbibliotēkā ir 12 lasītāju vietas, 5 datorizētas lasītāju vietas un plašāka zona, kas ikdienā ir iekārta kā vieta pirmsskolas bērniem – ar paklāju, atbilstošām mēbelēm un dīvānu. Pirmsskolas bērnu literatūras zonas aprīkojums ir viegli pārvietojams, tas ļauj atbrīvot šo telpas daļu plašāk apmeklētu pasākumu organizēšanai, dodot iespēju uzņemt līdz pat 30 cilvēkiem lielu apmeklētāju grupu.

Abonements

Foto: Daina Ģeibaka

nepieciešams bērnu bibliotēkas paplašināšanai.

3. Higiēnas nolūkā piebūrei nepieciešami tikpat augsti griesti, kā pamatēkai.

4. Piebūres augšstārā, sētas galā, grāmatu krāturē ar sienu atdalama telpa darba istabai.

5. Grāmatu krāturē logi sākas tūlīt no griestiem un beidzas gabalu virs normālā logu augstuma, lai sienas apakšējo daļu varētu izmantot grāmatu plauktiem.

6. Jaunajā sienā, starp pamatēku un piebūri, izveidojamas plašas arkas, ērtai satiksmei starp veco un jauno grāmatu krāturēm.

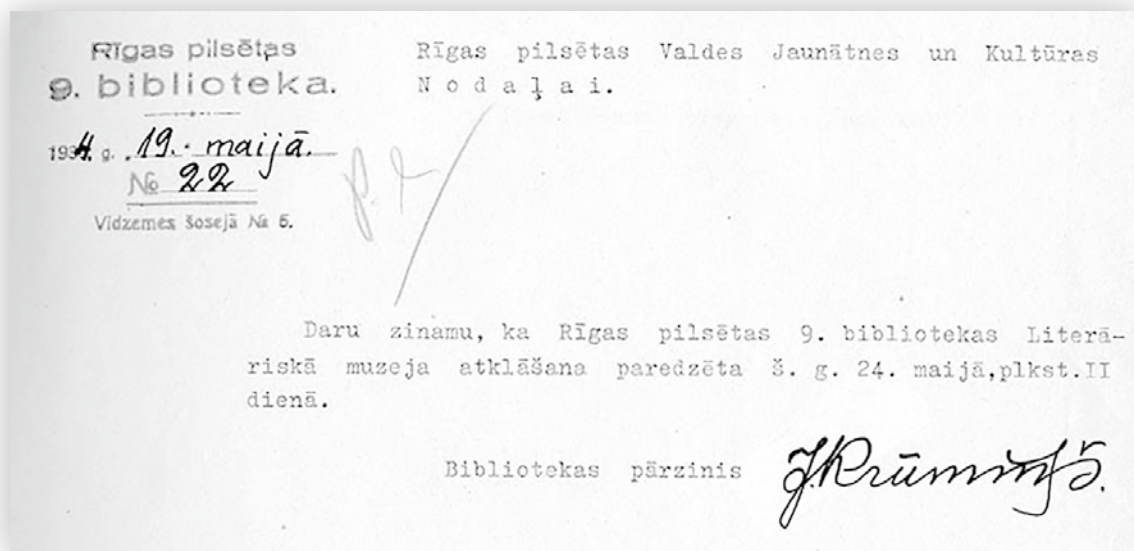
Pielikums: R.P. Būvvaldes 1931. g. vasarā izstrādātais R.P. Q. bibliotēkas piebūres projekts.

Bibliotēkas pārzinis: J. Krūmiņš.

BIBLIOTĒKU VĒSTURE

- JANA DREIMANE

Jūlijs Teodors Krūmiņš latviešu rakstniecībā,
publicistikā un bibliotēku nozarē

JŪLIJS TEODORS KRŪMIŅŠ LATVIEŠU RAKSTNIECĪBĀ, PUBLICISTIKĀ UN BIBLIOTĒKU NOZARĒ

Rīgas pilsētas 9. bibliotēkas pārziņa, literāta Jūlija Teodora Krūmiņa dzīve bijusi spraiga, interesanta un panākumiem piepildīta, taču uzziņu izdevumos “Es viņu pazīstu”¹ un “Latviešu rakstniecība biogrāfijās”² tai veltīts vien neliels šķirklis. J. Krūmiņa darbību Rīgas pilsētas 9. bibliotēkā padziļināti pētījusi ilggadējā RCB filiālbibliotēkas “Vidzeme” vadītāja Lolita Grahoļska, taču plašākai publicai darbs nav pieejams.³ Šajā rakstā aplūkots J. Krūmiņa darbība ne vien bibliotēku nozarē, bet arī žurnālistikā un rakstniecībā, precizējot un papildinot līdz šim zināmo skopo informāciju.

Jūlijs Teodors Krūmiņš dzimis 19. gadsimta nogalē – 1889. gada 21. septembrī –

Vecmuižas (mūsdienās Vecumnieku) pagasta “Krūmiņu” mājās saimnieka Andreja Krūmiņa un viņas dzīvesbiedres Annas Elizabetes (dzimusi Gabre) ģimenē.⁴ Izglītojies Rīgas tirdzniecības skolā un R. Mūrmaņa komercskolā, kur mācījies līdz 1908. gadam. Komercskolu savās atmiņās slavējis izcilais latviešu grafiķis Indriķis Zeberiņš (1882–1969): “Beidzis dienas darbus, uz vakarskolu gāju kā uz svētnīcu. Te iepazinos ar vispārējo vēsturi, ar literatūras vēsturi, mācījos svešās valodas: vācu, latīņu, kā arī matemātiku.”⁵ Jādomā, šeit pirmoreiz krustojušies J. Krūmiņa un I. Zeberiņa ceļi, jo abi vēlāk sadarbojās kreisā satīriskā žurnāla “Lietuvēns” veidošanā: J. Krūmiņš ar pseidonīmu J. Marts publicēja savus pirmos dzejoļus “Kāds tas laiciņš ausīs...”⁶ un “Šodien nē, bet katrā ziņā...”⁷, savukārt I. Zeberiņš kopā ar Pēteri Kundziņu zīmēja karikatūras. Vēlāk J. Krūmiņš iesaistīja I. Zeberiņu arī žurnāla “Jaunais Cīrulītis” ilustrēšanā (grafiķis bija trešā numura ilustratīvās daļas vadītājs).

Komercskolā gūtā izglītība J. Krūmiņam lieti noderēja cara armijas dienestā, ko viņš uzsāka 1911. gadā. Viņu ieskaitīja 117. Jaroslavļas kājnieku pulkā, taču drīz no kazarmām pārcēla uz pulka štābu Mogiļevas guberņā, Rogačevā, kur viņš kļuva par rakstvedi. Vēlāk J. Krūmiņš tika pārcelts uz 30. kājnieku divīzijas štābu Minskā, kur turpināja rakstveža gaitas. Vienkārša skrīvera skarbo dzīvi cara armijā J. Krūmiņš aprakstījis zaldāta dienasgrāmatā, kas 1919. gadā publicēta Padomju Latvijas armijas laikrakstā “Sarkanais Strēlnieks”. Ar nosaukumu “Zem pelēkā šineļa” viņa piezīmes publicētas turpinājumos no 11. februāra līdz 20. martam.⁸ Redakcija dienasgrāmatu publicēja propagandas nolūkā: “Bet šīs piezīmes lai noder par mazu atgādinājumu un pamudinājumu ātrāk neizlaist šķēpu no rokām, kamēr (..) vecā režīma pūķis būs padarīts nekaitīgs uz visiem laikiem.”⁹ Tādēļ, iespējams, cara armijas dzīves grūtību atspoguļojums dienasgrāmatā ir pārspīlēts. Tomēr J. Krūmiņa dienasgrāmata šajā laikrakstā bija vienīgais prozas sacerējums, kurā aprakstītas ne vien armijas skrīvera ikdienas gaitas, bet arī viņa pārdomas un izjūtas: skumjas, bezspēcība, garlaicība (bieži nebija, ko lasīt) vai, gluži otrādi, – pārslodze. Padomju ideoloģijas un partijas paziņojumu pārblīvētajā laikrakstā šis darbs bija vienīgā cilvēciskā balss un tādēļ emocionāli iedarbīga. Jau publikācijas sākumā J. Krūmiņš salīdzināja sevi – cara armijas zaldātu – ar nodzītu un novārdzinātu, tomēr izturīgu zirgu: “Lai tā bija nakts vai diena, ziema vai vasara, viņš bija viennāds. Lai jūdza, kādā vezumā gribēja, lai kāds bija ceļš – vizošs ledus vai līdz rubām grimstoši dubļi –, viņš gāja.”¹⁰ Ne savas

gribas dēļ zaldāts zaudē brīvību un kļūst par vienkāršu darba rīku bez jebkādas vērtības, jo ar viņu “(..) katru acumirkli dara un rīkojas pēc patikšanas”.¹¹ Turklāt karavīra dzīves apstākļi bija nožēlojami: “Kur palikt nav, kur gulēt nav, kur mazgāties nav! Telpas ļoti mazas, cilvēki viņās saspīesti blāķi, kā silķes mucā.”¹² J. Krūmiņš spilgti aprakstīja virsnieku nepamatotās un pretrunīgās pavēles, kuru nolūks – nevis organizēt darbu, bet demonstrēt varu. Pat armijas slimnīcā, kur viņu nogādāja smagi slimu, novārgušos sirdzējus “tramda bez apstājas (..) maina gultas, maina galdiņus, maina drēbes un veļu”, jo “(..) priekšniecībai vajag visu atrast vislabākajā stāvoklī un spīdošā, priekšzīmīgā kārtībā.”¹³ Tomēr zaldāts, lai arī izpilda pavēles, saglabā dumpīgu garu un cerību uz mierīgu dzīvi bez kara: “Jā, simts gadus atpakaļ – tad vēl varēja muļķot un mānīt, tad vēl varēja “masas mīcīt, kā mālus” (..), bet, ja tagad vēl šis mežonības grib uztiept tautai par tautas gribu (..) tad – jādur miets zemē un jāsaka – diezgan!”¹⁴ Karavīra die-

nasgrāmatas iespiešana pēkšņi tika pārtraukta 1919. gada martā – acīmredzot tādēļ, ka mainījās avīzes redakcijas sastāvs.¹⁵ Lai gan dienasgrāmatas publicēšana netika pabeigta, tā atzīta par “vienu no labākajiem (..) prozas darbiem” savā žanrā ne tik vien padomju literatūrkritikā¹⁶, bet arī mūsdienu filologa skatījumā.¹⁷

J. Krūmiņam nācās piedalīties arī Pirmajā pasaules karā. 1917. gadā Rumānijā viņš saslima ar tīfu un veselības sarežģījumu dēļ atgriezās Rīgā. Vēlāk J. Krūmiņš nonāca vācu gūstā, tika ieslodzīts gūstekņu nometnē un pārcelts uz darba bataljonu Galīcijā. Pēc revolūcijas izcelšanās Vācijā 1918. gada rudenī viņu no kara gūsta atbrīvoja un viņš varēja atgriezties dzimtenē. Taču miera vēl nebija: 1919. gadā J. Krūmiņu mobilizēja Sarkanajā armijā, kur viņš uzsāka darbu jaundibinātā Latvijas padomju valdības laikraksta “Sarkanais Strēlnieks” redakcijā: vispirms tā atradās Daugavpilī, vēlāk tika pārcelta uz Rēzekni.

Karavīra gaitas J. Krūmiņu atkal aizveda

Jūlijs Krūmiņš Rīgas pilsētas 9. bibliotēkā

Foto no RCB filiālbibliotēkas “Vidzeme” novadpētniecības krājuma

uz Krieviju. Tikai 1921. gadā viņš atgriezās mājās un sāka strādāt vecāku lauku saimniecībā, līdztekus tam turpinot rakstīt un sacerot nelielus stāstiņus bērniem. Tā 1922. gadā A. Jesena rediģētajā literāri zinātniskajā mēnešrakstā jaunatnei "Jaunības Tekas" publicēti četri nelieli prozas darbi, kas aizsāka stāstu sēriju par mazā zēna Uciņa piedzīvojumiem tēva mājās. 1923. gadā jaunais rakstnieks devās uz Rīgu, kur kļuva par uzraugu Valsts Mākslas muzejā, taču intensīvi turpināja Uciņa piedzīvojumu aprakstīšanu un publicēšanu – jaunatnes žurnālā "Cīrulītis", kura nolūks bija "(..) sniegt veselīgu, gaišu un dzīves priecīgu saturu"¹⁸, iekļauti jau sešpadsmit stāstiņi. Pēc gada J. Krūmiņš izmēģināja spēkus arī žurnālistikā, kļūdams par ilustrētā žurnāla "Nedēļa" literārās daļas līdzstrādnieku. Kādu laiku J. Krūmiņš bija arī redakcijas sekretārs. Izdevumā iekļauts viņa tulkotais Polijas ebreja Leo Belmonta (īstajā vārdā Leopolds Blūmentāls, 1865–1941) kriminālstāsts "Aiz slēgtām durvīm"¹⁹. Tajā atainota kāda grūti atšķetināma smaga nozieguma tiesas prāva, kur liecinieki sapinas savos vēstījumos, jo patiesību jauc ar saviem iesīkstējušajiem priekšstatiem. Šajā tulkojumā izpaužas J. Krūmiņa literāta un tulkotāja meistarība – kaut arī stāsts veidots lielākoties jautājumu un atbildžu formā, tas ir aizraujošs, jo tiesas procesa dalībnieku psiholoģiskie portreti ir dzīvi un spilgti. Turklāt tiesas prāvai netika dots atrisinājums: žurnāla lasītājiem bija jāiejustas tiesnešu lomā un jāizlemj, vai apsūdzētais vainīgs. Diemžēl zināms tikai viens J. Krūmiņa tulkojums, kas izdots grāmatā, – ražīga un savulaik ļoti populāra krievu rakstnieka Andreja Zarina (1863–1929) stāsts bērniem "Bezrocis gleznotājs".²⁰ Tas ir aizkustinošs un pamācošs vēstījums par zēnu, kurš ar stipru gribu un lielu darbu pārvar dzīves grūtības (viņam kopš dzimšanas nav roku) un īsteno sapni kļūst par ievērojamu gleznotāju. Tomēr šī grāmatiņa, ko bija ilustrējis pazīstamais mākslinieks Aleksandrs Apsītis (1880–1943), kritikā nekādu atbalsi neguva.

1924.–1926. gads J. Krūmiņam izdevās ražīgs. 1924. gada nogalē izdevniecībā "Vārpas" iznāca viņa pirmā grāmata "Uciņa brīnumu dienas", kuru ilustrējusi Zina Āre. Darbs gan izpelnījās kritiku²¹ par stāstu nevienmērīgo kvalitāti, taču jāņem vērā, ka tā bija autora pirmā grāmata. Tās atkārtotie izdevumi, no kuriem viens iznāca Hamburgā 1953. gadā, bet otrs – pēc Latvijas valstiskuma atjaunošanas 1992. gadā Rīgā, liecina, ka grāmata tikusi atzīta par interesantu lasāmvielu dažādos laikos. 1926. gadā J. Krūmiņš uzņēmās izdevniecības "Vārpas" mēnešraksta bērniem "Jaunais Cīrulītis" vadību. Žurnāla devīze: "(..) sniegt saviem lasītājiem to labāko no labākā, izdaiļot jūtas, attīstīt viņu prāta spējas un ierosināt viņu pašdarbību".²² Asprātīgi un saistoši noformētais izdevums ietvēra ne tikai ievērojamu latviešu literatūras klasiķu (Raiņa (1865–1929), Aspazijas (1865–1943), Kārļa Skalbes (1879–1945), Annas Brigaderes (1861–1933), Viļa Plūdoņa (1874–1940) u. c.) un jauno literātu (Emmas Kalniņas (1879–?), Herberta Dorbes (1894–1983), Kārļa Dzīllejas (līdz 1940. gada februārim – Tifentāls; 1891–1963) u. c.) darbus, bet arī bērnu dzeju, prozas darbus un zīmējumus. Starp tiem bija daudz interesantu sacerējumu, arī komiksu, kas atspoguļoja jauno autoru dzirkstošo humora izjūtu. Dažkārt bērni paši ilustrēja savus stāstiņus un sastādīja miklas. Tika izsludināti radošie konkursi "domātājiem, zīmētājiem, sapņotājiem". Pamazām žurnālam izveidojās bērnu līdzstrādnieku grupa, kurā redzamākie bija Alfrēds Zirnis (Rīgas 23. pamatskola), Alberts Veinbergs (Olava komercskola), Arturs Snipe (Balvu komercskola), Mirdza Tuča (Kandavas apvienotā pamatskola), J. Šenks (Jelgavas Annas pamatskola). Žurnālā publicēti arī ārzemju autoru darbu tulkojumi, to skaitā Ž. Ronī²³ romāns "Vamireks" par akmens laikmeta cilvēka piedzīvojumiem un S. Veršiņina stāsts "Ziloņa atmiņas"²⁴. Žurnālā iekļauti arī populārzinātniski raksti, piemēram, par ģipša atlējumiem, dzīvnieku instinktu. Izdevuma redakcija centās pievērst mazo

lasītāju uzmanību arī dzīves nopietnākajām problēmām, kā bārenība un maza bērna nāve²⁵.

J. Krūmiņš vadīja žurnālu tikai līdz 1926. gada jūnijam (5. numuram, ieskaitot), kad izdošanu pārņēma Latvijas Bērnu draugu biedrība. Atbildīgā redaktora amatu uzņēmās latviešu izcilākais dzejnieks Rainis, tika izraudzīta cita redakcijā. Jauno izdevēju un redakcijas nolūks bija “(..) pacelt žurnāla māksliniecisko un audzinošo vērtību un paplašināt to žurnāla daļu, kurā darbojas mazie rakstnieki un mākslinieki, gādājot bērnu pašdarbībai arvienu jaunus ierosinājumus un vadot to veselīgi audzināšanā garā.”²⁶ Komunikācijā ar bērniem redakcijas tonis kļuva asāks un nesaudzīgāks, taču jāatzīst, ka publicētie bērnu zīmējumi kļuva kvalitatīvāki un daudzveidīgāki nekā iepriekš. Lai gan J. Krūmiņš vadīja žurnālu tikai pusgadu, viņa ieguldījums bija būtisks – viņš bija izveidojis kvalitatīvu izdevumu un noorganizējis raitu redakcijas darbu, atlika vien to turpināt un pilnveidot. To novērtēja arī bērnu rakstnieks, literatūrkritiķis Fricis Jansons (1875–1957): “Mēs redzam, ka izdevējam un redaktoram ir laba gaume, bet galvenais — silta sirds. Bet tās ir īpašības, kas garantē par to, ko žurnālistis turpmāk dos. (..) Man tāda pārliecība – jo vairāk “Jaunajam Cīrulītim” būs lasītāju, jo glītāks un pilnīgāks viņš būs. (..) Lai izdevējam un redaktoram Jūlijam Krūmiņam jau par līdzšinējo būtu – sirsnīgs paldies.”²⁷ Arī rakstnieks Dzintars Sodums (1922–2008) atcerējās: “Ella abonēja Labiaudzīnātam sociāldemokrātu bērnu žurnālu «Jaunais Cīrulītis». Tajā bija citāda lasāmviela nekā kalvinistiskās muižas drūmo rakstnieku stāsti, ko bērni lielos vairumos lasīja skolā latviešu valodas stundās. “Jaunajā Cīrulīti” varēja lasīt Raiņa dzeju bērniem un Strādnieku teātrī izrādītas bērnu lugas.” (Dz. Sodums šajā romānā sevi apraksta trešajā personā ar vārdu “Labiaudzīnāts”, bet māti sauc par Ellu).²⁸ J. Krūmiņš turpināja sadarbību ar žurnālu arī pēc aiziešanas no spriedzes pilnā redaktora amata. Piemēram, 1930. gadā

vairākos turpinājumos publicēts viņa tulkotais stāsts par mazu meža cilvēciņu piedzivojumiem “Murzītis”.²⁹

1926. gada martā J. Krūmiņam tika uzticēta Rīgas pilsētas 9. bibliotēkas organizēšana, ko Rīgas pilsētas valdes Izglītības nodaļas nolēma atvērt Gaisa tilta rajonā, Brīvības ielas galā.³⁰ Sākumā tai bija paredzētas telpas Vidzemes šosejā 4/6, bet īre bija tik augsta, ka Izglītības nodaļa ierosināja pilsētas valdei iegādāties turpat netālu esošo ēku Vidzemes šosejā 5 (mūsdienās Brīvības gatve 206).³¹ No gadsimta sākuma tas bija Rīgas Latviešu atturības biedrības “Auseklis” Tautas nams, kurā atradās arī bibliotēka un lasītava. 1926. gadā ēka bija diezgan nožēlojamā stāvoklī, jo tai bija bojāts jumts. Māja tika labiekārtota: tajā tika ievilkta elektrība, uzmūrēta podiņu krāsns, ierīkots ūdensvads un kanalizācijas sistēma, veikts kosmētiskais remonts. Kopējās būvdarbu izmaksas bija vairāk nekā 9400 latu.³² Bibliotēka kļuva par J. Krūmiņa mājām tiešā nozīmē, jo no 1929. gada augusta līdz 1939. gada decembrim viņš ne tikai strādāja, bet arī dzīvoja bibliotēkas namā.³³ Būdam pārzinis, J. Krūmiņš gan gādāja par bibliotēkas pamatkrājuma izveidi un attīstību, lai tajā būtu atrodama latviešu un ārzemju literatūras klasika, mūsdienu autoru darbi, kā arī dažādu nozaru literatūra, gan pasūtīja mēbeles un rūpējās par ēku un telpu uzturēšanu un apkārtnes sakoptību.³⁴ 1927. gadā bibliotēkā jau bija ap 8000 sējumu.³⁵ Lasītājiem tā durvis vērā 1928. gada 11. februārī. Lai bibliotēka Rīgas iedzīvotājiem kļūtu vēl pieejamāka, 1930. gadā Tautas augstskolas telpās Akas ielā 10 tika ierīkots grāmatu izsniegšanas punkts, kur tika piedāvāta galvenokārt nozaru literatūra. Grāmatu izsniegšanas punktā strādāja divi bibliotēkas ārštata darbinieki.³⁶ Diemžēl pēc Ulmaņa apvērsuma 1934. gadā punkts tika slēgts, jo tam neesot lietderības – “(..) bij. jaunatnes un kultūras nodaļas vadība, kas atradās sociāldemokrātu partijas darbinieku rokās, šādus punktus atvērusi jaunu amatu dēļ.”³⁷

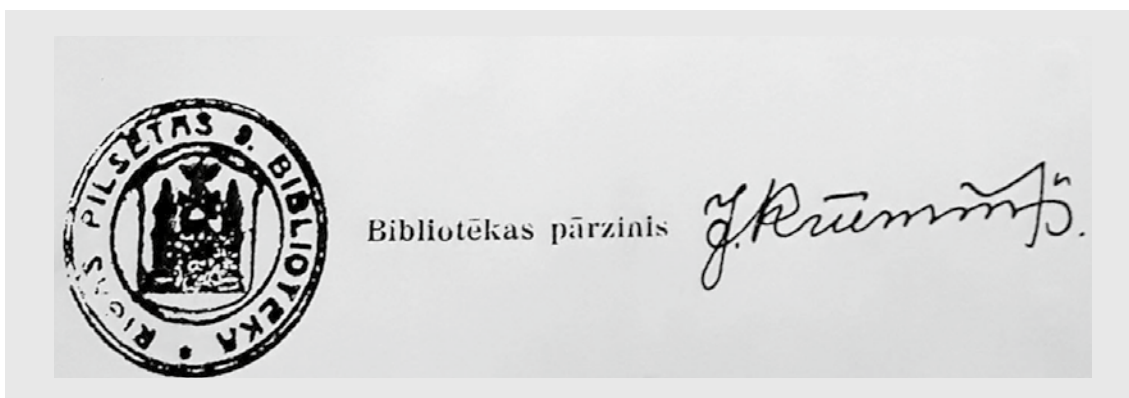
1931. gada janvārī bibliotēkā izveidota

Bērnu un jaunatnes nodaļa ar atsevišķu lasītavu. Tās pārzināšanai tika pieņemta jauna darbiniece – Lidija Kokle (dz. Pelle, 1892–1992).³⁸ Nodaļa darbojās ļoti aktīvi: ik dienas tika izsniegts ap 200 grāmatu.³⁹ Jau kopš februāra mazie lasītāji ik mēnesi svētdienās tika aicināti uz bērnu rītiem, kuros pazīstami rakstnieki stāstīja par dažādiem literatūras jautājumiem. Pasākumi bija jo kupli apmeklēti: pirmajā nodarbībā, kas bija veltīta Rainim, piedalījās ap 150 bērnu.⁴⁰ Tik lielam jaunākās paaudzes lasītāju pieplūdumam telpas izrādījās par šaurām (tolaik tā bija tikai ceturrtā bērnu nodaļa Rīgas bibliotēku sistēmā), bija nepieciešams bibliotēku paplašināt. Tādēļ 1932. gadā J. Krūmiņš lūdza Rīgas pilsētas valdes Jaunatnes un kultūras nodaļu pilnveidot iepļānoto bibliotēkas piebūves projektu, līdzšinējo pārziņa dzīvokli pielāgojot Bērnu un jaunatnes nodaļas vajadzībām, kā arī paaugstinot griestus, lai bibliotēka kļūtu gaišāka un plašāka.⁴¹ Lūgums tika ievērots un 1932./1933. gadā uzcelta divstāvu mūra piebūve.⁴² Tā bija vienīgā jaunuzceltā bibliotēkas ēka neatkarīgajā Latvijas Republikā, un tās tapšanā J. Krūmiņam bija svarīga loma – pateicoties viņa rosīgajai darbībai, bibliotēka kļuva par iecienītu vietējās sabiedrības dzīves centru.

1934. gadā pēc J. Krūmiņa privātās iniciatīvas bibliotēkas telpās tika atklāts Literatūras muzejs. Tajā tika krātas un eksponētas latviešu literatūrvēstures liecības: grāmatas, prese, rokraksti, fotogrāfijas. Muzeja ekspozīcija sastāvēja no vairākām daļām, katrai bija skanīgs un trāpīgs nosaukums. Pirmajā nodaļā “Aizsaules kalnos” bija aplūkojami materiāli par jaunlatviešiem (K. Barons (1835–1923), K. Valdemārs (1825–1891), Frīcis Brīvzemnieks (1846–1907) u. c.) un mūžībā aizsauktajiem latviešu literatūras klasiķiem (Jānis Poruks (1871–1911), Anna Brigadere (1861–1933), Augusts Saulietis (1869–1933) u. c.). Otrajā nodaļā “Spēka briedumā” bija apkopota informācija par literātiem, kuru daiļrade bija aizsākusies 19. gadsimta beigās vai 20. gadsimta sākumā un joprojām nesa bagātīgus augļus

(Jānis Akuraters (1876–1937), Kārlis Skalbe, Edvarts Virza (1883–1940), Elzu Stērste (1885–1976) u. c.).⁴³ Nodaļā “Pusdienas tveicē” bija atrodamī materiāli par rakstniekiem, kas bija pašā slavas zenītā (Aīda Niedra (1899–1972), Aleksandrs Grīns (1895–1941), Edvīns Mednis (1897–1967), Ivande Kaija (1876–1942) u. c.), bet nodaļā “Saulei lecot” – par jaunajiem autoriem (Ēriks Raisters (1905–1967), Fridrihs Gulbis (1894–1951), Alfons Francis (1905–1948) u. c.). Atšķirībā no citiem rakstniecībai veltītajiem muzeālajiem krājumiem šajā tika krāta informācija ne vien par latviešu redzamākajiem rakstniekiem (tam pievērsās 1936. gadā dibinātais Rakstniecības un teātra muzejs), bet arī par mazāk zināmiem autoriem, tajā skaitā bibliotēku darbiniekiem, piemēram, Kārlī Dzirleju, Emmu Kalniņu, Apsesdēlu (īst. v. Augusts Apsītis, 1880–1932), Emīliju Prūsu (1878–1950) u. c. Muzejs arvien tika papildināts – pateicoties gan pašu literātu, viņu tuvinieku un draugu dāvinājumiem, gan pirkumiem. J. Krūmiņš atzina, ka muzeja dēļ “iekritis parādos”, taču turpināja krājuma papildināšanu arī padomju okupācijas gadā.⁴⁴

1925. gada maijā ar ievērojamā bibliogrāfa Jāņa Misiņa (1862–1945) un Valsts bibliotēkas darbinieces Ebas Libertes (1886–1951) rekomendāciju J. Krūmiņš iestājās Latvijas Bibliotekāru biedrībā.⁴⁵ Viņš bija viens no aktīvākajiem organizācijas biedriem, 1929.–1930. gadā ievēlēts valdē, kur vispirms veica kasiera, pēc tam biedrziņa pienākumus.⁴⁶ Tā kā Rīgas dome bija nolēmusi atvērt publiskās bibliotēkas lasītājiem arī svētdienās, J. Krūmiņš biedrības uzdevumā sastādīja bibliotekāru darba normas (piemēram, 100–150 grāmatu izsniegums 6 stundās).⁴⁷ Viņa secinājums – nepieciešams palielināt darbinieku skaitu pilsētu bibliotēkās.⁴⁸ Tā kā normu noteikšanā bija izmantoti bibliotēku darba pārskati, tās bija samērā precīzas. 1929. gada 12. maijā biedru pilnsapulce nolēma šīs normas akceptēt un pēc detalizētākas izstrādes iesniegt pilsētas valdei.⁴⁹ J. Krūmiņš piedalījās arī pirmajā

bibliotēku un bibliogrāfijas pasaules kongresā Itālijā 1929. gadā, kurā tika nodibināta Starptautiskā bibliotēku asociācijas un institūcijas federācija (*International Federation of Library Association (IFLA)*). J. Krūmiņš divkārt ticis ievēlēts Latvijas Bibliotekāru biedrības revīzijas komisijā un bijis viens no aktīvākajiem Bibliotekāriskās izglītības sekcijas dalībniekiem, jo sistemātiski apmeklēja tās sanāksmes pilsētas Bibliotēku centrālē. Pēc Ulmaņa apvērsuma 1934. gadā sekcija darbību pārtrauca, jo vairāki vadošie Rīgas publisko bibliotēku speciālisti zaudēja savus amatus. Jādomā, politisko pārmaiņu dēļ uz vairākiem gadiem apsīka arī J. Krūmiņa aktivitātes biedrībā – lai arī viņš nebija Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas biedrs, viņa pasaules uzskatā bija jūtamas sociāldemokrātiskas nostādnes.

Apzinādamies preses iedarbību uz sabiedrisko domu, J. Krūmiņš kopā ar publicistu Frici Galenieku (1896–1969) jau 1926. gadā Latvijas bibliotekāru 2. kongresā, ierosināja izdot žurnālu “Latvijas Bibliotekārs” – “garīgās kultūras un bibliotēku lietas veicināšanai”. Kongress uzdeva to veikt Latvijas bibliotekāru biedrībai⁵⁰, diemžēl šo nodomu īstenoja tikai pēc 11 gadiem, 1937. gadā. J. Krūmiņš bija viens no pirmajiem žurnāla autoriem. Katrā 1937. gada numurā rodams pa vienam viņa rakstam⁵¹. Būdams pieredzējis bibliotekārs un publicists, J. Krūmiņš pievērsās aktuāliem jautājumiem, uz kuriem atbildes meklēja ne vien bibliotēku darbinieki, bet visa sabiedrība. Kādēļ vaja-

dzīgi izglītoti, zinoši un iejūtīgi bibliotekāri? “Bibliotekāram nepietiek ar savām specifiskajām aroda zināšanām vien, viņam jābūt vēl it kā mazam enciklopēdistam, jo lasītāji griežas pie bibliotekāra ar visdažādākajiem jautājumiem,” atgādināja J. Krūmiņš.⁵² Viņš mēģināja skaidrot, kādēļ nepieciešamas bērnu bibliotēkas ar atsevišķi nošķirtu krājumu jaunākajai paaudzei. Svarīga ir bērnu literatūras psiholoģiskā funkcija: “Grāmatai nu piemīt tāda vara un spēja lēnām, pamazām un gluži nemanot atvērt mazos vārtiņus un ieiet bērna burvju pasaulē. Pat tur, kur vecāki un skolotājs nespēj, vēl paliek grāmata”.⁵³ Un arī pavisam pragmatisks pamatojums: “Bērnu bibliotēkas ir (..) nepieciešamas arī tāpēc, ka bērnu grāmatu tagad ir daudz, bet maz būs tādu cilvēku, kas saviem bērniem spēs nopirkt visas iznākušās bērnu grāmatas”.⁵⁴ J. Krūmiņš rakstīja par allaž aktuālo jautājumu: vai bibliotēkas nemazina rakstnieku un izdevēju iespējas saņemt taisnīgu atlīdzību par savu darbu, ja piedāvā aktuālo literatūru izlasīt bez maksas? J. Krūmiņš uzsvēra, ka bibliotēkas palīdz rakstniekiem, jo veicina lasīšanu, ļaujot lasītājiem iepazīt aizvien jaunus autorus un viņu darbus. “Un sava iemīlotā dzejnieka un rakstnieka grāmatas tāds lasītājs cenšas iegādāties savai personīgai bibliotēkai, pie tam vēl glītā oriģināliesejumā,” paskaidroja J. Krūmiņš.⁵⁵

Līdztekus darbam bibliotēku nozarē J. Krūmiņš turpināja publicēt stāstus bērniem, kā arī recenzijas par jaunāko daiļliteratūru. Tās

izkaisītas dažādos periodiskajos izdevumos, piemēram, “Jaunības Tekas”, “Mazās Jaunības Tekas”, “Lapsene”, “Nedēļa”, “Aizsargs” u. c. Tomēr J. Krūmiņam vairs neizdevās publicēt lielāka apjoma grāmatu⁵⁶, acīmredzot, bibliotēkas pārzināšanai bija jāveltī teju visi spēki.

Pārmaiņas J. Krūmiņa karjerā ienesa nacistiskā okupācija – 1941. gada 5. jūlijā viņš kļuva par 4. bibliotēkas vadītāju, bet par 9. bibliotēkas pārzini viņa vietā tika iecelts Kārlis Drava. Arī pilsētas 4. bibliotēka, kas mājāja pašā centrā, Miera ielā 55, bija viena no vecākajām un lielākajām bibliotēkām Rīgā. Atvērta lasītājiem Pirmā pasaules kara priekšvakarā, 1914. gada 1. jūlijā, tā varēja lepoties ar diezgan lielu grāmatu krājumu (1941. gada sākumā vairāk nekā 34 000 vienību) un pienācīgu lasītāju pulku (tas pārsniedza 4800 cilvēku). 1941. gadā J. Krūmiņš tika arestēts un kādu laiku bija spiests pavadīt Salaspils nometnē. Pēc atbrīvošanas viņš atgriezās darbā Rīgas pilsētas 4. bibliotēkā, kur turpināja strādāt arī pēc padomju okupācijas atjaunošanas.

1946. gada 28. maijā Latvijas Komunistiskās partijas Centrālā komiteja un Latvijas PSR Ministru padome pieņēma slepenu lēmumu “Par LPSR Valsts bibliotēku un pasākumiem tās darba uzlabošanā”.⁵⁷ Tajā tika norādīts, ka Valsts bibliotēkā (tagad Latvijas Nacionālā bibliotēka) strādā “gadījuma un šķirai sveši elementi”, tādēļ “(..) bibliotēka kļuvusi par patvērumu buržuāziskās Latvijas un vācu fašistiskās okupācijas varas iestāžu vadošajiem ierēdņiem, kas sabotē padomju varas pasākumus”. No Valsts bibliotēkas atlaida vairāk nekā 10 darbinieku, galvenokārt vadošos speciālistus. Viņu vidū – ilggadējo Latviešu nodaļas vadītāju Eriku Zuitiņu (1889–1980), kurš bija pārzinājis aizliegto grāmatu krājumu un obligātā eksemplāra arhīvu bibliotēkā gan neatkarīgās Latvijas Republikā, gan padomju okupācijas un nacistiskās okupācijas gados. Atlaisto bibliotekāru vietā bija vēlams pieņemt bibliotēku speciālistus no padomju Krievijas, taču drikstēja izlīdzēties arī ar po-

litiski uzticamiem Rīgas pilsētas bibliotēku darbiniekiem. Tā 1946. gada jūnijā Valsts bibliotēkā darbu uzsāka gan 5. bibliotēkas vadītāja Vilma Kazaine (1909–1989?), gan Rīgas pilsētas 1. bibliotēkas ilggadējais vadītājs Aleksandrs Vēbers (1891–1973), gan J. Krūmiņš (abi amatu apvienošanas kārtībā). Kā Literatūras muzeja iniciatoram un veidotājam J. Krūmiņam uzticēja Latviešu nodaļas (no 1949. gada – Novadpētniecības nodaļa) vadīšanu. Viņa pārzinā nonāca bibliotēkas pamatkrājums, kurā bija koncentrētas publikācijas latviešu valodā, tajā skaitā liels skaits sīkiespieddarbu. Kopējais vienību skaits krājumā pārsniedza pusmiljonu.⁵⁸

Diemžēl toreiz bibliotēkā valdīja savstarpējas neuzticības un baiļu atmosfēra, pastāvīgi bija risks tikt denuncētiem iestādes vadībai, pazeminātiem amatā vai atlaistiem no darba par padomju ideoloģijas kanoņiem neatbilstošiem izteikumiem vai rīcību. 1950. gada rudenī Valsts bibliotēkas vadība konstatēja, ka Novadpētniecības nodaļas vadītājs, galvenais bibliotekārs Jūlijs Krūmiņš savā darba rakstāmgaldā glabā aizliegtas grāmatas. Viņš taisnojās, ka tās pieder kādreizējai nodaļas darbiniecei, vēlāk Retumu un sīkdarbu nodaļas vadītājai Hermīnei Zuitiņai (1912–?), jo galds (starp citu, muzeāla vērtība, jo savulaik piederējis slavenajai Mīlenbahu dzimtai) bija nonācis J. Krūmiņa rīcībā pēc viņas pārcelšanas citā amatā 1946. gada nogalē. 1950. gadā viņš mēģināja grāmatas ar nodaļas darbinieces Līlijas Rutkas (1904–?) starpniecību atdot H. Zuitiņai, kura vairs bibliotēkā nestrādāja.⁵⁹ Iznesot iespieddarbus no krātuves (nodaļas darba galdi atradās krātuvē), L. Rutka tika aizturēta un bija spiesta rakstīt paskaidrojumu. Spriežot pēc dokumentiem, H. Zuitiņai piederušo darbu skaitā bija Zentas Mauriņas “Dante tagadnes cilvēka skatījumā” (Rīga, 1937), kāds garīga satura kalendārs un aizliegto grāmatu saraksts. J. Krūmiņu nekavējoties pazemināja amatā par vecāko bibliotekāru. 1950. gada septembrī viņu pārcēla darbā uz Speciāli glabājamās literatūras

nodaļu, kas bija oficiālā aizliegto iespieddarbu krātuve bibliotēkā.⁶⁰ Šeit viņam bija lemts strādāt īslaicīgi, jo 1951. gada 24. janvārī štatu samazināšanas dēļ J. Krūmiņu no darba atbrīvoja.⁶¹ Amatu Rīgas pilsētas bibliotēku sistēmā viņš jau bija atstājis.

Šī epizode bija tipiska Staļina laikam. Lai pasteidzinātu bibliotēku nozares sovetizāciju (pārveidi pēc padomju parauga), no darba tika atlaisti vai pazemināti amatā ilggadēji darbinieki, kas jaunajai varai šķita neuzticami. Lai atbrīvotos no “nevēlamajiem elementiem”, viņu darbībā tika speciāli meklēti pārkāpumi, pēc kuriem “vainīgā” persona labprātīgi piekrita pazemināšanai amatā vai atlaišanai no darba. J. Krūmiņa gadījumā šāda metode bija viegli īstenojama, jo viņa vadītā nodaļa ar aizliegtajiem iespieddarbiem taču strādāja ik dienas – latviešu grāmatas un sīkdarbi veidoja Speciāli glabājamās literatūras pamatkrājumu. Jādomā, ka aizliegtie izdevumi, kas vēl nebija nonākušas specfondā, bija neoficiālā aprītē jau pirms 1950. gada un to iznešana no krātuves nenotika pirmo reizi.

Piebilstams, ka A. Vēbers no Valsts bibliotēkas aizgāja jau 1947. gada janvārī, lai pilnībā nodotos darbam pilsētas 1. bibliotēkā. Savukārt V. Kazaine 1950. gada februārī uzsākās apjomīgu mācību kursu – bibliotēku darba tehnikas un darbs ar lasītājiem – vadīšanu Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikumā, bet decembrī kļuva par neklātienes nodaļas mācību daļas vadītāju.⁶²

Par J. Krūmiņa gaitām pēc aiziešanas no Valsts bibliotēkas nav skaidrības. Visticamāk, viņš devās pensijā. Steidzīgā personāla maiņa padomju okupācijas sākumā, kā arī publisko bibliotēku (tolaik sauktas par masu bibliotēkām) darbu virzienu un metožu nonivelēšana, kuras rezultātā brīva literatūrvēstures avotu krāšana un ekspozīcijas bibliotēkās vairs nenotika⁶³, gandrīz pilnībā izdzēsa J. Krūmiņa darbības pēdas Rīgas pilsētas 9. bibliotēkā. 60. gados, kad literatūrpētniece, toreiz Raiņa Literatūras un mākslas muzeja (tagad Rakstniecības un mūzikas muzejs) darbiniece Astrīda Aļķe

meklēja rakstnieka Viļa Lāča (1904–1966) rokrakstus 9. bibliotēkā, kur viņš J. Krūmiņa vadībā bija strādājis vairākus gadus, neatradās neviena V. Lāča rakstīta kataloga kartīte. Darbiniekiem nebija zināms arī J. Krūmiņa liktenis. Vien nejauši turpat pagalmā sastapts sirms vīrs, kurš bibliotēkas pārzinim savulaik bija dzīvojis kaimiņos, zināja J. Krūmiņa adresi un tālruni. Tikšanās ar pensionēto bibliotekāru un rakstniecības entuziastu A. Aļķei izrādījās nozīmīga: Raiņa Literatūras un mākslas muzejs ieguva vairākus retumus, piemēram, pedagoga, Baltkrievijas Komunistiskās partijas darbinieka Viļa Knoriņa (1890–1938) vēstules vēsturniekam Arvedam Švābem (1888–1959), rakstnieka Linarda Laicena (1883–1937) publikāciju par padomju varas krišanu 1919. gadā Latvijā (A. Aļķes skatījumā – L. Laicenam netipisks darbs). Daļa J. Krūmiņa Literatūras muzeja materiālu ar A. Aļķes gādību nonāca arī Latvijas Nacionālās bibliotēkas rokrakstu krājumā, taču par citu vērtību ceļiem skaidrības nav.

J. Krūmiņš devās mūžībā 1968. gadā, diemžēl viņa atdusas vieta pagaidām nav zināma.

Lai gan politiskās varas maiņas Latvijā 20. gadsimta pirmajā pusē liedza J. Krūmiņam pilnvērtīgu radošo darbību, viņš radījis nozīmīgas vērtības kā bibliotēku nozarē, tā rakstniecībā un žurnālistikā. Viņa darbības laikā Rīgas pilsētas 9. bibliotēka ieguva jaunu piebūvi un kļuva par apkārtnes sabiedriskās dzīves centru. J. Krūmiņa veidotā latviešu literātu rokrakstu, retu iespieddarbu un fotoportretu kolekcija, kas 20. gadsimta 30. gados izpelnījās plašu ievērību, vismaz daļēji saglabāta Latvijas lielākajās bibliotēkās un Rakstniecības un mūzikas muzeja krājumā, tātad pieejama ikvienam interesentam. Tulkojot latviešu valodā līdz tam Latvijā mazzināmu autoru darbus, J. Krūmiņš bagātinājis latviešu lasītājam pieejamās literatūras klāstu. Visbeidzot, kā žurnāla “Jaunais Cīrulītis” pirmajam redaktoram un ražīgam autoram J. Krūmiņam ir ievērojama nozīme latviešu bērnu literatūras un skolēnu daiļrades veicināšanā

- ¹ Krūmiņš Jūlijs. No: Es viņu pazīstu : latviešu biogr. vārdn. Red. Ž. Unāms. [Grandheivena] : Raven Print., 1975, 274. lpp.
- ² Rubule, I. Krūmiņš, Jūlijs. No: Latviešu rakstniecība biogrāfijās. Rīga : Zinātne, 2003, 323. lpp.
- ³ Grahoļska, L. Bibliotekārs un žurnālists Jūlijs Krūmiņš : [nepubl. pētījums]. 25 lpp.
- ⁴ Krūmiņš Jūlijs. No: Es viņu pazīstu : latviešu biogr. vārdn. Red. Ž. Unāms. [Grandheivena] : Raven Printing, 1975, 274. lpp.
- ⁵ Zeberīņš, I. Kas vēlas ar mani krampjos vilkties : memuari. Rīga : Māksla, 1992, 45. lpp.
- ⁶ Lietuvēns, Nr.2 (46), 1917, aug., [6.] lpp.
- ⁷ Turpat, [12.] lpp.
- ⁸ Krūmiņš, J. Zem pelēkā šineļa : (zaldāta dienas grām.). Sarkanais Strēlnieks, Nr.1 (7)–Nr.17 (23), 1919. Izņēmums – Nr.14 (20), kam tehnisku problēmu dēļ bija tikai viena lapa.
- ⁹ Redakcija. Biedriem lasītājiem. Sarkanais Strēlnieks, Nr.1 (7), 1919, 11. febr., 1. lpp.
- ¹⁰ Krūmiņš, J. Zem pelēkā šineļa : (zaldāta dienas grām.). Sarkanais Strēlnieks, Nr.1 (7), 1919, 11. febr., 1. lpp.
- ¹¹ Krūmiņš, J. Zem pelēkā šineļa : (zaldāta dienas grām.) : turpin. Sarkanais Strēlnieks, Nr.2 (8), 1919, 13. febr., 1. lpp.
- ¹² Turpat.
- ¹³ Krūmiņš, J. Zem pelēkā šineļa : (zaldāta dienas grām.) : turpin. Sarkanais Strēlnieks, Nr.9 (15), 1919, 2. marts, 1. lpp.
- ¹⁴ Krūmiņš, J. Zem pelēkā šineļa : (zaldāta dienas grām.) : turpin. Sarkanais Strēlnieks, Nr.7 (13), 1919, 25. febr., 1. lpp.
- ¹⁵ Paziņojums latviešu strēlniekiem un "Sarkanā Strēlnieka" lasītājiem. Sarkanais Strēlnieks, Nr.18 (24), 1919, 23. martā, 1. lpp.
- ¹⁶ Vilsons, A. Vēsturiskās tradīcijas latviešu padomju literatūras sākumos. Literatūra un Māksla, Nr.8, 1958, 22. febr., 2. lpp.
- ¹⁷ Madris, A. Dievzemīte lielgabalu dunā : eseja. Satori [tiešsaiste]. 2017. g. 30. maijs [skatīts 2019. g. 3. jūn.]. Pieejams: <https://www.satori.lv/article/dievzemite-lielgabalu-duna-2>
- ¹⁸ Redakcija. No redakcijas. Cīrulītis, Nr. 1, 1923, [2.] lpp.
- ¹⁹ No 16. numura 1924. gada 18. aprīlī līdz 32. numuram 1924. gada 8. augustā – 16 turpinājumos.
- ²⁰ Zarins, A. Bezrocis gleznotājs. Rīga : A. Jessens, [1930], 96 lpp.
- ²¹ V[ičs], A[ndrejs]. Jūlija Krūmiņa Uciņa brīnumu dienas. Jaunības Tekas, Nr.5, 1925, 1. maijs, 415. lpp.
- ²² Jaunais Cīrulītis, Nr.3, 1926, [2.] lpp.
- ²³ Divu beļģu izcelsmes rakstnieku (Joseph Henri Honoré Boex (1856–1940) un Séraphin Justin François Boex (1859–1948) pseidonīms. Romāns "Vamireks" (Vamireh) publicēts Francijā 19. gadsimta 90. gados.
- ²⁴ Viens no krievu rakstnieka, žurnālista Mihaila Čehova (1865–1936) pseidonīmiem. 1907.–1917. gadā izdeva bērnu žurnālu "Zolotoje detstvo" (Zelta bērniņa), kurā ar dažādiem pseidonīmiem publicēja stāstus un citu informāciju.
- ²⁵ Dievkociņš, R. Olga. Jaunais Cīrulītis, Nr.2, 1926, 38.–40. lpp.
- ²⁶ Izdevēji un redakcija. Lasītājiem un līdzstrādniekiem. Jaunais Cīrulītis, Nr.6, 1926, [3.] lpp.
- ²⁷ J[ansons], F. Jaunais Cīrulītis. Nākotnes Spēks, Nr.2, 1926, 93.–94. lpp.
- ²⁸ Sodums, Dzintars. Savai valstij audzināts. Rīga : Liesma, 1993, 27. lpp.
- ²⁹ Murzītis. [Tulk. J. Krūmiņš]. Jaunais Cīrulītis, Nr.1.–12, 1930. Darba autore – krievu izcelsmes rakstniece Anna Hvolsona (Duškina, 1868–1934) – žurnālā nav norādīta. Vēlāk, 1939. gadā, šie stāsti M. Rožlejas tulkojumā izdoti grāmatā: Hvolsona, A. Kipariņi : Burbuliša un meža cilvēciņu piedzīvojumi divdesmit septiņos stāstos. Rīga : A. Freināts, 1938. 152 lpp.
- ³⁰ Jauna pilsētas bibliotēka. Latvijas Kareivis, Nr.57, 1926, 12. marts, 3. lpp.
- ³¹ Rīgas pilsētas Izglītības nodaļas iesniegums Rīgas pilsētas valdei 1927. gada 9. jūlijā. Latvijas Nacionālā arhīva (LNA) Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LVVA), 2927. f., 4. apr., 140. l., 233. lp.
- ³² Rīgas pilsētas valdes sēdes protokola izraksts Izglītības nodaļai 1927. gada 16. septembrī. LNA LVVA, 2927. f., 4. apr., 140. l., 249. lp.
- ³³ Grahoļska, L. Bibliotekārs un žurnālists Jūlijs Krūmiņš : [nepubl. pētījums]. 25 lpp.
- ³⁴ Turpat.
- ³⁵ C[aune], V. Rīgas pilsētas bibliotēkas 1927. gadā. Izglītības Ministrijas Mēnešraksts, Nr.5, 1928, 1. maijs, 597. lpp.
- ³⁶ Grahoļska, L. Bibliotekārs un žurnālists Jūlijs Krūmiņš : [nepubl. pētījums]. 25 lpp.
- ³⁷ Atvēruši grāmatu izdališanas punktus, lai sociāldemokrātu partijas biedriem būtu vietas. Rīts, Nr.4, 1934, 29. aug., 7. lpp.
- ³⁸ 9. bibliotēkā viņa strādāja neilgi, jo 1933. gada janvārī kļuva par 2. bibliotēkas pārziņa palīdzi. L. Kokle bibliotēku nozarei palika uzticīga visu garo darba mūžu un pazīstama kā Ķemeru sanatorijas bibliotēkas izveidotāja un ilggadēja vadītāja.
- ³⁹ Jauna bērnu bibliotēka. Sociāldemokrāts, Nr.13, 1931, 17. janv., 3. lpp.
- ⁴⁰ Raiņa rīts pilsētas 9. bibliotēkas bērnu nodaļas lasītājiem. Sociāldemokrāts, Nr.32, 1931, 10. febr., 6. lpp.
- ⁴¹ Grahoļska, L. Bibliotekārs un žurnālists Jūlijs Krūmiņš : [nepubl. pētījums]. 25 lpp.
- ⁴² Turpat.
- ⁴³ Ķelpe, J. Rakstnieku muzejs. Jaunā Tukuma Balss, Nr.23, 1934, 4. jūn., 1. lpp.
- ⁴⁴ Krūmiņš Jūlijs. LNA Personālo dokumentu valsts arhīvs, 3718. f., 5. apr., 317. l., 8. lpp.
- ⁴⁵ Latvijas Bibliotekāru biedrības valdes sēde 1925. gada 15. maijā. LNA, LVVA, 1937. f., 1. apr., 42. l., 62. lp.
- ⁴⁶ Latvijas Bibliotekāru biedrības gada sapulce 1929. gada 24. februārī. LNA LVVA, 1937. f., 1. apr., 42. l., 62. lp.
- ⁴⁷ Latvijas Bibliotekāru biedrības valdes sēde 1929. gada 10. maijā. LNA LVVA, 1937. f., 1. apr., 42. l., 66. lp.
- ⁴⁸ Latvijas Bibliotekāru biedrības ārkārtējā pilnsapulce 1929. gada 12. maijā. LNA LVVA, 1937. f., 1. apr., 42. l., 66. lp.
- ⁴⁹ Latvijas Bibliotekāru biedrības ārkārtējā pilnsapulce 1929. gada 12. maijā. LNA LVVA, 1937. f., 1. apr., 42. l., 69. lp.
- ⁵⁰ II Latvijas bibliotekāru kongress. Ārpusšķolas Izglītība, Nr.10, 1926, 453. lpp.
- ⁵¹ Krūmiņš, J. Bibliotekāra arods. Bibliotekārs, Nr.1, 1937, 12.–13. lpp.
- ⁵² Krūmiņš, J. Skola un bibliotēka. Bibliotekārs, Nr.2,

1937, 32. lpp.

⁵³ Krūmiņš, J. Bibliotēka un rakstnieks. Bibliotekārs, Nr.3, 1937, 53.-54. lpp.

⁵⁴ Krūmiņš, J. Laimīgie bērni : [par bērnu bibliotēkām]. Bibliotekārs, Nr.4, 1937, 78. lpp.

⁵⁵ Krūmiņš, J. Bibliotēkā arods. Bibliotekārs, Nr.1, 1937, 12. lpp.

⁵⁶ Krūmiņš, J. Laimīgie bērni. Bibliotekārs, Nr.4, 1937, 78. lpp.

⁵⁷ Turpat.

⁵⁸ Krūmiņš, J. Bibliotēka un rakstnieks. Bibliotekārs, Nr.3, 1937, 53. lpp.

⁵⁹ Pieminams A. Jesena izdots stāstu krājums "Anniņa jūrmalā" (Rīga, 1930), kuru ievada J. Krūmiņa stāsts ar tādu pašu nosaukumu.

⁶⁰ LNA Latvijas Valsts arhīvs, PA 101. f., 9. apr., 16. l., 242. lp.

⁶¹ Dati par 1942. gadu. Toreiz Latviešu nodaļā bija 85 000 grāmatu, ap 68 000 sikiespieddarbu un 399 000 afišu.

Skat.: Zuitiņš, E. Zemes bibliotēkas direktora kungam 1942. gada 2. jūnijā. Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rokrakstu un reto grām. krāj., Valsts bibliotēkas f. RXA 164, Nr. 401.

⁶² 1947. gada augustā no darba atbrīvota štatu samazināšanas dēļ. Skat. LPSR Valsts bibliotēkas direktora A. Rīdzenieka pavēli 1947. gada 15. augustā. LNA Personālo dokumentu valsts arhīvs, 3718. f., 5. apr., 763. l., 59. lp.

⁶³ Krūmiņš Jūlijs. LNA Personālo dokumentu valsts arhīvs, 3718. f., 5. apr., 317. l., 48. lp.

⁶⁴ Turpat, 53. lp.

⁶⁵ Kazaine V. No: Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikums. Pasniedzēju personīgās lietas I-Ķ, 5. apr., 11. l., 125. lp.

⁶⁶ Pēc režīma liberalizēšanās 50. gadu otrajā pusē novadpētniecības darbā ierobežotā apjomā kļuva iespējama padomju ideoloģijai atbilstošu vēstures avotu krāšana.

Foto no Sabīnes Drevinskas un Anitas Dvarišķes personīgajiem

SARUNAS GADA GARUMĀ

INTAS SALLINENES INTERVIJAS

- BIBLIOTEKĀRE OTRAJĀ PAAUDZĒ
Saruna ar **Anitu Dvarišķi**
- DARBS 76. KILOMETRĀ
Saruna ar **Sabīni Drevinsku**
- BIBLIOTĒKA PILĪ
Saruna ar **Kristīni Bondari**
- LABĀ BIBLIOTEKĀRĪTE
Saruna ar **Velgu Liepiņu**
- BIBLIOTĒKA VECĀKA PAR VALSTI
Saruna ar **Elitu Voicehoviču**

BIBLIOTEKĀRE OTRAJĀ PAAUDZĒ

Saruna ar RCB Pieaugušo literatūras nodaļas galveno bibliotekāri
ANITU DVARIŠKI

Anitu nevar nepamanīt – staltu stāju, zinoša. RCB sistēmā viņa strādā jau 23. gadu. 17. septembrī, kad neparasti karsto vasaru nomainījis silts rudens un vasaras atvaļinājumi beigušies, izbrīvējam laiku sarunai un ērti iekārtojamos Pieaugušo literatūras nodaļas darba istabā. Rudenim steiga nepiestāv, tas ir pārdomu laiks, tāpēc sarunu sākam ar atskatu pagātnē.

Kur meklējamas jūsu dzimtas saknes?

Mana dzimtā puse ir Vadakste. Tur ir mana pirmā skola. Tā atradās Vadakstes pilī, ļoti skaistā vietā. Pils parkā pastaigājāties ar māmiņu, tur skanēja putnu dziesmas un vizēja atspulgi upes ūdeņos, auga lielais ozols ar izdedzināto vidu, kur varēja ielīst un noslēpties. Pils aura šķita ļoti īpaša, sevišķi tāpēc, ka bijām dzirdējuši – tur spkojoties.

Ar kādām izjūtām atceraties savu bērnības bibliotēku?

Vadakstē bija viena darbinieka bibliotēka. Mana māmiņa Alina Dvariške, pirmslaulību uzvārdā Buraka, strādāja tajā no 1961. līdz 2008. gadam. Sākumā tā bija Vadakstes ciema bibliotēka, vēlāk pagasta bibliotēka. Bibliotēka atradās Vadakstes pagasta “Bruņenēkos” blakus mūsu dzīvoklim. Jau tad, kad vēl negāju skolā, lielākā manas bērnības daļa pagāja bibliotēkā. Ceļā no skolas uz māju bieži vien vispirms devos pie māmiņas uz bibliotēku. Bibliotēka bija atvērta katru darbdienu no 9.00 līdz 19.00, tikai sestdienā tikām mājās agrāk. Svētdienās bibliotēka bija slēgta, tad mēs apciemojām vecvecākus. Pie viņiem paliku arī, kad māmiņa brauca uz semināru vai kursiem.

Bibliotēkā man patika. Tur bija daudz grāmatu un pēcpusdienās pulcējās skolēni. Šķirstījām grāmatas, žurnālus, tolaik pētījām “Zilīti”. Bibliotēkā bija arī skaņuplates un,

*Vadakstes bibliotēkas bibliotekāre
Alina Dvariške*

Foto no Anitas Dvariškes personīgā arhīva

ja apmeklētāju nebija, varēja paklausīties ierakstus. Klausījāties kaut ko no Rai-monda Paula un Zigmara Liepiņa mūzikas, pasakas bērniem – “Sniegbaltītes skolu” un daudz ko citu.

Kāda bija lauku bibliotekāra ikdiena?

Bibliotekāri apkalpoja lasītājus arī mājās. Katru ceturtdienu vajadzēja aiznest grāmatas veciem un slimiem cilvēkiem. Dažreiz devos māmiņai līdzi. Reiz krietni izstaigājāties pa Bileiķu pusi, tas bija tālu – kādi desmit kilometri. Staigājām pa viensētām, mainījām grāmatas. Vienā mājā izlasīto piedāvājām nākamajā sētā. Reizēm nesamais bija jānes abās rokās. Mājās tikām vakarpusē. Labi, ja pa ceļam gadījās kāda kolhoza mašina, kas mūs aizveda.

Lai māmiņai būtu vieglāk, tētis grāmatu pārvaļādšanai nopirka kravas motorolleru. Vēlāk, jau manos studiju gados, pie lasītājiem braucām ar padomju laiku labāko džipu – bobiku. Brālis to bija modernizējis ar “ķenguru sītam” priekšpusē un vaļēju jumtu. Izskatījās

Vadakstes bibliotēkā

Foto no Anitas Dvarišķes
personīgā arhīva

kā īsts džips. Tā braucieni ar grāmatām kļuva vieglāki un atraktīvāki, netraucēja ne ceļu remonts, ne nejauki suņi. Cilvēki, pie kuriem braucām, parasti mūs gaidīja un ļoti novērtēja iespēju tikt pie jaunas lasāmvielas. Pateicībā piedāvāja kafiju un kārumus.

No manas māmiņas kā bibliotekāres bija un vēl šodien būtu daudz ko mācīties. Viņa bieži mainīja literatūras izstādes, pati gatavoja aktuālas tematikas planšetes, veidoja ilustratīvus ieteicošās literatūras sarakstus bērniem. Plus vēl visi noformēšanas darbi ar tušu. Vēl tagad atceros, kā tas viss bibliotēkā smaržoja.

No māmiņas iemācījos uz klausīt apmeklētājus un vienmēr uzturēt sevī možu garu.

Lauku bibliotēkā katrs apmeklētājs nāca ar savu stāstu, savu sāpi. Kad sākās datoru ēra un bibliotēkā tika iegādāti pirmie datori, arī mana māmiņa ļoti aktīvi apguva jaunās tehnoloģijas, mācījās profesionālās pilnveidesursos, piedalījās projektos. Vadakstes bibliotēkā tika digitalizēti novadpētnieka, vēsturnieka, disidenta Žaņa Skudras fotomateriāli.

Vai bibliotekāres ģimenē tika veidota arī mājas bibliotēka?

Jā, mēs pirkām grāmatas. Brālis ir nedaudz vecāks par mani un pirmais iemācījās lasīt. Toreiz domāju – kāda gan ir sajūta, lasot grāmatu? Atceros, vasarā brālis sēž pie galda, ēd zaptsmaizi ar pienu un lasa, bet es dīdos

Ar ģimeni

Foto no Anitas Dvarišķes
personīgā arhīva

apkārt, jo arī gribu zināt, par ko rakstīts “Sīpoliņa piedzīvojumos”, ja jau brālis tik aizrautīgi lasa...

Arī tagad, kad bibliotēkā prasa kādu grāmatu no skolas obligātās literatūras saraksta, skaidri zinu, ka manās mājās tā grāmata ir.

Kā bērnības iespaidi ietekmēja profesijas izvēli?

Kad pienāca brīdis izvēlēties profesiju, bija skaidrs, ka bibliotekāra darbs man ir pazīstams un saprotams. Biju ievingrinājusi roku formulāru aizpildīšanā un grāmatu izsniegšanā, zināju, kurā plauktā meklēt pieprasītās grāmatas. Lai gan – atzišos, man bija sapnis kļūt par režisori. Tomēr dažreiz sapnis paliek tikai sapnis. Mēs visi esam savas dzīves režisori.

Jūs izvēlējāties jau daļēji iepazītu profesiju. Kā uz to reaģēja vecāki, paziņas?

Kad iestājos Latvijas Universitātē studēt bibliotēku zinātni, vecāki īsti nezināja, kā

uz to reaģēt, bet pieņēma situāciju un manu izvēli. Tētis gan drusku saskuma, bet skaļi neko neteica. Universitātes gaitenī toreiz satiku savu novadnieku, zinātnieku un valodnieku Reini Bērtuli. Viņš nopriecājās, ka nu viņam būsot vietiece. Kā nu ir sanācis, lai ņem par labu.

Kādi bija studiju gadi?

Ar studiju gadiem sākās “Mans stāsts par Rīgu”. Spilgtākās atmiņas atstājušas pasniedzējas Baiba Sporāne un Faina Didiča. Vienmēr apbrīnoju, ar kādu enerģiju un nenogurstošu vitalitāti pasniedzēja Didiča vairākas stundas pēc kārtas stāstīja par bibliotēku un sabiedrību. Mācību prakses laikā bija iespēja iepazīt gan publiskās, gan zinātniskās bibliotēkas. Biju praksē Saldus rajona Centrālajā bibliotēkā. Studiju laikā varēju kādu brīdi arī pastrādāt pusslodzi Latvijas Universitātes Zinātniskās bibliotēkas Bibliogrāfijas nodaļā. Tā bija mana pirmā darba vieta.

Kā nokļuvāt Rīgas Centrālās bibliotēkas sistēmā?

Studiju laikā man bija iestaigāta taciņa uz RCB filiālbibliotēku “Avots”, kuru vadīja Biruta Zupāne. Viņa vienmēr bija ļoti viesmīlīga un atsaucīga. Kopīgi pārsprīdām prakses laikā uzdotos jautājumus, bet, pabeigusi studijas, sāku “Avotā” strādāt. Nostrādāju tur deviņus gadus. Māja, kurā atrodas bibliotēka, ir interesants arhitektūras piemineklis, tapusi pēc arhitekta Vladimira Lunska projekta. Tajā laikā mēs sapņojām par bibliotēkas remontu, jo darba apstākļi bieži vien bija dramatiski.

Pirmo apkalpoto lasītāju neatceros, bet atceros pastāvīgos apmeklētājus. Lasītāji bija atsaucīgi, un, kā jau nelielā bibliotēkā, man bija iespēja ar katru aprunāties. Manā pārziņā bija lasītava un novadpētniecības darbs. Tolaik vēl datoru mūsu bibliotēkā nebija. Veidojām analītisko rakstu kartotēku un tematiskās kartotēkas, kas šodien ir bibliotēku vēsture.

Tas bija pārmaiņu laiks, tāpēc lasītāji pastiprināti interesējās par likumiem. Vienīgie avoti, kuros likumu tekstus publicēja, bija

Vidusskolas izlaidumā

Foto no Anitas Dvariškes personīgā arhīva

“Latvijas Vēstnesis” un “LR un MK Ziņotājs”. Šajos izdevumos meklējām likumus ar visiem to grozījumiem un papildinājumiem. “Avota” lepnums bija trimdas grāmatas, kas šodien izvietotas atsevišķā Helmara Rudziša lasītavā. Man ir patīess prieks, ka šodien filiālbibliotēka “Avots” ir izremontēta, telpas ir gaišas un mājīgas.

Kad “Avots” pēc renovācijas 2014. gada 15. februārī atkal vēra durvis lasītājiem, jūs jau strādājāt Pieaugušo literatūras nodaļā. Kā tur nokļuvāt?

2004. gadā RCB Personāldaļas vadītāja Alla Peskiševa mani uzaicināja uz sarunu un piedāvāja šo darbu. Pēc neliela pārdomu brīža piekritu. Tā sākās jauns manas karjeras posms. RCB tad jau bija datoru un lasītāju vajadzēja reģistrēt informācijas sistēmā ALISE. Te bija pavisam cita lasītāju plūsma un intensitāte. Pirmajā darba dienā man bija “raibas acis” no iespaidu gūzmas – gan no daudzajiem apmeklētājiem, gan kolēģiem. Kolēģu bija daudz, uzreiz pat nevarēju iegaumēt visiem vārdus. Toreiz darbs bija jāveic dubultā, jo

darbojāties gan ar lasītāju formulāriem, gan sistēmā ALISE. Bibliotēkas sestajā stāvā bija izvietota gan nozaru literatūra, gan daiļliteratūra. Ēkas otrajā stāvā vēl bibliotēkas nebija.

Šodien apkalpojam bibliotēkas lietotājus otrajā, sestajā un septītajā stāvā. Bibliotēkārām nav vienas pastāvīgas lasītāju apkalpošanas vietas. Mēs tās mainām – pat vienas dienas laikā iznāk pastrādāt dažādās nodaļās. Tā tiek izlīdzināta lasītāju plūsma, kas jāapkalpo vienam darbiniekam, un katra darba diena ir atšķirīga. Lasītāji dažreiz smeļ: “Vakar es jūs satiku otrajā, šodien sestajā stāvā”.

RCB iepazīnu jaunus kolēģus, no kuriem daudz ko iemācījos. Ikdienas aktivitātēs ievirzīja toreizējā Pieaugušo literatūras nodaļas vadītāja Iriša Arāja, datorlietās padomu vienmēr varu saņemt no Guntas Ozolas, daudz palīdzēja arī Automatizācijas nodaļas vadītājs Andis Viskonts – mūsu prieks un lepnums, kurš nu jau vairs nestrādā mūsu bibliotēkā.

Kādi tagad ir jūsu tuvākie kolēģi?

RCB kolektīvs ir interesants. Mums nekad

Ar kolēģiem. No kreisās: Bella Gavare, Inga Žigulīna, Iriša Arāja, Sandra Šmite, Dzintra Kēniņa, Anita Dvariške, Gunta Ozola

Foto no Anitas Dvariškes personīgā arhīva

nav garlaicīgi – ne veicot bibliotēkārās pienākumus, ne piedaloties dažādās aktivitātēs. Tā kopā ar Dzintru [Kēniņu] var mācīties tamborēt puķīti, sedziņu, kaut vai Latvijas kontūru. Ar Renāti [Šidlovsku] un Inesi [Ruskuli] var izstaigāt Vecrīgu un noklausīties stāstu par vēsturiskajiem namiem, ar Aiju Zvirbuli un Madaru Bruģi var aprunāties par jaunākajām grāmatām. Aija vienmēr paspēj izlasīt un ieteikt interesantākās grāmatas, tāpat arī noskatīties jaunākās Dailes teātra izrādes. Inga [Korneja] mani samulsināja, vienā vasarā pajautājot, vai man nebūtu iebildumu, ja viņa mani fotografētu. Piekritu. Tapa interesantas fotogrāfijas. Santa Rukmane [Mūrniece], mūsu “labais gariņš”, ir bagāta ar jaunām idejām un pozitīvu lādiņu. Un vēl ir meitenes, ar kurām kopā varu uzdegot liniņdejas. Vai tas nav jauki?

Kas jums īpaši patīk bibliotēkāra darbā?

Bibliotēkāra darbā šodien man patīk informācijas pieejamība, interneta resursi, kur var meklēt un atrast gandrīz visu, sākot no konkrētas grāmatas elektroniskajā katalogā līdz savai uzkrātajai pensijai. Protams, patīk grāmatas. Lasīšanai labprāt veltītu vairāk laika, bet ir gan citi hobbiji, gan citi darbi. Režisors Pēteris Pētersons savulaik teica: “Es grāmatas nelasu, es ar viņām sarunājos”. Es varu teikt līdzīgi: “Es par grāmatām sarunājos”.

Kādi ir RCB apmeklētāji un viņu prasības?

Ļoti dažādi. Tāds “vidējais bibliotēkas apmeklētājs” ir grūti nosakāms. Var izdalīt vairākas grupas: pensionāri, datorlietotāji, studenti. Tā kā bibliotēkas pakalpojumu klāsts kļuvis plašāks, ir augušas lasītāju prasības. Datori un internets ir izmainījis dzīvi arī bibliotēkā. Apmeklētāji prasa izdrukāšanas un skenēšanas pakalpojumus, lūdz atrast informāciju par interesējošo tēmu ne tikai grāmatās, bet arī interneta dzīlēs.

Daiļliteratūru, manuprāt, pārsvarā lasa pensionāri. Sajūsmina kundzes, kuras paspēj izlasīt jaunās grāmatas un ieteikt tās arī mums.

Arī šīnī vasarā karstums viņām nebija šķērslis bibliotēkas apmeklējumam. Ja cilvēks pats nevar atnākt uz bibliotēku, piegādāt viņam literatūru tiek pilnvaroti radnieki vai sociālie darbinieki. Nebūtu slikti, ja mums būtu bibliobuss, Latvijā taču tagad ir arī bibliokuģis...

Reizēm ieteikt kādu grāmatu lūdz gados jauni lasītāji. Šodienas informācijas laikmetā gan žanru daudzveidības, gan satura un gaumes atšķirību dēļ tas ir visai sarežģīti. Tādās reizēs lasāmvielu gan iesaku, bet piebilstu, lai pēc tam nebaras. Vajadzīgo grāmatu var palīdzēt atrast arī literatūras saraksti. Piemēram, ir apkopotas 100 grāmatas, kas būtu jāizlasa dzīves laikā, ir dažādi pirktāko un populārāko grāmatu topi. Arī RCB katalogs parāda nedēļas populārāko grāmatu. Tā ir objektīvāka informācija, bet katram ir iespēja pašam izvērtēt un izvēlēties tieši sev atbilstošu literatūru. Man patīk Janīnas Kursītes teiktais: “Lai kļūtu vienkārši par inteliģentu, jālasa daudz, bet vēl vairāk jādomā par to, ko izlasa.” (<https://www.satori.lv/article/gramata-inteligentam-cilvekam>).

Kādam ir jābūt mūsdienīgam bibliotēkaram?

Mūsdienīgam bibliotēkaram jādzīvo līdzī laikam un jāspēj mainīties, apgūt jaunas tehnoloģijas, to piedāvātās iespējas. Bibliotēkaram jāspēj atbildēt uz visdažādākajiem

Anita m Foto Inga Korneja

Foto: Inga Korneja

jautājumiem, jābūt ne tikai profesionālam, zinošam un elastīgam, bet arī labam psihologam, jāorientējas dažādās dzīves situācijās. Ir reizes, kad jāsaģlabā vēss prāts. Tāds ir darbs ar cilvēkiem. Reizēm pārsteidz jauni cilvēki, kuri “dzīvo” internetā, bet atrast mūsu mājaslapā katalogu bez parādīšanas neprot. Tāpat e-vidē, kurā šodien notiek viss, jārada un jāskaidro senioriem. Bibliotekāri kļūst par digitālajiem aģentiem.

Bibliotekāra profesijai noteikti ir nākotne. Grāmatas, zināšanas un informācija ir mūžīgas vērtības, un bibliotekārs palīdz ikvienam tikt pie šīm vērtībām. Esam atvērti visiem.

Kādas ir bibliotekāra profesijas ēnas puses?

Tie ir “grūtie lasītāji” un situācijas, kad jāspēj savaldīties. Palīdzot māmiņai Vadakstes lauku bibliotēkā, kaut kas tāds pat prātā neienāca – tur visi iedzīvotāji ir savā starpā pazīstami un pret bibliotekāru vienmēr izturas ar cieņu. Pat neiedomājos pajautāt, vai māmiņai 47 darba gados ir atgadīties kaut kas ārkārtējs, vai ir bijuši “grūtie lasītāji”.

Protams, gribētos, lai bibliotekāra darbs tiktu vairāk novērtēts arī materiālā ziņā.

Kādas pārmaiņas gadu gaitā skārušas Vadakstes pagasta bibliotēku?

Regulāri apciemoju vecākus un esmu lietas kursā arī par pasākumiem, salidojumiem, muzeju naktīm un bibliotēkas aktivitātēm. Vadakstē tagad ir moderna bibliotēka, datori, sarūpētas jaunas mēbeles, skaisti un mīļi iekārtota telpa pirmsskolas vecuma bērniem un skolēniem līdz 4. klasei. Ir ierīkots atpūtas stūrītis pieaugušajiem apmeklētājiem. Turpinās bibliotekāres Alinas Dvarišķes iesāktais darbs novadpētniecībā, literāro tiesu izstrādē un organizēšanā.

Savulaik Vadakstes bibliotēka izmantoja RCB pakalpojumus, vēlāk vairs nē, jo pieprasīto literatūru varēja dabūt Saldus pilsētas bibliotēkā – gan apmaiņas fondā, gan uz pieprasījuma. Vēl joprojām Vadakstē tiek apkalpoti lasītāji, kuri nevar atnākt uz bibliotēku, – trešdienās bibliotekāre viņiem

piegādā un apmaina grāmatas. Šajā darbā ļoti atsaucīgi ir sociālie darbinieki, kuri nodrošina transportu un grāmatu piegādi. Pagastā ir maz iedzīvotāju. Jaunieši, kuri mācās, paši sameklē sev nepieciešamo literatūru. Pagastu bibliotēkas savstarpēji sadarbojas. Laba sadarbība Vadakstes pagasta bibliotēkai ir ar Rubas pagasta un Lutriņu pagasta bibliotēkām.

Pēc darba parasti seko atpūta. Kādus atpūtas veidus izvēlaties?

Man patīk atpūta pie dabas, mūsu jūra. Šovasar laiks lutināja, gandrīz katru dienu braucu uz darbu ar velosipēdu. Rīgas parki ir ļoti skaisti – pirmie krokusi, pirmās atraitnītes dobēs, ko nomaina nopietnākas kompozīcijas, kas līdz rudenim ir pilnīgi izmainījušas savā elegancē. Rīgā ir daudz liepu. Kāds aromāts gan var būt jaukāks par liepziedu smaržu! Esmu pamanījusi, ka mums ir arī velo kultūra. Braucot vienā maršrutā ilgāku laiku, sastopu pastāvīgos velobraucējus – apmaināties ar laipnībām, smaidiem un novēlam jauku dienu. Pozitīvs dopings dienai.

Kursa biedrenes ierosināts, sākās mans stāsts par līnijdejām. Nodarbībās Rīgas Tehniskās universitātes zālē bija dejotāju pilna. Sākumā nesapratu, kā meitenes tik lepni dejo, un pati grozījās aizmugurē. Pirmajā nodarbībā nekas īsti nesanāca, taču man patika mūzika un iedrošināja pasniedzējas Ivetas Kalniņas pozitīvā enerģija. Ar laiku sapratu, ka man tas patīk. Dejotāju grupā “Kickin’ Stars” mācījāmies arvien jaunas dejas, bija draudzīgas attiecības (tagad gan šīnī grupā vairs nedejoju). Līnijdeju pasākumi notika dažādās Latvijas pilsētās. Esmu dejojusi Country Bauska Festival, Krasta ielas “Lido”.

Līnijdejas ir gan atpūta, gan kustība, gan domu apmaiņa. Kad sāku strādāt RCB, sākām dekot arī bibliotēkā. Mūsu dejotāju grupiņa ir ļoti demokrātiska, palaikam kāds aiziet, kāds pievienojas. Tā ir lieliska atpūta pēc darba dienas. Nodarbības vadu es pati. Pārsvārā grupiņā deko RCB meitenes, paretam pievienojas arī kāda no filiālbibliotēkām. Ar direktores atļauju nodarbības notiek

*Līnijdejas. Anita
pirmā no kreisās*

Foto no Anitas Dvarišķes
personīgā arhīva

bibliotēkas telpās pēc darba laika, t. i., pēc pulksten astoņiem vakarā. Telpas gan ir ierobežotas, bet dejojotgribētāji vietu atrod.

Kas jūs uztrauc mūsdienu pasaulē?

Nemieri, kari, terorakti. Arī pārmaiņas dabā, jo izzūd augu un putnu sugas, uzrodas jauni kaitēkļi. Latvijā samazinās iedzīvotāju skaits, laukos izzūd viensētas, pat ciemi. Līdz ar to samazinās arī bibliotēku apmeklētāju skaits. Žēl, ka tik daudzi jauni cilvēki, arī manu draugu un paziņu vidū, brauc strādāt uz ārzemēm. Kāpēc tā notiek, to mēs zinām.

Tuvojas kārtējās vēlēšanas. Es jau gadiem ilgi strādāju vēlēšanu komisijās. Dodamies mājas vizītēs pie veciem un slimiem cilvēkiem. Kad ierodamies ar vēlēšanu urnu, tie

viņiem ir kā svētki. Cilvēki grib aprunāties, pajokot, mūs pacienāt. Dažreiz gan pēc šīm vizītēm ir ilgi jādomā par redzēto un jāmēģina “restartēties”. Varētu uzņemt filmu, lai deputāti redz, kā tauta dzīvo.

Kādas trīs vēlēšanās jūs izteiktu zelta zivtiņai?

Pirmkārt, izlūgtos mieru pasaulei, otrkārt, vēlētos, lai man nepietrūktu jaunu ideju un pietiktu spēka tās realizēt, un visbeidzot gribētu piedzīvot brīdi, kad Latvijā tumsu uzvarēs gaismā.

Skaistākie dzīves mirkli?

Es domāju, ka tie vēl priekšā... Esmu optimiste.

*Darba vietā Rīgas
Centrālajā bibliotēkā*

Foto no Anitas Dvarišķes
personīgā arhīva

DARBS 76. KILOMETRĀ

Saruna ar RCB Bibliotēku dienesta administratori
SABĪNI DREVINSKU

Vēl tikai trīs mēneši, un 2018. gada 22. oktobrī Latvijas Lauksaimniecības universitātes studente, topošā agronome Sabīne varēs atskatīties uz darba gadu Bibliotēku dienesta administratores amatā.

Lauksaimniecības speciālisti RCB darbinieku statusā nav ierasta parādība, tāpēc šīs vasaras kārtējā karstajā dienā, 23. jūlijā, aicinu Sabīni uz sarunu ledus tējas tases garumā.

Kāpēc tu izvēlējies šādu, ar lauksaimniecību nesaistītu darbu?

Mani vienmēr ir interesējis, kā tas ir – strādāt birojā. Uzzinot par darba piedāvājumu RCB Bibliotēku dienestā, jutos ieintrigēta. Nodomāju, kāpēc gan neizmantot šo iespēju? Sapratu, ka spēšu apvienot studijas ar darbu. Iemesls, kādēļ izvēlējos ar lauksaimniecību tik nesaistītu darbu, ir vienkāršs – man patīk izmēģināt ko jaunu un citādāku. Gribēju iepazīt bibliotēkas ne tikai kā apmeklētāja, bet arī no pretējā skatpunkta – kā darbiniece.

Kādu atceries pirmo darba dienu Bibliotēku dienestā?

Tā man labi palikusi atmiņā. Braucot uz

darbu, visu ceļu bija satraukums, jo šī bija manā mūžā pirmā darba diena ārpus ģimenes saimniecības. Tiku iepazīstināta ar darba vietu un kolēģēm, kuras mani sagaidīja ļoti mīļi – ar ziediem. Jutos jau pieņemta. Rīta kafijas pauzē uz galda stāvēja kafija un našķi. Kolēģes teica, lai nekautrējos un ņemu, ko vēlos. Pirmo darba dienu atceros ar patīkamu uzņemšanu un pozitīvām emocijām.

Kādi bija tavi priekšstati par bibliotēku darbu un kā tie mainījušies nostrādātajos deviņos mēnešos?

Teikšu godīgi, pirms tam mana saskarsme ar bibliotēkām nebija liela. Pirmo bibliotēkas apmeklējumu atceros daļēji, jo man bija tikai kādi četri vai pieci gadiņi. Skaistkalnes bērnu dārza audzinātāja aizveda mūsu grupiņu uz vietējo bibliotēku. Pirmais, kas palicis atmiņā, – bibliotēkas smarža, kas man ļoti patika. Smaržoja pēc jaunām grāmatām un kafijas. Tālāk skatam pavērās milzīgie grāmatu plaukti. Pirmo reizi ko tādu redzēju... un tad devos pie puzzles, jo tā piesaistīja uzmanību vairāk nekā grāmatas plauktos. Joprojām šad un tad apmeklēju bibliotēku savā mīļajā Skaistkalnē. Tagad visbiežāk ņemu grāmatas mācībām.

*Sabīne ar vecākiem
un māsu*

Foto no Sabīnes Drevinskas
personīgā arhīva

Izmantoju arī Latvijas Lauksaimniecības universitātes Fundamentālo bibliotēku, kur ir studiju darbiem nepieciešamā literatūra.

Strādājot RCB Bibliotēku dienestā, mani priekšstati par bibliotēku darbu ir mainījušies par 180 grādiem. Līdz tam man šķita, ka bibliotekāra darbā īpaša piepūle nav vajadzīga, kas tad tur – noskenēt svītrkodu un iedot grāmatu! Tagad zinu, ka tā ir tikai mazākā un apmeklētājiem redzamākā darba daļa. Bibliotekāra darba pienākumi veido garu sarakstu: jāorganizē un jāplāno pasākumi, jāapmeklē un jārīko dažādi semināri, jākomplektē bibliotēkas krājums, jāveido un jāpārziņina datubāzes, jākārtro grāmatas plauktos... Darbs ar bibliotēkas apmeklētājiem sākas jau ar topošajiem lasītājiem – pavisam maziem bērniem. Un tas nebūt nav viss. Esmu sapratusi, ka bibliotekāra darbs nav viegls un vienkāršs, bet ir ļoti daudzveidīgs un interesants. Kolēģes strādā kā skudriņas.

Sākot strādāt Bibliotēku dienestā, bija pavisam savādas izjūtas, jo darbs šeit tiek organizēts un darīts citādi nekā lauksaimniecībā. Vispirms iepazīnos ar RCB struktūru un bibliotēku darba pamatiem. Bibliotēku dienesta

Sabīne un Dāvis

Foto no Sabīnes Drevinskas personīgā arhīva

kolēģes man vienmēr palīdz un izskaidro nesaprotamās lietas, iemāca darboties ar biroja tehniku. Esmu priecīga un pateicīga, ka esmu iepazinusi ar šo bibliotekāro pasauli. Tagad RCB gan strādāju, gan esmu tās lasītāja.

Kādas ir tavas mīlākās grāmatas?

Atceros, ka bērnībā gāju uz bibliotēku lasīt vienu un to pašu grāmatu – Vilhelma Buša “Makss un Morics”. Šī grāmata man joprojām ir ļoti mīla. Mamma man to uzdāvināja, piebilstot, ka tur aprakstītais mazliet pārspējot manas blēņas un nedarbus.

Pašlaik mans favorīts ir Džordža Orvela romāns “Dzīvnieku ferma”. Romāns uzrakstīts 1945. gadā. Tā ir viena no nozīmīgākajām 20. gadsimta antiutopijām un raksturo totalitārisma būtību. Šī grāmata man palīdz aizdomāties par to, kā vara spēj mainīt cilvēkus un daudz ko citu. Tā ir grāmata, kas rosina domāt.

Iepriekšējā Bibliotēku dienesta biroja administratore filoloģe Solvita Bule, strādājot Bibliotēku dienestā, uzsāka studijas Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē Bibliotēku zinātnes un informācijas maģistra programmā un šogad ir ieguvusi maģistra grādu, kļuvusi pa lasītavas vadītāju. Varbūt arī tev ir radusies vēlme studēt bibliotēku zinātnes?

Šī doma nemaz nav sliktā. Mazliet esmu pasapņojusi un iedomājusies par bibliotekāra profesijas apguvi, bet vispirms ir jāpabeidz lauksaimniecības studijas. Iespējams, laikam ritot, izdomāšu apgūt arī bibliotēku zinātni, jo, strādājot šajā vidē, tā ir mani ieinteresējusi.

Rīgas Centrālajā bibliotēkā jau sen vairs nestrādā tikai rīdzinieki. Un tomēr tavs ceļš uz darbu nav no īsākajiem.

Ik dienu, braucot uz darbu, pārvaru 76 km un mājupceļā tāpat. Tas prasa apmēram trīs stundas. Ceļš nav vienmuļš, jo kompānijā ir kolēģes Monta Kaļķe un Madara Rozēna. Braucam visas trīs vienā automašīnā. Arī ceļa izdevumi tiek dalīti trīs daļās, un tas ir lētāk nekā īrēt dzīvokli Rīgā.

Vēl viens spilgts šī gada notikums – da- liba Dziesmu un deju svētkos. Tavas izjūtas un pēcgarša?

Šajos Dziesmu un deju svētkos sapratu, cik stipra un patriotiska ir mūsu tauta. Svētki bija neaizmirstami, patiesībā kā jau katri Dziesmu un deju svētki, – ar pārbagātām emocijām un vārdos neaprakstāmi. Dziesmu un deju svētkos piedalos kopš 2008. gada, šie man bija jau trešie. Svētkos piedalījos ar kolektīvu, kurā muzicēju kopš 3. klases – pūtēju orķestri “Skaistkalne”. Mans uzticamais draugs ir mans instruments – tenora saksofons. To spēlēju četrus gadus, pirms tam spēlēju alta saksofonu, bet pūtēju gaitas uzsāku ar altu. Šo gadu laikā esmu nomainījusi trīs pūšaminstrumentus.

Koncerti bija neaprakstāmi. Īpaši mani savilņoja pūtēju orķestru dižkoncerts Esplanādē. Orķestri bija sadalīti novados, katram novadam bija savs, novadam raksturīgo dziesmu repertuārs. Liels gods bija uzsākt Mežaparkā koncertu “Zvaigžņu ceļā”. Tajā bija apvienojušies visi Latvijas pūtēju orķestri, skats un izjūtas bija iespaidīgas. Apvienotais Latvijas dižorķestris Lielajā estrādē spēlēja četrus skaņdarbus. Pēdējā skaņdarba laikā tika pacelts vēsturiskais Dziesmu svētku karogs.

Mani kā skatītāju ļoti uzrunāja un savilņoja dziesma “Piena ceļš”. Manuprāt, mūzika bija perfekti apvienota ar gaismu instalācijām. Šī priekšnesuma laikā “skrēja skudriņas” un acīs sariesās asaras. Dziesmu un deju svētkus atceros ar lielu prieku, sajūsma un emociju pārbagātību, arī negulētās nakts, jo neiztikām bez kolektīva “tusiņa”.

*Sabīne un Madara no pūtēju orķestra
“Skaistkalne”*

Foto no Sabīnes Drevinskas personīgā arhīva

Pūtēju orķestris “Skaistkalne”

Foto no Sabīnes Drevinskas personīgā arhīva

Nepilna gada laikā esam paspējuši novērtēt tavu strādīgumu un koleģialitāti. Kas tevī ir ieaudzinājis šādu attieksmi pret darbu un cilvēkiem?

Noteikti gribu minēt savu ģimeni. To man ir iemācījuši mamma, tētis, māsa un vecvecāki. Man vienmēr ir mācīts izturēties pret darbu un cilvēkiem ar cieņu, tā ir atslēga sadarbībai un komunikācijai. Vecāki un vecvecāki man ir kārtīgi iemācījuši lauku darbus. Es vēl piederu pie tās paaudzes, kurai siena talka bija īsta, tradicionāla siena talka, kad sienu grābām gubiņās. Pļava bija pilna ar talkotājiem, pusdienojām lauka vidū. Protams, tagad viss ir modernizēts.

Manuprāt, cilvēkiem, kam ir liela ģimene, dzīvē ir ļoti veicies gan mīlestības, gan saskarsmes ziņā. Šāda dzīves dota bagātība ir jānovērtē. Saskarsmē es daudz mācījos no ģimenes, piemēram, vecākā māsa Kristiāna mani ir skolojusi, ka nedrīkstu rakāties pa viņas drēbju skapi un rotaslietām. Viss vienmēr nāk gaismā.

Vecvecāki Velta un Rolands

Foto no Sabīnes Drevinskas personīgā arhīva

Kolēģi ne vienreiz vien ir baudījuši tevis sarūpētos lauku labumus. Kāda ir tava saimniecība?

Zemnieku saimniecība "Brikaucki", no kuras nāk lauku labumiņi, atrodas Vecumnieku novadā, Skaistkalnes pagastā. Deviņdesmito gadu sākumā to izveidoja mans vectēvs Rolands un vecmamma Velta. Tagad to vada mans tētis Lauris, tādēļ visi nopelni par dārzeniņiem pienākas viņam un manai mammai Sandijai. Vecāki ar dārzenkopību nodarbojas jau ilgus gadus. Šinī laikā man ir radusies izpratne par darbu. Saimniecībā ražo ne tikai gurķus, tomātus, kartupeļus un papriku, bet arī citus kultūraugus – kviešus, pelēkos zirņus un miežus. Tiek turētas dažas piena gotiņas, par kurām rūpējas vecmamma ar vectēvu. Vecmamma gotiņu pienu pārstrādā krējumā, biezpienā un sviestā. Šie produkti ir bioloģiski, bez pesticīdu klātbūtnes. Saimniecībā ir pieci suņi. Garlaicīgi nav, jo jautrību uztur uzticamie mājas sargi – suņi Kara un Bumbulītis, abi visu laiku spēlējas, viņi ir kā ģimenes locekļi. Saimniecība liela, vajag daudz sargu, īpaši blakus uz spilvena.

Vai zemniekam būt ir viegli?

Atbildēt uz šo jautājumu man būs grūti, jo lauksaimniecība man ir vairākās paaudzēs pārmantots dzīvesveids. Esmu izvēlējusies to turpināt. Saimniecībā ir jāiegulda daudz darba un ir jābūt vēlmei strādāt, jo bez tās var palaist garām daudz dažādu iespēju. Tētim saimniecībā ļoti daudz palīdz mans draugs Dāvids. Viņš ir daudzpusīgs cilvēks, spēj izdarīt visdažādākos darbus. Dāvids palēnām veido pats savu saimniecību, kurā audzē dārzeņus. Ikdienā viņš rūpējas arī par saviem vecvecākiem.

Kādi ir tavi nākotnes plāni?

Uz šo jautājumu ir grūti atbildēt. Esmu par to domājusi, bet atbildi vēl neesmu atradusi. Pirmkārt, man gribas pabeigt studijas Lauksaimniecības universitātē, iegūt augstāko izglītību. Otrkārt, gribu strādāt Bibliotēku dienestā par biroja administratori, jo man patīk šis darbs un vide. Ir grūti izplānot tālāko nākotni, viss atkarīgs no gribasspēka un pašas ieguldījuma savu mērķu sasniegšanā.

BIBLIOTĒKA PILĪ

Saruna ar RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas galveno bibliotekāri
KRISTĪNI BONDARI

RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka ir vecāka par Latvijas valsti, jo dibināta 1911. gada 27. jūlijā. Tā ir viena no 789 Latvijas publiskajām bibliotēkām un piedalās Latvijas Nacionālās bibliotēkas atbalsta biedrības Latvijas simtgadei veltītajā projektā “Bibliotēkas, kas palīdzēja izaugt Latvijai”.

Divas dienas pēc bibliotēkas 107. dzimšanas dienas, 2018. gada 29. jūlijā, Ziemeļblāzmas pilī tiekamies sarunai ar filiālbibliotēkas galveno bibliotekāri – novadpētnieci Kristīni Bondari.

Ar ko šīs bibliotēkas vēsture ir tik īpaša Latvijai?

Manuprāt, šīs bibliotēkas vēsture ir īpaša jau ar to, ka tā dibināta manā dzimtajā Vecmīlgrāvī. Bibliotēku 1911. gada 27. jūlijā dibinājusi sabiedriskā organizācija – Vecmīlgrāvja Bezalkohola biedrība “Ziemeļblāzma”. 1911. gada vasarā tika saņemta Vidzemes gubernatora atļauja biedrības telpās atvērt publisko bibliotēku. Par bibliotekāru kļuva jaunais dzejnieks Leons Paegle.

Bibliotēka atrodas ne parastā, bet īpašā

pilī, kas celta ar mērķi veidot apkaimes iedzīvotājiem pilnvērtīgu kultūras un sabiedrisko dzīvi. Šī vieta kļuva par vienu no nozīmīgākajiem kultūras un izglītības centriem ne tikai Rīgā, bet arī visā Latvijā. Ir vēl kas kopīgs RCB un Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkai – tās abas ir vecākas par Latvijas valsti un piedzīvojušas četras valsts iekārtas. Esmu lepna, ka mūsu bibliotēka ir viena no 12 Latvijas bibliotēkām un vienīgā Rīgas bibliotēka, kas atbilda visiem LNB Atbalsta biedrības projekta “Bibliotēkas, kas palīdzēja izaugt Latvijai” nosacījumiem un piedalās tajā.

Ko jums deva dalība šinī projektā?

Dalība projektā man un bibliotēkai deva jaunu un daudz plašāku sadarbības pieredzi. Strādājām kopā ne tikai ar mūsu RCB, bet arī ar citu bibliotēku kolēģiem un sabiedrisko organizāciju pārstāvjiem. Tā bija iespēja uzsvērt mūsu bibliotēkas nozīmi jau no darbības pirmsākumiem un iepazīstināt vēl plašāku sabiedrību ar tās vēsturi. Īstenojot projektu, tapa Latvijas simtgadei veltīta ceļojošā izstāde “Bibliotēkas, kas palīdzēja

„Mans pirmais grāmatu apskats”

Foto no Kristīnes Bondares personīgā arhīva

izaugt Latvijai” un izstādes katalogs. Izstādi atklāja 2018. gada 6. februārī kultūras pili “Ziemeļblāzma”. Tagad tā jau ir devusies apceļot Latviju.

Pirms 12 gadiem intervēju toreizējo RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas vadītāju novadpētnieci Mārīti Astrīdi Pļaviņu. Mārītes vairs nav, bet man atmiņā palikuši viņas vārdi: “Strādāt Ziemeļblāzmas bibliotēkā ir ne tikai darbs, bet arī dzīvesveids.” Kādu jūs atceraties Mārīti un kā vērtējat viņas veikumu novadpētniecībā?

Šogad novembrī būs jau seši gadi kopš Mārītes aiziešanas mūžībā, bet manā un kolēģu atmiņā viņa palikusi kā aktīva un azartiska sava darba entuziaste, bagāta ar radošām idejām dažādās jomās, it īpaši novadpētniecībā. Jau pirms Trešās atmodas bibliotēkā sākām pieņemt dāvinājumus no bijušajiem un esošajiem vecākās paaudzes vecmīlgrāviešiem – dažādus ar novada vēsturi saistītus materiālus: atmiņu pierakstus, fotogrāfijas, grāmatas, piemiņas lietas, rakstus no periodikas, grāmatām un citus dokumentus. Mārīte sāka un es turpinu to visu apkopot novadpētniecības krājumā, novadpētniecības mapēs.

Pirms 15 gadiem tika realizēti divi RCB projekti “Ziemeļblāzmas arhitektūras kompleksa vēsturisko materiālu un kultūras darbinieku foto galerija” un “Rīga – arhitektūras pieminekļa vēstures skatījumā (1927–

1940)”. Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka regulāri papildina RCB Novadpētniecības datubāzi ar informāciju par Vecmīlgrāvja pagātņi un tagadni: bezalkohola biedrības “Ziemeļblāzma” dibināšanu un darbību, uzņēmumu, skolu u. c. iestāžu darbu, kultūras un sabiedriskajiem darbiniekiem, kam bijusi vai ir saistība ar mūsu novadu.

Vai jūsu dzimtas saknes saistās ar šo pusi?

Manas dzimtas saknes ir saistītas ar Vecmīlgrāvi, sākot no 18. gadsimta, – tādas ziņas smēlāties Baltās baznīcas draudzes grāmatās. Mana vecvectēva Jāņa Birzes skolotājs bija rakstnieks Andrejs Upīts, kurš strādāja Mangaļu pagastskolā (Trīsciemā). Mana vecvecmamma Anna Amālija 20. gadsimta sākumā strādāja Martas Rinkas dibinātajā un vadītajā bērnudārzā “Zaļā skola”, kur gatavoja bērniem ēdienu. Mūsu dzimtas vīrieši vairākās paaudzēs bija jūrnieki, ostas strādnieki un Cīzes dibinātās “Rīgas kuģu remontu rūpnīcas” darbinieki.

Kāpēc izvēlējāties bibliotekāra profesiju?

Mūsu dzimtā vairākās paaudzēs ir lieli grāmatu lasītāji. Mani vecvecāki izveidoja plašu un vispusīgu mājas bibliotēku. Viņiem šķita pašsaprotami iegādāties pēc iespējas visas interesējošās grāmatas un periodiku. Tāpat rīkojās mani vecāki un arī es. Vectēvs

Foto kādam laikrakstam – Kristīne kopā ar brāli Mārtiņu, vectēvu Kārli Birzi, māšīcu Daci

Foto no Kristīnes Bondares personīgā arhīva

*Ziemeļblāzmas
bibliotēkai – 85.*

No kreisās: Mārīte

Pļaviņa, Māra

Grigorevska, Marta Kirle,

Kristīne Bondare

Foto no Kristīnes Bondares

personīgā arhīvā

Kārlis Birze 20. gadsimta 20.–30. gados vasaras mēnešos iesaistījās “Ziemeļblāzmas” bibliotēkas brīvprātīgajos izpalīgos. Es tikai turpinu ģimenes tradīciju. Šī gada 5. septembrī apritēs 32 gadi, kopš sāku strādāt Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā. Te ir mana pirmā un vienīgā darba vieta.

2013. gada maijā pēc Rīgas pašvaldības finansētās vērienīgās rekonstrukcijas Ziemeļblāzmas pils atdzima visā savā krāšņumā. Arī bibliotēka tajā ieguva jaunas telpas. Kā jūs raksturotu bibliotēkas darba apstākļus pirms un pēc rekonstrukcijas?

Arī pils ir vecāka par Latvijas valsti. No 1910. līdz 1913. gadam Augusts Dombrovskis piedalījās kultūras pils “Ziemeļblāzma” projekta izstrādē un finansēšanā. Projektā tika paredzēta vieta bibliotēkai. Pils atklāšanas ceremonija notika 1913. gada 1. septembrī.

Bibliotēka pilī ir piedzīvojusi dažādus laikus. Līdz 1991. gadam darba apstākļi bija labi – pils griesti un logi vēl bija kārtībā, ziemā darbojās apkure, taču, iestājoties taupības laikam, ēkai siltumu pieslēdza aizvien vēlāk un vēlāk, līdz apkures sezonas sākumu jau uztvērām kā “Ziemassvētku dāvanu”. Vienu gadu pils jumta atbrīvošanai no sniega un ledus tika nolikti alpīnisti, kuri jumtu ne vien notīrīja, bet arī pārvērtā “sietā”. Bibliotēkā

sākās ikgadējie “plūdi”, jo tā atradās ēkas augšējā stāvā. Tas turpinājās līdz pat 2011. gada pavasarim, kad pili slēdza remontam un mēs pārcēlāmies uz SIA Rīgas namu pārvaldnieks Vecmīlgrāvja iecirkņa telpām. 2013. gada maijā atgriezāmies rekonstruētās kultūras pils gaišajās, mājīgajās telpās un tuvāk apmeklētājiem – ēkas pirmajā stāvā.

Vai apmeklētāju skaits un apmeklējumu biežums pēc pils rekonstrukcijas ir pieaudzis?

Jā, ir. Mūsdienās, kad pensijas un algas lielākoties ir mazas, bet viss, arī grāmatas un periodika, ir kļuvis dārgāks, cilvēki aizvien biežāk nāk uz bibliotēku. Bibliotēkas apmeklētājiem patīk uzturēties mūsu mājīgajās telpās.

Vai bibliotēkas novadpētniecības krājums tiek aktīvi izmantots?

Jā, mūsu bibliotēkas novadpētniecības krājums tiek izmantots aktīvi. Par tajā esošajiem materiāliem – fotogrāfijām, atmiņu pierakstiem, dažādām publikācijām un citiem materiāliem – interesējas skolēni, studenti, pētnieki, cilvēki, kas veido savus dzimtas kokus, grib uzzināt ko vairāk par saviem senčiem un ģimenes locekļiem. Mūsu novadpētniecības krājums ir noderījis vairāku grāmatu tapšanā, piemēram,

Dziesmu un deju svētki, 20. gadsimta 90. gadi

Foto no Kristīnes Bondares personīgā arhīva

izdevniecības “Latvijas mediji” redaktore Jūlija Dibovska lūdza fotogrāfijas grāmatai “100 vēstures notikumi Latvijā” un bijušais Latvijas Televīzijas žurnālists Aivars Berķis, kura topošās grāmatas tēma ir finiera un koka saplākšņa vēsture Latvijā un pasaulē, iz-

mantoja dažas novadpētniecības krājuma fotogrāfijas par kokrūpnieku un mecenātu Augustu Dombrovski un Vecmīlgrāvi.

Vai un kā apkaimes iedzīvotāji iesaistās novada izpētē un dalās savāktajā informācijā ar bibliotēku?

Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas darbinieces atjaunotajos Bērnu svētkos Ziemeļblāzmas parkā

Foto no Kristīnes Bondares personīgā arhīva

2002. gadā Latvijas Universitātes diplomu Kristīnei pasniedz Baiba Sporāne

Foto no Kristīnes Bondares personīgā arhīva

Apkaimesiedzīvotāji iesaistās novadavēstures izpētē, piemēram, vēsturnieks un vecmīlgrāvietis Guntis Vāveris, izmantojot gan mūsu novadpētniecības krājumu, gan citu bibliotēku un arhīvu krājumus, kā arī savas ģimenes arhīvu, ir sarakstījis un publicējis vairākus pētījumus. Šīs publikācijas viņš ir dāvējis arī mūsu bibliotēkai. Pētnieks un rakstnieks Andrejs Grāpis, dzimis vecmīlgrāvietis, savulaik, izmantojot arī mūsu novadpētniecības krājumu, ir sarakstījis grāmatu “Augusts Dombrovskis. Mūžs un devums”. Bibliotēkas apkaimes izpētē sadarbojamies ar Vecmīlgrāvja Attīstības biedrību.

2017. gadā Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka piedalījās RCB projektā “Mans stāsts par Rīgu”. Šajā projektā brīvprātīgie uz klausīja un ierakstīja atmiņas un piedzīvojumu stāstus par Rīgu un savu dzīvi tajā. Šie stāsti tagad ierakstu veidā pieejami RCB mājaslapā

un ir dzīvs un nozīmīgs mutvārdu vēstures mantojums.

Kādi ir jūsu plāni un ieceres bibliotēkas novadpētniecības darba attīstībā?

Turpināšu bibliotēkas novadpētniecības darbu, sadarbību ar Vecmīlgrāvja Attīstības biedrību, kultūras pili “Ziemeļblāzma” un vietējiem iedzīvotājiem.

Kādi ir jūsu hobiji?

Mani hobiji? Viens no hobijiem ir sakritis ar manu darbu bibliotēkā – tā ir novadpētniecība. Vēl varu minēt to, ka labprāt apmeklēju dažādus koncertus, mākslas u. c. izstādes, brīvajā laikā lasu, nodarbojos ar rokdarbiem, kuriem iedvesmu smeļos žurnālos, grāmatās un internetā.

Dzīves moto?

Viss, kas notiek, notiek uz labu.

LABĀ BIBLIOTEKĀRĪTE

Saruna ar RCB filiālbibliotēkas “Rēzna” galveno bibliotekāri
VELGU LIEPIŅU

Filiālbibliotēkas “Rēzna” galvenajai bibliotekārei Velgai Liepiņai šogad nozīmīga darba jubileja – RCB nostrādāti 35 gadi. Saruna notiek krāšņā rudens piekt-dienā, 2018. gada 26. oktobrī, un īpašā vietā – RCB ārējā apkalpošanas punktā Rīgas patversmes dienas centrā. Jau tūlīt pēc atvēršanas lasītavā ir aizņemtas gandrīz visas vietas. Biju iedomājusies, ka līdz ar ekonomiskās krīzes beigām te apmeklētāju būs mazāk.

Vai Latvijas simtgades gadā RCB ārējais apkalpošanas punkts Rīgas patversmes dienas centrā joprojām ir aktuāls?

Jā, man pat liekas, ka ekonomiskā krīze vēl līdz galam sevi nav izsmēlusi, tikai kaut kur dziļi paslēpusies. Par to vienkārši vairs nav pieņemts runāt, bet krīzes sekas joprojām ietekmē daudzu cilvēku dzīvi. Kopš 2009. gada 1. maijā tika atvērts RCB ārējais apkalpošanas punkts, tas visus šos deviņus gadus ir bijis kupli apmeklēts. Mainījušās tikai sejas – vecie klienti ir aizgājuši, viņu vietā nākuši citi. Labi, ka tagad ir patversmes un

dienas centri, jo, ja cilvēkam kas atgadās, vismaz kādu laiku ir kur palikt.

Kādi bibliotekārie pakalpojumi šeit ir visvairāk pieprasīti?

Internets. Cilvēki tajā skatās sludinājumus, meklējot darbu un dzīves vietu, taču tiek spēlētas arī datorspēles. Katru rītu aktīvi tiek lasīti jaunākie laikraksti un žurnāli. Ja cilvēks šeit pavada ilgāku laiku, tad lasa arī daiļliteratūru. Grāmatas mēs izsniedzam arī uz mājām vai – kur nu kurš ir atradis naktsmītņi. Labi apmeklēti ir bibliotēkas rīkote pasākumi.

Mūsu sarunas laikā lasītavā valda mūdienu bibliotēkās neierasts klusums. Kā jūs raksturotu šīs lasītavas apmeklētājus?

Apmeklētāji ir dažādi, pārsvarā vīrieši. Daži te nāk gadiem ilgi, katru dienu, citi uz kavējas īsu brīdi. Ne visi pēc smagiem dzīves triecieniem prot saņemties. Ja nav atbilstošas izglītības, grūti atrast normālu darbu, bet, ja samaksa ir minimāla, nav iespējams noīrēt dzīvokli. Vienam otram ir dažādas atkarības

Darbā RCB filiālbibliotēkā “Rēzna”

Foto: Daina Ģeibaka

un veselības problēmas – tāds apburtais loks. Taču ir cilvēki, kuri spēj sākt jaunu dzīvi.

Vai bibliotekāra darbam šeit ir īpaša misija?

Lai strādātu par bibliotekāru ir vajadzīgs aicinājums, jābūt sava darba entuziastam. Tas ir sirds darbs. Nav nozīmes nosēdēt darba stundas, darbs ir jāmīl. To, kurš bibliotekārs mīl savu darbu, bet kurš tikai pilda pienākumus, var pateikt uzreiz.

Man strādāt dienas centrā ir vieglāk nekā filiālbibliotēkā. Par mani te ir teikuši: “Tā labā bibliotekārite.” Esmu principiāla, prasu ievērot iekšējās kārtības noteikumus. Man ir savs darba stils un stingrība. Bibliotekāram ir vajadzīga laba humora izjūta, reizēm arī prasme parunāt ar klientu “viņa valodā”. Esmu vienu otro modinājusi, piesolījusi pa logu izmest, ja neprātis uzvesties, kā šeit pieņemts. Varu paskatīties uz dzīvi no šo cilvēku skata punkta, iejusties viņu ādā. Kolēģi, kuri paši nav piedzīvojuši krīzes situācijas, to nevar vai negrib. Dzīve no krīzes punkta izskatās citāda. Es ļoti labi izprotu krīzes centra apmeklētājus, jo pati kādā dzīves posmā nonācu līdzīgā situācijā un gandrīz iekritu šinī bedrē.

Kā tas notika?

Mana dzīve ir raiba kā dzeņa vēders. Biju šī gan skaisti, gan smagi brīži. Pagājušā gadsimta 90. gadu sākums un jaunā gadsimta pirmie gadi man bija īpaši grūti. Nomira vīrs. Bijām kopā nodzīvojuši sešus gadus. Kļuva atraitne ar trim maziem bērniem Jāni, Juri un Ilzi. Tad viens pēc otra nomira vecāki. Tikai vīramāte, cik varēja, man palīdzēja. Vienai bez tēva audzināt bērņus, īpaši dēlus, ir pagrūti. Pusaudžu gadus puikas sāka ņemt virsroku pār mani. No irētā dzīvokļa Sarkandaugavā nācās izvākties. Dzīvojām dažādās vietās un apstākļos, līdz atradu dzīvokli Matisa ielā. To arī tagad irēju. Protams, pieļāvu kļūdas, jo biju viena un jauna. Galvenais, ka pēc visiem šiem smagajiem triecieniem nenodzēros. Klusēdama tiku ar visu galā. Saņēmos un gāju uz priekšu.

Kas jums palīdzēja pārvarēt krīzes situāciju?

Darbs. Tās ir manas pirmās zāles. Pie ārstiem eju ļoti reti. Pati smejos, ka esmu precējusies ar bibliotēku. Visus smagos triecienus man palīdzēja pārvarēt lielā cilvēcība, kas valda bibliotēkā – kolēģu attiecībās un saskarsmē ar lasītājiem. Uz darbu gāju ne tikai strādāt, bet arī atpūsties no savām problēmām. Darbā piemirsās viss dzīves smagums.

Vieglu mūžu es sev nemeklēju. Lai arī pašai problēmu pietika, centos palīdzēt mirušās māsas bērniem, kuri vēl bija pusaudži. Katru otro sestdienu un svētdienu braucu pie viņiem uz laukiem. Tas, ko darīju, deva man atpakaļ spēku un stimulu jauniem darbiem. Jo vairāk darīju, jo spēcīgāka kļuva.

Kas jums deva šo dzīves rūdījumu?

Dzīves rūdījumu ieguvu bērnībā un skolas gados. Esmu dzimusi Liepnā – tā ir pa pusei Latgale, pa pusei Vidzeme. Mamma bija latgaliene, tētis vidzemnieks. Tā es arī jutos – pa daļai vidzemniece, pa daļai latgaliene, bet vairāk nekā 35 gadus esmu rīdziniece. Baites es nepazīstu kopš bērnības. Skola atradās

1989. gadā pie Ziemassvētku vecīša

Foto no Velgas Liepiņas personīgā arhīva

Velga un kursabiedri

Foto no Velgas Liepiņas
personīgā arhīva

septiņu kilometru attālumā no mājām. Bija gan norīkots autobuss, kas bērnus veda līdz skolai un atpakaļ, bet dažreiz, īpaši sestdienās, šoferītis “aizmirsā”, ka bērni jāatved arī atpakaļ. Abas ar māsu gājām uz mājāmraudādamas. Tolaik vēl bija ziemas ar pamatīgu salu. Bija tumšs, gaudoja vilki, bet baiļu nejutu. Dažreiz vecāki jūdza zirgu un brauca pretī mūs meklēt. Arī tagad, braucot uz dzimtajām mājām, kur joprojām dzīvo māsas bērni, nākas tos septiņus kilometrus mērot kājām. Nav grūti.

Vai bibliotekāra darbs ir jūsu sapņu profesija?

Jā, no divpadsmit gadu vecuma zināju, ka būšu bibliotekāre. Liepnā bija kultūras centrs – klubs un bibliotēka. Gāju palīgā bibliotekārei Emīlijai Līdzekstei. Viņa man ierādīja bibliotekāra darbus, reizēm pat atļāva apkalpot lasītājus. Skolas laikā visi zināja, ka Velgu starpbrīžos vienmēr var atrast bibliotēkā.

Reiz, kad iznāca runāt par nākotnes profesijām, skolotāja teica, lai es pēc skolas beigšanas eju strādāt par slaucēju. Lepni atbildēju, ka viņa pati var iet slaukt govīs, bet es būšu bibliotekāre. Nekad neesmu gribējusi sev citu profesiju. Mamma strādāja pienotavā, un es viņai palīdzēju. Tas bija fiziski smags darbs. Mamma gribēja, lai man būtu vieglāka dzīve, un tādu grūtu darbu nenovēlēja. Tētis bija

šoferis, Aizgājis pensijā, viņš vēl ilgi strādāja mehāniskajās darbnīcās. Vecāki manu izvēli pieņēma, tikai teica, ka bibliotekāriem maz maksā.

Zināju, ka bibliotekāra alga ir maza, bet štrunts par to! Man tas bija aicinājums. Iestājos Kultūras darbinieku tehnikumā bibliotēku specialitātē. Mācījos vienā kursā ar tagadējo RCB Bibliotēku dienesta vadītāju Gidu Zepkāni. Studiju prakses laikā darbojos Rīgas pilsētas 9. bibliotēkā, tagadējā filiālbibliotēkā “Vidzeme”. 1983. gadā pabeidzu tehnikumu un sāku strādāt filiālbibliotēkā “Rēzna”. Kopš tiem laikiem bibliotēkā ir nomainījušās septiņas vadītājas, bet es joprojām te strādāju.

Vai esat meklējusi arī papildu peļņas iespējas?

Jā, kad bērni paaugās, meklēju, kur vēl nopelnīt naudiņu. Bija laiks, kad cēlos četros no rīta un liku Sarkandaugavas trolejbusu parka trolejbusos laikraksta “Diena” bezmaksas pielikumu “Piecu Minūšu Avīze”, lai tā būtu pieejama jau pirmā reisa pasažieriem.

Otru savas dzīves profesiju atradu, strādājot bibliotēkā. Filiālbibliotēka “Rēzna” sadarbojas ar sociālajām mājām. Es ar lielo ratu somu vadāju šo māju iemītniekiem grāmatas, iepazīnos ar viņiem. Reiz man piezvanīja Aina Ģirupniece un palūdza aiznest grāmatas viņai uz mājām. Vai man grūti! Redzēju,

Ciemos pie meitas Īrijā

Foto no Velgas Liepiņas personīgā arhīva

cik sliktos apstākļos dzīvo pirmās grupas invalīde. Iepriekšējie sociālie darbinieki bija palīdzējuši maz. Man kļuva Ainas kundzes žēl. Pieteicos par sociālo darbinieci – viņas aprūpētāju. Ainas kundze ir Veronikas Strēlertes krustmeita, ļoti prasīga un inteligenta kundze, kura daudz lasa, pasūta laikrakstus un žurnālus. Viņa uzskatīja, ka obligāti jāpasūta vismaz četras avīzes. Es tomēr pārliecināju kundzi, ka ne viss ir jāpērk, sevišķi, ja pensija nav liela. Vajag vairāk izmantot

bibliotēkas pakalpojumus. Lai taupītu Ainas kundzes pensiju, tagad pēc darba dienas beigām nesu viņai lasīt periodiku no bibliotēkas. Viņa to pa nakti vai svētdienu izlasa, bet es, ejot uz darbu, paņemu izlasīto un atnesu atpakaļ. Man ir vēl otrs aprūpējamais. Aprūpējot divus cilvēkus, es kā sociālā darbiniece papildus nopelnu pusi no savas bibliotekāra algas. Samaksa ir atkarīga no nostrādātajām stundām. Ja paņemtu klāt vēl kādus trīs aprūpējamus, būtu iespējams nopelnīt vairāk nekā bibliotēkā.

Šķiet, ka smagākais jūsu dzīves laiks ir sekmīgi pārvarēts.

Jā, bērni ir izaudzīnāti. Meita ir precējusies ar indieti un dzīvo Īrijā. Viņu ģimenē pelnītājs ir vīrs, meita mājās audzina divus dēlus. Vecākais mazdēls Ranjahs ir 11 gadu vecs, bet Danielam ir pieci gadi. Meitas ģimene brauc ciemos. Abi mani dēli strādā, un pagaidām vēl dzīvojam kopā.

Bibliotēkā runā, ka arī jūsu dzīvē ir ienācis īstais cilvēks.

Jā, jau septiņus gadus esmu kopā ar Aigaru. Iepazināmies viņam grūtā dzīves brīdī, šajā pašā lasītavā. Man viņa uzvārds šķita pazīstams, jo tāda ģimene kādreiz dzīvoja Liepnā. Uzmanāju viņu kā novadnieku, tomēr izrādījās, ka Aigars nav no Liepnas. Taču saruna bija iesākta un turpinājās. Tā mēs

Dienas centra lasītava

Foto: Daina Ģeibaka

Reiz bija katalogu skapji

Foto no Velgas Liepiņas personīgā arhīva

iepazināties. Aigars pārvarēja krīzi, atrada darbu. Mani bērni un mazbērni ir viņu pieņēmuši kā ģimenes locekli.

Ko vēl gribētos piedzīvot?

Darbā un kopējā atpūtā ar kolēģiem esmu guvusi daudz pozitīvu emociju. Jauks bija šī gada jubilāru brauciens uz Cēsim. Gribētos, lai kolektīva kopīgās atpūtas tradīcijas turpinātos.

Man patīk garas pastaigas. Uz darbu un mājām eju kājām. Grāmatas tagad lasu mazāk. Esmu jau daudz izlasījusi, man šķiet, ka literatūrā sižeti atkārtojas, reizēm varu paredzēt turpmāko notikumu gaitu, tāpēc nav interesanti. Pasakas gan šad tad pārlasu. Mūsdienās ir ļoti daudz citu izklaides iespēju, piemēram, datorspēles.

Mana dzīve ir piepildīta. Nav ko nožēlot. Ir bijuši gan skaisti, gan smagi brīži. Tagad man ir pat divi darbi, kurus mīlu un daru ar prieku, ir tuvi cilvēki, uz kuriem varu paļauties. Lai dzīve turpinās!

RCB filiālbibliotēkas „Rēzna” kolektīvs

Foto: Daina Ģeibaka

BIBLIOTĒKA VECĀKA PAR VALSTI

Saruna ar RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas vadītāju
ELITU VOICEHOVIČU

Vienai no Ziemeļblāzmas “pilskundzēm” – RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas vadītājai Elitai Voicehovičai – 2018. gads ir 15. bibliotekārā darba gads. Tas bagāts nozīmīgiem realizētiem un topošiem projektiem. Īsi pirms Latvijas simtgades, 2018. gada 12. novembrī, tiekamies filiālbibliotēkā sarunai par bibliotēku, kas palīdzēja izaugt Latvijai, un dzīvi ap to.

Kādi plusi un mīnusi ir bibliotēkai, kas mājā pili?

Bibliotēkai, kas atrodas pilī tik brīnišķīga parka vidū, protams, ir tikai plusi. Sevišķi skaisti pie mums ir rudenos, kad koki krāsojas dzeltensarkanās krāsās. Kāds pasakains skats paveras no skatu torņa! Vietējie iedzīvotāji un tūristi apmeklē parku, lai atpūstos un baudītu dabu.

Aplūkojot pili, protams, tiekam pamanīti arī mēs. Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka ir īpaša ar to, ka tā atrodas kultūras pilī, kuru uzcēla Augusts Dombrovskis un nodeva Bez-

alkohola biedrības “Ziemeļblāzma” lietošanā. Pils atklāšanas ceremonija notika 1913. gada 1. septembrī ar mācītāja Andrieva Niedras svētījuma vārdiem, Raiņa pasakas “Zelta zirgs” iestudējumu un Jāzepa Vītola kantātes “Ziemeļblāzma” pirmatskaņojumu. Jau no pašiem pirmsākumiem pili bija atvēlēta vieta bibliotēkai. Arī bibliotēkas vēsture ir notikumiem un ievērojamām personībām bagāta. Šī ir bibliotēka, kas vecāka par Latvijas valsti.

Kādi šodien ir Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas apmeklētāji?

Cilvēki nāk ne tikai no tuvākās apkārtnes, bet brauc arī no Vecākiem un Mangaļsalas. Mūsu bibliotēkas apmeklētāji ir labestīgi, laipni un atsaucīgi. Cilvēki uz bibliotēku nāk aizvien biežāk, jo viņiem patiek uzturēties mūsu mājīgajās telpās, tikties ar domubiedriem. Šodien, kad pensijas un algas daudziem ir mazas, bet viss, arī grāmatas un periodika, ir kļuvis dārgāks, tas ir vēl viens nopietns iemesls apmeklēt bibliotēku.

*RCB darbinieki līgo
Brīvdabas muzejā
2003. gadā.*

Elita otrā no labās
Foto no Elitas Voicehovičas
personīgā arhīva

*Kopā ar Karinu
Pētersoni un Kristīni
Bondari izstādes
“Bibliotēkas, kas
palīdzēja izaugt
Latvijas valstij”
atklāšanā*

Foto: Daina Ģeibaka

Jūs sākat šeit strādāt pirms 15 gadiem. Kur darbojāties pirms tam?

Darba gaitas sāku no 16 gadu vecuma. Pirmā darba vieta bija Rīgas pilsētas 232. bērnudārzs, kur strādāju par audzinātāja palīdzi. Pēc tam biju noliktavas pārzine mēbeļu kombinātā “Mīlgrāvis”, ko savā laikā dibināja Augusts Dombrovskis. Pēc kāda laika kombināta arodbiedrība man piedāvāja uzņemties vadīt arodbiedrības bibliotēku. Tā bija mana pirmā bibliotēkā darba pieredze. Mana pirmā darba audzinātāja iemācīja bibliotēkā darba pamatus. Taču pagājušā gadsimta 90. gados kombināts nonāca finansiālās grūtībās un bibliotēku likvidēja. Tad man piedāvāja operatores darbu a/s “Latvijas dzelzceļš”.

Strādājāt “Latvijas dzelzceļā”, līdz kādā jaukā dienā nokļuvāt pilī. Kādi bija pirmie iespaidi?

Tas bija pavasaris pirms 15 gadiem, 3. marts. Bibliotēka atradās skaistās un gaišās telpās – augsti griesti un lieli logi, kā jau pilī. Pirmā darba diena sākās ar bibliotēkas un darba pienākumu iepazīšanu. Kolēģi man nebija sveši, filiālbibliotēkas vadītāju Mārīti Astrīdi Pļaviņu pazinu no Latvijas Tautas frontes laikiem. Trešās atmodas laikā viņa bija Tautas frontes Ziemeļblāzmas nodaļas vadītāja, šinī grupā aktīvi darbojos arī es. Bijām pāri par simts cilvēkiem. Stāvējām

Baltijas ceļā uz Ropažu tilta. Kopā ar Mārīti strādāju vēlēšanu komisijā, kad cilvēki balsoja par izstāšanos no Padomju Savienības. Ar Kristīni Bondari bijām skolas biedrenes Rīgas 31. vidusskolā (padomju laikos – Viļa Lāča 31. vidusskola).

Mārītei jāsaka liels paldies ne tikai par Tautas frontē kopā pavadīto laiku, bet arī par palīdzību bibliotekāra profesijas apgūvē. Strādājot Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā, man tika dota iespēja apmeklēt dažādus profesionālās pilnveides kursus. Man nav sveši arī pašmācības ceļi.

Pirms desmit gadiem nācās uzņemties bibliotēkas vadītājas pienākumus. Ar kādām izjūtām piekritāt?

Filiālbibliotēkas vadītājas amata piedāvājums nāca pavisam negaidīti. Sākumā bija ļoti grūti. Nekad agrāk nebiju pat aizvietojusi vadītāju. Visu nācās apgūt no paša sākuma – iepazīt pienākumus, dokumentāciju. Palīdzēja RCB Bibliotēku dienesta metodiķi un kolēģi ar lielāku pieredzi. Jāpiebilst, ka darba apstākļus sarežģīja ēkas toreizējais sliktais tehniskais stāvoklis, caurais jumts. Grāmatas, bibliotēkas tehnika un inventārs bieži bija jāglābj no lietuses un sniega ūdeņiem. Stipra lietuse laikā vai sniegam kūstot, ūdens no griestiem tecēja kā no dušas. Gadījās, ka darbinieki skrēja uz bibliotēku pat brīvdienās, lai glābtu, kas glābjams.

Pienāca 2011. gada pavasara lielie jurģi. Bibliotēka pārcēlās uz SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" Vecmīlgrāvja iecirkņa telpām, jo pilī tika uzsākta renovācija. Visas grāmatas šajā pagaidu vietā izvietot nevarējām, paņēmām tikai pašu aktuālāko. Pārējais krājums renovācijas laikā glabājās filiālbibliotēkas "Strazds" telpās.

Ko uzskatāt par savu nozīmīgāko līdzšinējo veikumu bibliotēkas vadītājas amatā?

2013. gada maijā atgriezāmies mīļajā renovētajā pilī, bet – jau citās telpās. Bibliotēka tika iekārtota triju mēnešu laikā. Apmeklētājiem telpas atvērām 1. septembrī – tieši simts gadus pēc pirmās nama atklāšanas ceremonijas. Salīdzinot ar to, kā bija pirms renovācijas, tagad darba apstākļi ir ideāli – skaistas telpas, siltums, gaišums. Nu bibliotēka ir pieejama visiem, arī māmiņām ar maziem bērniem un invalīdiem.

Par otru nozīmīgu veikumu uzskatu piedalīšanos LNB Atbalsta biedrības rīkotajā projektā "Bibliotēkas, kas palīdzēja izaugt Latvijai". Bijām vienīgā Rīgas bibliotēka, kas tika iesaistīta šajā projektā. Tas ir ļoti augsts novērtējums mūsu novadpētniecības darbam un apliecinājums tam, cik vēsturiski nozīmīga loma Latvijas valsts tapšanā bijusi mūsu bibliotēkai. Mēs ar to lepojamies! Bibliotēkas vēstures izpēti turpinām. Šobrīd uzsvars likts uz ļoti vispusīgu personību – Leonu Paegli – kā bibliotekāru un literātu. Viņa biogrāfija un darbība ir bagāta interesantiem faktiem, kas gaida izpēti. Līdztekus bibliotekāra darbam Leons Paegle ir lasījis lekcijas, piedalījies teātra izrādēs, darbojies teātra komisijās, vadījis vingrošanas sekciju.

Kāda ir jūsu dzimtas saistība ar Vecmīlgrāvi?

Manas mammas Māras dzimta ir saistīta ar Vecmīlgrāvi, jau sākot no 18. gadsimta. Esmu izpētījusi savas dzimtas saknes Daugavgrīvas Baltās baznīcas draudzes grāmatās. Mans tēvs Nikolajs ir nācis no skaistās ezeru zemes Latgales. Esmu pētījusi arī tēva dzimtu, bet tas neiet tik raiti.

Kristības

Foto no Elitas Voicehovičas personīgā arhīva

Tradīcija – katru gadu dzimšanas dienā fotografēties

Foto no Elitas Voicehovičas personīgā arhīva

Ar krustmeitu

Foto no Elitas Voicehovičas personīgā arhīva

Vecmīlgrāvis ir mana dzimtā vieta. Protams, šodien tas vairs nav tāds kā manā bērnībā. Man gribētos atgriezties 70. gados, kad Vecmīlgrāvis bija “ceriņu ciems” un kaimiņi un radi bijām kā vienota ģimene. Tagad tā vairs nav. No pagātnes Vecmīlgrāvī nav palicis gandrīz nekas, izņemot Ziemeļblāzmas pili, Burtnieku māju, Balto baznīcu un proģimnāziju. Taču vecais Vecmīlgrāvis vēl dzīvo vecmīlgrāviešu atmiņās. Ziemeļblāz-

mas filiālbibliotēka piedalījās RCB projektā “Mans stāsts par Rīgu”, un šo atmiņu ieraksti ikvienam ir pieejami elektroniski RCB mājaslapā. Tie ir stāsti, kurus vērts noklausīties.

Vai bibliotēkām ir arī mājas bibliotēka?

Jā. Manas mājas bibliotēkā atrodas latviešu literatūras klasika un grāmatas par Vecmīlgrāvi.

Ar mammas onkuli Laimoni un māšīcu Lindu Skotijā

Foto no Elitas Voicehovičas personīgā arhīva

Ar draugiem izbraukumā pie Bīriņu pils

Foto no Elītas Voicehovičas personīgā arhīva

Mans nams ir mana pils. Kāda tā ir jums?

Mana pils tagad ir dzīvoklis daudzstāvu mājā Vecmīlgrāvī. Man ir draugs Jānis, ar ko dzīvoju kopā. Mums ir sava mīlule – kaķenīte Pūciņa. Bieži satiekamies ar draugiem un kopā svinam svētkus. Vasarās ceļojam pa Latviju, rīkojam piknikus. Brīvajā laikā apmeklēju koncertus un izstādes, daudz lasu.

Skaistākie mirkļi, kurus gribējies apstādināt.

Protams, savu jaunību un veco, labo Vecmīlgrāvi. Tas laiks vairs neatnāks. Man kādreiz sapņos rādās mana vecā, vecvecāku celtā māja. To nojauca, lai atbrīvotu vietu daudzstāvu apbūvei. Mums piešķīra dzīvokli.

Ko jūs novēlētu Latvijai 100. dzimšanas dienā?

Saules mūžu Latvijai!

Foto: Daina Ģeibaka

DOMĀDAMS NEIZDOMĀSI

LASĪTĀJI JAUTĀ, BIBLIOTEKĀRI RAKSTA

RCB galvenā bibliotekāre **Natālija Klauža** ir apkopojusi 2018. gada pārsteidzošākās un amizantākās uzziņas (elektroniskas, mutiskas un telefoniskas), ko par visdažādākajiem jautājumiem uzdod filiālbibliotēkas “Zemgale” lasītāji.

Es vēlos uzzināt, kāda uz šo dienu ir aprēķināta mana pensija Valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvi-ja.lv (cilvēkam nav nekā – ne e-paraksta, ne eID kartes, ne intrenetbankas, ne arī deklarētas dzīves vietas!).

Kur Latvijā es varu iegādāties transporta vadītāja apliecību fūrēm? Kādi ir kursi, kur ir kursi un kuri ir vislētākie kursi?

Vai bibliotēkā var pārtulkot grāmatas fragmentus no angļu valodas? Grāmatu pasūtīju un nopirku Amazones interneta veikalā.

Kā es varu zināt, ka darba devējs Vācijā ir oficiāls un legāls?

Lūdzu grāmatu “Sākums”! Grāmatai bija kaut kas vēl priekšā, tikai es neatceros kas – beigas vai nobeigums. (Rainā “Gals un sākums”).

Lūdzu grāmatu par divdesmit sesto stāvu! (E. Grifitss “26 stāvu namiņš kokā”).

Kā es varu zināt, kāds dators man ir nepieciešams? Kāda ir atšķirība starp 230 eiro un 1230 eiro dārgiem portatīvajiem datoriem?

Dialogs. Telefona zvans: – Sakiet, lūdzu, vai jums ir grāmata “Vīrieša nakts sapņi”? Bibliotekāre citīgi meklē katalogā: – Diemžēl tādas grāmatas mums nav.

Vai bibliotēkā varu saņemt sertifikātu par to, ka esmu piedalījies bibliotēkas organizētajos pasākumos un nodarbībās?

Lūgums bibliotekārei pierēģistrēt pirku-
ma čekū dalībai loterijā: – Man nav e-pas-
ta! – Var ar īsziņu? – Jā! Uzrakstiet, lūdzu.
Es neprotu rakstīt īsziņu mobilajā telefonā.
Nekad neesmu rakstījusi (sieviete vidējos
gados).

Lūgums ielikt portālā ss.lv sludinājumu par
to, ka atbildīgs, daudzpusīgs meistars, ar zelta
rokām, celtniecībā nostrādājis 25 gadus, vēlas
strādāt ārzemēs jebkuru ar celtniecību saistī-
tu darbu. Sarunu līmeni pārvalda trīs valodas
(knapi runā dzimtajā latviešu valodā), ar dato-
riem ir uz “Tu” (neprot uzrakstīt sludinājumu
un nav pašam sava e-pasta), bez kaitīgiem ie-
radumiem (uz bibliotēku ne reizi nav atnācis
skaidrā prātā).

Vēlos strādāt par aktrisi
bērnu pasākumos, ballītēs.
Vai jūs nevarētu man uzraks-
tīt CV un pieteikuma vēstu-
li? Bet uzrādiēt savu e-pastu,
jo man tāda nav.

RCB BIBLIOTEKĀRI RAKSTA GADA DARBA PĀRSKATOS UN PLĀNOS

- No kreisās puses salauzta plastmasas maliņa, kur iziet papīrs pēc ko-
pēšanas.
- Novadpētniecības materiālu klāstu papildinājām ar iedzīvotāju atmiņu
stāstiem un fotogrāfijām par pagastu (runa ir par Rīgu!), tā iedzīvotājiem.
- Bibliotēkas darbs mūsu novada pētniecībā sabiedrībai ir nepieciešams.
Ceram, ka arī turpmāk būsīm nepieciešami sabiedrībai.
- Veidot bibliotēkas apkārtnē dzīvojošajiem un darbojošajiem cilvē-
kiem to atceres un piemiņas dienām veltītas izstādes, kā arī skenēt lietotāju
USB un veidot kopijas no apkārtnes iedzīvotāju, lietotāju un novadpētnie-
cības krājuma materiāliem.
- Jauno grāmatu apskats Kr. Barona biedru locekļiem un visiem intere-
sentiem (1 X mēn.).

Foto: Daina Ģeibaka

SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA UN PUBLIKĀCIJAS PAR RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU

- Svarīgāko notikumu hronika
Sastādījusi **AIGA BALODE**
- Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku
Sastādījusi **ZINTA GERŠMANE**

RCB 2018. GADA SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA

Visu gadu RCB un filiālbibliotēkās notika Latvijas simtgades pasākumi.

Janvāris

- No 23. janvāra līdz 15. februārim RCB mācību telpās Graudu ielā 59A notika astoņi informatīvie semināri Rīgas vispārējās izglītības iestāžu bibliotekāriem. Seminārā aplūkoti jautājumi: Rīgas skolu bibliotēku metodiskā pārraudzība, RCB sniegtie pakalpojumi un sadarbības iespējas, darbs ar skolas bibliotēkas krājumu, inventarizācijas veikšana skolas bibliotēkā, ar kuriem semināra dalībniekus iepazīstināja RCB direktore Dzidra Šmita, direktores vietniece Doloresa Veilande, Bibliotēku dienesta vadītāja Gida Zepkāne un galvenās ekspertes bibliotēku jomā Vineta Baško un Aiga Balode, Automatizācijas nodaļas galvenā speciāliste – datortīklu administratore Dace Vlasova. Seminārus apmeklēja 158 bibliotekāri no 114 skolām.

- 30. janvārī RCB sadarbībā ar grāmatu apgādu "Jumava" un Ungārijas vēstniecību Latvijā notika Magdas Sabo grāmatas "Mirklis" prezentācija. Pasākumā piedalījās Ungārijas vēstnieks Latvijā Ferencs Bānai (Ferenc Bányai), grāmatu apgāda "Jumava" vadītājs Juris Visockis, ungāru literatūras tulkotāja Elga Sakse. Ungārijas vēstniecība Latvijā RCB dāvināja 40 ungāru literatūras izdevumu kolekciju.

- 31. janvārī RCB direktore Dzidra Šmita pasniedza Latvijas Republikas kultūras ministres Daces Melbārdes parakstītas akreditācijas apliecības par vietējas nozīmes bibliotēkas statusa piešķiršanu sešām RCB filiālbibliotēkām – Biķernieku, Bišumuižas, Imantas un Jaunciema filiālbibliotēkām un filiālbibliotēkām "Pārdaugava" un "Rēzna".

Februāris

- 6. februārī kultūras pilī "Ziemeļblāzma" notika Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrības izveidotās Latvijas simtgadei veltītās ceļojošās izstādes un kataloga "Bibliotēkas, kas palīdzēja izaugt Latvijai" atklāšana. Izstādē atspoguļoti stāsti par 12 Latvijas publiskajām bibliotēkām, kurām ir simboliska nozīme Latvijas tapšanā par valsti, izceļot to bagāto vēsturi un dibināšanā iesaistītās personības. Viens no stāstiem veltīts arī RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkai un tās dibinātājam Augustam Dombrovskim. Izdots arī katalogs "Bibliotēkas, kas palīdzēja izaugt Latvijai", kurā vienkopus redzami izstādē atspoguļotie stāsti. Izstādes atklāšanā piedalījās LNB Atbalsta biedrības direktore Karina Pētersone, izstādes idejas autore, LNB Draugu telpas vadītāja Sandra Vīgante, izstādes kurators, tekstu autors Edžus Vējiņš, māksliniece Līga Delvere, RD IKSD pārstāvji un bibliotēku darbinieki.

- 22. februārī filiālbibliotēkā "Vidzeme" viesojās lietuviešu rakstnieks Simonas Simonenkovas, grāmatas "Человек с собачкой" ("Cilvēks ar sunīti") autors, un grāmatas tulkotāja un redaktore Inese Roze.

- no 22. līdz 24. februārim RCB direktore Dzidra Šmita apmeklēja Birmingemu (Lielbritānija), lai piedalītos seminārā "Innovative Partnerships: a strategic imperative" par bibliotēku ēkām un aprikojumu.

- Februārī, martā un aprīlī, kā arī oktobrī un novembrī notika RCB nodaļu un filiālbibliotēku darbinieku novērtēšana. Novērtēšanu veica RCB komisija: komisijas priekšsēdētāja - direktore Dzidra Šmita, komisijas locekļi: direktora vietniece Doloresa Veilande,

Bibliotēku dienesta vadītāja Gida Zepkāne, Personāla nodaļas vadītāja Sanita Lapiņa. Īpaša uzmanība bibliotekāro darbinieku novērtēšanā tika pievērsta elektronisko resursu izmantošanas prasmēm. Kopā novērtēšanā piedalījās 166 RCB darbinieki, gan bibliotekāri, gan tehniskais personāls.

Marts

- No 7. marta filiālbibliotēkas "Strazds" vadītāja ir Jeļena Kuzņecova.

- 12.martā notika Rīgas Centrālās bibliotēkas ceļojošās izstādes "Viena diena bibliotēkas dzīvē" prezentācija Pleskavas apgabala universālajā zinātniskajā bibliotēkā (Krievija). Izstāde laikposmā līdz 2018. gada jūlijam bija apskatāma arī Pleskavas apgabala pilsētā Veļikije Luki.

- 16.martā Juglas filiālbibliotēkā sadarbībā ar Rīgas Ziemeļu izpilddirekciju rīkotajā Latvijas simtgades pasākumu ciklā "Rīga lepojas" viesojās aktrise Indra Briķe.

- 22. martā RCB direktore Dzidra Šmita, direktora vietniece Doloresa Veilande, Bibliotēku dienesta vadītāja Gida Zepkāne un galvenā eksperte bibliotēku jomā Aiga Balode piedalījās LNB Bibliotēku attīstības institūta un Bērnu literatūras centra organizētajā Latvijas pašvaldību publisko bibliotēku apaļā galda diskusijā par 2017. gada svarīgākajiem notikumiem, aktualitātēm un problēmām.

- 22. martā Digitālās nedēļas ietvaros RCB sadarbībā ar Nacionālo veselības dienestu notika lekcija par e-veselību. Lekciju nolasīja Nacionālā veselības dienesta pārstāve Sanita Janka.

- No marta līdz oktobrim tika īstenots RD IKSD Sabiedrības integrācijas programmā finansētais projekts "Es lasu" – kanisterapijas nodarbības bērniem ar runas, lasītprasmes problēmām. Projekta ietvaros sadarbībā ar Servisa suņu biedrību "Teodors" un "HP Canis Latvia" 13 filiālbibliotēkās notika 30 nodarbības, tās apmeklēja 328 bērni.

- No marta līdz septembrim tika īstenots RD IKSD Sabiedrības integrācijas programmā finansētais brīvprātīgo darba projekts "Radošās darbnīcas bērniem". Nodarbības vadīja 14 brīvprātīgie, kuri tika apzināti un sagatavoti projekta ietvaros. Vasaras brīvlaikā Bērnu literatūras nodaļā un piecās filiālbibliotēkās – Daugavas, Imantas, Sarkandaugavas, "Vidzeme" un "Zemgale" - notika 56 nodarbības, kurās piedalījās 670 interesenti.

Aprīlis

- 4. aprīlī RCB darbinieku profesionālās pilnveides programmas ietvaros notika nodarbība "Bērni bibliotēkā", kurā piedalījās Rīgas Bāriņtiesas speciāliste Arta Paegle, Rīgas Sociālā dienesta nodaļas vietniece Inga Ozola un Rīgas pašvaldības policijas Bērnu likumpārkāpumu profilakses nodaļas vecākais inspektors Artjoms Kalacs.

- 11. aprīlī RD IKSD gada balvu "Baltais zvirbulis" par nozīmīgu veikumu bibliogrāfiskā rādītāja "VEF Kultūras pils" izveidē saņēma RCB Bibliotēku dienesta galvenā eksperte bibliotēku jomā Zinta Geršmane. Balvas pasniegšana notika atjaunotajā VEF Kultūras pilī.

- 11. aprīlī RCB notika Nacionālās skaļās lasīšanas sacensības Rīgas reģionālais fināls. Skaļās lasīšanas sacensības ir jauna LNB lasīšanas veicināšanas programma, kurā piedalās 11–12 gadus veci 5. un 6. klašu skolēni. Programmā piedalījās RCB Bērnu literatūras nodaļa, Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Zemgale", kuras jau 2017. gadā skolās un bibliotēkās rīkoja vietējos konkursus skaļajā lasīšanā.

- No 16. aprīļa līdz 25. maijam, kā arī 10. septembrī un 12. oktobrī RCB darbinieki apguva Valsts aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas rīkoto un SIA "Baltijas Datoru akadēmija" īstenoto mācību kursu digitālajiem aģentiem "Digitālā saziņa ar valsti: dzīves situācijās noderīgi e-risinājumi".

- No 18. aprīļa līdz 30. oktobrim Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste bibliotēku jomā

Zinta Geršmane vadīja praktisku nodarbību RCB darbiniekiem "Darbs ar datubāzēm RCB". Kopumā notika 13 nodarbības, kurās piedalījās 118 darbinieki. Nodarbības beigās dalībnieki izpildīja pārbaudes testu.

- No 23. līdz 28. aprīlim RCB notika ikgadējā Bibliotēku nedēļa, kuras vadmotīvs, atsaucoties Latvijas Bibliotekāru biedrības aicinājumam, bija "Mainās bibliotēka, mainās sabiedrība".

Maijs

- no 12. līdz 19. maijam RCB direktore Dzidra Šmita piedalījās IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas konferencē Belgradā (Serbija).

- No 14. līdz 18. maijam RCB projektu vadītāja Ilze Apine *Erasmus+* programmas ietvaros piedalījās Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras organizētajā seminārā "Shadow the culture" ("Ēnojot kultūru") Polijā.

- 16. maijā Juglas filiālbibliotēkā sadarbībā ar Rīgas Ziemeļu izpilddirekciju rīkotajā Latvijas simtgades pasākumu ciklā "Rīga lepojas" viesojās aktrise Ausma Kantāne un Tautas tēlotājas mākslas studijas "Kolorīts" vadītāja Vita Jurjāne.

- 24. un 25. maijā RCB projekta "Radošās darbnīcas bērniem" dalībniekiem – brīvprātīgajiem bija iespēja noklausīties psiholoģes Daces Lapiņas lekciju "Pedagoģiskie ieteikumi darbam ar bērniem", RCB direktora vietnieces Lindas Štameres informāciju par darba drošību bibliotēkā un mākslinieces, keramiķes un grāmatu restauratores Līgas Merginas vadībā izgatavot grāmatu.

- 25. maijā RCB notika Kultūras informācijas sistēmu centra rīkotās starptautiskās konferences "Radošums. Radošs bibliotekārs radošā bibliotēkā" otrās dienas programma. Ar RCB aktualitātēm konferences dalībniekus iepazīstināja RCB direktore Dzidra Šmita.

28. maijā RCB nodaļu un filiālbibliotēku darbinieki pieredzes apmaiņā apmeklēja Val-

mieras Integrēto bibliotēku.

Jūnijs

1. jūnijā Lucavsalas atpūtas zonā, piedaloties Rīgas pilsētas izpilddirektoram Jurim Radzevičam un RCB viesiem no Tallinas, Pērnavas, Helsinku, Viļņas un Kirovogradas pilsētas bibliotēkām, tika atklāta RCB pludmales lasītavas jaunā sezona. Koncertu sniedza bērnu vokālais ansamblis "Poppy".

- 1. jūnijā RCB tika atklāta starptautiskā piecu valstu bērnu zīmējumu izstāde "Es mīlu savu valsti". Izstādē redzami Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Somijas un Ukrainas jauno mākslinieku darbi. Izstādes atklāšanā piedalījās Viļņas Centrālās bibliotēkas (Lietuva) direktore Rima Gražiene, Pērnavas bibliotēkas (Igaunija) darbiniece Krista Visas, Helsinku pilsētas bibliotēkas (Somija) pārstāve Hanna Hopea, Kirovogradas Universālās zinātniskās bibliotēkas (Ukraina) darbiniece Jeļizaveta Ļitvinova, Tallinas Centrālās bibliotēkas speciāliste Maarja Pildre.

- No 1. jūnija filiālbibliotēkas "Vidzeme" vadītāja ir Antra Spura.

- 30. jūnijā RCB direktore Dzidra Šmita piedalījās sarunu festivāla "LAMPĀ" diskusijā "Ja bibliotēkas nepastāvētu, vai kāds tās izgudrotu?" Cēsu pils parkā.

Jūlijs

- 5. jūlijā RCB sadarbībā ar Rīgas Austrumu izpilddirekciju notika Barbaras un Barija Karltonu grāmatas "Impressions of Riga. Latvia Through the Lens of a San Diego" (Rīgas impresijas. Latvija Sandjego objektīvā) prezentācija. Pasākumā piedalījās grāmatas autori, Rīgas pilsētas izpilddirektors Juris Radzevičs, Rīgas Austrumu izpilddirekcijas izpilddirektors Dmitrijs Pavlovs, arhitekts Jānis Lejnieks.

Augusts

- No 12. augusta Pļavnieku filiālbibliotēkas vadītāja Līga Bergmane ir arī Grīziņkalna filiālbibliotēkas vadītāja.

• 21., 22. un 23. augustā, Starptautiskā Jaunā teātra festivālam Homo Novus sadarbojoties ar RCB Daugavas filiālbibliotēku, bibliotēkā un tās apkaimē notika latviešu dokumentālā teātra un kino režisores Kristas Burānes, britu teātra mākslinieka Endija Filda un zviedru horeogrāfa Ērika Ēriksona radošā darbnīca "Savienot un savienoties".

• 29. augustā RCB un filiālbibliotēku darbinieki, kuri 2018. gadā atzīmēja nozīmīgas darba vai dzīves jubilejas, devās administrācijas organizētā braucienā uz Cēsīm.

Septembris

• 1. septembrī pie Rīgas Kongresu nama notika ikgadējie bērnu un jauniešu svētki "Nāc un piedalies!", ko rīkoja RD IKSD un Rīgas Interesu izglītības metodiskais centrs. Ar radošajām darbnīcām un informāciju par pilnietas bibliotēku sniegtajiem pakalpojumiem svētkos piedalījās RCB un filiālbibliotēku darbinieki.

• 4. septembrī pēc izmaiņām bibliotēkas funkcionālajā plānojumā un krājuma pārkārtošanas tika atvērta RCB filiālbibliotēka "Pūce".

• 8. septembrī pirmo reizi RCB grāmatu maiņas punkts tika rīkots Āgenskalna tirgū.

• 20. septembrī RCB notika RCB brīvprātīgo projekta "Radošās darbnīcas bērniem" noslēguma pasākums. Sertifikātus brīvprātīgajiem par darbu projektā pasniedza RCB direktore Dzidra Šmita. Brīvprātīgie dāvanā saņēma par projekta līdzekļiem iegādātās grāmatas.

• 21. septembrī RCB Baltu vienības dienas pasākumā viesojās dzejnieks un tulkotājs Jānis Elsbergs.

• no 26. līdz 28. septembrim RCB direktore Dzidra Šmita un direktora vietniece Dolora Veilande apmeklēja Viļņas Centrālo bibliotēku (Lietuva), lai piedalītos Baltu vienības dienai veltītajos pasākumos un vienotos par turpmāko sadarbību.

• Septembrī, īstenojot projektu "Es lasu",

trīspadsmit RCB filiālbibliotēkās notika kabinēterapijas lasīšanas nodarbības bērniem.

Oktobris

• 1. oktobrī notika RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas renovēto telpu atvēršanas pasākums. Pasākumā piedalījās RD Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja Eiženija Aldermane, RD IKSD Kultūras pārvaldes priekšniece Baiba Šmite, RD izpilddirektors Juris Radzevičs, Rīgas Austrumu izpilddirekcijas izpilddirektors Dmitrijs Pavlovs u. c. viesi.

• 4. oktobrī Ungārijas dienu ietvaros RCB tika atklāta Ungārijas Pastmarku muzeja veidotā izstāde bērniem "Pastmarku stāsti". Izstādi atklāja Ungārijas vēstniecības Latvijā vēstnieka vietniece Kinga Šimona (Kinga Simon).

• 9. oktobrī tika atkārtoti akreditētas trīspadsmit RCB filiālbibliotēkas: "Pūce", "Strazds", "Zemgale", Čiekurkalna, Daugavas, Grīziņkalna, Ilģuciema, Juglas, Ķengaraga, Mežciema, Sarkandaugavas, Šampētera, Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka. Atbilstoši jaunajai kārtībai bibliotēkas tika akreditētas, balstoties uz iesniegtajām ziņām par bibliotēku un citiem pievienotajiem dokumentiem. Akreditācijas komisijas locekles – Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas direktora vietniece Dzintra Punga un Latgales Centrālās bibliotēkas direktore Jeļena Šapkova – ar akreditējamo filiālbibliotēku vadītājiem tikās RCB. Sarunā piedalījās arī LR Kultūras ministrijas pārstāve Vanda Bērziņa. Klātienē tika apmeklēta Ķengaraga filiālbibliotēka. Akreditācija bija veiksmīga, saņemti slēdzieni par atbilstību tās nosacījumiem un vietējas nozīmes bibliotēkas statusa piešķiršanu.

• no 10. līdz 13. oktobrim RCB direktore Dzidra Šmita apmeklēja Minsku (Baltkrievija), kur piedalījās Minskas Centralizētās publisko bibliotēku sistēmas rīkotajā starptautiskajā konferencē "Bibliotēka. Vairāk kā vienmēr" un iepazīstināja tās dalībniekus ar referātu "Pirms un pēc. Plastiskā operācija bibliotēkām" par bibliotēku telpu renovāciju un iekārtošanu.

- 11. oktobrī RCB tika atklāta projektā “100 grāmatas bērniem” veidotā, Latvijas valsts simtgadei veltītā bērnu grāmatu izstāde, kurā katru simtgades gadu pārstāv šajā gadā Latvijā izdota bērnu grāmata. Notika arī izstādes kataloga atklāšana. Katalogā iekļauti īsi apraksti par autoriem un fotomateriāli. Pasākumā ar grāmatu fragmentu lasījumiem un dziesmām piedalījās Latvijas Nacionālā teātra aktrise Indra Burkovska.

- 12. oktobrī filiālbibliotēkā “Zemgale” notika kanisterapijas projekta “Es lasu!” noslēguma pasākums, kurā piedalījās terapijas suņi un viņu pavadoņi, kā arī Latvijas Radio raidījums “Ģimenes studija”.

- No 19. līdz 20. oktobrim Rīgā viesojās Brēmenes bibliotēkas un Brēmenes bibliotēkas draugu biedrības pārstāvji. Viesi Rīgas domē tikās ar Rīgas pilsētas izpilddirektoru Juri Radzeviču, kā arī apmeklēja RCB ārējo apkalpošanas punktu Rīgas patversmes Diēnas centrā, kam dāvināja grāmatas, kartes, galda spēles un dažādus kancelejas priekšmetus zīmēšanai, krāsošanai u.tml.

- 25. oktobrī RCB notika Latvijas valsts simtgadei veltītā projekta “Literārās pastaigas” ietvaros izstrādāto pastaigu maršrutu prezentācija. RCB un Grīziņkalna, Sarkandaugavas, Šampētera filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas “Pārdaugava” darbinieku sagatavotās ekskursijas veltītas latviešu autoru daiļradei.

- 26. oktobrī RCB viesojās Amerikas Savienotajās Valstīs dzīvojošā latviešu rakstniece, profesore Agate Nesaule, kuru daudzi pazīst kā grāmatas “Sieviete dzintarā” autori. Rakstniece iepazīstināja ar savu apgādā VESTA-LK izdoto jaunāko romānu “Zudušie saulgrieži”.

Novembris

- 2. novembrī Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības apbalvošanas pasākumā “Arodbiedrības Latvijas valsts simtgadei” atzinības rakstu un balvu saņēma RCB arodorganizācija un tās priekšsēdētāja Polina Ārīte (Latvijas Kultūras darbinieku arodbiedrību federācija), Juglas filiālbibliotēkas galvenā

bibliotekāre.

- 5. novembrī RCB notika diskusija dialogu ciklā par Eiropas nākotni. Diskusiju par vienotību dažādībā un tās izpratni un izpausmēm saimnieciskajā, politiskajā, sociālajā un kultūras jomā vada žurnālists Ansis Bogustovs. Tajā piedalījās Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Rīgas nevalstisko organizāciju pārstāvji u. c.

- 8. novembrī RCB mācību klasē Graudu ielā 59A notika RCB Bibliotēku dienesta rīkots seminārs Rīgas vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku jaunajiem darbiniekiem.

- 15. novembrī ar RD IKSD lēmumu likvidēta RCB filiālbibliotēka “Zvirbulis”, iepriekš iesniedzot jautājumu akceptēšanai un to saskaņojot Latvijas Bibliotēku padomē. Ēkas Lapu ielā 24, kurā atradās filiālbibliotēka “Zvirbulis”, tehniskais un funkcionālais stāvoklis nebija atbilstošs bibliotēkas vajadzībām un bibliotēku akreditācijai izvirzītajām prasībām.

- 20. novembrī, atzīmējot Latvijas valsts simtgadi, RCB apmeklēja Viļņas Centrālās bibliotēkas (Lietuva) darbinieki.

- 21. novembrī Rīgā viesojās Valmieras pilsētas un reģiona skolu bibliotekāri. Viesi apmeklēja RCB Vispārējās izglītības iestāžu bibliotēku metodisko lasītavu, Rīgas 66. speciālās vidusskolas un Rīgas Kultūru vidusskolas bibliotēku.

- 21. novembrī RCB notika izrādes “Zenta Mauriņa. Dokumentālie sapņi” pirmizrāde. Režisore – Kristīne Krūze, lugas autori – Rasa Bugavičute-Pēce, Kristīne Krūze, aktieri – Lauma Balode, Kaspars Dumburs, Anna Nele Āboliņa, producete – Lauma Balode.

- 29. novembrī Juglas filiālbibliotēkā sadarbībā ar Rīgas Ziemeļu izpilddirekciju rīkotajā Latvijas simtgades pasākumu ciklā “Rīga lepojas” viesojās dokumentālo filmu redak-

tore, Valsts Kultūrkapitāla fonda stipendiāte Aina Adermane.

- No 30. novembra RCB projektu vadītāja ir Santa Rukmane (līdz tam Pieaugušo literatūras nodaļas galvenā bibliotekāre).

- Novembrī starptautiskā piecu valstu bērnu zīmējumu izstāde "Es mīlu savu valsti" bija apskatāma Pērnavas Centrālajā bibliotēkā (Igaunija).

Decembris

- no 4. līdz 6. decembrim RCB direktore Dzidra Šmita apmeklēja Helsinkus (Somija), lai piedalītos jaunās Helsinku Centrālās bibliotēkas atklāšanas pasākumos.

- 12. decembrī Ķengaraga filiālbibliotēkā notika mobilās kultūrtelpas "Strops" sezonas noslēguma pasākums. Skanēja dziesminieka Kārļa Kazāka dziedātās dziesmas.

- 19. decembrī notika izdevuma "Rīgas

Centrālās bibliotēkas gadagrāmata 2017" atvēršana. Pasākuma viesi bija saksofonists Valters Mucenieks un aktieris Gints Grāvelis.

- no 12. līdz 17. decembrim RCB direktore Dzidra Šmita apmeklēja Brēmeni (Vācija), lai piedalītos darba grupā par sociāli mazaizsargātu iedzīvotāju bibliotekāro apkalpošanu un bibliotēku iekārtojuma mūsdienu iekārtošanu.

- No 30. decembra Daugavas filiālbibliotēkas vadītāja Anna Dunajevska ir arī Bišumuižas filiālbibliotēkas vadītāja.

- Decembrī Bolderājas filiālbibliotēka piedalījās labdarības akcijā, kuras laikā bibliotēkā varēja atstāt dāvanas Rīgas sociālās aprūpes centra "Stella maris" pansionāta iedzīvotājiem.

- Decembrī P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Dzemdību nodaļai un labdarības veikalam tirdzniecības centrā "Spice" tika nodotas RCB rokdarbu klubiņa "Dzintras dzīpariņi" dalībnieču sarūpētās Ziemassvētku dāvanas mazuļiem.

PUBLIKĀCIJAS PAR RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU 2018. GADĀ.

GRĀMATAS

1. Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2017 / sast. Inta Sallinene. – Rīga : RCB, [2018]. – 167 lpp. : il. – ISBN 978-9934-8714-2-9. – ISSN 1691-1377.

S a t u r s: Ievadvārdi / Dz. Šmita. Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku adreses. Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku izmantojuma rādītāji 2017. gadā. PASAULES APRITĒ: Stratēģiskais imperatīvs jeb Jaunākās vadlīnijas IFLA forumos / Dz. Šmita, D. Veilande. Zemu lidojošo eņģeļu pilseta / G. Zepkāne. PAŠU MĀJĀS: Bibliotēka – ikvienam / I. Stranga. Darbs ar bērniem un jauniešiem – iedvesmas un radošuma avots / I. Stranga. Novadpētniecība 2017 / I. Sallinene. RCB projekts “Mans stāsts par Rīgu” / S. Rukmane. Aicinājums uz pastaigu / I. Sallinene. Uz lekcijām – kopā ar mammu / I. Apiņne. Raibu raibās izstādes! RCB Pieaugušo literatūras nodaļas populārāko izstāžu apskats (2015–2017) / G. Ozola. RCB Pludmales lasītava. Otrā sezona / D. Bērziņa. Bibliogrāfiskais rādītājs “VEF Kultūras pils” / Z. Geršmane. RCB filiālbibliotēka “Strazds” jaunās telpās un atmiņu spoguļos / mater. apkopojusi I. Sallinene. SADARBĪBA AR RĪGAS VISPĀRIZGLĪTOJOŠO SKOLU BIBLIOTĒKĀM: RCB darbs ar Rīgas vispārizglītojošo skolu bibliotēkām / V. Baško. Pozitīvāk, pilnvērtīgāk / S. Bule. PĒTĪJUMI UN METODIKA: “Savs liktenis jūzicīš...”. Literātes un bibliotekāres Zelmās Madžinas dzīve un daiļrade / J. Dreimane. Literārās pastaigas : metodiskie ieteikumi / I. Sallinene, I. Stranga. “Pašvaldību Darbinieks” (1930–1940) / I. Sallinene. SARUNAS UN STĀSTI: manas mājas ir Latvijā / I. Naudiņa. Vai viegli būt jaunam bibliotekāram? / S. Rukmane. Aptieka dvēselei / J. Futa. Bibliotekāri ir visur / V. Baško. Dzīve, pilna dāvanām / A.

Turlaja. Bibliotekārs bibliotekāram / A. Saldo-vere. AK VAI, LIETIŠKAIS STILS: No RCB un filiālbibliotēku darba gada pārskatiem. SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA UN PUBLIKĀCIJAS PAR RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU: Svarīgāko notikumu hronika / sast. A. Balode. Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku / sast. Z. Geršmane. SUMMARY.

2. 100 grāmatas bērniem : izstādes katalogs / RCB ; grām. atlase: Dzidra Šmita, Ingūna Stranga ; teksts: Ingūna Stranga, Evita Hofmane ; bibliogr. sast. Zinta Geršmane ; [Dzidras Šmitas priekšv.]. – Rīga : RCB, 2018. – 113 lpp. : il. – (Latvija 100). – Bibliogr.: 5.-12. lpp. – ISBN 978-9934-8714-1-2

RAKSTI

3. Ārīte Polina. Mūsdienu universālais kareivis : [par bibliotekāram nepieciešamajām kompetencēm mūsdienu bibliotēkā : RCB Juglas filiālbibliotēkas galv. bibliotekāres raksts] / Polina Ārīte // Latvijas Avīze. – (Piel. “Kultūrzīmes”, ISSN 2255-9078 ; Nr.31). – Nr.155 (2018, 14. aug.), 12. lpp. – ISSN 1691-1229. – Pieejams arī tiešsaistē: <https://www.tvnet.lv/6031515/bibliotekars-musdienas-ir-universalais-kareivis>

4. Celma Gunta. Čiekurkalna bibliotēka / Gunta Celma // Mans mīlais Čiekurkalns : patiesi stāsti / Gunta Celma. – Rīga : Madris, [2018]. – 146.-149. lpp.

5. Hofmane Evita. Satikties ar lasītprīeku : [par RCB un tās filiālbibliotēkās pieejamajiem pakalpojumiem] / Evita Hofmane // Konteksts. – Nr.10 (2018, okt.), 13. lpp. – ISSN 2501-0220.

6. Krūze Kristīne. Ļoti labā dzīves posmā : aktrise un rež. K. Krūze-Hermane pēc aizie-

šanas no Jaunā Rīgas teātra mācās psiholoģiju un iestudējusi jaunu izrādi “Zenta Mauriņa. Dokumentālie sapņi” : [izrādīta RCB : saruna ar aktrisi un rež.] / Kristīne Krūze-Hermane ; pierakst. un priekšv. aut. Anda Burve-Rozīte // Ir Brīvdienas. – Nr.20 (2018, ziema), 44., 46.-48. lpp. : ģīm. – ISSN 2255-9795.

7. Liepiņa Linda. Dzīve un darbs par spīti visam : [par izrādi RCB “Zenta Mauriņa. Dokumentālie sapņi” (rež. Kristīne Krūze)] / Linda Liepiņa ; tekstā stāsta aktrise Lauma Balode // Diena. – Nr.224 (2018, 21. nov.), 16. lpp. : ģīm. – ISSN 1407-1290. – Pieejams arī tiešsaistē: <https://www.diena.lv/raksts/kd/teatris/dzive-un-darbs-par-spiti-visam-14209291>

8. Rīgas Centrālās bibliotēkas Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka : [bibliotēkas vēsture] // Bibliotēkas, kas palīdzēja izaugt Latvijai : katalogs / [teksts: Edžus Vējiņš ; lit red. Oskars Lapsiņš. - Rīga : Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedriba, 2018. – 48.-53. lpp.

9. Rone Linda. Literāras pastaigas pa Rīgu : [par RCB projektu “Literāras pastaigas”] / Linda Rone // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – Nr.202 (2018, 19./21. okt.), 11. lpp. – ISSN 1407-3463.

10. Šmita Dzidra. Saskarsmes vieta visdažādākajos līmeņos : [saruna ar Bibliotēku padomes priekšsēd., RCB direktori Dz. Šmitu] / Dzidra Šmita ; pierakst. Arno Jundze // Konteksts. – Nr.10 (2018, okt.), [1.], 3. lpp. : ģīm. – ISSN 2501-0220.

11. Vīksne Imants. Izdoti apkārtraksti terorisma skartajiem : [sakarā ar Drošības policijas ieteikumiem bibliotekāriem] / Imants Vīksne ; pēc Latvijas Bibliotēku padomes priekšsēd. Dzidras Šmitas inform. // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – Nr.10 (2018, 15. janv.), 2.-3. lpp. – ISSN 1407-3463.

12. Лебедева Наталья. Как живет детская литература : [о поэт. чтениях памяти русского писателя Эдуарда Успенского (1937–2018) в РЦБ] / Наталья

Лебедева ; в тексте рассказывают поэты Владимир Новиков, Светлана Семенова, Людмила Межиньш... [и др.] // Вести сегодня. – N 208 (2018, 30 окт.), с. 22 : портр. – ISSN 1407-4699.

13. Лебедева Наталья. Поэты наводят мосты : [о презентации в РЦБ сб. поэзии русских поэтов Латвии и польских поэтов “Мосты: Рига – Варшава. Варшава – Рига”] / Наталья Лебедева ; в тексте рассказывают польские поэты Александр Навроцкий, Ежи Парушевский // Вести сегодня. – N 84 (2018, 7 мая), с. 22 : портр. – ISSN 1407-4699

ELEKTRONISKĀS TIEŠSAISTES PUBLIKĀCIJAS

14. Aicina apmeklēt saktu izstādi “Latvijas dārgumi” Rīgas Centrālajā bibliotēkā // Rīga.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW.URL.: <https://www.riga.lv/lv/news/aicina-apmeklet-saktu-izstadi-latvijas-dargumi-rigas-centralaja-biblioteka?15389>. – Resurss aprakstīts 2019. g. 27. maijā.

15. Bibliotēka – ne tikai grāmatu apmaiņas punkts : [par RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēku] // Latvijas sabiedriskie mediji. – Pieejas veids: tīmeklis WWW.URL. : <https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/21.12.2017-biblioteka-netikai-gramatu-apmainas-punkts.id113824/>. – Resurss aprakstīts 2019. g. 27. martā.

16. Libere Inese. Mainies ar grāmatām un atrodi īsto “Latvijas grāmatu izstādē 2018” : [arī par RCB grām. maiņas punktu] / Inese Libere // Latvijas bibliotēku portāls. – Pieejas veids: tīmeklis WWW.URL.: <http://biblioteka.lv/News/ArticleItem.aspx?article=44162&type=0>. – Resurss aprakstīts 2019. g. 27. martā.

Informācija publicēta arī citos interneta resursos.

17. Zvaigzne Ilze. Brīvprātīgo darbs – piedāvājums jēgpilnāk izdzīvot vasaru : [sarunā piedalās arī RCB projektu vadītāja Ilze Apine] / Ilze Zvaigzne, Mairita Znotiņa // Latvijas

sabiedriskie mediji. – Pieejas veids: tīmeklis WWW.URL : <http://lr1.lsm.lv/lv/raksts/gimenes-studija/brivpratigo-darbs-piedavajums-jegpilnak-izdzivot-vasaru.a102583/>. – Resurss aprakstīts 2019. g. 27. maijā.

18. Фото́выставка открылась в библиотеке : [об открытии передвижной выставки фотографий РЦБ в Псковской областной универсальной научной библиотеке] // Pskovlib.ru. – Pieejas veids: tīmeklis WWW.URL : http://pskovlib.ru/events/meropriyatiya_biblioteki/22590. – Resurss aprakstīts 2019. g. 27. martā.

RĪGAS DOMES GADA BALVA KULTŪRĀ
RĀ “BALTAIS ZVIRBULIS” RCB BIBLIOTĒ-
KU DIENESTA GALVENAJAI EKSPERTEI
BIBLIOTĒKU JOMĀ ZINTAI GERŠMANEI

19. Liepiņš Kārlis. Baltais zvirbulis atrod īpašniekus : [par balvas laureātiem] / Kārlis Liepiņš // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – Nr.73 (2018, 16. apr.), 9. lpp. – ISSN 1407-3463.

20. Rīga pasniedz gada balvas kultūrā “Baltais zvirbulis” // La.lv. – Pieejas veids: tīmeklis WWW.URL.: <http://www.la.lv/riga-pasniedz-gada-balvas-kultura-baltais-zvirbulis>. – Resurss aprakstīts 2019. g. 28. martā.

21. Rīgā pasniegs gada balvas kultūrā “Baltais zvirbulis” // LV : Cilvēks. Valsts. Likums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW.URL.: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/294688-riga-pasniegs-gada-balvas-kultura-baltais-zvirbulis-2018>. – Resurss aprakstīts 2019. g. 28. martā.

DZIDRA ŠMITA

Director of the Riga Central Library

SUMMARY

“The Yearbook of the Riga Central Library” reflects the life of libraries in the centennial year of Latvia, at the same time celebrating also the 16th anniversary of the edition.

Looking back through the past year we can see that it has been extremely intense and eventful. This is the reason why the Yearbook has been supplemented with new chapters, the authors’ circle has expanded showcasing new writers. A new chapter “Listening to the Views” featuring interviews with leading cultural professionals of Latvia : Director of the National Library of Latvia Andris Vilks, Director of Centre for Culture Information Systems Armands Magone, Director of Latgale Central Library Jēlena Šapkova and Director of the Riga Central Library, Chair of the Latvian Library Council Dzidra Šmita. The producers of the Yearbook have listened to the views of prominent and highly regarded library and information experts of Latvia to better understand the place and role the libraries play in contemporary society, development perspectives, identify problems and ways to tackle them from the point of view of these outstanding personalities

For the sixteenth year in a row, the traditional section of the Yearbooks, “Conversations and Stories of throughout the Year” features interviews with the staff of the RCL. This year the floor is given to the colleagues with different types of life and work experience, both librarians who have worked in the profession for decades and a colleague who has just finished her first year working at RCL.

The centennial year of Latvia has been extremely rich with novelties, events and international projects for RCL and its branch libraries, that is why this year’s “At Home” chapter is particularly abundant. The Yearbook tells also a success story of two of our branch libraries – “Pūce” and Ķengarags branch library which have undergone positive visual transformations thus extending the circle of our most beautiful and modern libraries. For the second year in a row RCL is successfully conducting methodological oversight of the general education schools libraries. We are happy about close cooperation and delighted to see positive changes in the work of school libraries in Riga.

Other highlights and treats of this exceptional year have been special exhibitions, a successful canis therapy project “I Read!”, poetic encounters, performances, news and findings concerning information services. The chapter devoted to the history of our libraries has been complemented by Jana Dreimane’s (the leading researcher of the National Library of Latvia) in-depth study of the writer, publicist and librarian Jūlijs Teodors Krūmiņš. A bit of fun will be bought by the “Funny Stories and Jokes” Section of the Yearbook.

At the end of the book we traditionally find the chronicle of the most important events and the bibliographic list – publications on the Riga Central Library.

We wish you a delightful and gratifying meeting with the 16th Yearbook of the Riga Central Library!

